आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको
एकीकृत वार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल ।

भाद्र, २०८२

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको एकीकृत वार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल ।

भाद्र, २०८२

मन्तब्य

प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन,२०८१ को दफा २३ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको एकीकृत वार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। प्रदेश सरकारका विभिन्न मन्त्रालय, सचिवालय तथा कार्यालयहरूबाट सम्पादन भएका कार्यहरूलाई थप पारदर्शी र उत्तरदायी बनाउन यस प्रतिवेदनले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने कुरामा म विश्वस्त रहेको छु। यस प्रतिवेदनमा प्रदेशको समष्टिगत आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति, राजस्वको अनुमान र प्राप्ति, खर्चको यथार्थ विवरण, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा समावेश भएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको अवस्था, स्थानीय तहमा भएको वित्त हस्तान्तरणको अवस्था लगायतका विवरणहरू संलग्न छन्।

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयबाट बजेट तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा मूल्यांकन र सहजीकरणद्वारा गरिएको निरन्तर प्रयासको फलस्वरुप आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कुल विनियोजित बजेटको ७१.५७% खर्च भएको छ, जुन गत आ.व. २०८०/८१ को ६५.२% भन्दा लगभग ६ प्रतिशत विन्दुले बढी हो। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा चालु तर्फ ६९.४२% र पुँजीगत तर्फ ७२.८३% वित्तीय प्रगति हासिल भएको छ। लुम्बिनी प्रदेश सरकारले आ.व.२०८१/८२ मा कुल आय प्रक्षेपणको ७३.१% अर्थात २८.४६ अर्ब प्राप्ति गरेको छ, जुन गत आ.व.को भन्दा ४.५२% बढी हो। संवैधानिक व्यवस्था अनुरुप प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकारबाट उल्लेख्य राजस्व सङ्कलन गर्न सकिने अवस्था नहुँदा नहुँदै पनि मन्त्रालयको क्रियाशीलतामा आ.व. २०८१/८२ मा आ.व. २०८०/८१ को तुलनामा प्रदेश सरकारले सङ्कलन गर्ने एकल राजस्व २९.४% र सवारी साधन कर ५.८% ले वृद्धि भएको छ।

प्रस्तुत वार्षिक प्रतिवेदनबाट प्रदेश सरकारको आय व्ययको समग्र अवस्था प्रदेश सरकारको समग्र उपलब्धि एवम् विभिन्न मन्त्रालयबाट सम्पादित आयोजना तथा कार्यक्रम र प्रगतिको यथार्थपरक जानकारी प्राप्त हुनेछ, जसले आगामी दिनमा समग्र बजेट प्रक्रियामा सुधारको मार्गचित्र तयार गर्न सहयोग पुग्नेछ। साथै, प्रदेशको अर्थतन्त्रलाई अपेक्षित दिशामा डोऱ्याउन समेत सघाउ हुने विश्वास समेत लिएको छु।

अन्त्यमा, यस प्रतिवेदन तयारीका लागि आवश्यक तथ्याङ्क तथा सूचना उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउनु हुने सबै मन्त्रालय तथा निकायहरू र प्रतिवेदन तयार गर्नुहुने मन्त्रालयका सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

धनेन्द्र कार्की
मन्त्री
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

विषयसूची

कार्यकारी सारांश

परिच्छेद- १
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १

परिच्छेद- २
समष्टिगत आर्थिक तथा वित्तीय अवस्था

२.१ आर्थिक अवस्था ३

२.२ वित्तीय अवस्था ७

परिच्छेद ३
मन्त्रालय/निकायगत प्रगति विवरण

३.१ प्रदेश सभा सचिवालय २०

३.२ प्रदेश लोक सेवा आयोग २६

३.३ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय ३०

  ३.३.१ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय ३८

  ३.३.२ प्रदेश पूर्वाधार विकास प्राधिकरण ३९

३.४ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय ४१

३.५ उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय ४५

  ३.५.१ पर्यटन विकास परिषद ५६

३.६ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय ५९

३.७ कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय ६६

३.८ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय ७८

  ३.८.१ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठान ८९

३.९ वन तथा वातावरण मन्त्रालय ९१

३.१० भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय १०१
३.११ युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय ११०
३.११.१ प्रदेश खेलकुद परिषद् १११
३.१२ शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय ११५
३.१३ सामाजिक विकास मन्त्रालय १२१
३.१३.१ लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय १२६
३.१४ स्वास्थ्य मन्त्रालय १२८
३.१५ लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग १३७

परिच्छेद -४
विविध

४.१ प्रदेश गौरवका आयोजनाको प्रगति प्रतिवेदन १४१
४.२ स्रोत सहमति प्रदान गरिएका बहुवर्षीय आयोजनाहरुको विवरण १४४
४.३ स्थानीय तहमा भएको वित्त हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटको विवरण १५२
४.४ स्थानीय तहबाट प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा भएको राजस्व १५५

परिच्छेद -५
समस्या, सुझाव तथा निष्कर्ष

५.१ समस्या १५९
५.२ सुझाव १६०
५.३ निष्कर्ष १६३

कार्यकारी सारांश

- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ताको मूल्यमा) रु.८ खर्ब ६९ अर्ब र आर्थिक वृद्धिदर ४.७ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लुम्बिनी प्रदेशको वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ३.७० प्रतिशत र २०८२ को असारमा विन्दुगत आधारमा मुद्रास्फीति १.७८ प्रतिशत रहेको छ।
- लुम्बिनी प्रदेश सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कुल आयको लक्ष्य रु.३८ अर्ब ९७ करोड राखेकोमा ७३.१ प्रतिशत अर्थात रु. २८ अर्ब ४६ करोड प्राप्त गरेको छ। जुन अघिल्लो वर्ष भन्दा ४.५२ प्रतिशत अर्थात रु १ अर्ब २३ करोडले बढी रहेको छ।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल खर्च ७१.५७ प्रतिशत रहेकोमा चालु र पुँजीगत खर्च क्रमशः ६९.४२ र ७२.८३ प्रतिशत रहेको छ।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल खर्च रु. २७ अर्ब ८९ करोड रहेकोमा चालु खर्च रु.९ अर्ब ९८ करोड र पुँजीगत खर्च रु.१७ अर्ब ९० करोड छ।
- प्रदेश सरकारलाई आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट कुल रु.११ अर्ब १ करोड अनुदान प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु.१० अर्ब ६९ करोड अनुदान प्राप्त भएको थियो।
- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश सरकारको एकल राजस्व १ अर्व ७२ करोड पुगेको छ। जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा २९.४ प्रतिशतले वढी हो। आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा स्थानीय तहबाट वाँडफाँट भई प्राप्त भएको राजस्व १ अर्व ८७ करोड पुगेको छ। जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा २१ प्रतिशतले वढी हो।
- यस आर्थिक वर्षमा अघिल्लो अघिल्लो वर्षको तुलनामा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर १४.९ प्रतिशत, मनोरञ्जन कर २८.२ प्रतिशत, विज्ञापन कर २४०.३ प्रतिशत र दहत्तर वहत्तर विक्री ४१.५ प्रतिशतले वृद्धि भई क्रमशः १ अर्व ३९ करोड, ६७ लाख, ९४ लाख र ४६ करोड ५२ लाख पुगेको छ। यससँगै स्थानीय तहबाट वाँडफाँट भई कूल १ अर्व ८७ करोड प्रदेश सरकारलाई प्राप्त भएको छ।
- यसैगरी राजस्व वाँडफाँट तर्फ मूल्य अभिवृद्धि कर ७ अर्व ९० करोड र आन्तरिक उत्पादनमा लागेको अन्तशुल्क रु २ अर्व ८३ करोड गरी जम्मा रु १० अर्व ७२ करोड प्राप्त भएको छ।

- आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई कुल रु.२ अर्ब ६१ करोड अनुदान हस्तान्तरण गरेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु.३ अर्ब ८ करोड अनुदान हस्तान्तरण गरेको थियो।
- मूल्याङ्कन अवधिमा भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय मार्फत १७६ कि.मी. कालोपत्रे सडक, १७६.३ कि.मी. ग्राभेल सडक र ३६ कि.मी. आर.सि.सी. सडक निर्माण तथा मोटरेवल पुल ४०, झलुङ्गे पुल १५, सल्याव कल्भर्न्ट ६३ र बक्स कल्भर्ट ६७ वटा निर्माण भएको छ।
- यसैगरी शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालयबाट १२४ वटा खानेपानी आयोजनाको कार्य सम्पन्न भई १५६७३६ जनसंख्या लाभान्वित भएको र ३१४ वटा आयोजनामा ८०% भन्दा बढी कार्य सम्पन्न भइसकेको छ। त्यसैगरी ७४.०२ कि.मि. ढल निर्माण, ७२३७.३५ मी रिटेनिङ वाल, ४१.३९ कि.मि ग्राभेल सडक निर्माण, ४४.४१ कि.मि. पिच सडक निर्माण, १८११७ मि. पि सि सि सडक निर्माण, १२२४७ मि. फूटपाथ निर्माण, १ वटा पार्क निर्माण भएको छ।
- ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय मार्फत ५६ वटा सिंचाइ मुहान/बाँध, १६१ कि.मी. पक्की नहर तथा ३३ वटा सिंचाइ पोखरीको निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- प्रदेश गौरवका आयोजनाको रुपमा रहेको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल निर्माणको कार्यलाई तिब्र गतिमा अगाडि बढाई २६ प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको छ।
- उद्योग तथा वाणिज्य तर्फका ७ हजार ३० फर्म दर्ता र १५ हजार ९ सय १४ नवीकरण भएका छन।
- सामाजिक विकास मन्त्रालय अन्तर्गत शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत ३९० वटा भवन निर्माणको कार्य सम्पन्न भएको साथै १७६८ जना शिक्षकहरूले तालिम प्राप्त गरेको र ८५४६ जना विद्यार्थी (विभिन्न लक्षित समुह)ले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका छन्।
- मूल्याङ्कन अवधिमा राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, तुल्सीपुरमा १० बेड, बर्दिया अस्पताल, गुलरियामा ६ बेड, कपिलवस्तु अस्पताल, तौलिहवामा ५ बेड, गुल्मी अस्पताल, तम्घासमा ५ बेड, प्युठान अस्पताल, प्युठानमा ३ बेड र पृथ्वीचन्द्र अस्पताल, नवलपरासीमा ५ बेड हेमोडाइलाइसिस सेवा स्थापना तथा विस्तार गरिएको छ।
- ८० बर्ष पुगेका ४६०७४ जेष्ठ नागरिक र अति अशक्त(क र ख) वर्गहरूलाई घरमै सेवा प्रदान, ४० बर्ष माथिका १९३३२ जनाको नसर्ने रोग (सुगर, प्रेसर र मृगौला रोग) को स्क्रिनिङ गरि रोग पहिचान साथै प्रदेशका २७२ वटा विद्यालयका ४२,२७५ जना किशोरीहरूको रक्तअल्पत्ता स्क्रिनिङ गरी ११,०१९ जना (२६%) किशोरीहरूमा रक्त अल्पताको अवस्था पहिचान गरी आइरन चक्की बितरण गरिएको छ।

- वन तथा वातावरण मन्त्राल अन्तर्गतबाट १७,८८,१४९ गोटा बहुवर्षीय र १५,६६,४३१ गोटा एक वर्षीय काष्ठजन्य विरुवा र २,२०,५८५ गोटा जडिबुटीको विरुवा गरी जम्मा ३५,७५,१६५ उत्पादन भएको तथा ६२२.६ हेक्टर क्षेत्र बृक्षारोपण गरिएको छ।
- प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत २१५ समूह, सहकारी तथा निजी फर्म मार्फत दुध, मासु र अण्डा उत्पादनमा संलग्न २३०४९ कृषकहरूलाई करिब रु ४ करोड ९९ लाख प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइएको छ।
- लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका ६३० गन्तव्यस्थलहरू स्थानीय तह सँगको समान्वयमा पहिचान गरिएको र पर्यटकीय सम्भावनाको आधारमा ती गन्तव्यस्थलहरू क्रमबद्ध गरिएका छन्।
- प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० मा संशोधन तथा स्थानीय निजामती सेवा ऐन,२०८१ तथा नियमावली,२०८१ जारी गरिएको छ।
- प्रदेश निजामती सेवा तर्फ अधिकृतस्तर नवौं तहमा ४० जना, सहायकस्तर पाँचौं तहमा २२२ जना र सहायकस्तर चौथो तहमा ३०९ गरी कुल ५७१ जना सिफारिस गरिएको छ।
- लुम्बिनी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना तयार गरी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भएको छ।

परिच्छेद-१
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन, २०८१ को दफा २३ को उपदफा (४) मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कन गरी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा सो अवधि समाप्त भएको दुई महिना भित्र प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यसै प्रावधान बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को राजस्व, खर्च र आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान (वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान) का साथै वैदेशिक अनुदान तथा ऋणको अनुमान, प्राप्ति तथा परिचालनको यथार्थ विवरण, प्रदेश सरकारको नीति तथा बजेटमा समावेश भएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्था मूल्याङ्कन सहितको प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्थाको मुल्याङ्कन गरी राजस्व, खर्च, अनुदान र ऋणको अनुमान, प्राप्ति तथा परिचालनको यथार्थ विवरण, प्रमुख नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको स्थिति, मन्त्रालय/ निकायगत खर्चको विवरण, कार्यान्वयनमा रहेका मुख्य-मुख्य कार्यक्रमको भौतिक र वित्तीय प्रगति, मुख्य मुख्य उपलब्धि, कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा देखा परेका समस्या र आगामी दिनमा गर्नुपर्ने सुधारका क्षेत्रहरू समेतको एकीकृत मुल्याङ्कन प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको छ। सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायबाट प्राप्त प्रगति विवरण प्रतिवेदनको परिच्छेद-३ मा समावेश गरिएको छ। साथै, प्रतिवेदनमा विगतका आर्थिक वर्षहरूको सोही अवधिको प्रगति विवरणसँग आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रगतिलाई तुलना समेत गरिएको छ।

यस प्रतिवेदनले प्रदेश सरकारको वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रमको समग्र मूल्याङ्कन सहित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको यथार्थ चित्र प्रस्तुत गर्दछ। यो प्रतिवेदन आगामी दिनमा आवधिक योजना, नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक बजेटबीच सामञ्जस्यता कायम गर्दै प्रादेशिक अर्थतन्त्र सुधारको मार्ग चित्र तयार गर्नको लागि सहयोगी बन्नेछ। यस प्रतिवेदनमा समेटिएका आर्थिक, सामाजिक तथा वित्तीय तथ्याङ्कको विश्लेषण मार्फत नीति, विधि र पद्दतिमा अपेक्षित सुधार गर्न आधार प्रदान गर्नेछ। प्रदेश सरकारको विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता

र वित्तीय सुशासनको समग्र अवस्थाको विश्लेषण गर्दै यसलाई अपेक्षित सुधार गर्न, प्रदेश सरकारको **समृद्ध लुम्बिनीः खुसी नागरिक**को अपेक्षालाई पुरा गर्न र स्रोत परिचालनमा रहेको दवावलाई कम गर्दै विश्वसनीय वजेट निर्माणको आधार तयार गर्नका लागि समेत यो प्रतिवेदन सहयोगी हुने अपेक्षा मन्त्रालयले राखेको छ।

परिच्छेद-२

प्रदेशको समष्टिगत आर्थिक तथा वित्तीय अवस्था

२.१ आर्थिक अवस्था

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रका आन्तरिक एवम् बाह्य परिसूचक सबल तथा सुदृढ बन्दै गएका छन्। कृषि, उद्योग तथा सेवा क्षेत्रको उत्पादन बढ्ने अनुमान छ। आर्थिक क्रियाकलापमा बढोत्तरी हुँदै गएकोले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा मुलुकको अर्थतन्त्र मध्यम दरले विस्तार भएको अनुमान छ। कृषि, विद्युत तथा ग्याँस, यातायात तथा भण्डारण लगायतका क्षेत्रमा भएको वृद्धिका कारण आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपालको आर्थिक वृद्धिदर ४.६१ प्रतिशत रहने अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा यस्तो वृद्धिदर ३.६७ प्रतिशत रहेको थियो।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ४.७ प्रतिशत कायम रहने अनुमान रहेको छ। प्रदेशगत रूपमा आर्थिक वृद्धिदर सबैभन्दा बढी गण्डकी प्रदेशको ५.५१ प्रतिशत र सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशको ३.३२ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ। लुम्बिनी प्रदेशको गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आर्थिक वृद्धिदर ३.९४ प्रतिशत रहेको र आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा १.९४ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २.१

पछिल्लो ३ आर्थिक वर्षको प्रदेशगत आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

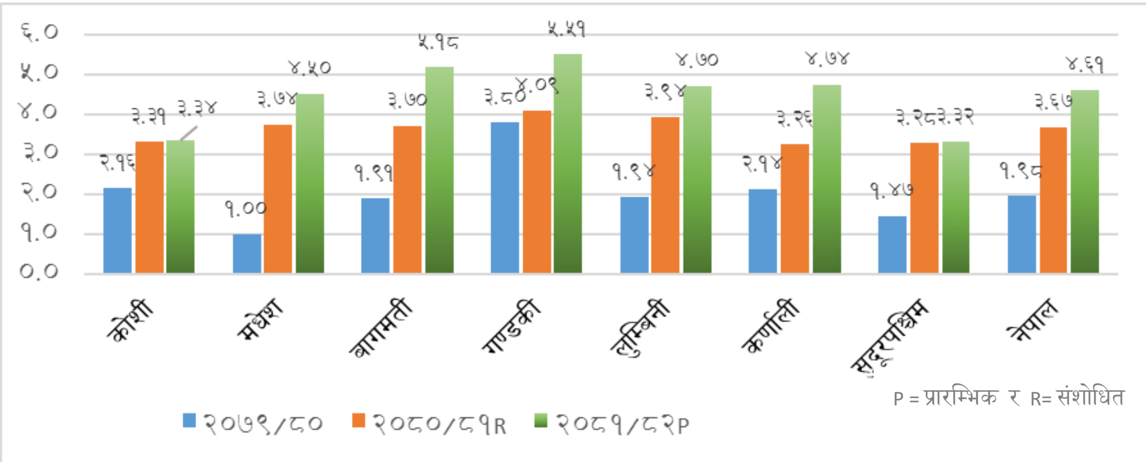

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उपभोक्ताको मूल्यमा) रु.८ खर्ब ६९ अर्ब रहने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ भने गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु.८ खर्ब १५ अर्ब रहेको संशोधित अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान १४.२ प्रतिशत रहने अनुमान गरिएको छ।

चार्ट २.२

राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान र वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

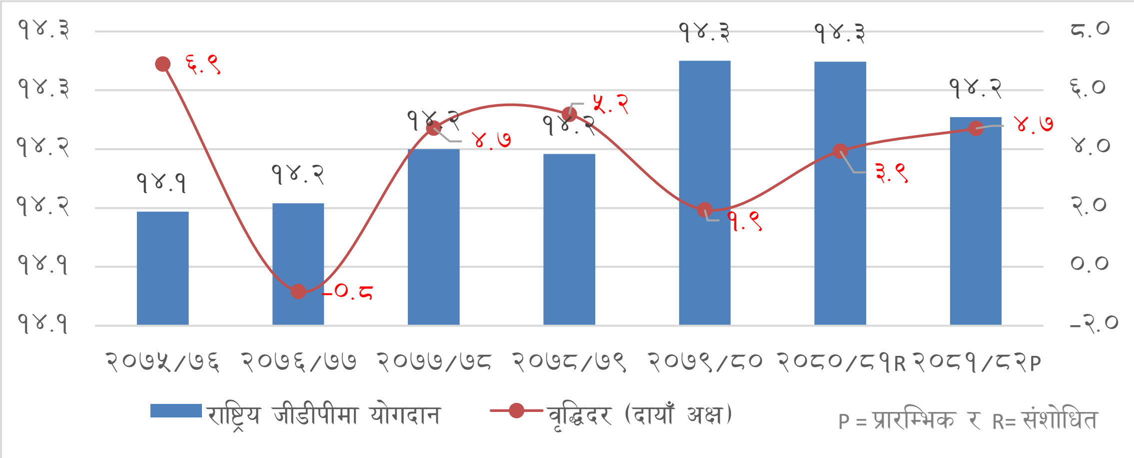

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा बागमती प्रदेशको योगदान सबैभन्दा बढी ३६.५० प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको योगदान सबैभन्दा कम ४.२० प्रतिशत रहने अनुमान छ। पछिल्लो ५ वर्षमा राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको योगदान करिब स्थिर रहेको छ।

चार्ट २.३

राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्रदेशगत योगदान (प्रतिशतमा)

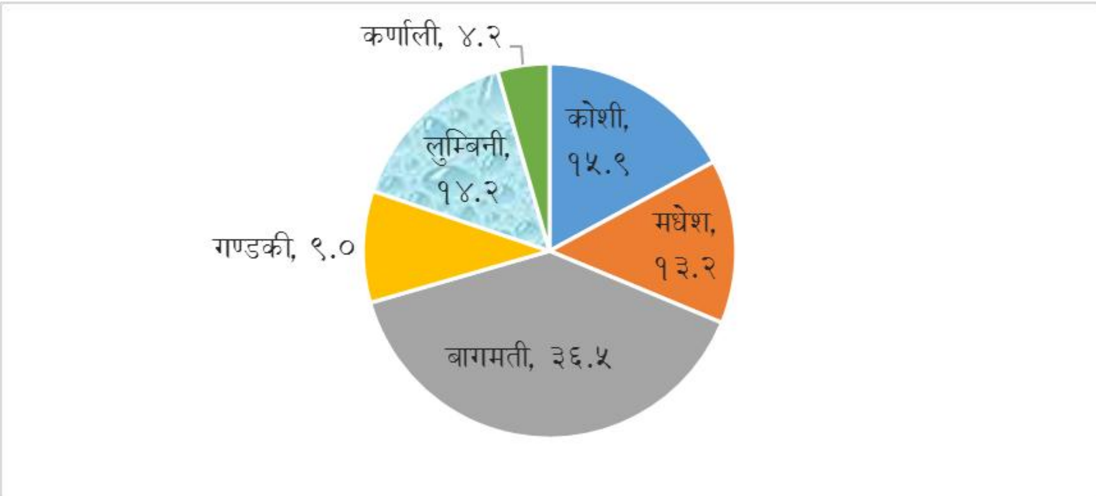

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक अनुमान अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (आधारभूत मूल्यमा) रु.७ खर्ब ६५ अर्ब ३७ करोड पुग्ने अनुमान रहँदा प्राथमिक क्षेत्रको रु.२ खर्ब ४१ अर्ब ३५ करोड, द्वितीयक क्षेत्रको १ खर्ब २ अर्ब ८८ करोड र सेवा क्षेत्रको रु.४ खर्ब २१ अर्ब १३ करोड हुने अनुमान रहेको छ।

चार्ट २.४

प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको संरचना (प्रतिशतमा)

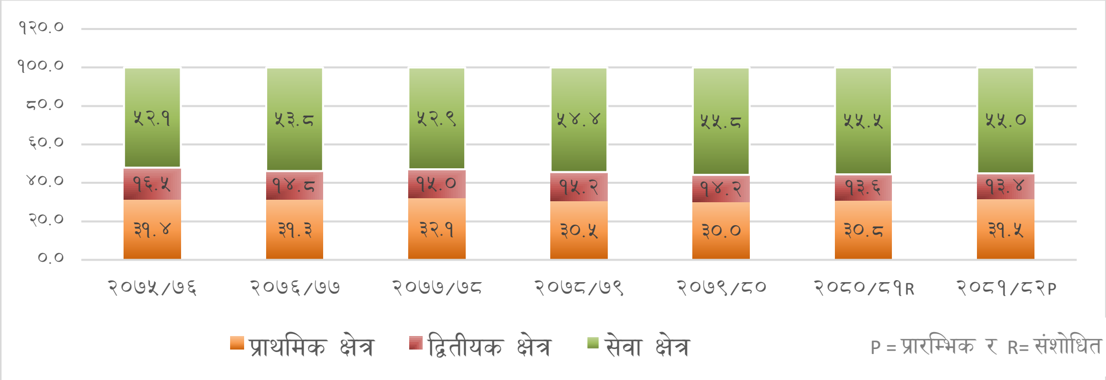

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८२

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीयक क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको योगदान क्रमशः ३१.५० प्रतिशत, १३.४० प्रतिशत र ५५ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्षमा यस्तो योगदान क्रमशः ३०.८० प्रतिशत, १३.६० प्रतिशत र ५५.५० प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्राथमिक क्षेत्रको योगदानमा वृद्धि भएको देखिन्छ।

चार्ट २.५

प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

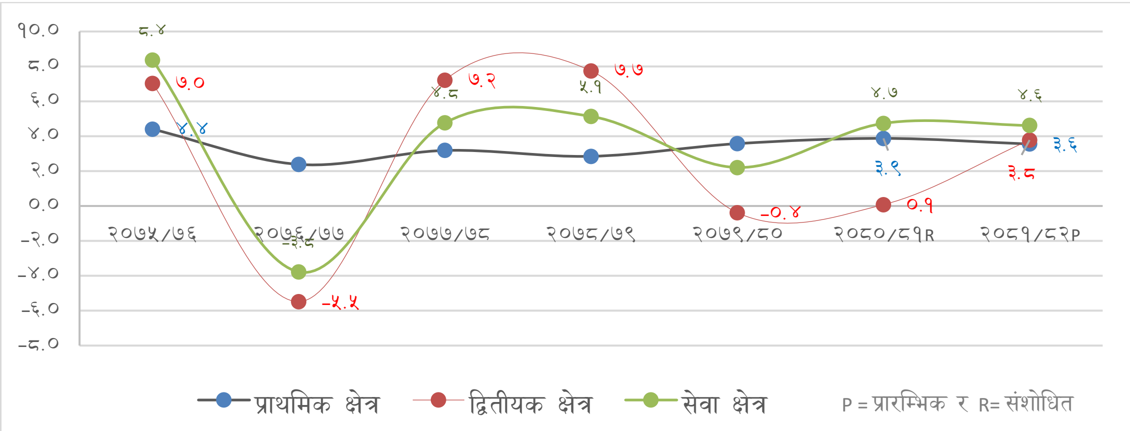

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८२

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्र र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान क्रमशः ३१.०२ प्रतिशत र ६८.९८ प्रतिशत रहने प्रारम्भिक अनुमान छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको योगदान क्रमशः ३०.३ प्रतिशत र ६९.७ प्रतिशत रहेको थियो।

चार्ट २.६

आधारभूत मूल्यमा कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर

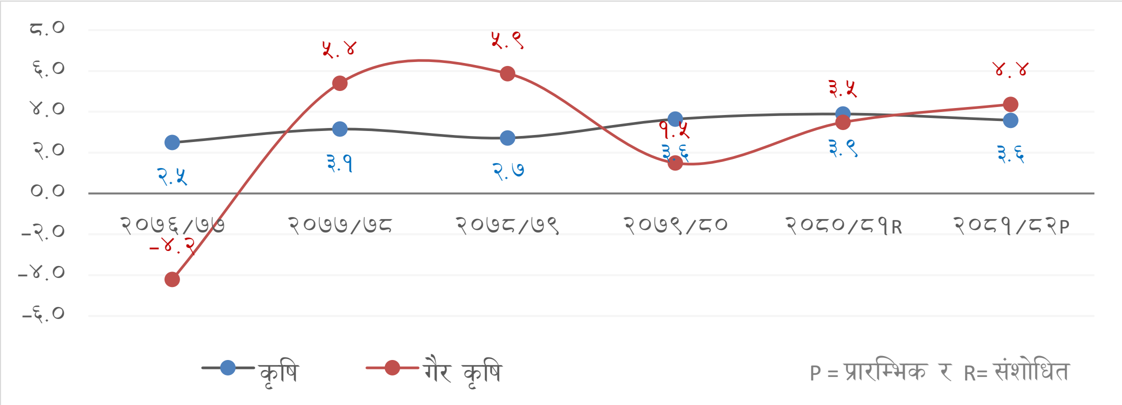

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८२

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आधारभूत मूल्यमा कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.६ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ४.४ प्रतिशत हुने प्रारम्भिक अनुमान रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.९ प्रतिशत र गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर ३.५ प्रतिशत रहेको थियो।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपालको प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १४९६ अमेरिकी डलर र लुम्बिनी प्रदेशको १२०१ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा बागमती प्रदेशको प्रतिव्यक्ति आय सबैभन्दा बढी २६०१ अमेरिकी डलर र मधेश प्रदेशको सबैभन्दा न्यून ९३२ अमेरिकी डलर रहने अनुमान रहेको छ।

चार्ट २.७

प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (डलरमा)

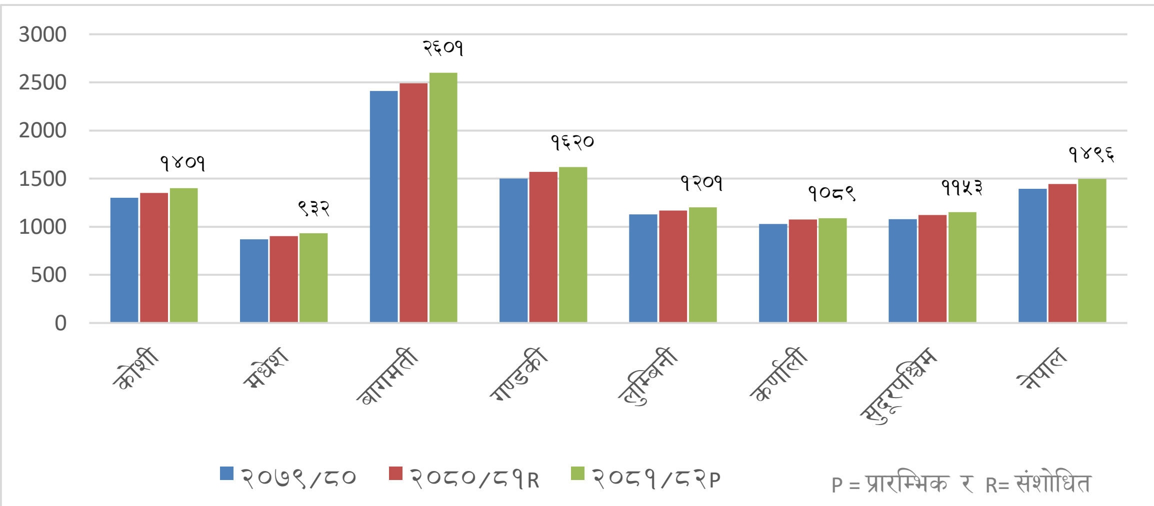

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८२

विन्दुगत आधारमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को असारमा नेपालको मुद्रास्फीति २.२० प्रतिशत हुँदा लुम्बिनी प्रदेशको १.७८ प्रतिशत रहेको छ। जसमा खाद्य तथा पेय पदार्थको मुद्रास्फीति -२.०१ प्रतिशत र गैर-खाद्य तथा सेवाको मुद्रास्फीति ३.९९ प्रतिशत रहेको छ। लुम्बिनी प्रदेशको ग्रामीण क्षेत्रको उपभोक्ता मुद्रास्फीति २.०२ प्रतिशत तथा शहरी क्षेत्रको उपभोक्ता मुद्रास्फीति १.६२ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका २.१

लुम्बिनी प्रदेशको मुद्रास्फीति दर *

प्रदेश	खाद्य मुद्रास्फीति	गैर खाद्य मुद्रास्फीति	समग्र मुद्रास्फीति
ग्रामीण लुम्बिनी प्रदेश	–०.३६	३.५७	२.०२
शहरी लुम्बिनी प्रदेश	–३.२१	४.२४	१.६२
लुम्बिनी	**–२.०१**	**३.९९**	**१.७८**
नेपाल	–१.१९	४.१२	२.२०

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैङ्क *प्रारम्भिक अनुमान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ कोशी प्रदेशको वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ५.४६ प्रतिशत, मधेश प्रदेशको ४.१४ प्रतिशत, बागमती प्रदेशको ३.५७ प्रतिशत, गण्डकी प्रदेशको ३.३२ प्रतिशत, लुम्बिनी प्रदेशको ३.७० प्रतिशत, कर्णाली प्रदेशको ३.३१ प्रतिशत र सुदूरपश्चिम प्रदेशको ५.०२ प्रतिशत रहेको छ।

२.२ वित्तीय अवस्था

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रादेशिक वित्तको अवस्था सुधारोन्मुख रहेको छ। पछिल्लो आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को तुलनामा प्रादेशिक आय तथा व्ययको दुवै पक्षमा सुधार भएको छ। प्रदेशको आन्तरिक राजस्व सङ्कलनमा निरन्तर वृद्धि हुदै गएको छ।

वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनसँगै लुम्बिनी प्रदेशले संविधानले दिएको खर्च र राजस्व सम्बन्धी अधिकारको उपयोग गर्दै आएको छ। प्रदेश सरकारले प्रदेशको सीमित आयबाट बहुवर्षीय तथा अधुरा आयोजनाहरूलाई सम्पन्न गर्न र जनताका आवश्यकता तथा मागलाई प्राथमिकीकरण गरी समयमै पूरा गर्ने नीति लिई स्रोत व्यवस्थापन गर्दै आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार मसान्तमा रु.८० करोड ५० लाख मात्र धनात्मक रहेको प्रदेश सञ्चित कोष गत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार करिब रु.५० करोड धनात्मक रहेको देखिन्छ।

तालिका २.२

लुम्बिनी प्रदेशको सञ्चित कोष (रु.करोडमा)

क्र.सं	विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*
१	कुल प्रादेशिक आय (२+३+४)	३५३२.०	३२७६.३	२७२४.२	२८३९.३२
२	कुल प्रादेशिक राजस्व	१४३०.३	१३२१.४	१३६७.६	१६३७.०
३	सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान (यथार्थ)	१५१२.५	१३४४.७	१०६९.३	११००.८
४	अन्य प्राप्ति	५८९.२	६१०.२	२८७.३	१०१.५
५	प्रादेशिक खर्च	३००५.१	३०२४.४	२६४३.७	२७८९.१
	चालु खर्च	१२६४.३	१२५०.८	१०४१.९	९९८.६
	पुँजीगत खर्च	१७४०.८	१७७३.७	१६०१.८	१७९०.५
	सञ्चित कोष बचत(+)/न्यून(-) (१-५)	५२६.९	२५१.९	८०.५	५०.२२

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल खर्च ७१.५७ प्रतिशत रहेकोमा चालु र पुँजीगत खर्च क्रमशः ६९.४२ र ७२.८३ प्रतिशत रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशको कुल खर्च ६५.२ प्रतिशत रहेको थियो।

तालिका २.३

लुम्बिनी प्रदेशको खर्च प्रतिशत (अन्तिम बजेट अनुसार)

विवरण	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*
चालु खर्च	६९.३	८०.३	६९.८	७०.०	६०.८	६९.४२
पुँजीगत खर्च	७०.१	८३.३	७०.१	७१.२	६८.४	७२.८३
प्रादेशिक खर्च	६९.८	८२.०	७०.०	७०.७	६५.२	७१.५७

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल खर्च रु. २७ अर्ब ८९ करोड रहेकोमा चालु खर्च रु. ९ अर्ब ९८ करोड र पुँजीगत खर्च रु.१७ अर्ब ९० करोड छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेशको कुल खर्चमा पुँजीगत खर्चको अंश ६४.२ प्रतिशत रहेको छ। पछिल्ला वर्षहरूमा प्रदेशको कुल खर्चमा पुँजीगत खर्चको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ।

चार्ट २.४

प्रादेशिक खर्च संरचना (प्रतिशतमा)

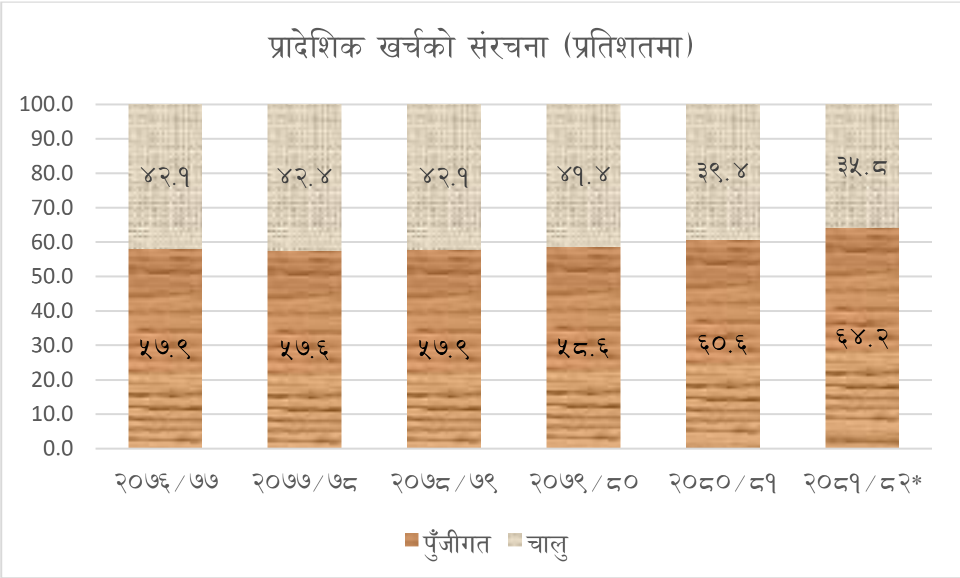

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको कुल खर्च रु. २७ अर्ब ८९ करोड रहेकोमा जेष्ठ महिनामा ४ अर्ब ५९ करोड र असार महिनामा ५ अर्ब ३९ करोड खर्च भई असारमा धैरै खर्च हुने प्रवृत्तिमा सुधार भएको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार महिनामा मात्रै ७ अर्ब २० करोड खर्च भएको थियो।

चार्ट २.५

मासिक खर्च प्रवृत्ति (करोडमा)

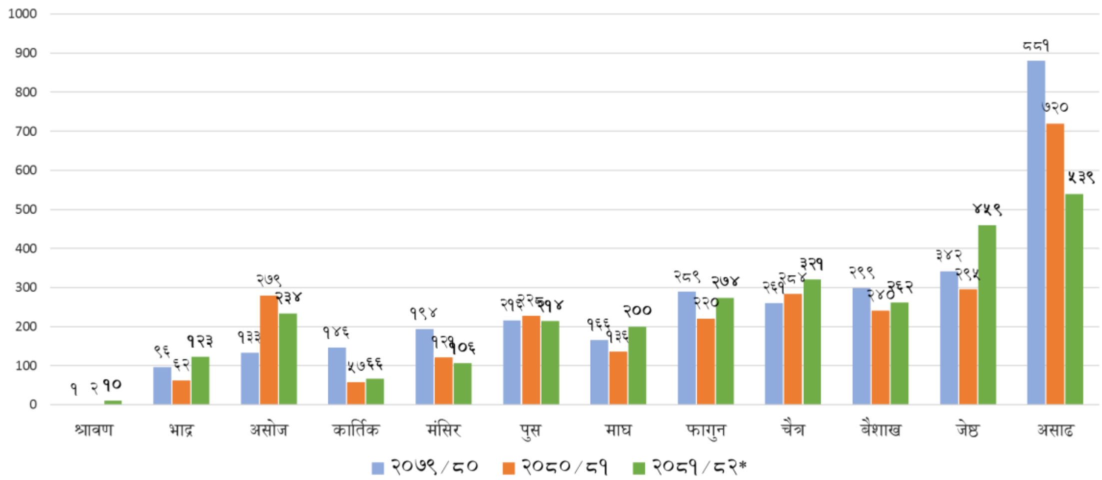

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को माघ महिनादेखि नै पछिल्ला तीन वर्षभन्दा बढी प्रादेशिक खर्च प्रगति भएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वैशाख मसान्तसम्म ४६.४२ प्रतिशत र जेठ मसान्तसम्म ५८.१६ प्रतिशत खर्च भई प्रदेशको खर्च प्रवृत्तिमा सुधार भएको

छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वैशाख मसान्तसम्म ४०.१६ प्रतिशत र जेष्ठ मसान्तसम्ममा ४७.४४ खर्च भएको थियो।

चार्ट २.६

मासिक खर्च प्रवृत्ति (प्रतिशतमा)

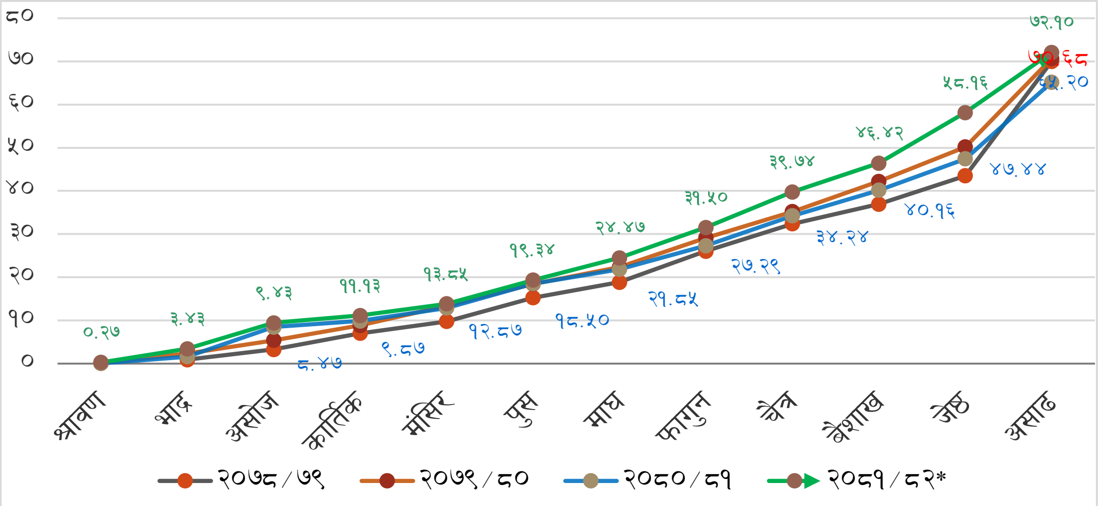

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा विनियोजित बजेटमा प्रदेश सरकारको स्रोत तर्फ ७०.५ प्रतिशत खर्च भएको छ भने नेपाल सरकारको वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान स्रोत तर्फ क्रमशः ८३ प्रतिशत, ६५ प्रतिशत, ४१.७ प्रतिशत र ४५.४ प्रतिशत खर्च भएको छ।

तालिका २.१

स्रोतगत बजेट र खर्चको विवरण (अन्तिम बजेटको आधारमा रु.करोडमा)

स्रोत	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रदेश सरकार स्रोत	२४९५.०७	१७५९.२१	७०.५१
वित्तीय समानीकरण अनुदान	८२८.६४	६८९.४७	८३.२१
सशर्त अनुदान	४१९.३३	२७३.५०	६५.२२
समपूरक अनुदान	७९.५०	३३.१३	४१.६७
विशेष अनुदान	७४.४६	३३.७९	४५.३८
जम्मा	३८९७.००	२७८९.१०	७१.५७

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार सम्बन्धी दिगो विकास लक्ष्यमा सर्वैभन्दा बढी २४.६ प्रतिशत सांकेतीकरण गरिएको बजेटमा ६७ प्रतिशत खर्च भएको छ भने स्वस्थ जीवन र शून्य भोकमरी सम्बन्धी दिगो विकास लक्ष्यमा क्रमशः ११.५ प्रतिशत

र ७.३ प्रतिशत सांकेतीकरण भएको बजेटमा ८२.५ प्रतिशत र ७०.४ प्रतिशत खर्च भएको छ। त्यसैगरी सांकेतीकरण नगरिएको २७.३ प्रतिशत विनियोजित बजेटमा ६९.९ प्रतिशत खर्च भएको छ।

तालिका २.२
दिगो विकास लक्ष्य अनुसारको बजेट विनियोजन तथा खर्च (रु.करोडमा)

संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	बजेट	बजेट हिस्सा%	खर्च	खर्च प्रतिशत
०	सांकेतीकरण नगरिएको	१०६४.१८	२७.३	७४३.७४	६९.९
१	गरिबीको अन्त्य	१२.१६	०.३	५.९९	४९.३
२	शून्य भोकमरी	२८४.६२	७.३	२००.४५	७०.४
३	स्वस्थ जीवन	४४६.३०	११.५	३६८.१३	८२.५
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१७१.७२	४.४	१२१.९५	७१.०
५	लैङ्गिक समानता	१२.८०	०.३	०.००	०.०
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	१५७.५१	४.०	१६४.१७	१०४.२
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	१३.५०	०.३	९.६१	७१.२
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	२७.०६	०.७	१६.९२	६२.५
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	९५८.७९	२४.६	६४२.०६	६७.०
१०	असमानता न्यूनीकरण	८८.२०	२.३	५४.८६	६२.२
११	दिगो शहर र वस्तीहरू	३४५.४२	८.९	२५७.०७	७४.४
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	२०.४६	०.५	१२.२१	५९.७
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	१२८.०४	३.३	८१.३२	६३.५
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	६१.९३	१.६	४७.१५	७६.१
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	१०४.३१	२.७	६३.४७	६०.९
	जम्मा	३८९७.००	१००.०	२७८९.१०	७१.६

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रत्यक्ष लैंगिक उत्तरदायी र अप्रत्यक्ष लैंगिक उत्तरदायीमा क्रमशः २६.९ प्रतिशत र २४.७ प्रतिशत बजेट विनियोजन भएकोमा ७७.४ प्रतिशत र ६८.७ प्रतिशत खर्च भएको छ। त्यसैगरी लैंगिक रुपमा तटस्थ ४८.४ प्रतिशत बजेट विनियोजन भएकोमा ६९.८ प्रतिशत खर्च भएको छ।

तालिका २.३
लैंगिक उत्तरदायी बजेट विनियोजन तथा खर्च (रु.करोडमा)

लैंगिक उत्तरदायी बजेट	बजेट	बजेट हिस्सा	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रत्यक्ष लाभ	१०४८.१	२६.९	८१०.८	७७.४
अप्रत्यक्ष लाभ	९६३.५	२४.७	६६२.१	६८.७
तटस्थ	१८८५.४	४८.४	१३१६.२	६९.८
जम्मा	३८९७.०	१००.०	२७८९.१	७१.६

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनीकरण र प्रभावलाई कम गर्न प्रत्यक्ष लाभ र अप्रत्यक्ष लाभ सांकेतीकरण भएकोमा क्रमशः ४.६ प्रतिशत र २५.८ प्रतिशत बजेट विनियोजन भएकोमा ६८.७ प्रतिशत र ७९.२

प्रतिशत खर्च भएको छ। त्यसैगरी जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनीकरण र प्रभावलाई कम गर्नमा ४८.४ प्रतिशत तटस्थ बजेट विनियोजन भएकोमा ६९.८ प्रतिशत खर्च भएको छ।

तालिका २.४
जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनीकरण र प्रभावलाई कम गर्न विनियोजित बजेट तथा खर्च (रु.करोडमा)

जलवायु परिवर्तन बजेट	बजेट	बजेट हिस्सा	खर्च	खर्च प्रतिशत
प्रत्यक्ष लाभ	१७९.१	४.६	१२३.०	६८.७
अप्रत्यक्ष लाभ	१००३.५	२५.८	७९५.०	७९.२
तटस्थ	२७१४.४	६९.७	१८७१.०	६८.९
जम्मा	३८९७.०	१००.०	२७८९.१	७१.६

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारको कूल खर्च २७ अर्व ८९ करोड रहेको छ। जनु कूल बजेट रु ३८ अर्व ९७ करोडको तुलनामा ७१.५७ प्रतिशत रहेको छ। प्रदेश सरकारको कूल खर्च मध्ये चालु खर्च (स्थानीय तह अनुदान समेत) रु ९ अर्व ९८ करोड र पुँजीगत खर्च १७ अर्व ९० करोड रहेको छ। यस आर्थिक वर्षमा चालु खर्च ६९.४२ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च ७२.८३ प्रतिशत पुगेको छ।

तालिका २.५
मन्त्रालय/केन्द्रीय निकायगत खर्च प्रगति (रु.करोडमा)

क्र.सं.	मन्त्रालय/केन्द्रिय निकाय	चालु खर्च			पुँजीगत खर्च			जम्मा		
		बजेट	खर्च	प्रतिशत	बजेट	खर्च	प्रतिशत	बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	प्रदेश सभा	२२.५०	१९.०६	८४.७३	५.००	४.१५	८२.९२	२७.५०	२३.२१	८४.४०
२	प्रदेश लोक सेवा आयोग	८.३०	७.७०	९२.८०	०.७०	०.३७	५३.५०	९.००	८.०८	८९.७४
३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	६०.६७	२३.५२	३८.७७	३.९२	०.८७	२२.२६	६४.५९	२४.३९	३७.७७
४	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	९.५०	६.४७	६८.११	०.५०	०.३५	६९.९२	१०.००	६.८२	६८.२०
५	उद्योग, पर्यटन तथा यातायात मन्त्रालय	६२.४८	३३.३९	५३.४४	८१.९९	५४.६१	६६.६०	१४४.४७	८७.९९	६०.९१
६	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय	२५.९५	१८.३५	७०.७३	३०१.१४	२३३.०१	७७.३८	३२७.०९	२५१.३७	७६.८५
७	महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय	१६.९०	०.८१	४.७९	१.१५	०.२९	२५.०८	१८.०५	१.१०	६.०८

क्र.सं.	मन्त्रालय/केन्द्रिय निकाय	चालु खर्च			पुँजीगत खर्च			जम्मा		
		बजेट	खर्च	प्रतिशत	बजेट	खर्च	प्रतिशत	बजेट	खर्च	प्रतिशत
८	कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	१३८.१९	९४.६९	६८.५२	९.७२	५.७९	५९.५३	१४७.९१	१००.४७	६७.९३
९	आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	२८.०५	१७.६६	६२.९७	१७.७४	९.८६	५५.५९	४५.७९	२७.५२	६०.११
१०	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	११५.०४	८५.५५	७४.३६	११०.३२	६२.३५	५६.५२	२२५.३७	१४७.९०	६५.६३
११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	४५.१५	२९.६०	६५.५७	१००३.६१	६७२.२४	६६.९८	१०४८.७६	७०१.८५	६६.९२
१२	खानेपानी, ग्रामिण तथा सहरी विकास मन्त्रालय	२५.९३	१७.५२	६७.५६	५१५.०१	४३९.८०	८५.४०	५४०.९४	४५७.३२	८४.५४
१३	सामाजिक विकास मन्त्रालय	१६९.३७	१२४.४२	७३.४६	११५.०५	७५.१५	६५.३१	२८४.४२	१९९.५६	७०.१६
१४	स्वास्थ्य मन्त्रालय	३१८.०९	२५६.९५	८०.७८	२५७.४९	२३१.६६	८९.९७	५७५.५८	४८८.६०	८४.८९
१५	प्रदेश योजना आयोग	२.७८	१.१९	४२.८६	०.२५	०.०२	८.५२	३.०३	१.२१	४०.०६
१६	अर्थ - विविध	७५.३८	०.००	०.००	३५.००	०.००	०.००	११०.३८	०.००	०.००
	जम्मा	११२४.२८	७३६.८९	६५.५४	२४५८.५९	१७९०.५२	७२.८३	३५८२.८७	२५२७.४०	७०.५४
१७	स्थानीय तह	३१४.१३	२६१.७०	८३.३१	०.००	०.००	०.००	३१४.१३	२६१.७०	८३.३१
	कूल जम्मा	१४३८.४१	९९८.५९	६९.४२	२४५८.५९	१७९०.५२	७२.८३	३८९७.००	२७८९.१०	७१.५७

लुम्बिनी प्रदेश सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कुल आयको लक्ष्य रु.३८ अर्ब ९७ करोडको राखेकोमा ७३.१ प्रतिशत अर्थात रु. २८ अर्ब ४६ करोड आय प्राप्त गरेको छ। जुन अघिल्लो वर्ष भन्दा ४.५२ प्रतिशत अर्थात रु १ अर्ब २३ करोडले बढी हो।

तालिका २.६

प्रादेशिक कुल आय (रु.करोडमा)

विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*	वृद्धि
लक्ष्य	४०९६	४२६४	४०४७	३८९७	४.५२%
प्रगति	३५३२	३२७६	२७२४	२८४६	
प्रगति प्रतिशत	८६.२	७६.८	६७.३	७३.१	

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

लुम्बिनी प्रदेश सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारको एकल अधिकारको रुपमा प्राप्त गर्ने राजस्वको लक्ष्य रु. ४ अर्ब ७१ करोड राखेकोमा ४१ प्रतिशत

मात्र अर्थात रु.१ अर्ब ९३ करोड संकलन गरेको छ। त्यसैगरी गत वर्षको मौज्दात रु.२ अर्ब हुने अनुमान गरेकोमा रु.८० करोड ५० लाख मात्र मौज्दात रहेको थियो।

तालिका २.७

आ.व. २०८१/८२ को लुम्बिनी प्रदेशको राजस्व लक्ष्य र प्रगति (रु.करोडमा)

राजस्व	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति प्रतिशत
नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान	१४०२	११०८	७९.१
नेपाल सरकारबाट प्राप्त राजस्व बाँडफाँट	१२०२	१०७२	८९.३
नेपाल सरकारबाट प्राप्त रोयल्टी	५०	२०	३९.४
प्रदेशले सङ्कलन गर्ने *(एकल अधिकार)*	४७१	१९३	४१
प्रदेशले सङ्कलन गर्ने सवारी साधन कर (साझा अधिकार)	२८०	१८६	६६.३
स्थानीय तहले सङ्कलन गर्ने (साझा अधिकार)	२९२	१८७	६४.१
गत वर्षको मौज्दात	२००	८१	४०.३
कुल जम्मा	३८९७	२८४६	७३.१

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट बाँडफाँट भई लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त मूल्य अभिवृद्धि कर वापतको राजस्व रु. ७ अर्ब ९० करोड छ। जुन गत आर्थिक वर्षको तुलनामा १९.८ प्रतिशतले बढी हो। त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट बाँडफाँट भई लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त अन्तः शुल्क वापतको राजस्व रु. २ अर्ब ८३ करोड छ। जुन गत आर्थिक वर्षको तुलनामा २४.८ प्रतिशतले बढी हो।

तालिका २.८

नेपाल सरकारबाट प्राप्त राजस्व बाँडफाँट (रु.करोडमा)

राजस्व	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*	वृद्धिदर
मूल्य अभिवृद्धि कर	७३२	६६६	६५९	७९०	१९.८
अन्त शुल्क	२३८	२४२	२२७	२८३	२४.८
जम्मा	९७१	९०९	८८६	१०७२	२१.१

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश सरकारको एकल अधिकारको रुपमा संकलन गरेको राजस्व गत आर्थिक वर्षको तुलनामा २९.४ प्रतिशतले बद्धि भई १ अर्ब ७२ करोड रहेको छ। प्रदेश सरकारको एकल राजस्व निरन्तररुपको वृद्धि हुदै गएको छ। त्यसैगरी प्रदेश सरकारबाट संकलन तथा बाँडफाँट गरी प्रदेश सरकारलाई प्राप्त भएको राजस्व ५.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ।

तालिका २.९

प्रदेशले सङ्कलन गर्ने राजस्व (रु.करोडमा)

विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*	वृद्धिदर
प्रदेश सरकारको एकल राजस्व	१०३	१२२.४	१३२.९	१७२	२९.४०
सवारी साधन कर राजस्व	१५४.२	१५५.३	१७५.४	१८५.६	५.८

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश सरकारको एकल अधिकारको रुपमा प्रमुख राजस्व शीर्षकमा क्रमशः चालक अनुमति पत्र र सवारी, वन क्षेत्रको आय यातायात क्षेत्रको आम्दानी र व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर वापत रु.८० करोड, रु.४१ करोड, रु.२३ करोड र रु.८ करोड राजस्व संकलन भएको थियो।

तालिका २.१०

प्रदेश सरकारको प्रमुख एकल राजस्व शीर्षक (रु.हजारमा)

संकेत	राजस्व शिर्षक	बार्षिक लक्ष्य	प्रगति	प्रतिशतमा
१४२५६	चालक अनुमति पत्र र सवारी	१९५२०००	८०४८३३	४१.२३
१४२६४	वन क्षेत्रको आय	१३३२२५२	४१३३८७	३१.०३
१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी	३९१६२०	२३५२६१	६०.०७
१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२४८०२६	८०१७८	३२.३३
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	१५२७३२	७३०९२	४७.८६
१४२२४	परीक्षा शुल्क	३२४१५२	३३३४६	१०.२९
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	६२५२८	३०७२२	४९.१३
१४५२९	अन्य राजस्व	२८२४	१९१०३	६७६
१४२११	कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट प्राप्त	४६९९४	१७०२१	३६.२२
१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	५९७२	५५६०	९३.०९

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहबाट संकलन तथा बाँडफाँट भई प्रदेश सरकालाई प्राप्त भएको कुल राजस्व रु.१ अर्ब ८७ करोड रहेको छ। जुन गत आर्थिक वर्षको तुलनामा २१ प्रतिशतले बढी हो। स्थानीय तहसँग बाँडफाँट भई प्राप्त राजस्वमा सबैभन्दा बढी घरजग्गा रजिष्ट्रेसन दस्तुर बापत रु. १ अर्ब ३९ करोड र दहत्तर बहत्तर विक्रिको आय वापत रु ४६ करोड प्राप्त भएको छ।

तालिका २.११
स्थानीय तहबाट सङ्कलन तथा बाँडफाँट हुने राजस्व (रु.करोडमा)

विवरण	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*	वृद्धिदर
घरजग्गा रजिष्ट्रशन दस्तुर	१४८.०६	११०.९१	१२१.०४	१३९.०७	१४.९
मनोरञ्जन कर	०.०९	०.४३	०.५२	०.६७	२८.२
विज्ञापन कर	०.१८	०.६९	०.२८	०.९४	२४०.३
दहत्तर बहत्तरको विक्रि आय	२४.९५	२३.१३	३२.८७	४६.५२	४१.५
जम्मा	१७३.२७	१३५.१६	१५४.७१	१८७.२	२१

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान क्रमशः ९१.८ प्रतिशत र ६७.१ प्रतिशत तथा विशेष अनुदान र समपूरक अनुदान ४४.८ प्रतिशत र ४२.४ प्रतिशत निकासा भएको छ। नेपाल सरकारबाट कुल अनुदान ७९ प्रतिशत निकासा भएकोमा ७८.५ प्रतिशत यथार्थ प्राप्ती भएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन रहेको छ।

तालिका २.१२
आ.व. २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानको लक्ष्य तथा प्रगति (रु.करोडमा)

सङ्घीय अनुदान	लक्ष्य	निकासा	यथार्थ प्राप्ती	निकासा %	यथार्थ प्राप्ती %
समानीकरण अनुदान	८२९	७६०	७६०	९१.८	९१.८
सशर्त अनुदान	४१९	२७३	२७३	६७.१	६५.२
विशेष अनुदान	७४	३३	३३	४४.८	४४.६
समपूरक अनुदान	८०	३४	३४	४२.४	४२.५
जम्मा	**१४०२**	**११०८**	**११०१**	**७९.०**	**७८.५**

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

प्रदेश सरकारलाई आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट कुल रु.११ अर्ब १ करोड यथार्थ अनुदान प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कुल रु.१० अर्ब ६९ करोड अनुदान प्राप्त भएको थियो। पछिल्लो आर्थिक वर्षमा घट्दै गईरहेको समानीकरण अनुदान आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा २५.८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.७ अर्ब ६० करोड प्राप्त भएको छ।

तालिका २.१३
नेपाल सरकारबाट प्राप्त यथार्थ अनुदान (रु.करोडमा)

अनुदान	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*
वित्तीय समानीकरण अनुदान	८०३	७४७	६०४	७६०
सशर्त अनुदान	६३९	५३५	३८९	२७३
विशेष अनुदान	३३	२४	५३	३३
समपूरक अनुदान	३८	३८	२३	३४
कुल जम्मा	**१५१२**	**१३४५**	**१०६९**	**११०१**

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान खर्च नभई असारमसान्तभित्र रु.१ अर्ब ५० करोड निकासा फिर्ता भएको र अनुदान फिर्ता गर्न बाँकी रकम रु.७ करोड ५३ लाख रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले खर्च गर्न बाँकी रहेको रु.१ अर्ब ४३ करोड अनुदान नेपाल सरकारलाई फिर्ता गरेको थियो।

तालिका २.१४
नेपाल सरकारलाई फिर्ता हुने अनुदान (रु.करोडमा)

अनुदान	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*
सशर्त अनुदान	१९८	९७	७९	७.५३
विशेष अनुदान	३०	२४	०.९५	
समपूरक अनुदान	३४	३६	६३	
कुल जम्मा	२६२	१५७	१४३	७.५३

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई कुल ८३.३१ प्रतिशत अनुदान निकासा गरेको छ। नेपाल सरकारले लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई ९१.८ प्रतिशत समानीकरण अनुदान हस्तन्तरण गरेको भएतापनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई सत प्रतिशत समानीकरण अनुदान हस्तान्तारण गरेको छ।

तालिका २.१५
आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहलाई वित्त हस्तान्तरण (रु.करोडमा)

वित्त हस्तान्तरण	विनियोजन	निकासा	निकासा प्रतिशत
समानीकरण अनुदान	९५.००	९५	१००
सशर्त अनुदान	११३.८३	९१.४६	८०.३५
विशेष अनुदान	१५.००	१०.८७	७२.४७
समपूरक अनुदान	९०.३०	६४.३७	७१.२८
जम्मा	३१४.१३	२६१.७	८३.३१

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई कुल अनुदान रु.२ अर्ब ६१ करोड हस्तान्तरण गरेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई रु. ३ अर्ब ८ करोड वित्तीय हस्तान्तरण गरेको थियो। प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने अनुदान निरन्तर घट्दै गएको छ।

तालिका २.१६

स्थानीय तहलाई वित्त हस्तान्तरण (रु.करोडमा)

अनुदान	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२*
समानीकरण	७०.००	८५.००	७५.००	९५
सशर्त	११३.९०	१०२.७७	१२१.७८	९१.४६
विशेष	८५.८६	८८.९८	१५.५०	१०.८७
समपूरक	१५७.८८	१३५.६२	९५.७३	६४.३७
जम्मा	४२७.६५	४१२.३७	३०८.०१	२६१.७

*प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सवारी साधन कर बाँडफाँट तर्फ सबैभन्दा बढी क्रमशः घोराही उपमहानगरपालिका, तिलोत्तमा नगरापालिका र बुटवल उपमहानगरपालिकालाई रु. ४ करोड ३७ लाख, ३ करोड ६४ लाख र ३ करोड ४२ लाख रहेको छ।

तालिका २.१७

प्रदेश सरकारबाट बाँडफाँट भई सबैभन्दा बढी सवारी साधन कर प्राप्त गर्ने स्थानीय तह

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	सवारी साधन कर (रु.)
१	घोराही उपमहानगरपालिका	दाङ	४३७१६६९५.६७
२	तिलोत्तमा नगरापालिका	रुपन्देही	३६४५८९३९.३२
३	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	३४२९३३५४.३२
४	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	बाँके	३३५३२२४१.६८
५	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	दाङ	३२७४८४८४.२२
६	लमही नगरपालिका	दाङ	२७३६९५५३.०६
७	शितगंगा नगरपालिका	अर्घाखाँची	२५०९१४६१.७७
८	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	२४५२६१३३.८२
९	बाणगंगा नगरपालिका	कपिलवस्तु	२३६४८७९०.२४
१०	रोल्पा नगरपालिका	रोल्पा	२३६३०७३६.२७

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सवारी साधन कर बाँडफाँट तर्फ सबैभन्दा कम क्रमशः मल्लरानी गाउँपालिका, थवाङ गाउँपालिका र गुल्मीदरवार गाउँपालिकालाई रु.३८ लाख, रु.३९ लाख र रु.५१ लाख रहेको छ।

तालिका २.१८

प्रदेश सरकारबाट बाँडफाँट भई सबैभन्दा कम सवारी साधन कर प्राप्त गर्ने स्थानीय तह

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	सवारी साधन कर
१	मल्लरानी गाउँपालिका	प्यूठान	३८६४३२८.३८
२	थबाङ्ग गाउँपालिका	रोल्पा	३९५८६४४.५६
३	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	गुल्मी	५१०१५८८.०९
४	रम्भा गाउँपालिका	पाल्पा	५२१४६१४.०८
५	परिवर्तन गाउँपालिका	रोल्पा	५२४२४०६.५७
६	दंगीशरण गाउँपालिका	दाङ	५२६७५५०.९४
७	मर्चवारी गाउँपालिका	रुपन्देही	५३६६१९८.१०
८	छत्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	५४२२१४१.८९
९	शुद्धोधन गाउँपालिका रु	रुपन्देही	५४६८४०९.०५
१०	ओमसतिया गाउँपालिका	रुपन्देही	५४७७६०३.०८

परिच्छेद -३

मन्त्रालय/निकायगत प्रगति विवरण

३.१ प्रदेश सभा सचिवालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू:

- सरकारबाट पेस भई सभाबाट पारित भएका देहायका सात वटा विधेयकहरूको आनुसाङ्गिक सुधार गरी प्रमाणीकरणका लागि पठाइएको:
  १. प्रदेश विपद व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
  २. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक
  ३. प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
  ४. लुम्बिनी अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक (प्रदेश प्रमुखज्यूबाट प्रमाणीकरण नभई सन्देश सहित फिर्ता भएको)
  ५. प्रदेश सामयिक कर राजस्व सङ्कलन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
  ६. प्रदेश सरकारको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक
  ७. आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को सेवा र कार्यको लागि प्रदेश सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने र विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक
- स्थानीय तहसँग सभामुख कार्यक्रमको माध्यमबाट लुम्बिनी प्रदेशका छ वटा जिल्लाहरू(बर्दिया, बाँके, दाङ, रोल्पा, रुकुम पूर्व र पाल्पा)का स्थानीय तहहरूमा "प्रदेश सभासँग स्थानीय सभाको कानून निर्माण सम्बन्धी सहकार्य कार्यक्रम" सम्पन्न गरी प्रदेश सभा र स्थानीय सभा बीच समन्वय र अन्तर सम्बन्ध स्थापित भएको।
- प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६ (कार्यान्वयन र प्रभावकारिता तथा प्रत्यायोजित विधायनको मापन सम्बन्धी) को उत्तरविधायिकी परीक्षण गरी सभामा समेत प्रतिवेदन पेस भएको।
- भौतिक पूर्वाधार विकास समितिद्वारा **पूर्वाधार विकासमा नीतिगत सुधार सम्बन्धी सुझाव प्रतिवेदन** तयार भई पेस भएको।
- दुई वटा जिल्लाहरू (अर्घाखाँची र रुपन्देही) मा "शैक्षिक संस्थाहरूमा अभ्यास संसद कार्यक्रम" सम्पन्न गरेको।
- संसद सेवा ऐन निर्माण सम्बन्धी अवधारणापत्र तथा नमूना मस्यौदा तयारी र सरोकारवालाहरू बीच पहिलो चरणको छलफल।

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु. हजारमा)

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति%	भौतिक प्रगति
१.	शैक्षिक संस्थाहरूमा अभ्यास संसद कार्यक्रम	२	९००	८९५	९९.४४	१००
२.	विद्यार्थीसँग प्रदेश सभा पहुच कार्यक्रम	५	६२५	६२३.५	९९.६८	१००
३.	पदाधिकारी तथा सदस्यहरूका स्वकीय सचिवहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१	५०	०	०	०
४.	Study of delegated legislation	३	३००	०	०	०
५.	प्रदेश सभा सचिवालयको वार्षिक समिक्षा तथा छलफल कार्यक्रम	२	२००	०	०	०
६.	कानून कार्यन्वयनमा मिडियाको भूमिका अन्तरसम्बाद कार्यक्रम	१	३००	०	०	०
७.	प्रदेश सभासँग स्थानीय सभाको कानून निर्माण सम्बन्धी सहकार्य कार्यक्रम	६	३३१५	२९३२.५	८८.४६	१००
८.	e-poll system कार्यन्वयन सम्बन्धी कार्यक्रम	१	८५०	०.००	०	०
९.	उपसभामुख तथा महिला माननियहरूका बीच ससदीय अभ्यास सम्बन्धी अन्तक्रिया तथा सास्कृतिक शुभकामना आदान प्रदान कार्यक्रम	१	३००	२६८	८९.३३	१००
१०.	लैङ्गिक सशक्तिकरणकालागी महिला सरोकारवालाहरूसँग जिल्ला स्तरिय अभिमुखीकरण कार्यक्रम	२	५००	४७०	९४	१००
११.	पूर्व सासद मन्चसँग कानून निर्माण तथा ससदीय कामकारवाही सम्बन्धमा अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम	२	३००	२९१	९७	१००
१२.	प्रदेश सभाका माननीयको डिजिटल प्रोफाईल निर्माण	१	८५०	०	०	०
१३.	विधेयक उपर सरोकारवालासँग छलफल तथा अन्तरक्रिया	४	८००	०	०	०
१४.	सस्थागत रुपमा टेलिभिजन तथा रेडियो कार्यक्रम निर्माण तथा प्रशारण	१	७००	२९४	४२	१००
१५.	प्रदेश सभाका महत्वपूर्ण बैठकहरू टि भी मा प्रत्यक्ष प्रसारण गर्ने	१	२४०	१८५	७०.०८	१००
१६.	प्रदेश सभा स्थापना दिवस विशेष कार्यक्रम	१	५००	४७२.५	९४.५	१००

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति%	भौतिक प्रगति
१७.	प्रदेश सभाका सभामुख र उपसभामुखको अन्तरप्रदेश अध्ययन अवलोकन भ्रमण	१	५००	३८०	७६	१००
१८.	समितिहरूको अन्तरप्रदेश भ्रमण तथा अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम	७	२१००	१९२८	९१.८०	१००
१९.	प्रदेश सभा निजामती सेवा विधेयक सम्बन्धी कार्यक्रम	१	३००	२१३	७१	१००
२०.	समिति सचांलन र विधेयक प्रतिवेदन तयारीको अनुशिक्षण कार्यक्रम	३	६००	०	०	०
२१.	ससदीय मामिला पत्रकार समाजलाई संसदीय रिपोटिङ सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१	३००	३००	१००	१००
२२.	युवा नेतृत्व तथा अभ्यास ससद कार्यक्रम	१	८००	०	०	०
२३.	संसदीय समितिहरूको निगरानीका लागि स्थलगत अनुगमन तथा निरीक्षण	७	२४००	१४१५.५	५८.९८	६०
२४.	सचिवालयको मिटिङ हलको विविध विद्युतीय उपकरण खरिद	१	१५००	१४६९	९७.९३	१००
२५.	DSLR Camera	२	६००	५८७	९७.८३	१००
२६.	Audio cable wire roll	१	१०००	९७०	९७	१००
२७.	Fire Alarm System Works	१	७००	०	०	०
२८.	स्वास्थ्य परीक्षण उपकरण तथा वेड खरिद	१	७००	६९१.५	९८.८८	१००
२९.	सचिवालयको आगन्तुक कक्षको फर्निचर व्यवस्थापन	१	९००	८४०	९९.३३	१००
३०.	पर्दा तथा कार्पेट लगायत अन्य फर्निसिङ सम्बन्धी समाग्री	१	८००	४१९	५२.३८	५०
३१.	स्टोर लेखा तथा पुस्तकालयको किताब तथा श्रेस्ता व्यवस्थापनको लागि दराज	१	१०००	९४३	९४.३	१००
३२.	क्यान्टिनमा ट्रस तथा ग्रिल जडान कार्य	१	७००	४१९	५९.८५	१००
३३.	प्रदेश सभाको लाईभ कार्यक्रमको लागि डिस्प्ले टिभि खरिद	१	५१३	४६३	९०.२५	१००
३४.	सभाहलको भिडियो वायरलेस व्यवस्थापन	२	८००	४८१	६०.१२	५०
३५.	पदाधिकारी मोबाईल तथा उपकरण खरिद	४	४००	३९०	९७.५	१००

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति%	भौतिक प्रगति
३६.	प्राविधिक कक्षमा मनिटर र कम्प्यूटर सेट खरिद	२	९००	८६८	९६.४४	१००
३७.	सभाहलमा भिडियो जडान कार्य	२	२०००	१९९७	९९.८५	१००
३८.	जेनेरेटर खरिद	१	५५६०	३९१६	७०.४३	१००
३९.	सभाहलमा भएको सिसियू एसी को आउटडोर मेसिन खरिद	६	७००	३१२	४४.५७	५०
४०.	HVAC system को मर्मत उपकरण खरिद	१	४००	२५७	६२.२५	१००
४१.	एसि डक्ट खरिद (निर्माण)जडान कार्य	१	९७७	९७६	९९.८९	१००
४२.	सेन्ट्रल स्टेवलाईजर खरिद	१	२६००	२५००	९६.१५	१००
४३.	फ्लड लाईट जडान कार्य	१२	१९८	१९७	९९.४९	१००
४४.	सभामुख तथा उपसभामुख निवासमा सिसिटिभि जडान तथा पावर व्याकअप सिस्टम जडान	२	२०००	१९७०	९८.५	१००
४५.	सभा भवनमा विविध विद्युतीकरणका सामाग्री	१	६००	४८०	८०	१००
४६.	Power Backup UPSs	१	८००	७७९	९७.३८	१००
४७.	सुरक्षाँ चेकजाच उपकरण खरिद	१	५००	४९१.५	९८.३	१००
४८.	सभाहलमा काठको रेलिङ जडान	१	७००	४९८	७१.१४	१००
४९.	संसदीय समितिका सभापतिको कक्षको फर्निचर व्यवस्थापन	१	१०००	९७५	९७.५	१००
५०.	प्रदेश सभाको प्राविधिक कक्ष व्यवस्थापन	१	९००	८७४	९७.११	१००
५१.	सभामुख तथा उपसभामुख निवासको फर्निचर व्यवस्थापन	२	९००	४६९	५२.११	५०
५२.	प्रदेश सभाको भिआपि दर्शक दिर्घामा र्याम्प निर्माण तथा आसन व्यवस्थापन	१	१०००	९४५	९४.५	१००
५३.	सभाहलमा ग्रेनाईट विछ्याउने कार्य	१	२०००	१९१०	९५.५	१००
५४.	सभा भवनको विविध मर्मत कार्य	१	१७७८	०	०	०
५५.	उपसभामुख को भवनको विविध मर्मत कार्य	१	१०००	२०६	२०.६	१००
५६.	सभाहलको भर्याङमा पार्केटिङ	१	३४०	३०४	८९.४१	१००

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति%	भौतिक प्रगति
५७.	सेन्ट्रि पोष्ट मर्मत	२	४००	३७०	९२.५	१००
५८.	प्रदेश सभाको मूल गेट सजावट	१	४००	१७७	४४.२५	१००
५९.	प्रदेश सभाको स्टुडियो विविध निर्माण	१	१३००	०	०	०
६०.	सभाहलमा माननिय सदस्यहरूको आसन क्षेत्रमा काठको पट्टी विछ्याउने तथा अन्य विविध	१	१०००	९४७	९४.७	१००
६१.	सभाहलको माईकको भूमिगत तार व्यवस्थापन कार्य	१	४००	०	०	०
६२.	सभा भवनमा पार्किङ ट्रस निर्माण	१	९५८	९५७	९९.८९	१००
६३.	सेन्ट्रि पोष्ट निर्माण	२	६३९	६३८	९९.८४	१००
६४.	उप सभामुख निवास परिसरमा गार्डेनिङ कार्य	१	१५७	१५६	९९.३६	१००
६५.	उप सभामुख निवासमा पार्किङ सेड निर्माण	१	२२२	२२१	९९.५४	१००
६६.	सभामुख निवास बाह्रखुट्टी मा विविध निर्माण तथा मर्मत कार्य	१	३५००	२६७५	७६.४३	१००
६७.	सभा भवनको फलामको खम्बा र्यापिङ	१	४०००	३५८६	८९.६५	१००
६८.	सभा भवन मर्मत	१	२८९	२८७	९९.३०	१००
६९.	सभामुख निवासको विविध थप मर्मत कार्य	१	२६८५	२६८३	९९.९२	१००

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु हजारमा)

क्र.स.	बजेट शिर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	२२५०००	१९०६३८	८४.७३
२	पुँजीगत	५००००	४१४५९	८२.९२
३	जम्मा	२७५०००	२३२०९७	८४.४०

राजस्व सङ्कलनको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.स.	शिर्षक	विवरण	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१	१४१५१	सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	६०	६०	१००
२	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०	६३	०
३	जम्मा			१२३	

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) (रु. हजारमा)

क्र.स.	बेरुजु किसिम	आ.ब. २०८०/०८१ सम्मको मलेप वेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	३१२४.८३१५		४००५२.४१९
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	५.३९०	५.३९०	०
३	पेश्की	२९६६.६३२	०	२९६६.६३२
	कूल जम्मा	३४२२०.३३७		४३०१९.०५१

३.२ प्रदेश लोक सेवा आयोग

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- आ.व.२०८१।८२ मा आयोगद्वारा अन्तरतह, खुला तथा समावेशीतर्फ विभिन्न १०६ वटा विज्ञापनमार्फत अन्तरतह ४०, खुला २३८, खस आर्य महिला २२, आदिवासी जनजाति महिला ४८, आदिवासी जनजाती पुरुष ५, मधेशी महिला २६, मधेसी पुरुष ४, मुस्लिम महिला ७, मुस्लिम पुरुष २, अपाङ्गता महिला १, अपाङ्गता पुरूष १ र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक १ पद गरी जम्मा ४३५ र ज्येष्ठता कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तर्फ ५४, कार्यक्षमताको मूल्याङ्कनतर्फ १०२ गरी बढुवा तर्फ जम्मा १५६ पद समेत गरी कुल ५९१ वटा पदका लागि विज्ञापन प्रकाशन गरी दरखास्त आव्हान गरिएको,
- आयोगको अनलाईन दरखास्त व्यवस्थापन प्रणाली मार्फत आवेदन सङ्कलन गरी सम्बन्धित पदको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र आवश्यक कागजातसहित रितपूर्वक पेस हुन आएका कुल ४६,८२६ जना उम्मेदवारहरूको दरखास्त स्वीकृत गरिएको,
- प्रदेश निजामती सेवा तर्फ अधिकृतस्तर नवौं तहमा ४० जना, सहायकस्तर पाँचौं तहमा २२२ जना र सहायकस्तर चौथो तहमा ३०९ गरी कुल ५७१ जना सिफारिस गरिएको छ। यसरी सिफारिश गरिएका पदमा विभिन्न कारण प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रिक्त हुन आएका पदहरूमा वैकल्पिक उम्मेदवार सिफारिसका लागि अनुरोध भै आएबमोजिम ८२ जना उम्मेदवार नियुक्तिको लागि सिफारिस गरी पठाइएको छ। यसरी आ.व.२०८१।८२ मा कुल ६५३ जना उम्मेदवार सिफारिस गरिएको।
- विभिन्न सेवा, समूहका गरी कुल ४३ वटा पाठ्यक्रमहरू निर्माण एवम् परिमार्जन गरिएको छ।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुदाँ नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१९४	प्रदेश र स्थानीय तहमा आवश्यक जनशक्ति भर्ना र छनौटको कार्यलाई प्रभावकारी र विश्वसनीय तुल्याउन प्रदेश लोक सेवा आयोगको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ। प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको माग र आवश्कयताका आधारमा मेधावी जनशक्तिलाई सार्वजनिक सेवामा आकर्षण गर्न विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। लोक सेवा आयोगलाई साधन स्रोत सम्पन्न बनाइनेछ।	प्रदेश निजामती सेवा ऐन,२०८० तथा नियमावली साथै स्थानीय निजामती सेवा ऐन,२०८१ तथा नियमावली,२०८१ कार्यान्वयनमा आएको छ।योग्य र सक्षम जनशक्ति आकर्षण गर्ने उद्देश्यले विभिन्न पदका पाठ्यक्रमहरूलाई समयानुकुल परिमार्जन गर्दै लगिएको छ।

बुदाँ नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१९५	योग्यता प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी सदाचारयुक्त, कामप्रति प्रतिवद्ध र जिम्मेवारी बोध गर्ने जनशक्ति छनौट गर्न कर्मचारी छनौट प्रक्रियामा आधुनिक प्रविधि र नविनतम विधि अवलम्बन गर्दै लगिनेछ। लोक सेवा आयोगको पाठ्यक्रम र परीक्षा प्रणालीलाई थप बैज्ञानिक र व्यवहारिक बनाउदै लगिनेछ।	आयोगबाट पाठ्यक्रम तयार गरी स्वीकृत गर्नुपूर्व वेवसाइटमार्फत सार्वजनिक गरी राय सुझाव माग गरी परिमार्जन गरिएको छ। सहायकस्तर चौथो र पाँचौं तहका प्राविधिक पदहरूको पाठ्यक्रमलाई परिमार्जन गरी दोस्रो पत्रसमेत समावेश गरिएको छ।

वार्षिक बजेट बक्तव्यको प्रगति विवरण

बुदाँ नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१७५	प्रदेश र स्थानीय तहको सेवा प्रवाह, विकास व्यवस्थापन र शासकीय प्रबन्धलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी, विश्वसनीय र चुस्त बनाउन योग्यता प्रणालीको अवलम्बन गर्दै आधुनिक प्रविधि र नवीन विधिका माध्यमबाट जनशक्ति पदपूर्ति गर्न प्रदेश लोक सेवा आयोगका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। यसबाट प्रदेश र स्थानीय तहका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन भई सेवा प्रवाह र विकास निर्माण कार्य थप सहज, शीघ्र र प्रभावकारी हुने अपेक्षा गरेको छु।	➢ प्रदेश र स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका विभिन्न पदका लागि आवश्यक पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको, ➢ आर्थि वर्ष २०८१।०८२ मा गत आ.व.मा गरिएका विज्ञापनका पदहरूसमेत गरी कुल ६५३ जना (मुल उम्मेदवार र वैकल्पिक उम्मेदवार गरी) उम्मेदवारहरू छनौट गरी सिफारिस गरिएको, ➢ परीक्षा सञ्चालनमा खटिने जनशक्तिका लागि परीक्षा सञ्चालनको प्रक्रिया लगायतका विषयमा अभिमुखीकरण गोष्ठी सम्पन्न गरिएको छ।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१.	चालु	८३०००	७७०२४	९२.८
२.	पुँजीगत	७०००	३७४५	५३.५
जम्मा		९००००	८०७६९	८९.७

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु. हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति	
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण%	खर्च	खर्च %
चालु कार्यक्रम खर्च							
१.	सिप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम	१	२००	१	१००	६४	३२
२.	पाठ्यक्रम निर्माण एवम् परिमार्जनका कार्यहरू	१	१०००	१	१००	९६३.९	९६.३९
३.	प्रदेश लोक सेवा आयोगको स्थापना दिवस मनाउने	१	१५०	१	१००	१३७	९१.३३
४.	अन्तरप्रदेश लोक सेवा आयोगबीच सफल अभ्यास आदान प्रदान	४	५००	४	१००	२६९.८६	५३.९७
५.	परीक्षा सञ्चालनमा खटिने जनशक्तिको अभिमुखीकरण	१	२००	१	०००	१७१.८९	८५.९४
६.	नियुक्ति, बढुवा, कारवाही एवम् राय परामर्शको कार्यान्वयनको अवस्था साथै कानून निर्माण रिक्त पदको माग सङ्कलन एवम् पदपूर्तिको अवस्थाको अनुगमन गर्न	१०	१०००	५	५०	९४.८५	९.४८५
७.	वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन	१	५००	१	१००	४१६.७९	८३.३५८
८.	प्रदेश लोक सेवा आयोगको पारिश्रमिक तथा दस्तुर सम्बन्धी मापदण्ड,२०७६ बमोजिम परीक्षा संचालनसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण खर्चहरू	१	४२२९६	१	१००	४२०८४.६	९९.५०
९.	Online Recruitment System को मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नती	१	५००	१	१००	४९०.४	५४.४८

वार्षिक राजस्व सङ्कलनको विवरण अनुमान (रु.हजारमा)

क्र.सं.	शिर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत	असार मसान्तसम्मको अनुमान
१	परीक्षा शुल्क(१४२२४)	नतोकिएको	३२७२०.२३	-	-
२	बेरुजु असुली(१५१११)	नतोकिएको	-	-	-
३	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क(१४२२९)	नतोकिएको	३	-	-
		जम्मा	३२७२३.२३		

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
१.	प्रदेश लोक सेवा आयोगको पारिश्रमिक तथा दस्तुर सम्बन्धी मापदण्ड,२०७६ बमोजिम परीक्षा सञ्चालनसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण खर्चहरू	आ.व.२०८१।०८२ मा कुल जना उम्मेदवारहरूले विभिन्न पदका लागि दरखास्त पेस गर्ने अवसर प्राप्त गरेका छन्।	आ.व.२०८१।०८२ मा कुल ६५३ (मुल उम्मेदवार र वैकल्पिक उम्मेदवार गरी) जना उम्मेदवारहरू प्रदेश तथा स्थानीय तहमा नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको छ।

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको)

यस आयोगको नाममा हालसम्म नियमित गर्नुपर्ने बेरुजु रकम रु. १२,०२,४०८/- रहेको छ। महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा सो बेरुजुको प्रमाणहरू सङ्कलन गरी पठाइसकेको अवस्था छ भने असुल उपर गर्नुपर्ने बेरुजु रु. २,८३,९२० गरी जम्मा कुल बेरुजु १४,८६,३२८ रहेको छ।

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नुपर्ने	-	-	१२०२.४०८
२	असुल उपर गर्नुपर्ने	-	-	२८३.९२०
३	पेश्की	-	-	-
	कुल जम्मा	-	-	१४८६.३२८

३.३ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० मा संशोधन तथा स्थानीय निजामती सेवा ऐन,२०८१ तथा नियमावली,२०८१ जारी गरिएको।
- अवकाशप्राप्त राष्ट्रसेवकको ज्ञान, सीप र अनुभवको उपयोग गर्नेसम्बन्धी कार्यविधि, २०८१ तर्जुमा गरी पूर्व राष्ट्रसेवकको रोष्टर तयार गरिएको।
- प्रदेश सरकार,मन्त्रिपरिषद् सदस्यको आचरण र व्यवहारको आधारभूत मानक निर्धारण गर्न आचारसंहिता, २०८१ जारी गरी लागू गरिएको।
- सेवाग्राहीमैत्री सेवा प्रवाह, गुनासो व्यवस्थापन, सूचनाको हक कार्यान्वयन, विकास प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउने लगायतका विषय समावेश गरी प्रदेश मन्त्रालय/निकायका लागि १४ बुँदे निर्देशन जारी गरी सो कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन भइरहेको।
- प्रदेशको संगठन संरचना र जनशक्तिको विश्लेषण सहितको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणसम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन पेस भएको।
- प्रदेशको विकास र सम्वृद्धिका लागि कर्णाली, गण्डकी र सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारबीच मुख्यमन्त्रीस्तरीय बैठकबाट तय गरिएका साझा प्रतिवद्धतालाई आ. व. २०८२/८३ को नीति तथा कार्यक्रम एवम् चालु बजेटमा समेटिएको।
- प्रदेश सरकारका कामकारवाहीलाई अझ बढी प्रभावकारी, पारदर्शी एवम् जवाफदेही बनाउन सञ्चार माध्यम मार्फत् सरकारका उपलब्धि सार्वजनिक गर्नुका साथै पृष्ठपोषण लिई सुधार गर्दै जाने पद्धति शुरुवात गरिएको,
- मापनयोग्य सूचक सहितको व्यवस्थापन परीक्षण निर्देशिकाको (मस्यौदा) तयार गरिएको,
- प्रमुख सचिवज्यूको नेतृत्वमा प्रदेश मन्त्रालयको सहजीकरणका साथै जिल्लास्थित कार्यालयबाट भएको सेवाप्रवाह, विकास व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन लगायतका विषयमा ४ वटा जिल्लामा अन्तर-सम्वाद/अन्तरक्रिया गरिएको,
- नागरिकले सहज रुपमा गुनासो, सुझाव तथा पृष्ठपोषणका लागि गुनासो पेटिकाका साथै QR Code सहितका विद्युतीय माध्यमको प्रयोग सबै निकायमा अनिवार्य गरिएको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१८४	प्रदेश सुशासन केन्द्रलाई जनशक्ति प्रशिक्षण एवम् अनुसन्धान तथा विकास गर्ने सेन्टर अफ एक्सिलेन्स संस्थाको रुपमा विकास गर्न आवश्यक कानुनी व्यवस्था गरिनेछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहमा कार्यरत निर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता विकास योजना बनाई प्रशिक्षण तथा क्षमता विकासका क्रियाकलापको सञ्चालन गरिनेछ। केन्द्रको प्रशासनिक भवन तथा अन्य भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ।	प्रदेश सुशासन केन्द्रलाई आवश्यक स्रोत साधन र जनशक्ती उपलब्ध गराइएको।
१८५	प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्य अभिवृद्धि गर्न प्रदेश समन्वय परिषद्को भूमिकालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। लुम्बिनी प्रदेश सरकारको नीति निर्माण, समन्वय, सहकार्य र साझा सवालका सम्बन्धमा मुख्यमन्त्री-स्थानीय तह प्रमुख (सिएम-मेयर डायलग) सञ्चालन गरिनेछ।	प्रदेश समन्वय परिषद्को सातौं बैठक सम्म भएका निर्णयको कार्यान्वयन भैरहेको साथै राष्ट्रिय समन्वय परिषद्सँग समेत आवश्यक समन्वय भैरहेको।
१८६	राष्ट्रसेवक कर्मचारीको क्षमता विकास गर्न विषयगत क्षेत्रका तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कर्मचारीलाई आध्यात्मिकता, योग, ध्यान आदिको अभिमुखीकरणद्वारा आत्मानुशासन र सकारात्मक सोचको विकास गर्दै सेवा प्रवाहमा सुधार गरिनेछ। कर्मचारीलाई प्रोत्साहन गर्न कर्मचारी सन्तती शैक्षिक वृत्ति, बीमा लगायतका सुविधा मिलाइनेछ। प्रदेश राजधानीमा निजामती कर्मचारीको उपचारका लागि भालुवाङ अस्पतालमा छुट्टै सिफ्ट सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	प्रदेश सुशासन केन्द्र मार्फत प्रदेश तथा स्थानीय तहका राष्ट्रसेवक कर्मचारीका लागि क्षमता विकास तथा सेवाकालीन तालिम सञ्चालन गरिएको।
१८७	प्रदेश तथा स्थानीय तहका स्थायी कर्मचारीको अवकाशपछिको योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण तथा उपदान कोष सम्बन्धमा अध्ययन गरी आवश्यक कानुनी प्रवन्ध गरिनेछ। स्वीकृत स्थायी दरबन्दीभित्र करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीलाई सामाजिक सुरक्षा योजनामा समावेश गर्ने नीति लिइनेछ। प्रदेश राजधानी देउखुरीमा कामकाज गर्ने गरी खटिएका कर्मचारीलाई प्रोत्साहनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ।	प्रदेश सरकारको स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण माग गरिएको।
१८८	बेरुजु न्यूनीकरण र फछ्यौंट कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।बेरुजु फछ्यौंटमा उत्कृष्ट योगदान पुऱ्याउने कर्मचारीको पहिचान गरी पुरस्कृत	१.आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	गरिनेछ। पूँजीगत खर्चको परिमाण, गुणस्तर र प्रभावकारीतामा तथा बेरुजु न्यूनीकरण र फछ्यौंटमा गरेको योगदान समेतको आधारमा कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। वित्तीय सुशासन कायम गर्दै बेरुजु आउनै नदिने परिपाटीको विकास गर्न प्रदेशको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थित गरिनेछ।	२.मन्त्रालयगत वित्तीय सुशासन जोखिम मूलयाङ्कन सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरी विवरण प्रविष्टि भैरहेको।
१९०	स्थानीय सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कानुन तयार गरी स्थानीय तहमा रहेको जनशक्तिको नियुक्ति, सरुवा र वृत्ति विकासको अवसर खुलाईनेछ। स्थानीय तहमा विद्यमान कर्मचारी अभावको अन्त्य गरिनेछ।	स्थानीय निजामती सेवा ऐन, २०८१ तथा नियमावली, २०८१ कार्यान्वयनमा ल्याइएको
१९१	भ्रष्टाचारप्रति शुन्य सहनशीलताको नीतिलाई निरन्तरता दिँदै शासकीय प्रणालीमा आर्थिक अनुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन एवम् सदाचार संस्कृतिको प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ। सम्भाव्य जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी भ्रष्टाचार न्यूनीकरणका लागि निरोधात्मक र प्रवर्द्धनात्मक उपायसहितको पाँच वर्षे रणनीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।	"सुशासन प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार न्यूनीकरणसम्बन्धी पाँच बर्षे रणनीतिक कार्ययोजना (२०८१/०८२ देखि २०८५/०८६" तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको।
१९२	प्रदेश सरकारबाट नागरिकलाई प्रदान गर्ने सेवालाई सूचना प्रविधिको उपयोग मार्फत् भरपर्दो, स्तरीय पहँचयोग्य बनाइनेछ।प्रदेश अन्तर्गतका कार्यालयमध्ये कार्यसम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट कार्यलाई छनोट गरी पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।कार्यसम्पादनलाई दण्ड र पुरस्कारसँग आवद्ध गरी कार्यसम्पादनमा अब्बल कर्मचारीलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।	
१९३	सूचना प्रणालीको सुधार, असल अभ्यास, अनुभव आदानप्रदान, वित्तीय जोखिम मुल्याङ्कन, लैङ्गिक समता र सामाजिक समावेशीकरण लगायतका प्रादेशिक तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम मार्फत् शासकीय सुधार तथा सुशासन प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ।स्थानीय सम्भावना र आवश्यकताका क्षेत्रमा स्थानीय तहबाट प्रस्तावित उत्पादन, रोजगारी र स्वरोजगार सम्बन्धी परियोजना मार्फत् नवप्रवर्तन र सिर्जनशील कार्यलाई प्रोत्साहित गर्दै स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा सञ्चालित "मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रम" लाई आवश्यक परिमार्जन सहित निरन्तरता दिइनेछ।	१.मन्त्रालयगत वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरी विवरण प्रविष्टि भैरहेको। २.मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रममा स्वीकृत भएका परियोजनाहरूको भुक्तानी गरिएको। ३.**PLGSP** बाट **GESI** सम्बन्धित अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न तथा मन्त्रालय तथा कार्यालयहरूमा **GESI Focal Person** तोकिएको ४. मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रममा स्वीकृत भएका ११ वटा

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		पालिकालाई सम्झौता बमोजिम रकम भुक्तानी गरिएको।
१९६	सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउन संगठनको कार्यबोझ, कार्यप्रकृति, वृत्ति विकास पथको सुनिश्चितता र पदसोपानको अनुपात समेतका आधारमा प्रदेश सरकार अन्तर्गतका मन्त्रालय र निकायको संगठन संरचना पुनरावलोकन गरी चुस्त बनाइनेछ।	सेवा निवृत्त सचिवको संयोजकत्वमा गठित कार्यदलले लुम्बिनी प्रदेश सरकारको विस्तृत संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न गरी अन्तिम प्रतिवेदन मु.म.तथा म.प. कार्यालयमा प्राप्त भएको।
१९७	प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको सिटरोल, सम्पत्ति विवरण लगायत अन्य वैयक्तिक अभिलेखलाई व्यवस्थित गर्न राष्ट्रिय किताबखानासँग समन्वय गरी प्रदेश किताबखानाको स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ।	प्रदेश किताबखानाको स्थापना भई सञ्चालनको प्रारम्भिक कार्य गरिएको

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१६४	प्रदेश राजधानी रहेको राप्ति उपत्यका (देउखुरी) क्षेत्रमा प्रदेश सरकार मातहतका निकायमा कार्यरत कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनमा उत्प्रेरित गराउन निश्चित कार्यविधि र मापदण्डका आधारमा आगामी आर्थिक वर्षदेखि लागू हुने गरी प्रोत्साहन गर्न आवश्यक रकमको व्यवस्था गरेको छु र यस कार्यवाट कर्मचारीको मनोबल उच्च भई राप्ती उपत्यका भित्रका विभिन्न निकायहरूमा आवश्यक जनशक्ति पूर्ति हुने अपेक्षा गरेको छु।	कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको
१६५	राप्ती उपत्यका (देउखुरी) मा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको आवागमनमा सहजताका लागि कर्मचारीको सघन बसोबास रहेको रूटमा प्रत्येक शुक्रवार जाने र आइतवार विहान फर्किने गरि निःशुल्क बस सेवा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाएको छु।	कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको
१६६	राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूका बालबच्चाहरूको कार्यालय समयमा हेरचाह गर्दै सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउनका लागि प्रदेश राजधानी परिसरमा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालनको आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।	कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको
१६७	प्रदेश तथा स्थानीय तहका स्थायी कर्मचारीको योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण तथा उपदान कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा आवश्यक कानुनी	निवृत्तीभरण तथा उपदान कोष सञ्चालनमा कुनै कानुनी प्रवन्ध नभएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	प्रवन्ध गरिनेछ। प्रदेशमा कार्यरत कर्मचारीलाई दिंदै आएको आन्तरिक पर्यटन काजलाई निरन्तरता दिएको छ।	आन्तरिक पर्यटन काजलाई निरन्तरता दिइएको
१६९	स्थानीय सेवा सञ्चालन सम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा प्रदेश सभामा पेस भइसकेको अवस्था विद्यमान रहेकोले उक्त विधेयक प्रदेश सभाबाट पारित भए पश्चात स्थानीय तहमा रहेको जनशक्तिको नियुक्ति, सरुवा र वृत्ति विकासको अवसरलाई व्यवस्थित गरिनेछ।	स्थानीय निजामती सेवा ऐन, २०८१ तथा नियमावली, २०८१ पारित भई कार्यान्वयनमा गरिएको।
१७०	भ्रष्टाचारप्रति शुन्य सहनशीलताको नीतिलाई निरन्तरता दिँदै शासकीय प्रणालीमा आर्थिक अनुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन एवम् सदाचार संस्कृतिको प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ। सम्भाव्य जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी भ्रष्टाचार न्यूनीकरणका लागि निरोधात्मक र प्रवर्द्धनात्मक उपायसहितको पाँच वर्षे रणनीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।	"सुशासन प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार न्यूनीकरणसम्बन्धी पाँच बर्षे रणनीतिक कार्ययोजना (२०८१/०८२ देखि २०८५/०८६ तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको।
१७१	प्रदेश सुशासन केन्द्रलाई कर्मचारी तथा पदाधिकारीको क्षमता विकास र अनुसन्धानको लागि सेण्टर अफ एक्सिलेन्सको रुपमा विकास गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छ।	प्रदेश सुशासन केन्द्रलाई आवश्यक साधन स्रोत र जनशक्ति उपलब्ध गराईएको
१७२	स्थानीय तहबाट प्रस्तावित उत्पादन, रोजगारी र स्वरोजगार सम्बन्धी परियोजना मार्फत नवप्रवर्तन र सिर्जनशील कार्यलाई प्रोत्साहित गर्दै स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा सञ्चालित **"मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रम"** लाई आवश्यक परिमार्जन सहित निरन्तरता दिएको छ। उल्लिखित कार्यक्रमका लागि रु ९ करोड विनियोजन गरेको छ।	मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रममा स्वीकृत भएका ११ वटा पालिकालाई सम्झौता बमोजिम रकम भुक्तानी गरिएको।
१७३	प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको वैयक्तिक विवरण (सिटरोल) र सम्पत्ति विवरणको अभिलेख व्यवस्थित गरिनेछ।	PIS शाखावाट वैयक्तिक विवरण अभिलेख व्यवस्थापन भइरहेको
१७४	सेवा निवृत पूर्व कर्मचारी वा विषय विज्ञको ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग गर्न आवश्यक रणनीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।	अवकाशप्राप्त राष्ट्रसेवकको ज्ञान, सीप र अनुभव उपयोग गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१ तर्जुमा गरी रोष्टर तयार गर्न सूचना प्रकाशित गरिएको

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति

कार्यालयको नियमित तर्फ (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	६०६७०५	२३५२०८	३८.७७
२	पुँजीगत	३९२००	८७२६	२२.२६
	जम्मा	६४५९०५	२४३९३४	३७.७७

PLGSP तर्फ (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	९०६४०	८९७०.६६२५	९.८९
२	पुँजीगत	६००	६९७.००४	९९.५
	जम्मा	९१२४०	९६६७.६६६५	५४.६९

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र. स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति	कैफियत
१	मन्त्रिपरिषद बैठक व्यवस्थापन तथा निर्णय कार्यान्वयन		१५००	१७८४.२३८			
२	प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक (अन्तर सरकारी तहगत समन्वय र सहकार्य)		३००	०			बैठक नभएको
३	सचिव बैठक सञ्चालन, निर्णय कार्यान्वयन र सुपरीवेक्षण		३००	३७.०२२			
४	मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रम		२३०३२.८८१	१२२.५१३			
५	संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (सेवा प्रवाह, सुशासन तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रण र प्रशासन सुधार)		१०००	७२१.८८९			
६	कर्मचारी वैयक्तिक अभिलेख प्रणाली व्यवस्थापन		१५००	११८४.३३९			
७	कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम (ड्राइभिङ, भाषा, वार्ता सीप, कम्प्युटर र अन्य)		१०००	३४८.४००			
८	जनशक्ति व्यवस्थापन तथा प्रोत्साहन		१२००	०			
९	आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम		११००	९००.००			

क्र. स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति	कैफियत
१०	प्रदेशबाट सञ्चालित आयोजना/कार्यक्रमको सूचकमा आधारित अनुगमन		६००	०			कार्यक्रम सञ्चालन नभएको
११	व्यवस्थापन परीक्षण		५०००	२७०.४८५			
१२	मानव संशाधन विकास नीति तर्जुमा		५००	४९१.५५०			
१३	सूचकमा आधारित सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण		१०००	९६१.४०४			
१४	अन्तरप्रदेश समन्वय तथा सिकाई आदानप्रदान		१६००	९६९.६८८			
१५	प्रशासनिक तथा विकास सम्बद्ध समन्वय, सहजीकरण र सुपरीवेक्षण (कम्तिमा २ पटक)		७००	३७८.१२०			
१६	विभिन्न ऐन/कानून/नियमावली/कार्यविधि तर्जुमा		५००	३४३.७१९			
१७	प्रकाशन तथा वृत्तचित्र निर्माण		१०००	७१८.८१७			
१८	कार्य सञ्चालन कार्यविधि (SOP) तर्जुमा		५००	१२५.४७०			
१९	प्रदेशस्तरमा सार्वजनिक सेवाको विषयगत न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण		५००	०			
२०	लुम्बिनी प्रदेश सुशासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम र भ्रष्टाचार न्यूनीकरण सम्बन्धी रणनीतिक योजना तयारी कार्यान्वयन तथा अन्तर्किया		५००	४६५.२३२			
२१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका अवकाशप्राप्त कर्मचारी/विषयविज्ञको ज्ञान सीप र अनुभवको सदुपयोग रणनीति निर्माण तथा कार्यान्वयन		२००	४४.७७५			
२२	प्रदेश र स्थानीय तहका पदाधिकारीबीचको अन्तरक्रिया		५००	०			
२३	मुख्यमन्त्रीसँग सञ्चारकर्मी कार्यक्रम सञ्चालन		२५००	१७४४.१२			

क्र. स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति	कैफियत
२४	न्यायिक समितिको क्षमता विकास कार्यक्रम		१०००	०			
२५	मानव अधिकार राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन सम्बन्धी अभिमुखीकरण र प्रतिवेदन		८००	३३७.६९१			
२६	प्रवक्ता एवम् सूचना अधिकारीको लागि अभिमुखीकरण		५०००	११४.०७४			
२७	गाउँ/नगरसभाका महिला सदस्यको क्षमता विकास		५००	३०९.७१०			
२८	स्थानीय तहको कानून निर्माण तथा सभा सञ्चालन सम्बन्धमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम		१०००	३६५.५०५			
२९	योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण कोषको कार्यान्वयन संरचना निर्माण लगायत		२००	०			
३०	पुस्तक खरिद तथा पुस्तकालय व्यवस्थापन		३००	१५९.१५४			
३१	दिवस, समारोह तथा अन्य कार्यक्रम		३००	९५.०५२			
३२	सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण		५००	४९६.७१४			
३३	वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, प्रतिवेदन र अन्य प्रकाशन		१०००	७२७.२३०			

संकलित राजस्वको विवरण

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम *(रु. हजारमा)*	प्रतिशत
१	१४३१२		१७५८९.००	
२	१५१११		२४५१०.००	

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	२०८१/८२ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	१५३०.३४९		
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	-	-	-
३	पेश्की	-	-	-
	कूल जम्मा	१५३०.३४९		

३.३.१ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- यस आर्थिक वर्षमा दायित्व सरी आएका एवम् नयाँ दर्ता गरी कुल १९३ मुद्दामा ८७ मुद्दाहरू फछ्यौंट भएका छन् भने ५६ मुद्दामा सफलता प्राप्त भएको छ।
- समुदायमा कानुनी शिक्षा तथा सचेतना मार्फत समुदायका झन्डै १,००० जना व्यक्तीहरूमा कानूनी ज्ञान प्रचारप्रसार भइ कानूनी सचेतना वृद्धी गरिएको छ।
- रुकुम पूर्व जिल्लाका स्थानीय जनप्रतिनिधि एवम् न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरू बीचमा न्यायिक क्षमता अभिवृद्धी सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको, जसले स्थानीय न्यायिक प्रकियामा सहयोग पुराएको छ।
- लिखित जवाफ, कानूनी राय तथा रिटका सिद्धान्त सम्बन्धी तालिम मार्फत् प्रदेश सभा तथा प्रदेश सरकार वा सरकार अन्तर्गतका निकायहरूलाई कानूनी रुपमा सक्षम बनाइ वहस पैरवी र प्रतिरक्षाका लागि आवश्यक पर्ने प्रमाणहरूको उपलब्धता र व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाइ अगाडि बढाइएको।
- लुम्बिनी प्रदेशको कानून निर्माण र कार्यान्वयनमा रहेका समस्या तथा चुनौती र समाधानका उपाय विषयक कार्यक्रम मार्फत् प्रदेश कानून निर्माण तथा कार्यान्वयनमा रहेका चुनौतीहरूको पहिचाहन गरी समाधानका उपायसहितको प्रतिवेदन तयार गरी सभामुख तथा मुख्यमन्त्री समक्ष पेस गरिएको।
- प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरूमा रहेका कारागार एवम् हिरासतहरूको अनुगमन गरी कैदी तथा थुनुवाहरूको मानव अधिकार रक्षाका लागि आवश्यक निर्देशन गरिएको।
- मुख्य न्यायाधिवक्ता कार्यालयको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन अन्तर प्रदेश भ्रमण तथा अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यहरू सम्पन्न गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति **(रकम रु.हजारमा)**

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	१४८१०।-	११९७२।-	८०.८४
२	पुँजीगत	३,००।-	२६८।-	८९.४९
	जम्मा	१५,११०।-	१२२४१।-	८१.०१

३.३.२ प्रदेश पूर्वाधार विकास प्राधिकरण

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- प्रदेश गौरवका आयोजनाको रुपमा रहेको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल निर्माणको कार्य लाई तिब्र गतिमा अगाडि बढाई २६ प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको,
- प्रदेश राजधानी निर्माणका लागि गरिने जग्गा एकीकरण आयोजनाका लागि निरन्तर जनता संग छलफल गरि २ वटा उप- आयोजनाको ५१% भन्दा बढी जनता बाट सहमति प्राप्त गरि उप-आयोजना स्वीकृतिका लागि प्रदेश सरकार(मन्त्रिपरिषद्) मा पठाईएको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१८१	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल निर्माण	निर्माणसम्झौता सम्पन्न भै कार्ययोजना अनुसार मुख्य भवन को दुई तहको **Basement** सम्पन्न र क्यान्सर भवनको १ तहको **Basement** निर्माण कार्य सम्पन्न
३	जग्गा एकीकरण कार्य	१४ वटा प्याकेज मध्ये २ वटा प्याकेजको सहमति प्राप्त गरि आयोजना स्वीकृतिका लागि प्रदेश सरकार समक्ष पेस भएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१७८	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल निर्माण	निर्माणसम्झौता सम्पन्न भै कार्ययोजना अनुसार मुख्य भवन को दुई तहको **Basement** सम्पन्न र क्यान्सर भवनको १ तहको **Basement** निर्माण कार्य सम्पन्न
१७९	जग्गा एकीकरण कार्य	१४ वटा प्याकेज मध्ये २ वटा प्याकेजको सहमति प्राप्त गरि आयोजना स्वीकृतिका लागि प्रदेश सरकार समक्ष पेस भएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	४६०००.००	१६०००.००	३४.७८
२	पुँजीगत	१९९४०००.००	१८४४३७२.१७	९२.४९
जम्मा		२०४००००.००	१८६०३७२. १७	९१.१९

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
१	सःशर्त चालु अनुदान	१	४६०००.००	१६०००००.	३४ ७८.	
२	सःशर्त पुँजीगत अनुदान	१	१२४०००.००	२५११७५७.	२०२५.	२३३५.
३	प्रादेशिक अस्पताल सुदृढीकरण कार्यक्रम	१	१८०००००.००	१७८३७११ ३२.	९९०९.	१००
४	श्री मा.वि. मौरिघाटको भौतिक पूर्वाधार निर्माण	१	४००००.००	३५५४३२८०.	८८ ८५.	१००
५	उजिरसिंह रंगशाला निर्माण	१	३००००	०	०	१०

३.४ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूः

- ❖ माननीय मन्त्रीज्यूको संयोजकत्वमा गठित राजस्व सुधार सुझाव कार्यदलको प्रतिवेदन बमोजिमका सुझावलाई प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ तथा प्रदेश विनियोजन ऐन,२०८२ बमोजिम कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
- ❖ यातायात कार्यालय, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पर्यटन डिभिजन कार्यालय, मालपोत कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय लगायतसँग राजस्व अभिवृद्धिका सम्बन्धमा छलफल/अन्तरक्रिया गरिएको,
- ❖ स्थानीय तहसँग राजस्वका विषयमा छलफल/अन्तरक्रिया गरी कानून बमोजिम बाँडफाँट भई आउनुपर्ने राजस्व बाँडफाँटको रकम समयमा प्रासिका सम्बन्धमा सम्पर्क, समन्वय, अनुगमन गरिएको,
- ❖ वन क्षेत्रको आयलाई प्रदेशको मूल आयको रुपमा स्थापित गर्न समयानुकुल करका दरमा पुनरावलोकन गरिएको,
- ❖ प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन २०८१ जारी भएको,
- ❖ प्रदेश सामयिक कर असुली ऐन,२०८२ जारी भएको,
- ❖ समपूरक अनुदान व्यवस्थापन कार्यविधि २०८१ संशोधन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
- ❖ प्रदेश आयोजनाको बहुवर्षीय ठेक्का सहमति सम्बन्धी मापदण्ड २०८१ संशोधन गरी सोही बमोजिम स्रोत सहमती दिइएको,
- ❖ सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९ का व्यवस्थालाई कडाइका साथ पालना गर्न आन्तरिक लेखा परीक्षणमार्फत अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाइएको,
- ❖ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा भुक्तानी दिन बाँकी भई प्रचलित कानून बमोजिम सृजित दायित्व फरफारक गरिएको।

नीति तथा कार्यक्रमको २०८२ असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	नीति	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१७०	सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता अपनाई अनुत्पादक खर्च कटौती गरिनेछ। चालु खर्चमा निश्चित सीमा कायम राखी पूँजीगत खर्च बढाउने नीति लिईनेछ। तयारी पुरा भएका, कार्यान्वयनमा रहेका तथा अधुरा आयोजनालाई सम्पन्न गर्ने गरी स्रोत परिचालन गरिनेछ।	• बजेट कार्यान्वयन मार्गदर्शन, २०८१ तयार गरी कार्यान्वयन ल्याइएको। • प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन, २०८१ बमोजिम प्रदेश सञ्चित कोषको अवस्था अनुसार मितव्यायिता अपनाइएको। • सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९ कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

बुँदा नं.	नीति	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		• सुशासन प्रवर्द्धन तथा भ्रष्टाचार न्यूनीकरण सम्बन्धी पाँच बर्षे रणनीतिक कार्ययोजना (२०८१/८२-२०८५/८६) कार्यान्वयनका लागि मन्त्रालयगत कार्ययोजना तयार गरिएको। • आन्तरिक लेखा परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको। • बहुवर्षीय आयोजनाको ठेक्का स्रोत सम्बन्धी मापदण्ड २०८१ लाई समयानुकूल बनाउदै कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१७१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट बजेट विनियोजन तथा खर्चमा हुने दोहोरोपनालाई नियन्त्रण गर्न सुचना प्रविधिमा आधारित प्रणाली निर्माण गरिनेछ। तहगत सरकारको क्षेत्राधिकार र परिमार्जित कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन अनुरुप आयोजना बैङ्कको माध्यमबाट लाभ-लागतका आधारमा बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	• अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण प्रणाली निर्माणका लागि सुचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठानसँग समन्वय र सहजीकरण भइरहेको। • प्रदेश आयोजना बैङ्क निर्माण सम्बन्धी कार्य प्रदेश योजना आयोगबाट भइरहेको।
१७२	संविधान प्रदत्त राजस्वका तहगत अधिकार (एकल तथा साझा) कार्यान्वयनमा देखिएका द्विविधालाई कानुनी सुधार तथा संस्थागत क्षमता र सहजीकरण गरी राजस्व अभिवृद्धि गरिनेछ। राजस्वको नयाँ क्षेत्र पहिचान गर्ने तथा भइरहेको स्रोतबाट गुणात्मक राजस्व परिचालन हुने प्रबन्ध गरिनेछ। नियमित आम्दानी हुने उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।	• माननीय मन्त्रीज्यूको संयोजकत्वमा गठित राजस्व सुधार सुझाव कार्यदलको प्रतिवेदन बमोजिमका सुझावलाई प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ तथा प्रदेश विनियोजन ऐन,२०८२ मा समेटि कार्यान्वयनमा ल्याइएको, • साझा अधिकारको करका विषयमा सबै स्थानीय तहसँग राजस्वका विषयमा छलफलअन्तरक्रिया गरिएको/ • वन क्षेत्रको आयलाई प्रदेशको मूल आयको रुपमा स्थापित गर्न समयानुकुल करका दरमा पुनरावलोकन गरिएको, • गण्डकी प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशसँग अन्तर प्रदेश समन्वय बैठक गरिएको, • करका दरमा अन्तर प्रदेश सामञ्जस्यता कायम गर्न प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ मा विशेष प्रावधान राखिएको।
१७३	प्रदेशको राजस्व परिचालन तथा सङ्कलन कार्य र भुक्तानी प्रणालीलाई छिटो, छरितो र झन्झटरहित बनाउनको लागि डिजिटल तथा बैङ्किङ भुक्तानी प्रणालीलाई विशेष जोड दिइनेछ। प्रदेश सरकारको एकल अधिकार सूचीमा रहेको कृषि फार्म, कृषक समूह, कृषि सहकारी र संस्थाबाट कर असुली भई सङ्घीय कोषमा दाखिला भइरहेकोमा सो कर प्रदेश सरकारलाई प्राप्त हुने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउन संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।	• विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली (ई.एफ.टी.) लाई पुर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको। • कृषि आयमा लाग्ने करका सम्बन्धमा एकीकृत कृषि पशुपन्छी केन्द्र, कृषि ज्ञान केन्द्रसँग आवश्यक छलफल अन्तरक्रिया गरिएको।

बुँदा नं.	नीति	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१७४	संघ सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान र राजस्वको बाँडफाँटको सीमाका आधारमा प्रदेश सरकारको बजेट आकार तय हुने तर अनुमान अनुरुप समानीकरण अनुदान र राजस्व प्राप्ति कम हुँदा प्रदेश संचित कोषमा दबाब सिर्जना भईरहेको अवस्थामा समानीकरण अनुदान र राजस्व अनुमानलाई वस्तुगत तथा यथार्थपरक बनाइनेछ।	• संघबाट प्राप्त भएको अनुदान/बाँडफाँट रकम/रोयल्टी लाई आधारमानी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट निर्माण गरिएको। • संघबाट प्राप्त हुने अनुदान/बाँडफाँट रकम/रोयल्टीका सम्बन्धमा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयसँग नियमित समन्वय गरिएको। • प्रदेश सञ्चितकोषको नियमित अनुगमन गरी समानीकरण अनुदान र राजस्व अनुमानलाई यथार्थपरक बनाइएको।

बजेट वक्तव्यको २०८१/८२ को प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तब्य	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
२५	बजेट कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउन आगामी आर्थिक वर्षबाट साउन मसान्तभित्र कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना स्वीकृत गरी सो कार्ययोजनाको मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश योजना आयोग सम्बन्धित मन्त्रालय लगायतका निकायबाट नियमित रुपमा अनुगमन गरिनेछ। स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने मन्त्रालय वा निकायले पुस मसान्तसम्म आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तयार गरी लागु गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	• प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८१ अनुरुप नै वार्षिक कार्यक्रम कार्ययोजनामा समयमै स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको। • स्वीकृत कार्यक्रम कार्ययोजना प्रभावकारी बनाउन समयावधि भित्र नै कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड निर्माण गरिएको। • विषयगत मन्त्रालयबाट प्राप्त कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड उपर सहमति प्रदान गरिएको।
२६	वित्तीय अनुशासन कायम गर्न स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या समाधान गरी सहमति माग गर्ने र स्वीकृत गर्ने विद्यमान प्रणालीमा सुधार गरिनेछ।	• बहुवर्षीय आयोजनामा मात्र रकमान्तर गर्ने विषयलाई प्राथमिकता दिइएको। • बेरुजू फछ्यौंट कार्यलाई उच्च प्राथमिकता साथ अगाडि बढाइएको। • आन्तरिक लेखा परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइएको। • सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९ मा तोकिएका मापदण्डलाई अक्षरशः पालनामा जोड दिएको।
२८	स्रोतमा परेको चापलाई दृष्टिगत गरी प्रदेश सरकारको स्रोतबाट सञ्चालन हुने तालिम, गोष्ठी, सेमिनार जस्ता कार्यक्रमहरू सरकारी वा सार्वजनिक निकायमा रहेका सभाहल वा तालिम केन्द्रमा सञ्चालन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ।	• प्रदेश सरकारको स्रोतबाट सञ्चालन हुने तालिम, गोष्ठी, सेमिनार जस्ता कार्यक्रम सम्भव भए सम्म सरकारी वा सार्वजनिक निकायमा रहेका सभाहल वा तालिम केन्द्रमा सञ्चालन गरी मितव्ययिता कायम गरिएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तब्य	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१८५	प्रदेशको एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्र भित्र रहेका राजस्वको दायरा विस्तार गर्ने सम्बन्धमा नियमित रुपमा अध्ययन अनुसन्धान गरी परामर्श उपलब्ध गराउने कार्यशर्त सहित प्रदेश राजस्व परामर्श समितिलाई सक्रिय बनाइनेछ।	• माननीय मन्त्रीज्यूको संयोजकत्वमा गठित राजस्व सुधार सुझाव कार्यदलको प्रतिवेदन बमोजिमका सुझावलाई प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ तथा प्रदेश विनियोजन ऐन,२०८२ मा समेटी कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
१८६	आन्तरिक राजस्व परिचालनलाई अभिवृद्धि गर्न विद्यमान करका दरहरूमा पुनरावलोकन गर्नुका साथै नयाँ क्षेत्र विस्तार गरीएको छ।	• प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ मार्फत आन्तरिक राजस्व परिचालनलाई अभिवृद्धि गर्न विद्यमान करका दरहरूमा पुनरावलोकन एवम् राजस्वका नयाँ क्षेत्र पहिचान गरिएको।
१८७	घर जग्गाको कारोबारबाट प्राप्त हुनुपर्ने वास्तविक राजस्वको सुनिश्चितताका लागि यथार्थपरक मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ।	• प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ को अनुसूची १ मा घरजग्गा तथा अन्य लिखत रजिष्ट्रेसन शुल्क, सेवा शुल्क र रोक्का दस्तुरलाई वास्तविक र यथार्थपरक बनाउन मुल्याङ्कन समितिमा प्रदेश तहको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था मिलाइएको।
१८८	प्रदेश सरकारबाट विभिन्न व्यक्ति, समूह, संस्था लगायतलाई नगद अनुदान उपलब्ध गराउँदा निश्चित सिमा सम्मको अनुदानमा छुट दिई सो भन्दा बढीमा न्यून दरमा सेवा शुल्क लगाई असुल गर्ने व्यवस्था।	• प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८२ मा व्यवस्था गरी आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्दा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

स्रोतः आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

प्रगति विवरण (रु हजारमा)

खर्च शीर्षक	बजेट	खर्च	प्रगति %
सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१६,००	५,१६	३२.३
आर्थिक गतिविधि सम्बन्धमा सञ्चार कर्मी सवलीकरण कार्यक्रम	६,००	०	०
प्रदेश सरकारको राजस्व र अन्य श्रोत सम्बन्धी गोष्ठी, छलफल र परामर्श	१०,००	५,१६	५१.७
कार्यक्रम खर्च	५१,००	३०,९४	६०.७
अध्ययन अवलोकन भ्रमण तथा अनुभव आदन प्रदान कार्यक्रम	२,००	१,६१	८०.९
वार्षिक, अर्धवार्षिक र अन्य प्रगति प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन	१०,००	९,२१	९२.१
आर्थिक सर्वेक्षण प्रकाशन कार्यक्रम	४,००	३,९९	९९.९
बजेट सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा छलफल	६,००	३,८३	६३.९
योजना कार्यान्वयन/राजस्व र अनुदानको अनुगमन (स्थानीय तह र प्रदेश कार्यालय)	४,००	१,२६	३१.५
बजेट राजस्व र अनुदान सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम (स्थानीय तहहरूसँगको)	६,००	५,३१	८८.६
मन्त्रालयले गरेका समष्टिगत आर्थिक गतिविधि सम्बन्धमा सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१०,००	०	०
बजेट तर्जुमा / MTEF तर्जुमा / PLMBIS तालिम	९,००	५,७०	६३.४

३.५ उद्योग, पर्यटन तथा यातायात मन्त्रालय

महत्वपुर्ण उपलब्धिहरू

- ❖ लुम्बिनी प्रदेशको औद्योगिक व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०८१ जारी भएको, लुम्बिनी प्रज्ञा प्रतिष्ठान विधेयक मन्त्रिपरिषदमा पेस भएको।
- ❖ लुम्बिनी प्रदेशको एकमात्र हिमाली जिल्ला रुकुम पुर्वमा सहुलियत पसल संचालन गरिएकोमा आ.व २०८१/८२ मा ५१० घर परिवारका २,५५० जना लाभान्वित भएका।
- ❖ लुम्बिनी प्रदेशका अभौतिक साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संग्रह पुस्तक प्रकाशन भएको।
- ❖ घुम्न जाँउ बर्दिया कार्यक्रम- २०८१ सञ्चालन गरिएको साथै संघ र ७ वटै प्रदेशको उपस्थितिमा **उदीयमान लुम्बिनीः संस्कृति र प्रकृति** विषयक पर्यटन नीति संवाद कार्यक्रम बर्दिया जिल्लामा सम्पन्न गरिएको।
- ❖ बुद्धको ज्ञानलाई शासकीय आयामहरूमा उपयोग गर्न लुम्बिनी बौद्ध आर्थिक शिखर सम्मेलन सम्पन्न गरिएको।
- ❖ रूकुम पूर्वको रूकुम कोटलाई हिमालय पर्यटन हबको रुपमा विकास गर्ने कार्यको शुभारम्भ गरी रूकुमका प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यहरूसँग ट्राभल रूट मार्फत आवद्ध गरिएको।
- ❖ शालिग्राम महोत्सव, पाणिनी महोत्सव तथा अन्य धार्मिक तथा पर्यटकीय मेला महोत्सवहरू सञ्चालन गरिएको।
- ❖ नेपाल सरकारको सहयोगमा दाङ, बाँके, बर्दियामा थारू सांस्कृतिक ग्रामका पूर्वाधारहरू निर्माण गरिएको।
- ❖ नाथमसँगको सहकार्यमा ३० जना लोकल टुर गाईड र १२० जनालाई साना तथा मझौला होटल व्यवस्थापन तालिम प्रदान गरिएको।
- ❖ दाङ जिल्लामा अन्तर प्रदेश थारू सांस्कृतिक सम्मेलन तथा महोत्सव सम्पन्न।
- ❖ बिघुतीय प्रणालीबाट राजस्व सङ्कलन गर्ने कार्यको सुरुवात (घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलबस्तु, दाङ र यातायात सेवा कार्यालय भालुवाङ र परासी)।
- ❖ बैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित वनाउन लुम्बिनी प्रदेशका १६ वटा आप्रवासी स्रोतकेन्द्र तथा उपकेन्द्र मार्फत् सूचनामा पहुँच, न्यायमा पहुँच, वित्तीय साक्षरता तथा मनोसामाजिक परामर्श सेवा अन्तर्गत करिव १,५८,००० जनालाई लाई सेवा प्रदान गरिएको।

- आप्रवासी श्रमिक संजालका जिल्ला तथा प्रदेश स्तरीय समितिका मुख्य पदाधिकारीहरूलाई क्षमता विकास कार्यक्रम लगायतका सीप विकास र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	श्रम तथा यातायात तर्फ	
३८.	रोजगारी क्षेत्रको पहिचान, श्रम सम्बन्ध, सामाजिक सुरक्षा, श्रमशक्ति आपूर्ति व्यवस्थापन लगायतका विषय समेटी श्रम तथा रोजगार नीति तर्जुमा गरिनेछ। असंगठित क्षेत्रमा क्रियाशील श्रमिकलाई सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आवद्ध गराइनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाको सीप र पूँजीको उपयोगका लागि लगानीको वातावरण निर्माण र आवश्यक प्रविधि उपलब्ध गराई प्रोत्साहन गरिनेछ। रोजगार तथा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रयोजनका लागि स्थानीय तहको सहकार्यमा तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अभिलेखीकरण गरिनेछ।	• विषयगत समितिको बैठक सम्पन्न गरी सुझाव सङ्कलन गरिएको, • घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमार्फत् असंगठित क्षेत्रका श्रमिकहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन भइरहेको, • वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरूमा भएको सीप परीक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
३९.	वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी आवश्यक सूचना, सीपयुक्त तालिम, वित्तीय साक्षरता, मनोसामाजिक परामर्श, न्यायमा पहुँच लगायतका कार्यक्रमसहित प्रदेशका नौ वटा जिल्लामा सञ्चालन हुँदै आएको सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई संघीय सरकार र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा थप तीन जिल्लामा विस्तार गरी आगामी आर्थिक वर्षदेखि प्रदेशभर लागू गरिनेछ।	• उक्त कार्यको लागि बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम विस्तार भएको।
६२	सडक यातायात सेवालाई सुरक्षित, भरपर्दो, सरल एवम् सुलभ बनाउन कानुनी, नीतिगत तथा संस्थागत सुधार गरिनेछ। सवारी साधनको दर्ता, नवीकरण, सवारी चालक अनुमतिपत्र, रुट इजाजत, पटके सवारी कर र अन्य सेवालाई पूर्णरुपमा विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ। ट्रायल सेन्टर निर्माण एवम् निर्माण भएका ट्रायल सेन्टरको स्तरोन्नति गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	• पाल्पा, दाङ र नेपालगंजको ट्रायल सेन्टर मर्मत एवम् सुधार गरिएको, • EVRS प्रणालीको प्रयोगको व्यवस्थापनमा जोड दिइएको, • VRS System सुधारको लागि यातायात विभागसँग समन्वय गरिएको, • EDLRS प्रणाली सबै लाइसेन्स कार्यालयमा प्रयोग भएको।
	पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ	
४३.	प्राचीन स्मारक तथा पुरातात्विक/सांस्कृतिक सम्पदा एवम् पर्यटकीय स्थलको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखीकरण गरी स्थानीय तह समेतको समन्वय र सहकार्यमा पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गरिनेछ। पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि पर्यटनसँग वन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	• लुम्बिनी प्रदेशका अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाहरू मध्ये ३० वटा फरक-फरक विधाका सम्पदाहरूको अभिलेखीकरण गरी पुस्तक प्रकाशन गरिएको, • उदीयमान लुम्बिनीः संस्कृति र प्रकृति विषयक नीति संवाद कार्यक्रम बर्दियामा आयोजना गरिएको,

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		● घुम्न जाउँ बर्दिया कार्यक्रम र विषयगत समितिको बैठक ठाकुरबाबामा समेत सम्पन्न भएको, ● पर्यटकीय पूर्वाधारहरू एवम् धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक स्थलहरूको संरक्षण, पुन:निर्माण, पदमार्ग तथा पहुँचमार्गको निर्माण समेत ५४१ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न भएका।
४४.	रोल्पा र रुकुम (पूर्वी भाग) का उच्च पहाडी तथा हिमाली क्षेत्रका मनोरम स्थललाई साहसिक एवम् साँस्कृतिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गरिनेछ। रुपन्देहीको ऐतिहासिक जितगढी किल्लामा रहेको सुरुङको संरक्षण गर्दै जितगढी-नुवाकोट क्षेत्र एवम् कपिलवस्तुको ऐतिहासिक शिवगढीलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा प्रवर्द्धन गरिनेछ।	● २०८२/०२/०४ गते रुकुम पूर्वको रुकुमकोटलाई पर्यटकीय हवको रुपमा घोषणा गरिएको, रूकुमको समग्र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि घोषणा पत्र समेत जारी गरिएको, ● नेपाली सेनासँगको सहकार्यमा जितगढी सराय नाचको प्रवर्द्धन गरिएको, ● शिवगढी पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि पर्यटकीय पहुच मार्ग निर्माण गरिएको।
४५.	सीमावर्ती छिमेकी मुलुक र आन्तरिक पर्यटकलाई आकर्षित गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न पर्यटनमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ। पर्यटकको आवागमनमा सहजता ल्याउन स्थानीय प्रशासनसँग समन्वय गरिनेछ। नवलपरासी (ब.सु.प.) को महलपोखरी, दाङ्ग देउखुरीको देवीकोट, अर्घाखाँचीको नरपानी, रोल्पाको रुण्टिगढी (होलेरी) र पाल्पाको ख्याहा क्षेत्रलाई हिल स्टेशनको रुपमा विकास गरिनेछ।	● नवलपरासी (ब.सु.प.) को महलपोखरी, दाङ्ग देउखुरीको देवीकोट, अर्घाखाँचीको नरपानी, रोल्पाको रुण्टिगढी (होलेरी) र पाल्पाको ख्याहा हिलस्टेशन निर्माण कार्यान्वयनको क्रममा छन।
४६.	लुम्बिनीलाई केन्द्रबिन्दु बनाई देवदह, तगौंली ताल, ककरपत्तानगर, बुद्ध मंगल ताल, रामग्राम स्तुपा, पण्डितपुर, अनोमाघाट, सैनामैना, सगरहवा, निग्लिहवा, कुदान र तिलौराकोट लगायतका स्थल समावेश गरी **"लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम"** तयार गरी संघीय सरकारको समन्वयमा अगाडि बढाईनेछ। कपिलवस्तुको तिलौराकोटदेखि लुम्बिनीसम्म मायादेवी पद मार्ग निर्माणका लागि संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	● लुम्बिनी क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धनको कार्यक्रम तय गरी संघीय सरकारमा पेस गरिएको।
४७.	लुम्बिनी प्रदेशको मौलिक अवस्था, संस्कृति र जलवायु अनुकूल स्थानीय आर्थिक प्रणालीको अध्ययन अनुसन्धान एवम् विकासका लागि **लुम्बिनी बौद्ध शिखर सम्मेलनको आयोजना** गरिनेछ।	● लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयसँगको सहकार्यमा लुम्बिनीमा जेठ १६ र १७ आर्थिक बौद्ध शिखर सम्मेलन सम्पन्न भएको।
४८.	**"लुम्बिनी-ढोरपाटन-दुनै-जुम्ला खलङ्गा-रारा-काँक्रिविहार-कोहलपुर-लुम्बिनी"** जोड्ने गरी बुद्ध पर्यटकीय पदमार्ग र देवघाट-रुरुधाम-मुक्तिनाथ-दामोदर कुण्ड समेटिएको धार्मिक मार्गको सम्भाव्यता अध्ययनका लागि अन्तरप्रदेश समन्वय गरिनेछ।	● बुद्ध पर्यटकीय पदमार्ग कर्णाली प्रदेशसँग सहकार्य गरिएको। डिभिजन पर्यटन कार्यालयबाट गण्डकी परिक्रमा मार्ग सञ्चालन सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसँगको

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरी मार्गको रूपरेखा तयार भएको।
४९.	पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई ऐतिहासिक, धार्मिक र पुरातात्विक सामग्रीको व्यवस्था गर्दै प्रदेशकै नमूना संग्रहालयको रुपमा विकास गर्दै लगिनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा पाल्पाको रानी महललाई पर्यटकीय केन्द्रको रुपमा प्रवर्द्धन गरिनेछ। प्रदेश सरकारबाट निर्माण सम्पन्न भएका साँस्कृतिक डबली सम्बन्धित स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गरिनेछ। जैविक विविधता समेतका दृष्टिले मनोरम प्राकृतिक क्षेत्र, गुफा, पाटन, लेक, तालतलैया, झरनाको संरक्षणका लागि स्थानीय तहसँग सहकार्य गरिनेछ।	● पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई नमूना दरबारको रुपमा स्तरोन्नति गरी सञ्चालन गरिएको, ● नुवाकोट डबली हस्तान्तरणको लागि मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस भएको छ।
५०.	कालीगण्डकी र शालिग्रामको महिमा दर्शाउन रुरुक्षेत्रमा स्थानीय तहको सहकार्यमा शालिग्राम महोत्सव तथा पूर्वीय दर्शनका विज्ञको सन्त सम्मेलन आयोजना गरी रुरुक्षेत्रको धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। प्यूठानको स्वर्गद्वारी, गुल्मीको रेसुङ्गा, अर्घाखाँचीको सुपा देउराली लगायत प्रदेशका महत्त्वपूर्ण धार्मिक स्थलको संरक्षण र पर्यटकीय प्रवर्द्धन गरिनेछ।	● शालिग्राम र कालिगण्डकी नदीको महिमा प्रवर्द्धन गर्न रुरुक्षेत्रमा शालग्राम महोत्सव वैशाख २६ र २७ गते सम्पन भएको, ● पाणिनि तपोभूमिको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रचार प्रसारको लागि पाणिनि सम्मेलन २०८१ चैत्र २७ र २८ गते सम्पन्न भएको।
५१.	पुर्खाको अभ्यास र अनुभवबाट वैज्ञानिक जीवन पद्धतिको ज्ञानलाई जीवन्तता दिन संस्कृतिको पुस्तान्तरण (ब्याक टु कल्चर) र प्राकृतिक जीवनशैलीको सम्मान (ब्याक टु नेचर) सम्बन्धी सन्देश प्रसार हुने गरी प्रदेश भित्रका विभिन्न जातजातिको खाना, भेष-भूषा तथा संस्कृतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा विकासका लागि सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय मेला/महोत्सवको आयोजना गर्न सरोकारवालासँग सहकार्य गरिनेछ।	● संस्कृतिको पुस्तान्तरण (ब्याक टु कल्चर) र प्राकृतिक जीवनशैलीको सम्मान (ब्याक टु नेचर) सम्बन्धी सन्देश प्रचार प्रसार हुने गरी पर्यटन विकास परिषद् मार्फत् प्रदेशभित्रका विभिन्न जिल्लाहरूमा संस्कृति र पर्यटकीय मेला महोत्सवमा सहयोग र सहकार्य भएको।
उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फको		
३४.	उद्योग तथा वाणिज्य फर्म दर्ता, नवीकरण र खारेजीमा लाग्ने शुल्कलाई न्यूनतम बनाई प्रकृयालाई विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरी सरल एवम् सहज बनाउँदै प्रदेशभर दर्ता र नवीकरणलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।	● लघु, घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता गर्दा ५०% छुट दिइएको, साथै नविकरण हुन नसकेका प्राइभेट फर्महरूलाई जरिवानामा ९५% छुट दिएपछि नविकरण हुने व्यवस्था मिलाइएको।
३५.	रोल्पा र रुकुम (पूर्वी भाग) लाई अल्लो, कम्बल र स्लेट ढुङ्गा, प्यूठानलाई अल्लो, दाङलाई छालाजन्य बस्तु, हातेकागज र खुकुरी, गुल्मीलाई गुण, कफी र स्लेट ढुङ्गा, पाल्पालाई ढाका तथा करुवा, बर्दियालाई बेतबाँस, नवलपरासी (ब.सु.प.) लाई उखु, केरा र पटेरबाट निर्माण गरिने हस्तकलाका सामग्री उत्पादनको सघन क्षेत्रको रुपमा विकास गर्दै जाने र अन्य जिल्लामा पनि उत्पादन सम्भावनाका आधारमा क्षेत्र पहिचान	● सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	गरी निजी क्षेत्र, सहकारी र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सीप र प्रविधि उपलव्ध गराइने नीति लिईनेछ।	
३६.	स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित कागज उद्योगलाई सार्वजनिक तथा निजी साझेदारी मोडलमा स्थापना तथा सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ।	● नेपाली हाते कागज उद्योगलाई प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम व्यवस्था गरिएको।
३७.	बजारमा खाद्य तथा गैह्रखाद्य वस्तुको उचित मूल्य, गुणस्तर एवम् सहज उपलब्धता हुन सक्ने गरी प्रदेशभित्रको आपूर्ति प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सबै सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रका ईकाइसँग समन्वय गरिनेछ। बजार अनुगमन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।	● बजार अनुगमनलाई तिव्रता दिइएको।
४०.	उद्यमी महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायत लक्षित समुहबाट भएका उत्पादनलाई बजार प्रवर्द्धन गरी जीविकोपार्जनमा सहयोग पुर्‍याउन उद्यमशीलता प्रवर्द्धन र प्रोत्साहनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। बेरोजगार युवा लक्षित उद्यमशीलता सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम र सीप परीक्षण सहितको सीपमूलक तथा उद्यमशीलता विकास तालिम प्रदान गरी आवश्यकता बमोजिम प्रविधि समेत हस्तान्तरण गरिनेछ। विपन्न, महिला, दलित, मुक्त कमैया, कम्लरी तथा सीमान्तकृत वर्ग, जाति र समुदायमा उद्यमशीलता विकासमार्फत् स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गरिनेछ।	● निर्देशनालय तथा सम्बन्धित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमार्फत् संघीय कार्यालय तथा स्थानीय तह समेतको सहभागिता र गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र समेतको समन्वयमा उद्योग, वाणिज्य फर्महरूको अनुगमन गरी बजारमा स्वस्थ खाद्य वस्तुको आपूर्तिको सम्बन्धमा नियमन गर्ने गरिएको। ● लक्षित वर्गलाई प्राथिमकतामा राखी उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी सीपमूलक तालिम प्रदान गरिएको साथै सीप परीक्षण समेत गराइएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	श्रम तथा यातायाततर्फ	
९९	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूले विदेशमा सिकेको ज्ञान सीपको स्वदेशमै उपयोग गर्ने गरी सीप परीक्षणको व्यवस्था गर्नुका साथै युवालाई उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सीप परीक्षण सहितको स्तरोन्नती तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण समेतको व्यवस्था गरेको छु।	● उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी सीपमूलक तालिम प्रदान गरिएको साथै सीप परीक्षण समेत गराइएको।
१००	वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना, सीपयुक्त तालिम, वित्तीय साक्षरता, मनोसामाजिक परामर्श र न्यायमा पहुँच जस्ता कार्यक्रमहरू सहित नौ जिल्लामा सञ्चालनमा रहेको सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा रुकुम (पूर्वी भाग), बर्दिया र प्यूठान जिल्लामा थप गरी प्रदेशभर सञ्चालन गर्ने गरी आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	● सूचना प्रवाहः १,७२,६८७ जना ● वित्तीय साक्षरता कक्षा : १,२५७ जना सहभागी ● न्यायमा पहुँच : ६५१ (२७ करोड ४९ लाख ०३ हजार १८३ क्षतिपूर्ति)

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१३४.	नवीनतम् प्रविधिको प्रयोग एवम् यातायात कार्यालयको संस्थागत सुधार सहित यातायात सेवाको सेवा प्रबाहलाई सरल, सुलभ र सुविधाजन्य बनाइनेछ।	● सवारी चालक अनुमतिपत्र बुटवल लगायतका कार्यालयमा Token प्रणाली लागू, ● सवारी चालक अनुमतिपत्रको परीक्षा प्रणालीमा सुधार गरिएको, ● सेवाग्राहीको सहजतालाई मध्यनजर गर्दै नवलपरासी, कोहलपुरमा थप सेवा विस्तार गरिएको।
१३५.	सवारी दुर्घटना न्यूनिकरण गर्न "चालक सचेतना कार्यक्रम" र विद्यार्थी लक्षित "दुर्घटना न्यूनीकरणका ट्राफिक शिक्षार्थीसँग" जस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।"	● उल्लिखित कार्यक्रमबाट ६ जिल्लाका ६ विद्यालयका करिव २००० विद्यार्थी लाभान्वित भएका।
	पर्यटन तथा संस्कृतितिर्फ	
८७.	रोल्पाको रुण्टिगढी (होलेरी), पाल्पाको ख्याहा, दाङ्ग देउखुरीको देवीकोट, अर्घाखाँचीको नरपानी र नवलपरासी (ब.सु.प.) को महलपोखरी क्षेत्रलाई पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न हिल स्टेशनको रुपमा विकास गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	● पर्यटकीय पूर्वाधारहरू एवम् धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक स्थलहरूको संरक्षण, पुन:निर्माण, पदमार्ग तथा पहुँचमार्गको निर्माण समेत ५४१ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न भएका।
८८.	प्रदेश भित्रका महत्वपूर्ण धार्मिक सम्पदाहरूको विद्युतीय अभिलेख राख्न तथा संघीय सरकारको सहकार्यमा सांस्कृतिक मेला महोत्सव, चाडपर्व लगायतका अभौतिक सम्पदाहरूको अभिलेखीकरण गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	● लुम्बिनी प्रदेशका अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाहरू मध्ये ३० वटा फरक-फरक विधाका सम्पदाहरूको अभिलेखीकरण गरी पुस्तक प्रकाशन गरिएको।
८९.	**"घुम्न जाऔं बर्दिया"** कार्यक्रम सञ्चालन तथा बर्दियाको ठाकुरद्वारालाई सांस्कृतिक र पर्या-पर्यटन केन्द्रको रुपमा विकास गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।	● घुम्न जाउँ बर्दिया कार्यक्रम सहित बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज बर्दियाको ठाकुरबाबामा २०८१ माघ ३ र ४ गते विषयगत समितिको बैठक समेत सम्पन्न भएको।
९०.	स्थानीय तहसमेतको समन्वय र सहकार्यमा प्राचीन स्मारक तथा पुरातात्त्विक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा, पर्यटकीय स्थलको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखीकरण गरी पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न रकम व्यवस्था गरेको छु। प्यूठानको स्वर्गद्वारी, गुल्मीको रेसुङ्गा, अर्घाखाँचीको सुपा देउराली, दाङ्गको पाण्डवेश्वर र बर्फानी बाबाधाम लगायतका प्रदेशका महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ।	● पर्यटकीय पूर्वाधारहरू एवम् धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक स्थलहरूको संरक्षण, पुन:निर्माण, पदमार्ग तथा पहुँचमार्गको निर्माण समेत ५४१ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न भएका।
९१.	पर्या-पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि **"पर्यटनसँग वन कार्यक्रम"** सञ्चालन गर्ने गरी रकमको व्यवस्था गरेको छु।	● पर्यटकीय पूर्वाधारहरू एवम् धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक स्थलहरूको संरक्षण, पुन:निर्माण, पदमार्ग तथा पहुँचमार्गको निर्माण समेत ५४१ वटा आयोजनाहरू सम्पन्न भएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
९२.	**"लुम्बिनी-ढोरपाटन-दुनै-जुम्ला खलङ्गा-रारा-काँक्रेविहार-कोहलपुर-लुम्बिनी"** जोड्ने गरी पर्यटकीय मार्ग बुद्ध परिपथ र त्रिवेणी-देवघाट-रुरुधाम-मुक्तिनाथ-दामोदरकुण्ड समेटिएको धार्मिक मार्गको लागि अन्तरप्रदेश समन्वय गरी सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य अघि बढाइनेछ।	● बुद्ध पर्यटकीय पदमार्ग कर्णाली प्रदेशसँग सहकार्य गरिएको, ● परिक्रमा मार्ग सञ्चालन सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसँगको अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरी मार्गको रूपरेखा तयार भएको।
९३.	कालीगण्डकी नदीको शालिग्रामको महिमा दर्शाउन रुरुक्षेत्रमा स्थानीय तहको सहकार्यमा शालिग्राम महोत्सव तथा पूर्वीय दर्शनका विज्ञको सन्त सम्मेलन आयोजना गरी रुरुक्षेत्रको धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	● शालिग्राम र कालिगण्डकी नदीको महिमा प्रवर्द्धन गर्न रुरुक्षेत्रमा शालिग्राम महोत्सव २०८२ वैशाख २६ र २७ गते सम्पन भएको।
९४.	पुर्खाको अभ्यास र अनुभवबाट सिर्जित वैदिक जीवन पर्द्धतीको ज्ञानलाई जीवन्तता दिन संस्कृतिको पुस्तान्तरण (व्याक टु कल्चर) र प्राकृतिक जीवनशैलीको सम्मान (व्याक टु नेचर) सम्बन्धी सन्देश प्रवाह हुने गरी प्रदेश भित्रका विभिन्न जातजातीको खाना, भेषभुषा तथा संस्कृतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा विकासका लागि सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय मेला महोत्सव आयोजनाका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	● पाणिनि तपोभूमिको राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रचार प्रसारको लागि पाणिनि सम्मेलन २०८१ चैत्र २७ र २८ गते सम्पन्न भएको।
९५.	विश्वलाई शान्तिको महशुस गराउन भगवान बुद्धले निर्वाणको समयमा भन्नु भएको **"जीवनकालमा लुम्बिनीमा कम्तिमा एक पटक पाइला टेक"** भन्ने भनाइ सहित लुम्बिनी बौद्ध आर्थिक शिखर सम्मेलनको आयोजना गरिनेछ।	● लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयसँगको सहकार्यमा लुम्बिनीमा २०८२ जेठ १६ र १७ गते आर्थिक बौद्ध शिखर सम्मेलन सम्पन्न भएको।
९६.	बुद्धको जीवनसँग सम्बन्धित रुपन्देही, कपिलवस्तु र नवलपरासी जिल्ला लक्षित बुद्धको जीवनदर्शन र ज्ञानलाई कार्यस्थलमा रुपान्तरण हुने गरी लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	● लुम्बिनी क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धनको कार्यक्रम तय गरी संघीय सरकारमा पेस गरिएको।
९७.	मौलिक संस्कृति र रैथाने खाना प्रवर्द्धन तथा प्राकृतिक दृश्यावलोकनलाई लक्षित गरी घरबास (होमस्टे) सबलीकरणका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	● होमस्टे व्यवस्थापन तालिम, प्रदेशभरिका होमस्टेको Database तयार गरिएको, ● प्रदेशस्तरीय होमस्टे सम्मेलन, प्रदेश होमस्टे महासंघसँग मिलेर रैथाने खाना महोत्सवमा सहयोग।
९८.	दाङ्ग, पाल्पाको नुवाकोट र श्रीनगर लगायतका स्थानमा निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका साँस्कृतिक डबलीहरूकको निर्माण सम्पन्न गरिनेछ र निर्माण सम्पन्न भएका साँस्कृतिक डबलीहरूलाई स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ।	● पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई नमूना दरबारको रुपमा स्तरोन्नति गरी सञ्चालन गरिएको छ। नुवाकोट डबली हस्तान्तरणको लागि मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस भएको छ।
उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फ		
८०	उद्योग तथा वाणिज्य फर्म दर्ता, नविकरण, खारेजी लगायतका बिषयलाई बिद्युतीय माध्यमवाट सम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने विद्युतिय प्रणाली विकास गरिनेछ। *'उद्योग तथा वाणिज्य फर्म दर्ता तथा*	● लघु, घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता गर्दा ५०% छुट दिइएको साथै नविकरण हुन नसकेका प्राइभेट

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	नविकरण वर्ष" अभियानलाई सफल बनाउन वार्षिक नविकरण हुन नसकेका त्यस्ता फर्महरूले नविकरण शुल्क र जरिवानाको पाँच प्रतिशत रकम बुझाएमा एक पटकका लागी नविकरण हुनसक्ने र नयाँ उद्योग तथा व्यवसायिक फर्महरू दर्तामा लाग्दै आएको शुल्कमा ५० प्रतिशत छुट हुने व्यवस्था गरेको छ।	फर्महरूलाई जरिवानामा ९५% छुट दिएपछि नविकरण हुने व्यवस्था मिलाइएको।
८१	बजारको माग अनुरुप तथा प्रदेशको जिल्लागत उत्पादन सम्भावनाका आधारमा स्लेट ढुङ्गा, अल्लो, कम्बल, हातेकागज, बेतबास, पटेर, गुड, कफि तथा छालाजन्य बस्तुहरूको उत्पादन तथा प्रशोधन गर्न सीप विकास तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरणका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छ।	• नेपाली हाते कागज उद्योगलाई प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम व्यवस्था गरिएको।
८२	लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीलाई उद्यम सञ्चालन तथा विस्तारमा आवश्यक पुँजी परिचालनमा सहयोग पुर्याउन निजहरूले लिएको ऋणमा लाग्ने व्याज अनुदान दिने व्यवस्थालाई आगामी आ.व. मा पनि निरन्तरता दिएको छ।	• उद्यमीले लिएको ऋणमा लाग्ने व्याज अनुदान दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको।
८३	बिजनेस इन्कुबेसन सेन्टरको स्थापना मार्फत् स्टार्टअप व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	• नेपालञ्ज उपमहानगरपालिकामा बिजनेस इन्कुबेसन सेन्टरको स्थापना लागि सम्बन्धित स्थानीय तहलाई वित्तीय हस्तान्तरण गरिएको।
८४	विप्रेषणबाट प्राप्त आयलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा आकर्षण गर्न बैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिलाई तीनै तहका सरकारसँगको साझेदारीमा सहभागीतामूलक उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमको प्रबन्ध गरेको छ।	• उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी सीपमूलक तालिम प्रदान गरिएको साथै सीप परीक्षण समेत गराइएको।
८५	प्रदेश भित्रको आपुर्ति व्यवस्थालाई सहज बनाउन नियमित बजार अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ। बजारमा हुने गैरखाद्य वस्तुको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्न खाद्य सुरक्षा स्वच्छता सम्बन्धी उपभोक्ता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ र प्रदेशको हिमाली जिल्ला (रुकुम पुर्व) मा सुपथ मुल्य पसललाई दिईदै आएको अनुदानलाई आगामी आर्थिक वर्षमा समेत निरन्तरता दिएको छ।	• निर्देशनालय तथा सम्बन्धित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमार्फत् संघीय कार्यालय तथा स्थानीय तह समेतको सहभागिता र गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र समेतको समन्वयमा उद्योग, वाणिज्य फर्महरूको अनुगमन गरी बजारमा स्वस्थ्य खाद्य वस्तुको आपूर्तिको सम्बन्धमा नियमन गर्ने गरिएको, • सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरिएको, • रुकुम पूर्वमा संचालन भएका सुपथ मुल्य पसलबाट १००० घर परिवाका करिव १२,५०० लाभान्वित भएका।
८६	संघीय सरकारको समन्वयमा बर्दियाको राजापुरमा रहेको खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड पूर्ण रुपमा सञ्चालनको लागी आवश्यक प्रकिया अगाडि बढाईनेछ।	• छलफल भएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	चालु	६२४७९३	३३३८६७	५३.४४
२	पुँजीगत	८१९९१०	५४६०८२	६६.६०
	जम्मा	१४४४७०३	८७९९४९	६०.९१

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वितीय प्रगति %	भौतिक प्रगति
१	उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय (चालु)	४१७३१	२६१९३	६२.७७	
२	उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय (पुँजीगत)	२५००	६९०	२७.६	
३	भाषा, संस्कृति तथा पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (चालु)	४१५००	२६४७७	२१.६१	
४	भाषा, संस्कृति तथा पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (पुँजीगत)	८४०७३६	५२२११३	६८.७४	
५	वाणिज्य तथा आपुर्ति प्रवर्द्धन कार्यक्रम (चालु)	२५७६०	१९५९३	७२.५४	
६	औधोगिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम (चालु)	८४७११	५४४१२	५९.७	
७	औधोगिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम (पुँजीगत)	१५००	०	०	
८	श्रम तथा रोजगार व्यवस्थापन कार्यक्रम(चालु)	३५४५०	२२६७४	५७.५५	
९	सहकारी दर्ता अधिकारीको कार्यालय (चालु)	१४३१४	६४९०	४५.३४	
१०	सहकारी दर्ता अधिकारीको कार्यालय (पुँजीगत)	५००	३३४	६६.८	
११	सहकारी प्रशिक्षालय (चालु)	१४०३२	१०९२१	७७.९७	
१२	सहकारी प्रशिक्षालय (पुँजीगत)	१५३६	१४०२	२३३.६७	
१३	सहकारी तथा गरिबी निवारण कार्यक्रम (चालु)	४२५००	१२१८८	२८.६८	
१४	सहकारी तथा गरिबी निवारण कार्यक्रम (पुँजीगत)	२१३००	१०३३८	४८.५४	
१५	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	१३१३१	९८७७	७३.७४	
१६	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	६५०	५७०	८७.६९	
१७	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू (चालु)	११३३३५	७३८०५	६५.३५	
१८	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू (पुँजीगत)	१८७५०	९०८५	३०.७४	
१९	पर्यटन कार्यालयहरू (चालु)	३०४४४	१९७६४	६५.३५	
२०	पर्यटन कार्यालयहरू (पुँजीगत)	२५००	१३५२	५४.०८	
२१	पर्यटन विकास परिषद् (चालु)	६३०००	४४९०४	७१.२८	
२२	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान) (चालु)	१२६०९	६५७०	५२.११	
२३	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान) (पुँजीगत)	३१०	२०८	६७.१	
	जम्मा	१४२२७९९	८७९९६०	६१.८५	

वार्षिक राजस्व संकलचन (रकम रु.मा)

क्र.स.	निकायको नाम	शिर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१	उद्योग, पर्यटन तथा यातायात मन्त्रालय	१५१११		३२८०	
		१५११२		२,५५,४३,२४७	
२	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय			१०,०१,८९,७९५	
३	पर्यटन कार्यालयहरू			९८,३३,५८५	
		३३३४१		१९७८४३४६२५	
		१४२२९		२१८८५०	
		१४२५६		२८१४५६६००	
		१४२२५		३५६७१८८९३	
		१४२२५		२०८७१६७२०	
		११११		१०४१८३५२०	
		१४३१२		५८७००	
		१४४५४		५४७१३५०	
		१५१११		२४३५७३.७४	
		जम्मा		२,९३,५५,०२,८३२	
			कुल जम्मा	३,०७,१०,७२,७३९	

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	कूल जम्मा	१८०४०.९८०/-	०	१८०४०.९८०/-

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू (परिमाणात्मक)

आयोजनाको संख्यात्मक विवरण

सि.न.	आ.व	मन्त्रालयगत आयोजना जम्मा संख्या	कार्यान्यवनको अवस्था		
			पूर्ण सम्पन्न	काम भइरहेको संख्या	काम नै नभएको संख्या
१	२०८१/०८२	६२१	५४१	०	८०

पर्यटन पुर्वाधार तर्फ धार्मिक/ ऐतिहासिक/सांस्कृतिक/प्राकृतिक स्थलहरूको पुर्वाधार संरक्षण/पुनःनिर्माण/ पदमार्ग लगायतका ५४१ बटा आयोजना सम्पन्न।

क्षेत्रगत प्रगतिको तथ्याङ्क विवरण

सिप तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन

सि.नं.	विवरण	एकाई	२०८०/८१		२०८१/८२		२०७५ देखि हाल सम्म	
			तालिम	लाभान्वित	तालिम	लाभान्वित	तालिम	लाभान्वित
१	व्यावसायिक तथा सिपमुलम तालिम प्रदान	वटा/जना	१५५	३३५०	१०५	२१८९	९८९	१७४७१
२	सिप परीक्षण प्रमाणपत्र सहित तालिम	वटा/जना	२७	४६५	११	१९७	३८	६६२
३	उपभोक्ता सचेतना	वटा/जना	१२३	७३८८	१३०	८७१६	४७६	२७३३३
४	ट्राफिक नियम तथा दुर्घटना न्यूनीकरण सचेतना	वटा/जना	६	१०२०	१०	२५०८	१६	३५२८
जम्मा			३११	१२२२३	२५६	१३६१०	१५१९	४८९९४

आ.व. २०८१/०८२ मा व्यावसायिक तथा सीपमूलक तालिम तथा सचेतना सम्बन्धी २५६ वटा कार्यक्रम संचालन भएकोमा १३,६१० जना लाभान्वित भएका।

उद्योग तथा वाणिज्य फर्महरूको दर्ता, नविकरण तथा लगतकट्टा सम्वन्धि विवरण २०८१।८२

सि.नं.	विवरण	दर्ता	नवीकरण	लगतकट्टा
१	उद्योग दर्ता	३२६७	७७४७	२६९०
२	वाणिज्य फर्म दर्ता	३७६३	८१६७	२६३४
जम्मा		७०३०	१५९१४	५३२४

३.५.१ पर्यटन विकास परिषद

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- ❖ लुम्बिनी प्रदेशमा रहेका ६३० गन्तव्यस्थलहरू स्थानीय तह सँगको समान्वयमा पहिचान गरिएको र पर्यटकीय सम्भावनाको आधारमा ती गन्तव्यस्थलहरू क्रमबद्ध गरिएका छन्,
- ❖ प्रदेशमा रहेका पर्यटकीय गन्तब्य बारे प्रचार सामग्रीहरू प्रकाशन तथा वितरण गरिएको,
- ❖ ७२ वटा संघ-संस्थाहरूलाई पर्यटन मेला, आदिवासी खाना, पर्व, सांस्कृतिक पर्व र अन्य पर्यटन मेला महोत्सव हरूमा सहयोग गरिएको छ,
- ❖ अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन दिवस तथा अन्य पर्वहरूको आयोजना गरिएको,
- ❖ घुम्न जाऔँ बर्दिया २०२५ अभियानको सुरुवात गरि विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिएको,
- ❖ भारत-नेपाल धार्मिक पर्यटन पुनर्जीवित गर्ने प्रयास गरिएकोः श्री सिद्द रतननाथ देखि देवीपाटन महायात्रा
- ❖ पाणिनी तपोभूमि सम्मेलन २०८१ सम्पन्न गरी पाणिनीको महत्व बारे प्रचार प्रसार गरि दस्तावेज तयार गरिएको,
- ❖ लुम्बिनीमा नेपाल-भारत सांस्कृतिक कार्यक्रम संचालन गरिएको,
- ❖ प्रदेश स्तरीय होमस्टे सम्मेलन र प्रचार गरिएको,
- ❖ वन्यजन्तु पर्यटनको सम्भावना, लुम्बिनी प्रदेशमा पर्यटन विकास विषयक कार्यशाला तथा सेमिनारहरू संचालन गरिएको,
- ❖ १५० जनालाई होटेल तथा अन्य पर्यटन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरिएको,
- ❖ लुम्बिनी, बेलहिया र नेपालगंजका पर्यटन सूचना केन्द्रहरू बाट कम्तिमा ३०,००० पर्यटकहरू लाई लुम्बिनी प्रदेशको गन्तब्यबारे सूचना उपलब्ध गराइएको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
४३	लुम्बिनी प्रदेश भित्रका होटल, रेष्टुरेन्ट, होमस्टे तथा अन्य पर्यटकीय व्यवसायहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन	• तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको
	पर्यटकलाई लक्षित गरि १२ जिल्लाको प्रमुख पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थलमा होडिङ्ग बोर्ड, डिजिटल बोर्ड तथा अन्य साइनेज	• दाङको तुलसीपुर, घोराही र भालुवाङमा होडिङ बोर्ड, • रोल्पा जिल्लाको रक गार्डेन र सुनिलस्मृति गा.पामा होडिङ बोर्ड • प्यूठान जिल्लाको सरुमारानि र जशपूर बजारमा होडिङ बोर्ड जडान, • रासी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा डिजिटल बोर्ड, • पाल्पा जिल्लाको राम्दी, बतासे डाँडा लगायत अन्य ठाँउमा होडिङ बोर्ड, • गुल्मी जिल्लाको रिडिमा होडिङ बोर्ड, • अर्घाखाचि जिल्लाको अर्घादरबारमा डिजिटल बोर्ड जडान, • बर्दिया जिल्लाको बाँसगढी , भुरिगाँउ र बाँके जिल्लाको कोहलपुर र अगैयामा होडिङ बोर्ड जडान, • रुपन्दही जिल्लाका भैरहवा बेलहिय नाकामा डिजिटल बोर्ड जडान
४३	"घुम्न जाउ बर्दिया" विशेष प्रवर्द्धन कार्यक्रम	• ठाकुबाबा नगरपालिकासँगको सहकार्यमा ठाकुरबाबामा कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
४९	पाल्पा दरबार सङ्ग्रालयको कार्यालय व्यवस्थापन तथा सामग्री सहयोग	• पाल्पा दरबार सङ्ग्रालयमा अनलाइन यु पि एस जडान गरिएको
५१	विश्व पर्यटन दिवस	• दाङ जिल्लाको घोराहि उपमहानगरपालिकासँगको समन्वयमा घोराहीमा सेप्टेम्बर १७ तारिकका दिन सम्पन्न
५१	पर्यटन मेला-महोत्सव, रैथाने खाना महोत्सव, थारु मगर नेवार गुरुङ खस र अन्य जातिको कला तथा अन्य पर्यटन संस्कृति महोत्सव, सालिग्राम महोत्सव, रेसुङ्गा धार्मिक सम्मेल आदि।	• मेला महोत्सवमा आर्थिक सहयोग गरिएको
५१	पाणिनी तपोभूमी सम्मेलन	• पाणिनी गाँउपालिकासँगको सहकार्यमा पाणिनी तपोभूमी सम्मेलन, २०८१ सम्पन्न गरिएको

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
८९	घुम्न जाऔं बर्दिया	
९०	थारु साँस्कृतिक सामग्री वितरण	दाङ र रुपन्देहीका थारु जातिका समूहलाई उनीहरूको संस्कृति संरक्षणका लागि पोशाक, गरगहना र बाजाहरू हस्तान्तरण गरिएको
९०	पर्यटकीय सूचना बोर्ड जडान	रुपन्देही, पाल्पा, गुल्मी, रोल्पा, प्यूठान, दाङ, बाँके र बर्दियामा पर्यटकीय सूचना बोर्डहरूको जडान गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	४५०००	३०८३९.४	६८.५३
२	पुँजीगत	१८०००	१४०६४.७	७८.१४
	जम्मा	६३०००	४४९०४.१	७१.२८

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	बजेट	खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
१	विश्व पर्यटन दिवस (दाङ)	१	११००	१०५०	९५.४५	१००
२	मेला महोत्सव....	१	५०००	४८००	९६	१००
३	पाणिनी तपोभुमी सम्मेलन	१	१०००	१०००	१००	१००
४	घुम्न जाऔं बर्दिया अभियान	१	८००	८००	१००	१००
५	भैरव नाचको वृत्तचित्र निर्माण	१	५००	५००	१००	१००
६	पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि हेरिटेज साईकल टुर पाल्पा	१	२००	२००	१००	१००
७	अन्तर प्रदेश थारु सांस्कृतिक सम्मेलन तथा महोत्सव दाङ	१	१०००	१०००	१००	१००
८	बडघर महत्व भलमनशाह सम्मेलन दाङ	१	५००	५००	१००	१००
९	लोकल टुर गाईड तालिम	१	१५००	१२००	८०	१००
१०	साना तथा मझौला होटल व्यवस्थापन तालिम	३	२०००	१८००	९०	१००
११	पर्यटकीय सवारी चालकको लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	२	५००	४००	८०	१००

क्र स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	बजेट	खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
१२	लुम्बिनी प्रदेश भित्रको पर्यटन व्यवसाय होमस्टे आदिको नक्सङ्कन गरी डाटावेस तयार गर्ने	१	५००	५००	१००	१००
१३	प्रगति प्रतिवेदन तयारी	१	५००	१००	२०	१००
१४	थारु संग्राहलय बर्दिया राजापुर वार्ड २ को DPR तयारी	१	५००	५००	१००	१००
१५	भौतिक तथा अभौतिक थारु साँस्कृतिक सम्पदाको अन्तरप्रदेश अध्ययन	१	३००	३००	१००	१००
१६	लुम्बिनी प्रदेशको साँस्कृतिक सम्पदाको अध्ययन	१	४००	४००	१००	१००
१७	पाल्पा दरबार संग्राहलयमा सामग्री सहयोग	१	१०००	१०००	१००	१००
१८	थारु संस्कृतिको संरक्षण तथा सामग्री सहयोग	२	६००	६००	१००	१००
१९	पर्यटकीय सूचना बोर्ड जडान	२३	११९००	१०१००	८४.८७	९८
२०	शशस्त्र प्रहरी बल साँस्कृतिक सामग्री सहयोग	१	५००	४६०	९२	१००
२१	पर्यटन सूचना केन्द्र बेलहिया मर्मत	१	५००	४३५	८७	१००

वार्षिक राजस्व सङ्कलन (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१	मेला महोत्सव बाट मनोरंजन कर स्थानीय तहको बिभाज्य खातामा जम्मा भएको		५,०००००	
२	विविध		२८०००	

बेरुजु सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	छैन		
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	छैन		
३	पेश्की	छैन		
	कूल जम्मा			

३.६ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

सिंचाइ एवम् नदी नियन्त्रण तर्फः

- ५६ वटा सिंचाइ मुहान/बाँधहरूको निर्माण,
- १६१ कि.मी. पक्की नहरको निर्माण,
- ३३ वटा सिंचाइ पोखरीको निर्माण,
- ५ वटा लिफ्ट सिंचाइ योजनाको निर्माण,
- ६० वटा डिप ट्यूववेल सिंचाइ योजनाको निर्माण,
- २७८ वटा स्यालो ट्यूववेल निर्माण,
- ५२ वटा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूववेलको निर्माण,
- २५ कि.मी. नदी नियन्त्रण कार्य,
- २३५३ हे सिंचित क्षेत्र विस्तार,
- ८१०७ हे सिंचित क्षेत्र सुदृढिकरण,
- ९५ हे जमिन तटबन्धबाट उकास।

ऊर्जा विकास तर्फः

- ट्रान्सफर्मर खरिद ४ थान,
- PSC पोल जडान १२५ थान, Steel Tubular Pole जडान २८८ थान
- विद्युतीकरण HT Line ८० कि.मी.,
- विद्युतीकरण LT Line १४५ कि.मी.,
- सुधारिएको चुलो जडान १३०० थान,
- सोलर व्याकअप सिस्टमको जडान (संस्थागत) २५ थान,
- इन्टिग्रेटेड सौर्य सडक बत्ति ७० थान,
- इन्टिग्रेटेड विद्युतीय सडक बत्ति जडान २४ थान,
- अनअफ/ग्रिड सडक बत्ति जडान ५१५ थान,
- हाइमाष्ट लाइटिङ जडान २३ थान,
- संस्थागत वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण १ थान, घरेलु वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण ५० थान।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
६३	**"कृषिको आधारः सिँचाइमा सुधार"** भन्ने मूल नारा अनुसार कृषि पकेट क्षेत्रमा परम्परागत सतह, भूमिगत तथा आधुनिक सिँचाइ प्रविधिको प्रयोग गरी सिँचाइ सुविधा विस्तार गरिनेछ।	सतह, भूमीगत तथा लिफ्ट प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजनाहरूको कार्यान्वयन मार्फत आ.व. २०८१।८२ मा थप २३५३ हे. कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधा विस्तार भएको तथा

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	विद्यमान सिँचाइ संरचनाको सुदृढीकरण र सिँचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापना तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ। पहाडी भेगमा सतही तथा भूमिगत पानी लिफ्ट गरी टार तथा बस्तीका खेतबारी हराभरा गर्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ। जलवायू अनुकुलनमा टेवा पुग्ने गरी बर्षातको पानी सङ्कलन गर्न कृत्रिम पोखरी, जलाशय निर्माण र पुराना ताल तथा पोखरीको संरक्षण गरिनेछ।	८१०७ हे. जमिनमा सिंचाइ सुविधा सुदृढिकरण भएको। परम्परागत सिंचाइ प्रणालीहरूको मर्मत संभार मार्फत सिंचाइ सुविधाको उपलब्धतामा वृद्धि गर्न सफल भएको। आ.व. २०८१।८२ मा ५ गोटा लिफ्ट सिँचाइ योजनाहरूको निर्माण सम्पन्न गरिएको। जलवायू अनुकुलन तथा भूमीगत जल पुनर्भरणमा समेत योगदान पुऱ्याउनको लागि ३३ गोटा जलाशय/पोखरीहरूको निर्माण सम्पन्न गरीएको छ।
६४	प्रदेश गौरवका सिँचाइ आयोजनाका पहिचान गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। संघीय सिँचाइ नीति, सिँचाइ गुरुयोजना तथा प्रदेशका सिँचाइ सम्बन्धी तथ्यांक सङ्कलन तथा विश्लेषण गरी प्रदेशको सिँचाइ गुरुयोजना तयार गरिनेछ। भूमिगत जल पुनर्भरण क्षेत्र पहिचानको लागि बिस्तृत अध्ययन प्रारम्भ गरिनेछ।	सिँचाइ आयोजनाहरूको विस्तृत संभाव्यता अध्ययन कार्यालाई निरन्तरता दिइएको। चालू आ.व. मा विस्तृत संभाव्यता अध्ययन भएका १७ गोटा योजनाहरूको खरिदका लागि स्रोत सहमति प्राप्त गरिएको। प्रदेशको सिँचाइ गुरुयोजना तयारीका लागि प्रारम्भिक तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन कार्य गरिएको।
६५	सम्भाव्यताका आधारमा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको विकास गर्नेगरी स्यालो ट्युबवेल सिँचाइको विकास गरिनेछ। डिप ट्युबवेल सिँचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भार, सुदृढीकरण तथा पुनर्निर्माण गरी वर्षेभरी सिँचाइ सुविधा उपलव्ध हुने सुनिश्चितता गरिनेछ।	आ.व. २०८१।८२ मा २७८ वटा स्यालो ट्यूववेल, ५२ वटा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूववेल तथा ६० गोटा डिप ट्यूववेलको निर्माण मार्फत बाहै महिना सिँचाइ सुविधाको सुनिश्चितता गरिएको।
६६	हालसम्म निर्माण सम्पन्न भएका सिँचाइ योजनाको संचालन तथा दिगो व्यवस्थापनका लागि जल उपभोक्ता समितिलाई सक्षम र प्रभावकारी बनाउन थप सहयोग र क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।	३२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण मार्फत बस्ती, कृषियोग्य जमिन, सिंचाइ एवम् अन्य भौतिक संरचनाको संरक्षण तथा ३७३ हे. कृषियोग्य जमिनको उकास गरिएको।
६७	जल उत्पन्न प्रकोपको जोखिममा रहेका क्षेत्र पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। नदी कटान, डुवान र बाढीको समस्या समाधान गर्न समग्र नदीको व्यवस्थापन हुनेगरी अध्ययन कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ।	करिब २५ कि.मी. तटबन्धको निर्माण मार्फत करिब ९५ हे. खेतियोग्य जमिनको उकास गरिएको तथा करिब ९४४ हे. कृषियोग्य भूमीको संरक्षणका साथै १७१२ घरधुरीको नदी तथा पहिरोजन्य प्रकोपबाट संरक्षण भएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
६८	संघ तथा स्थानीय सरकारको समन्वयमा ग्रामीण विद्युतीकरण तथा बैकल्पिक ऊर्जाको समेत प्रयोग गरी विद्युतीकरण नभएका एवम् अन्तराष्ट्रिय सीमा क्षेत्रका बस्तीमा विद्युत वितरण लाईन विस्तार गरी "उज्यालो लुम्बिनी प्रदेश" अवधारणालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।	१४५ कि मी LT Line तथा ८० कि.मी. HT Line विस्तार गरिएको।
६९	स्वच्छ ऊर्जाको अधिकतम प्रयोग गर्न प्रोत्साहनका लागि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। घरायसी तथा संस्थागत रुपमा उपभोगको लागि बायोग्यास र बिद्युतीय चुलोको प्रयोग मार्फत पेट्रोलियम पदार्थको आयात घटाउन सहयोग पुऱ्याइनेछ।	१३०० थान सुधारिएको चुलो जडानका साथै ५० गोटा घरेलु वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण तथा १ गोटा संस्थागत वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
७०	ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका काठका पोलको विस्थापन, ट्रान्सफर्मरको मर्मत तथा क्षमता वृद्धि, विद्युत वितरण प्रणालीको स्तरोन्नति गरी ग्रामीण विद्युत भार क्षमता बढाईनेछ। शहरी क्षेत्रमा स्थानीय तहको सहकार्यमा हाईमास्ट एवम् बहुरङ्गी सडक बत्तीको प्रयोग गरी शहरी सौन्दर्य वृद्धि गरिनेछ।	४ थान पुराना ट्रान्सफर्मर विस्थापन गरी नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान, १२५ थान PSC पोल तथा २८८ थान ST पोलको जडान मार्फत काठका पोल विस्थापन, ७० थान इन्टिग्रेटेड सौर्य सडक बत्ति, २४ थान इन्टिग्रेटेड विद्युत सडक बत्ति, ५१५ थान अनअफ/ ग्रिड सडक बत्ति जडानका साथै २३ थान हाइमास्ट सडक बत्तिको जडान कार्य सम्पन्न गरिएको।
७१	लिफ्ट सिँचाइ र भूमिगत सिँचाइ योजनाको संचालनमा सौर्य ऊर्जा प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ। संस्थागत विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल, लगायतका स्थानमा सौर्य ऊर्जा प्रविधि जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। संघीय ऊर्जा मन्त्रालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण तथा स्थानीय तहसँगको समन्वयमा कृषि उत्पादन क्षेत्रमा विद्युतीकरण र महशूलमा छुट तथा अन्य सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।	प्रदेशभित्रका विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल, लगायतका संस्थामा २५ थान सोलार ब्याकअप सिस्टम जडान कार्य सम्पन्न गरिएको।
७२	ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका स-साना मूल, सिमसार, खोल्सा तथा खोलाको पानीको उपयोगका लागि पम्म, पाइप र पोखरीको प्रयोग गरी कृषकका खेत तथा पाखोबारीमा सिंचाई सुविधा पुर्याइनेछ।	३३ गोटा जलाशय/पोखरीको निर्माण तथा १२२ कि.मी. लम्बाइमा पाइपको प्रयोग मार्फत सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराइएको। पहाडी भेगमा रहेका स-साना मुल, खोल्सा तथा सिमसारको पानीलाई जम्मा गरी सिँचाइको

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		लागि प्रयोग गर्ने अभ्यासलाई निरन्तरता दिइएको।
७३	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिचाई क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान, तालिम गुणस्तर निर्धारण सम्बन्धी कार्यको लागि जलस्रोत अध्ययन तथा अनुसन्धान इकाइको स्थापना गरिनेछ। प्रदेशमा बिद्युत तथा सिँचाइ क्षेत्रको विकास, अनुगमन तथा नियमन गर्न आवश्यक कानून तर्जुमा गरिनेछ।	सिंचाइ तथा जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन योजना छनौट, कार्यान्वयन तथा मर्मत सम्भार कार्यविधि, २०८१ तथा नविकरणीय ऊर्जा प्रणाली कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१ को मस्यौदा तयारी कार्य सम्पन्न भएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१२४	**"कृषिको आधारः सिंचाइमा सुधार"** भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै परम्परागत तथा आधुनिक सिंचाइ प्रविधिको प्रयोग गरी थप १४०० हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने कार्यको लागि रू. ७३ करोड ९७ लाख विनियोजन गरेको छ।	सतह, भूमीगत तथा लिफ्ट प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजनाहरूको कार्यान्वयन मार्फत आ.व. २०८१।८२ मा थप २३५३ हे. कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधा विस्तार भएको तथा ८१०७ हे. जमिनमा सिंचाइ सुविधा सुदृढिकरण भएको।
१२५	भूमिगत जलको उपभोग गर्न क्लस्टरमा आधारित स्यालो ट्युबवेल तथा डिप ट्युबवेल सिंचाइ प्रणालीको विकास तथा विस्तार गरी थप १००० हेक्टर कृषियोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराइनेछ। निर्माण सम्पन्न भई जीर्ण अवस्थामा रहेका डिप ट्युबवेल सिंचाइ प्रणालीको मर्मत संभार, सुदृढीकरण तथा पुनर्निर्माण गर्न प्राथमिकता दिइनेछ। भूमिगत सिंचाइको विकास र विस्तार कार्यको लागि रू. ३९ करोड ९४ लाख बजेट बिनियोजन गरेको छ।	आ.व. २०८१।८२ मा २७८ वटा स्यालो ट्यूववेल, ५२ वटा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूववेल तथा ६० गोटा डिप ट्यूववेलको निर्माण मार्फत बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधाको सुनिश्चितता गरिएको। सिँचाइ आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम अन्तर्गत पुराना र जिर्ण अवस्थामा रहेका डिप ट्युववेलहरूको मर्मत मार्फत सिँचाइ सुविधा सुनिश्चित गरिएको।
१२६	भूमिगत तथा सतहको पानीलाई लिफ्ट गरी नदी किनारमा रहेका फाँट तथा टारका कृषियोग्य जमिन र पहाडी भू-भागका खेत तथा पाखोबारीमा बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा पुर्‍याई "खेतबारीका गहा, सधैं हराभरा" गराउने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाइनेछ।	आ.व. २०८१।८२ मा २७८ वटा स्यालो ट्यूववेल, ५२ वटा पावर ड्रिल स्यालो ट्यूववेल तथा ६० गोटा डिप ट्यूववेल तथा ५ गोटा लिफ्ट सिँचाइ योजनाको निर्माण मार्फत सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराइएको।
१२७	तराई क्षेत्रमा रहेका पुराना कुला तथा भूमिगत सिंचाइका आयोजनाहरू, पहाडी क्षेत्रका परम्परागत कुलोहरूको मर्मत संभार, सिंचाइ संरचनाको सुबूढीकरण तथासिंचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापना गरी थप २५०० हेक्टर क्षेत्रफलमा बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुने अपेक्षा गरेको छ।	सिँचाइ आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम मार्फत पुराना सतह तथा भूमीगत सिँचाइ आयोजनाहरूको मर्मत संभार मार्फत पुन: संचालनको स्थिति सिर्जना गरी सिँचाइ सुविधा सुदृढीकरण गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१२८	जलवायु अनुकूलनमा टेवा पुग्ने गरी मूल, सिमसार, तालतलैया, पोखरी तथा जलाशयहरूको निर्माण, मर्मत संभार तथा संरक्षण गरी वर्षातको पानी सङ्कलन तथा जल पुनर्भरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। यसबाट संकलित पानीले जलवायु परिवर्तनवाट वातावरणमा पर्न जाने क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न सहयोग पुग्नेछ। प्रस्तुत कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	जलवायू अनुकुलन तथा भूमीगत जल पुनर्भरणमा समेत योगदान पुर्याउनका लागि उललब्ध स्रोत वा बर्षातको पानी सङ्कलनका लागि ३३ गोटा जलाशय/पोखरीहरूको निर्माण सम्पन्न गरीएको छ।
१२९	जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न जोखिमयुक्त स्थानहरूमा नदी तथा पहिरो नियन्त्रण गरी मानव बस्ती, कृषियोग्य जमिन तथा सिंचाइ संरचनालाई संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिन रू. ६१ करोड ४८ लाख विनियोजन गरेको छ। यसवाट थप १६ कि.मी. लम्बाइमा तटबन्ध निर्माण सम्पन्न भई करिव ७ हजार जनसंख्या लाभान्वित हुने अपेक्षा लिएको छ।	करिब २५ कि.मी. तटबन्धको निर्माण मार्फत करिब ९५ हे. खेतियोग्य जमिनको उकास गरिएको तथा करिब ९४४ हे. कृषियोग्य भूमीको संरक्षणका साथै १७१२ घरधुरीको नदी तथा पहिरोजन्य प्रकोपबाट संरक्षण भएको।
१३०	ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका काठका जीर्ण पोलहरूको विस्थापन, विद्युत वितरण प्रणालीको स्तरोन्नति, शहरी क्षेत्रमा हाईमास्ट एवम् बहुरङ्गी सडक बत्तीहरूको प्रयोग गरी शहरी सौन्दर्य वृद्धि गर्ने कार्यलाई अघि बढाइनेछ।	४ थान पुराना ट्रान्सफर्मर विस्थापन गरी नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान, १२५ थान PSC पोल तथा २८८ थान ST पोलको जडान मार्फत काठका पोल विस्थापन, ७० थान इन्टिग्रेटेड सौर्य सडक बत्ति, २४ थान इन्टिग्रेटेड विद्युत सडक बत्ति, ५१५ थान अनअफ/ ग्रिड सडक बत्ति जडानका साथै २३ थान हाइमास्ट सडक बत्तिको जडान कार्य सम्पन्न गरिएको।
१३१	"उज्यालो प्रदेश; लुम्बिनी प्रदेश" अभियानलाई निरन्तरता दिन विद्युतको सेवा नपुगेका गाउँहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रका बस्तीहरूमा बैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोग गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल लगायतका सार्वजनिक निकायमा सौर्य ऊर्जा प्रविधि जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। घरायसी वायोग्याँस तथा सुधारिएको चुलो जडान गरी "स्वच्छ भान्छा, आरोग्य जीवन" कार्यक्रमलाई अघि बढाइनेछ।	१४५ कि मी LT Line तथा ८० कि.मी. HT Line विस्तार गरिएको। प्रदेशभित्रका विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल, लगायतका संस्थामा २५ थान सोलार ब्याकअप सिस्टम जडान कार्य सम्पन्न गरिएको। १३०० थान सुधारिएको चुलो जडान कार्य सम्पन्न गरिएको।
१३२	वातावरणीय स्वच्छता कायम राख हरित तथा नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग, प्रवर्द्धन अध्ययन तथा अनुसन्धानमा विशेष जोड दिइनेछ। समग्र ऊर्जा क्षेत्रको विकासको लागि रू. १३ करोड ३० लाख विनियोजन गरेको छ।	५० गोटा घरेलु वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण तथा १ गोटा संस्थागत वायोग्याँस प्लान्ट निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	२५९५००	१८३५३९	७०.७३
२	पुंजीगत	३०११४००	२३३४३८२	७७.५२
	जम्मा	३२७०९००	२५१७९२१	७६.९८

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/कृयाकलाप/बजेट उपशीर्षक	बिनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति %	भौतिक प्रगति %
अ	**चालु वजेट**				
१	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय	४७३३०	२१३५५	४५.१२%	
२	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	१४१७४७	१११८७६	७८.९३%	
३	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	३६५७१	२८०१६	७६.६१%	
४	सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालयहरू	३१००१	२१७९६	७०.३१%	
५	ऊर्जा विकास कार्यक्रम	२२००	४९२	२२.३६%	
	चालु तर्फको जम्मा	**२५८८४९**	**१८३५३८**	**७०.९१%**	
आ	**पुँजीगत वजेट**				
क	**समानीकरण अनुदान तर्फ**				
१	ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय	१४७५१	९९३	६.७३%	
२	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	४८००	४५३६	९४.५०%	
३	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	१२००	१०३६	८६.३३%	
४	सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालयहरू	२९००	२०९४	७२.२१%	
५	मझौला तथा बैकल्पिक प्रविधिमा आधारित सघन सिंचाई कार्यक्रम	८५९३७४	६२०८१०	७२.२४%	
६	भूमिगत स्यालो तथा डिपट्युववेल सिंचाई कार्यक्रम	३९९९००	२७४१६१	६८.५६%	
७	जलासय निर्माण तथा पोखरी संरक्षण कार्यक्रम	४७३१०	२९४९८	६२.३५%	
८	सिंचाई आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम	७७०८८९	६१५५८८	७९.८५%	
९	ऊर्जा विकास कार्यक्रम	१३४८००	९५५८६	७०.९१%	
१०	जल उत्पन्न प्रकोप न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	६५५१२७	५६६५६१	८६.४८%	
	समानीकरण जम्मा	**२८९१०५१**	**२२१०८६६**	**७६.४७%**	

ख	संघीय सशर्त अनुदान तर्फ				
१	३०८९११२५४ मझौला सिंचाई आयोजना(संघ सशर्त अनुदान)	१२००००	११८३३९	९८.६२%	
	सशर्त जम्मा	१२००००	११८३३९	९८.६२%	
	पुँजिगत जम्मा (समानीकरण + सशर्त)	३०११०५१	२३२९२०५	७७.३६%	
	कुल जम्मा (चालू+ पुँजीगत)	३२६९९००	२५१२७४१	७६.८४%	

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

- विकास आयोजनाहरूको कार्यान्वयनबाट अप्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना हुने।

क्र.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
१	सिंचाइ योजनाहरूको निर्माण (सबै)	करिब १,५०,०००	करिब ३५,०००
२	नदी नियन्त्रण तथा तटबन्ध सम्बन्धि योजनाहरू (सबै)	करिब ३,००,०००	करिब २०,०००

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	१८७.३७९	२४.२२४	१६३.१५५
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	४२.३७९	१८.५०४	२३.८७४
३	पेश्की	११९.७४६	१०५.६१८	१४.१२८
	कूल जम्मा	३४९.५०५	१४८.३४७	२०१.१५८

३.७ कृषि भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

क्र.सं	मुख्य कामहरू	प्रमुख उपलब्धिहरू
१	साना सिंचाई/ सिँचाई सहित कृषि विकास कार्यक्रम	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ९२३ वटा साना सिंचाइका आयोजनाहरू सम्पन्न भएका छन्। थप ५१४.१५ हे. सिंचित क्षेत्रफल विस्तार भएको। ४७०६ मिटर कुलो निर्माण, २२२ सिंचाइ पम्पसेट, १२८ वटा स्यालो ट्यूववेल जडान, ७ वटा डिपबोरिङ्ग सिंचाइ जडान, ७३ वटा सिमेन्टेड ट्यांकी सिंचाइ जडान, १३ सेट थोपा सिंचाइ, ३१३ मोटर र ४७००४ मिटर पाइप वितरण गरिएको छ।१५९५ जना कृषक परिवार लाभान्वित भएका।बाली सघनता वृद्धि प्रतिशत कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व १५६ बाट २२१ पुगेको।
२	सिंचाई आयोजनाको कमाण्ड क्षेत्रमा बाली सघनता बृद्धी कार्यक्रम	• ठूला सिंचाइ आयोजनाहरूको कमाण्ड क्षेत्रमा बाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम २२०.६५ हे. क्षेत्रफलमा सञ्चालन भएको। वसन्ते मकै (२१०.७ हे), मुङ (३.७५ हे), मास (५ हे) र चैते धान (१.२ हे) खेतीका लागि वीउ वितरण भई वाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व २२५ प्रतिशतबाट २७५ प्रतिशत पुगेको।
३	बाली बस्तु विशेष सघन व्यावसायिक उत्पादन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत कृषितर्फ ११९४.१ हेक्टरमा आलु (१४ हे), मकै (१४१.४ हे), तोरी (४८१.९हे), मुसुरो (१०५ हे), धान (२०० हे), सुन्तलाजात फलफूल (१९.८ हे), वर्षे आलु (२५ हे), तरकारी (२१७ हे) खेतीका लागि वीउ, विषादी, सुक्ष्मतत्व, सिंचाई सम्बन्धी सामाग्री तथा अन्य यन्त्र उपकरणहरू वितरण भई २८२२ जना कृषक लाभान्वित भएको। • कृषकमाझ आधुनिक प्रविधिको प्रयोग विस्तार भई उत्पादकत्वमा करिव १० प्रतिशत वृद्धि भएको। • पशुपन्छीतर्फ भैंसी (४७६ संख्या), बाखा (२३९८ संख्या) र बङ्गुर (३६२ संख्या) पालन भई जम्मा ३९४ कृषक घरधुरी लावान्भित भएको।
४	बीउविजन प्रबर्द्धन, नियमन तथा प्रयोगशाला सेवा	• वीउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम अन्तर्गत जम्मा १५३१ हे क्षेत्रफल (प्रजनन वीउ ९ हे, मूल वीउ ५६१ हे र प्रमाणित वीउ ८८१ हे.) मा कार्यक्रम सञ्चालन भई धान, मकै, गहुँ, तरकारी, मुसुरो, राज्मा वालीको जम्मा ३८५३ मे.टन. वीउ उत्पादन भई २००९ कृषक धरधुरी लाभान्वित भएको। • गुणस्तरीय बीउ उत्पादनका लागि खेत निरीक्षण तथा प्रयोगशालामा परीक्षण गरी नियमनलाई व्यवस्थित गरिएको छ।बीउ उत्पादकहरूलाई जम्मा रकम रु २५ लाख १० हजार प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइएको छ। • वीउ बजारीकरणमा सहजीकरण गरिएको। • गुणस्तरीय बीउ उपलब्धताका लागि वीउ विजन प्रयोगशाला खजुरा र भैरहवाबाट ५४५३.१३ हे बीउ बाली खेत निरीक्षण र २०५९ नमुना परीक्षण गरी ८८६.४७५ मे.टन बीउ प्रमाणीकरण गरिएको।
५	शुलभकर्जा सहजीकरण तथा व्याजमा अनुदान कार्यक्रम	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ७१ आयोजनाहरूको लागि जम्मा रकम रु. ३८१३६१३.६६ कृषि ऋणमा व्याज अनुदान वापत उपलब्ध गराईएको।यसबाट कृषि उद्यम स्थापना तथा सञ्चालन गर्न सहयोग पुगी कृषि व्यवसायिकरणमा सहयोग पुगेको।

क्र.सं	मुख्य कामहरू	प्रमुख उपलब्धिहरू
६	कृत्रिम गर्भाधान सेवा कार्यक्रम	• जातीय वंश सुधार मार्फत् पशुबस्तुको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कुल ८५,०७२ पशुवस्तुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराईएको छ।
७	पशुपन्छीमा लाग्ने संक्रामक रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि खोप सेवा कार्यक्रम	• पशुपन्छी रोग नियन्त्रण अभियान अन्तर्गत पशुपन्छीमा लाग्ने खोरेत (**छत्तघ**), रेविज, स्वाईन फिभर, पि.पि.आर, रानीखेत, डिस्टेम्पर, लम्पी स्किन, एच.एस.वि.क्यू र कोरोना जस्ता संक्रामक रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कुल जम्मा २६,१६,०८० खोप लगाईएको छ।
८	पशुपन्छी उपचार सेवा	• पशुपन्छी रोग नियन्त्रण अभियान अन्तर्गत पशुपन्छीमा लाग्ने खोरेत (**छत्तघ**), रेविज, स्वाईन फिभर, पि.पि.आर, रानीखेत, डिस्टेम्पर, लम्पी स्किन, एच.एस.वि.क्यू र कोरोना जस्ता संक्रामक रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कुल जम्मा २६,१६,०८० खोप लगाईएको छ।
९	प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	• यस कार्यक्रम २१५ समूह, सहकारी तथा निजी फर्म मार्फत अन्तर्गत दुध, मासु र अण्डा उत्पादनमा संलग्न कृषकहरूलाई करिब रु ४ करोड ९९ लाख प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराईएको। • यसबाट २३०४९ कृषकहरू लाभान्वित भएको।
१०	सामुदायिक तथा घरपालुवा कुकुर बन्ध्याकरण तथा भ्याक्सिनेसन (Spaying/neutering) कार्यक्रम	• स्थानीय तह तथा विभिन्न पशु कल्याणमा आवद्ध संघ/संस्थासँगको सहकार्यमा २५६७ कुकुरहरूमा बन्ध्याकरण सम्पन्न गरिएको।
११	पशु बाझोपन निवारण (Door to Door) सेवा	• डोर टू डोर कार्यक्रमबाट १७५८ वटा दुधालु पशुहरूमा बाँझोपन निवारण सेवा गरिएको।यस कार्यक्रमबाट पशुबस्तुहरूमा हुने बाँझोपन निवारण भई उत्पादनशील बनाउन मद्दत पुग्दछ।
१२	कुखरा विकास फार्मबाट गुणस्तरीय चल्ला उत्पादन तथा वितरण	• स्थानीय साकिनी, घाँटी खुईले, प्वाख उल्टे, बल्याक अस्ट्रालोप र न्यू ह्याम्पसायर जातका १,७७,५०० गोटा गुणस्तरीय चल्ला र २,६१,३२५ गोटा अण्डाको विक्रिबाट जम्मा राजस्व रकम रु. १ करोड २६ हजार ६२७ रुपैया सङ्कलन भएको। • पोषण सुधारका लागि ग्रामीण कुखुरा वितरण कार्यक्रम अन्तर्गत करिब ३००० कृषकहरू लाभान्वित भएको। • यसबाट स्थानीय जातका कुखुरा संरक्षण र प्रबर्द्धनमा समेत सहयोग पुगेको।
१३	मत्स्य विकास फर्मबाट गुणस्तरीय भुरा उत्पादन तथा वितरण	• मत्स्य विकास केन्द्र, बाँकेबाट चालु आ.व.मा २ करोड ७२ लाख ३७ हजार ५२४ गोटा गुणस्तरीय ह्याचलिङ्ग, फ्राई र फिङ्गरलिङ्ग उपलब्ध गराईएको जसबाट जम्मा राजस्व रकम रु ३३ लाख १४ हजार ४ सय रुपैया सङ्कलन भएको। • यसले माछाको उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउन सहयोग पुगेको। • यसबाट ७१९ कृषकहरू लाभान्वित भएको।
१४	सरकारी बागबानी श्रोत केन्द्रका लागि जग्गा प्राप्ति	• सरकारी वागवानी श्रोत केन्द्र स्थापनाका लागि कपिलवस्तु जिल्लाको कृष्णनगर नगरपालिका वडा नं ९, बहादुरगंजमा ८ विगाह १० कठ्ठा ९ धुर पर्ति जग्गा लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई उपयोगका लागि प्राप्त भएको।

क्र.सं	मुख्य कामहरू	प्रमुख उपलब्धिहरू
१५	सहकारीहरूको PEARLS तथा MCI विधिवाट कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन	• प्रदेश नियमन क्षेत्रभित्र रहेका ८४८ सहकारी संस्थाहरू मध्ये २२६ वटा सहकारीहरूको PEARLS तथा MCI विधिवाट कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा अभिमूखीकरण भएको। • मूल्याङ्कन गरिएको सहकारी मध्ये ५ प्रतिशत अति उत्तम, १७ प्रतिशत उत्तम, ४० प्रतिशत मध्यम, ३१ प्रतिशत साधारण र ७ प्रतिशत अनिश्चित रहेको पाइएको।
१६	क्षमता अभिबृद्धि	• सहकारी संस्थाहरूको कार्यसम्पादन मुख्याङ्कनका लागि मन्त्रालय तथा मातहतका निकायका ५० जना कर्मचारीलाई तालिम प्रदान गरी जनशक्ति तयार गरेको। • सहकारी लेखा व्यवस्थापन, सहकारी व्यवस्थापन, पर्ल्स् विश्लेषण, कोपोमिस सम्बन्धी २८ वटा तालिम सञ्चालन गरी ३५९ महिला र ३४८ पुरुष गरी जम्मा ७०७ जनालाई अभिमूखीकरण गरिएको। • पशुपन्छी अन्तर्गत विभिन्न विषयगत क्षेत्रतर्फ कर्मचारीस्तरीय १४४ जनालाई र कृषकस्तरीय १५७ जनालाई तालिम प्रदान गरिएकोमध्ये ४९ जना महिला र २५२ जना पुरुषको सहभागिता रहेको। • कृषि अन्तर्गत विभिन्न विषयगत क्षेत्रतर्फ कर्मचारीस्तरीय २४० जनालाई र कृषकस्तरीय ११३ जनालाई तालिम प्रदान गरिएकोमध्ये ८३ जना महिला र २७० जना पुरुषको सहभागिता रहेको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
८	"किसानको हातः प्रदेशको साथ को नारालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश भित्रका सबै जिल्लामा बाली एवम् बस्तु विशेष सघन व्यावसायिक उत्पादन क्षेत्र विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। कृषितर्फ नवलपरासी (ब.सु.प.) मा बसन्ते मकै र आलुः रुपन्देहीमा तोरी र बसन्ते/हिउँदे मकैः कपिलवस्तुमा मसिनो धान, गहुँ र बसन्ते मकै; दाङमा तोरी र तरकारी; बाँकेमा मसिनो धान र मसुरो; बर्दियामा चैते धान, तोरी र मसुरो; पाल्पा, अर्घाखाँची, गुल्मी र प्यूठानमा सुन्तला र कागती जातका फलफूल र तरकारी; रोल्पा र रुकुम (पूर्वी भाग)मा स्याउ र वर्षे आलुलाई विशेष प्राथमिकता दिई प्रवर्धन गरिनेछ।	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत कृषितर्फ ११९४.१ हेक्टरमा आलु (१४ हे), मकै (१४१.४ हे), तोरी (४८१.९हे), मुसुरो (१०५ हे), धान (२०० हे), सुन्तलाजात फलफूल (१९.८ हे), वर्षे आलु (२५ हे), तरकारी (२१७ हे) खेतीका लागि वीउ, विषादी, सुक्ष्मतत्व, सिंचाई सम्बन्धी सामाग्री तथा अन्य यन्त्र उपकरणहरू वितरण भई २८२२ जना कृषक लाभान्वित भएको। • कृषकमाझ आधुनिक प्रविधिको प्रयोग विस्तार भई उत्पादकत्वमा करिव १० प्रतिशत वृद्धि भएको।
९	पशुपन्छीतर्फ नवलपरासी (व.सु.प.) र बर्दियामा भैंसी र बङ्गुरपालन, रुपन्देहीमा गाई/भैंसी, गुल्मी र दाङमा भैंसी बाख्रापालन, कपिलवस्तु र बाँकेमा भैंसी र माछापालन, पाल्पा र रोल्पामा बङ्गुर र बाख्रापालन, अर्घाखाँचीमा गाई/भैसी र बाख्रापालन एवम् प्यूठान र रुकुम (पूर्वी भाग)मा भेडापालन र बाख्रापालनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।	• पशुपन्छीतर्फ भैंसी (४७६ संख्या), बाख्रा (२३९८ संख्या) र बङ्गुर (३६२ संख्या) पालन भई जम्मा ३९४ कृषक घरधुरी लावान्वित भएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१०	कृषिको प्रमुख आधार सिँचाइलाई प्राथमिकता दिई साना सिँचाइ आयोजना मार्फत थप २५० हेक्टर सिंचित क्षेत्र विस्तार गरिनेछ। विभिन्न जिल्लामा निर्माण भएका सिँचाइ आयोजनाको कमाण्ड क्षेत्रमा थप १५०० हेक्टरमा बाली सघनता वृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ९२३ वटा साना सिंचाइका आयोजनाहरू सम्पन्न भएका छन्। थप ५१४.१५ हे. सिंचित क्षेत्रफल विस्तार भएको। ४७०६ मिटर कुलो निर्माण, २२२ सिंचाइ पम्पसेट, १२८ वटा स्यालो ट्यूववेल जडान, ७ वटा डिपबोरिङ्ग सिंचाइ जडान, ७३ वटा सिमेन्टेड ट्यांकी सिंचाइ जडान, १३ सेट थोपा सिंचाइ, ३१३ मोटर र ४७००४ मिटर पाइप वितरण गरिएको छ।१५९५ जना कृषक परिवार लाभान्वित भएका।बाली सघनता वृद्धि प्रतिशत कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व १५६ बाट २२१ पुगेको। • ठूला सिंचाइ आयोजनाहरूको कमाण्ड क्षेत्रमा बाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम २२०.६५ हे. क्षेत्रफलमा सञ्चालन भएको। वसन्ते मकै (२१०.७ हे), मुङ (३.७५ हे), मास (५ हे) र चैते धान (१.२ हे) खेतीका लागि वीउ वितरण भई वाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व २२५ प्रतिशतबाट २७५ प्रतिशत पुगेको।
११	"स्वस्थ जीवनको आधारः माटोमा सुधार नाराका साथ माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ वृद्धि गरी दीगो उर्वराशक्ति कायम राख्दै माटो व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन दीर्घकालीन कार्ययोजना बनाई लागु गरिनेछ।रासायनिक मलको प्रयोगलाई व्यवस्थित गर्ने वैकल्पिक जैविक स्रोतको प्रवर्धन गरिनेछ।	माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत माटो शिविर मार्फत ७९३ वटा माटो माटोको नमुना परीक्षण, माटो परीक्षण तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी तालिम तथा गोष्ठी सञ्चालन, ७६ के.जी. गड्यौला वितरण, ३० थान भर्मि व्याग, प्लाष्टिक र झोलमल बनाउने ड्रम वितरण, ५ के.जी. भर्मिकल्चर वितरण, ६.३ मे टन कृषि चुन वितरण, २ क्विन्टल ढैंचाको वीउ वितरण र ३०० के जी ढैंचाको बीउ प्रर्दशन, कम्पोष्ट खाडल निर्माण, गोठेमलका लागि छाप्रो व्यवस्थापन तालिम, विभिन्न प्रविधि पुस्तिका प्रकाशन गरिएको।
१२	कृषिको परम्परागत ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण रैथाने बाली तथा स्थानीय पशुपन्छीहरूको प्रवर्धनमा जोड दिइनेछ। स्थानीयस्तरमा रोजगारी सृजना गर्न तथा स्वदेशी उत्पादनलाई प्रवर्धन गर्न कृषिमा आधारित साना प्रशोधन उद्योगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। उत्पादित वस्तुको उचित गुणस्तर कायम गर्दै कृषि उद्योगलाई गरिबी निवारणको भरपर्दो माध्यमको रुपमा विकास गरिनेछ।	दाङ जिल्लामा स्थानीय गाई, लामपुच्छे र कागे भेडा, खरी र तराई बाखा, हुर्रा र च्वाँचे बंगुर, रोल्पा जिल्लामा लिमे र पारकोटे भैंसी, बरुवाल भेडा, खरी र सिन्हाल बाखा, घाँटी खुइले, प्वाँख उल्टे र साकिनी कुखुरा, स्थानीय हाँस, असला माछा, प्यूठान जिल्लामा स्थानीय गाई, लिमे र पारकोटे भैंसी, खरी र सिन्हाल बाखा, घाँटी खुइले, प्वाँख उल्टे र साकिनी कुखुरा, रोहु, नैनी र भाकुर माछा, बर्दिया जिल्लामा खरी र तराई बाखा, हुर्रा बंगुर, र रुकुम जिल्लामा चौरी गाई बरुवाल भेडा, खरी र सिन्हाल बाखा, साकिनी कुखुरा र च्वाँचे

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		बंगुर रहेका रैथाने पशुपन्छी र दाङ जिल्लामा तिल्की धान, रुकुम जिल्लामा स्कुस, पाल्पा जिल्लामा झाप्रे कोदो, प्यूठान र गुल्मी जिल्लामा कालो काउली, अर्घाखाँची जिल्लामा मादले कान्क्रो र गुल्मी जिल्लामा लट्टे बालीको अध्ययन तथा अभिलेखीकरण तयार गरिएको।
१५	उन्नत प्रविधि अवलम्बन तथा विस्तार गर्न, बालीनाली तथा पशुपन्छी उत्पादनमा देखिने प्राविधिक समस्या समाधान गर्न संघीय कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय तथा सम्बन्धित निकाय र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा कृषकमा नियमित रुपमा प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइनेछ। कृषक समूहमा प्राविधिक सेवा पुऱ्याउनका लागि सूचना प्रविधिको महत्तम उपयोग गरिनेछ।	• कृषि तर्फ ४८ वटा बाली उपचार शिविर सञ्चालन भई १९७९ वटा वाली रोगको नमुना परीक्षण भएको। • पशुपन्छी तर्फ प्रयोगशाला सेवा अन्तर्गत गोवर, पिसाव, रगत, छाला, दुध, शव र पोष्टमार्टम (कुखुरा) को २९,६५६ वटा नमुना परीक्षण गरिएको।
१६	प्रदेश भित्रका कृषकको पहिचान र वर्गीकरण गरी कृषकले उत्पादन गरेको बाली/वस्तुमा उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानलाई निरन्तरता दिइनेछ। उक्त अनुदानलाई थप प्रभावकारी र वस्तुपरक बनाउन वास्तविक समयमा आधारित अभिलेख प्रणालीको विकास गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ।	• प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत २१५ समूह, सहकारी तथा निजी फर्म मार्फत अन्तर्गत दुध, मासु र अण्डा उत्पादनमा संलग्न कृषकहरूलाई करिब रु ४ करोड ९९ लाख प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराईएको। • यसबाट २३०४९ कृषकहरू लाभान्वित भएको।
१७	उन्नत बीउ तथा नश्लमा कृषकको पहुँच वृद्धि गर्न गुणस्तरीय बीउ, बिरुवा, नश्ल तथा भुरा उत्पादनका लागि सहकारी, कृषक समूह र निजी स्रोत केन्द्रलाई कृषकको माग बमोजिम उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। संभाव्य स्थानमा सरकारी स्रोत केन्द्रको स्थापना तथा स्तरोन्नति गर्दै लगिनेछ।	• बीउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम अन्तर्गत जम्मा १५३१ हे क्षेत्रफल (प्रजनन बीउ ९ हे, मूल बीउ ५६१ हे र प्रमाणित बीउ ८८१ हे.) मा कार्यक्रम सञ्चालन भई धान, मकै, गहुँ, तरकारी, मुसुरो, राज्मा वालीको जम्मा ३८५३ मे.टन. बीउ उत्पादन भई २००९ कृषक धरधुरी लाभान्वित भएको। • गुणस्तरीय बीउ उत्पादनका लागि खेत निरीक्षण तथा प्रयोगशालामा परीक्षण गरी नियमनलाई व्यवस्थित गरिएको छ। बीउ उत्पादकहरूलाई जम्मा रकम रु २५ लाख १० हजार प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइएको छ। • बीउ बजारीकरणमा सहजीकरण गरिएको। • गुणस्तरीय बीउ उपलब्धताका लागि बीउ विजन प्रयोगशाला खजुरा र भैरहवाबाट ५४५३.१३ हे बीउ बाली खेत निरीक्षण र २०५९ नमुना परीक्षण गरी ८८६.४७५ मे.टन बीउ प्रमाणीकरण गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		• सरकारी वागवानी श्रोत केन्द्र स्थापनाका लागि कपिलवस्तु जिल्लाको कृष्णनगर नगरपालिका वडा नं ९, बहादुरगंजमा ८ विगाह १० कठ्ठा ९ धुर पर्ति जग्गा लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई उपयोगका लागि प्राप्त भएको।
१८	बाँझो जमीनलाई उपयोगमा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ। बाँझो जग्गामा उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन करार खेती कार्यक्रमलाई समयसापेक्ष परिस्कृत गरी लक्षित वर्गलाई समावेश गरिनेछ। स्थानीय तहसँगको समन्वयमा भूमि बैंकको अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा बगर खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	• स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा करार खेती कार्यक्रम अन्तर्गत गुल्मी र दाङ जिल्लामा ४१ हे. क्षेत्रफल जग्गा भाडामा लिई तरकारी, फलफूल र खाद्यन्न बाली अनुमानित ६७६ मे. टन उत्पादन भई १३७ कृषक घरधुरी लाभान्वित भएको।
२०	बालीनाली र पशुपन्छी सम्बन्धी रोगको नमना परीक्षण र निदान गर्न प्रयोगशालाको स्तरोन्नति तथा शुद्धीकरण गरिनेछ। पशुपन्छीको उपचार र रोग निदान सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन भेटेरिनरी अस्पतालको स्तरोन्नति गर्दै लगिनेछ।	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ४,१९,११२ पशुवस्तुलाई उपचार सेवा उपलब्ध भएको छ। यसमा मेडिकल उपचार, सर्जिकल उपचार, गाईनोकोलोजिल उपचार लगायत परिजिवी नियन्त्रण गरिएको छ।
२२	सामुदायिक पशुचौपायाको व्यवस्थापन गर्नका लागि स्थानीय तहसँगको समन्वयमा गौशालाको व्यवस्थापनमा सहयोग गरिनेछ। गौशालालाई प्राङ्गारिक मल उत्पादन लगायतका अन्य उत्पादनमार्फत आय आर्जनका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा कुकुर बन्ध्याकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	• स्थानीय तह तथा विभिन्न पशु कल्याणमा आवद्ध संघ/संस्थासँगको सहकार्यमा २५६७ कुकुरहरूमा बन्ध्याकरण सम्पन्न गरिएको।
२३	माछाको उत्पादकत्व बृद्धि तथा उत्पादन लागत कम गर्न प्राविधिक सेवा, उत्पादन सामग्री, औषधी तथा यान्त्रिकीकरणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। नयाँ पोखरी निर्माण र पुराना पोखरी मर्मत कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ। माछा पोखरी र शीत भण्डार सञ्चालनमा प्रयोग हुने विद्युत महशुलमा सहुलियत उपलब्ध गराइनेछ।	• ६.८५ हे. मा नयाँ पोखरी निर्माण हुनुका साथै १६.६७ हे. क्षेत्रफलमा पोखरी मर्मत भएको। ३४ जना मत्स्य पालक कृषकहरूलाई रु ७,०२,४१७/ अनुदान रकम उपलब्ध गराई मत्स्य पालन पोखरीमा विद्युत महशुलमा सहुलियत प्रदान गरिएको।
२४	पशुपन्छीमा लाग्ने विभिन्न संक्रामक रोग नियन्त्रण गरी कृषकलाई हुने हानी नोक्सानी न्यूनीकरण गर्न ४५ लाख डोज खोप सेवा उपलब्ध गराइनेछ। गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लालाई खोरेत रोगमुक्त बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत पशुपन्छीमा लाग्ने खोरेत (FMD), रेविज, स्वाईन फिभर, पि.पि.आर, रानीखेत, डिस्टेम्पर, लम्पी स्किन, एच.एस.वि.क्यू र कोरोना जस्ता संक्रामक रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कुल जम्मा २६,१६,०८० खोप लगाईएको छ।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
२५	पशुपन्छीमा देखा पर्ने रोग तथा दुधालु पशुमा देखिने बाँझोपन निवारणका लागि खोप तथा शिविर मार्फत आधारभूत औषधी निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराइनेछ। पशुमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न ४० हजार निःशुल्क सहित एक लाख पशुमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराइनेछ। पशुपालन व्यवसायमा उत्पादन लागत कम गर्न घाँसमा आधारित पशुपालन कार्यक्रमलाई प्रवर्धन गरिनेछ।	• जातीय वंश सुधार मार्फत् पशुवस्तुको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कुल ८८४११ पशुवस्तुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराईएको छ।
२६	कृषि क्षेत्रको विकासमा महिलाको सम्मानजनक सहभागिता सुनिश्चित गर्न लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सीमान्तकृत, मुक्त कमैया कम्लरी, भूमिहीन, गरिब घरपरिवार परिचयपत्र प्राप्त विपन्न नागरिकलाई लक्षित गरी आयआर्जन तथा स्वरोजगारमलक कार्यक्रम ल्याईनेछ। कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय सम्बन्धी क्षमता एवम् उद्यमशीलता विकास तथा बीमा सम्बन्धी कार्यक्रम एकीकृत रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।	• लक्षित समुदाय विशेष आयआर्जन कार्यक्रम अन्तर्गत कृषि तर्फ तरकारी, खरवुजा, मकै, दलहन,कागती,धान,कफी,सुन्तला, खाद्यान्न आदी बालीहरूमा जम्मा ५१.३४ हे. क्षेत्रफलमा उत्पादन प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित तरकारी वीउ, विषादी, प्लाष्टिक घर निर्माण, साना कृषि यन्त्र उपकरण, सिँचाइ पाइप वितरण लगायतका क्रियाकलापहरू सञ्चालन भई ४११ जना लक्षित घरपरिवार संख्या लाभान्वित भएको। त्यसैगरी पशुपन्छी तर्फ कुखुरा १०९५०, बाखा ३६७, वंगुर ९३, पाडी २२ संख्यामा ४१३ लक्षित घरपरिवारमा वितरण गरिएको।
२७	स्वच्छ र स्वस्थ कृषिजन्य उपज उपभोगका लागि रासायनिक विषादी तथा प्रतिजैविक पदार्थको व्यवस्थित प्रयोगबारे सचेतना फैलाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। पशुजन्य उत्पादनको गुणस्तर कायम गर्न एवम् खाद्य स्वच्छताको सुनिश्चितताका लागि असल पशुपालन अभ्यास र असल उत्पादन अभ्यास अवलम्बन गरी स्वस्थकर उत्पादन र उपभोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	• खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर सम्बन्धी उद्योगी, व्यवसायी, सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाका कर्मचारी लगायतका सरोकारवालाहरूको सहभागितामा अन्तरक्रिया गोष्ठी संचालन भएको।
२८	प्राङ्गारिक खेतीको प्रवर्द्धन गर्न नमूनाको रूपमा प्राङ्गारिक जिल्ला घोषणा भएको रुकूम (पूर्वी भाग)मा कृषि उपजको प्राङ्गारिक उत्पादन, प्रमाणीकरण बजारीकरणमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ।	• प्राङ्गारिक कृषि उपज प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत १० रोपनी क्षेत्रफलमा वर्षे आलु उत्पादन प्रवर्द्धनका लागि वीउ वितरण गरिएकोमा अनुमानित ६ मे.टन. उत्पादन भएको। त्यसैगरी अगुवा कृषकलाई तालिम प्रदान गरी १२ जना आन्तरिक अर्गानिक निरीक्षक तयार गरिएको।
३०	कृषि ऋणमा पहुँच वृद्धि गर्ने र व्यवसायमा टेवा पु-याउने उद्देश्यले सञ्चालित शुलभ कर्जा	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ७१ आयोजनाहरूको लागि जम्मा रकम रु. ३८१३६१३.६६ कृषि ऋणमा

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	ब्याजमा अनुदान कार्यक्रमलाई सरलीकृत गर्दै विस्तार गरिनेछ। कृषि क्षेत्रमा हुने लगानी र प्रतिफललाई सुनिश्चित गरी जोखिम न्यूनीकरण गर्न कृषि बीमा कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ। बीमालेख तयारी र भुक्तानी दाबीलाई सरलीकृत गर्न डिजिटल माध्यमलाई प्रयोगमा ल्याउन शुरुवात गरिनेछ।	व्याज अनुदान वापत उपलब्ध गराईएको। यसबाट कृषि उद्यम स्थापना तथा सञ्चालन गर्न सहयोग पुगी कृषि व्यवसायिकरणमा सहयोग पुगेको।
३२	भूमिहीन दलित, सुकुम्वासी र अव्यवस्थित बसोबासीको समस्या समाधानको लागि जग्गाको नापजाँच गर्न र जग्गाधनी दर्ता स्रेस्ता तथा पूर्जा तयार गर्न आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ।	• भूमि समस्या समाधान आयोगको समन्वयमा जिल्ला समितिका पदाधिकारीहरूलाई कार्ययोजना निर्माण, प्रक्रिया र भूमि सम्बन्धी प्रचलित कानुनबारे अभिमुखीकरण गरियो।
३३	आधुनिक प्रविधि र पद्धतिको अवलम्वन गरी डिजिटल प्रविधिबाट जग्गाको नापजाँच गर्न संस्थागत र कानूनी व्यवस्था गरिनेछ। प्रादेशिक भू-उपयोग योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ। कृषियोग्य जग्गाको संरक्षणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।	• भूमि व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकको मस्यौदा तयार गरिएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
२९	किसानको हातः प्रदेशको साथ" को नारालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश भित्रका सबै जिल्लाहरूमा बाली एवम् वस्तु विशेष सघन व्यावसायिक उत्पादन क्षेत्र विकास कार्यक्रमका लागि बाली र पशुपन्छीतर्फ गरी जम्मा रू. १० करोड ७२ लाख विनियोजन गरेको छु।	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत कृषितर्फ ११९४.१ हेक्टरमा आलु (१४ हे), मकै (१४१.४ हे), तोरी (४८१.९हे), मुसुरो (१०५ हे), धान (२०० हे), सुन्तलाजात फलफूल (१९.८ हे), वर्षे आलु (२५ हे), तरकारी (२१७ हे) खेतीका लागि वीउ, विषादी, सुक्ष्मतत्व, सिंचाई सम्बन्धी सामाग्री तथा अन्य यन्त्र उपकरणहरू वितरण भई २८२२ जना कृषक लाभान्वित भएको। • कृषकमाझ आधुनिक प्रविधिको प्रयोग विस्तार भई उत्पादकत्वमा करिव १० प्रतिशत वृद्धि भएको। • पशुपन्छीतर्फ भैंसी (४७६ संख्या), बाख्रा (२३९८ संख्या) र बङ्गुर (३६२ संख्या) पालन भई जम्मा ३९४ कृषक घरधुरी लावान्भित भएको।
३०	कृषिको प्रमुख आधारको रुपमा रहेको सिंचाइलाई प्राथमिकता दिई साना सिंचाइ आयोजना मार्फत थप २५० हेक्टर सिंचित क्षेत्र विस्तार गर्दै विभिन्न जिल्लामा निर्माण भएका सिंचाइ आयोजनाको कमाण्ड क्षेत्रमा थप १५०० हेक्टरमा वाली सघनता वृद्धि गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका	• यस कार्यक्रम अन्तर्गत ९२३ वटा साना सिंचाइका आयोजनाहरू सम्पन्न भएका छन्। थप ५१४.१५ हे. सिंचित क्षेत्रफल विस्तार भएको। ४७०६ मिटर कुलो निर्माण, २२२ सिंचाइ पम्पसेट, १२८ वटा स्यालो ट्यूववेल जडान, ७ वटा डिपबोरिङ्ग सिंचाइ जडान, ७३ वटा सिमेन्टेड ट्यांकी सिंचाइ जडान, १३ सेट थोपा सिंचाइ, ३१३ मोटर र ४७००४ मिटर पाइप वितरण गरिएको छ।१५९५ जना कृषक परिवार लाभान्वित

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	लागि रू. ६ करोड १६ लाख विनियोजन गरेको छु।	भएका। बाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व १५६ प्रतिशतबाट २२१ प्रतिशत पुगेको। • ठूला सिंचाइ आयोजनाहरूको कमाण्ड क्षेत्रमा बाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम २२०.६५ हे. क्षेत्रफलमा सञ्चालन भएको। वसन्ते मकै (२१०.७ हे), मुङ (३.७५ हे), मास (५ हे) र चैते धान (१.२ हे) खेतीका लागि वीउ वितरण भई वाली सघनता वृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व २२५ प्रतिशतबाट २७५ प्रतिशत पुगेको।
३१	स्वस्थ जीवनको आधारः माटोमा सुधार" नाराका साथ माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ वृद्धि गरी दिगो उर्वराशक्ति कायम राख्न माटो व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन दीर्घकालीन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। प्राङ्गारिक खेतीको प्रबर्द्धन गर्न प्राङ्गारिक जिल्ला घोषणा भएको रुकुम (पूर्वी भाग) मा प्राङ्गारिक उत्पादन, प्रमाणीकरण, बजारीकरण तथा क्षमता विकास गर्दै प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनका लागि सम्भावित अन्य क्षेत्रहरूको पहिचान गरिनेछ।	• माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत माटो शिविर मार्फत ७९३ वटा माटो माटोको नमुना परीक्षण, माटो परीक्षण तथा व्यवस्थापन सम्वन्धि तालिम तथा गोष्ठी सञ्चालन, ७६ के.जी. गड्यौला वितरण, ३० थान भर्मि व्याग, प्लाष्टिक र झोलमल बनाउने ड्रम वितरण, ५ के.जी. भर्मिकल्चर वितरण, ६.३ मे टन कृषि चुन वितरण, २ क्विन्टल ढैंचाको वीउ वितरण र ३०० के जी ढैंचाको बीउ प्रर्दशन, कम्पोष्ट खाडल निर्माण, गोठेमलका लागि छाप्रो व्यवस्थापन तालिम, विभिन्न प्रविधि पुस्तिका प्रकाशन गरिएको।
३२	सम्भाव्य स्थानमा व्यावसायिक तरकारी, फलफूल, उँखु, मौरी, पुष्प, च्याउ, कफी लगायतका उच्च मूल्यका बाली/वस्तुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ। त्यसैगरी व्यावसायिक बाखा, बंगुर, भैंसी पालनलाई प्रवर्द्धन गर्दै कृषि / पशुपन्छी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि रू. ७ करोड विनियोजन गरेको छु।	• विभिन्न बालीवस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत गोठ निर्माण, गोठ सुधार, च्याफ कटर, पशु स्वास्थ्य सेवा खोर निर्माण, प्रजनन्को लागि बोका खरिद जस्ता लगायतका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरी भैंसी ६४२, वंगुर ३३७, बाखा २१४०, भेडा १०७९ गरी जम्मा ४१९८ पशु संख्या कार्यक्रममा समेटिएको र सो कार्यक्रमबाट ३३० घरधुरी संख्या लाभान्वित भएको।
३३	कृषकले उत्पादन गरेको बाली / वस्तुमा उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। साथै दुग्धजन्य पदार्थ निर्यात प्रवर्द्धन गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु। सोका लागि रू. ६ करोड १० लाख विनियोजन गरेको छु।	• यस कार्यक्रम २१५ समूह, सहकारी तथा निजी फर्म मार्फत अन्तर्गत दुध, मासु र अण्डा उत्पादनमा संलग्न कृषकहरूलाई करिब रु ४ करोड ९९ लाख प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराईएको। • यसबाट २३०४९ कृषकहरू लाभान्वित भएको।
३५	प्रविधि हस्तान्तरण तथा बाली/वस्तुमा देखिने प्राविधिक समस्या समाधान गर्न नेपाल सरकार र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा नियमित रुपमा प्राविधिक सेवा उपलब्ध	• पशुपन्छी अन्तर्गत विभिन्न विषयगत क्षेत्रतर्फ कर्मचारीस्तरीय १४४ जनालाई र कृषकस्तरीय १५७ जनालाई तालिम प्रदान गरिएकोमध्ये ४९ जना महिला र २५२ जना पुरुषको सहभागिता रहेको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	गराउन प्रविधि प्रदर्शन, कृषक प्राविधिक भेटघाट, कृषक तालिम लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसैगरी स्थानीय तहमा २५० जना प्राविधिक परिचालन कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। यसका लागि रू. १२ करोड ४० लाख बजेट व्यवस्था मिलाएको छु।	• कृषि अन्तर्गत विभिन्न विषयगत क्षेत्रतर्फ कर्मचारीस्तरीय २४० जनालाई र कृषकस्तरीय ११३ जनालाई तालिम प्रदान गरिएकोमध्ये ८३ जना महिला र २७० जना पुरुषको सहभागिता रहेको।
३६	पशुपन्छीमा लाग्ने विभिन्न संक्रामक रोग नियन्त्रण गर्न ४५ लाख डोज खोप उपलब्ध गराइनेछ साथै पशु उपचार सेवा तथा प्रयोगशाला सेवालाई विस्तार गरिनेछ। गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लालाई खोरेत रोगमुक्त बनाउने अभियान सञ्चालन गरिनेछ साथै अन्य जिल्लाहरूलाई पनि खोरेत रोगमुक्त बनाउँदै लगिनेछ। यसका लागि रू. ३ करोड ३० लाख छुट्टाएको छु।	• पशुपन्छी रोग नियन्त्रण अभियान अन्तर्गत पशुपन्छीमा लाग्ने खोरेत **(FMD)**, रेविज, स्वाईन फिभर, पि.पि.आर, रानीखेत, डिस्टेम्पर, लम्पी स्किन, एच.एस.वि.क्यू र कोरोना जस्ता संक्रामक रोगहरूको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि कुल जम्मा २६,१६,०८० खोप लगाईएको छ।
३७	पशुपन्छीमा देखा पर्ने रोग तथा दुधालु पशुमा बाँझोपन निवारणका लागि खोप तथा शिविर मार्फत आधारभूत औषधी निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराइनेछ। पशुमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न ४० हजार निःशुल्क सहित एक लाख पशुमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराइनेछ। सोका लागि रू. ३ करोड ८१ लाख बजेट व्यवस्था गरेको छु।	• जातीय वंश सुधार मार्फत् पशुबस्तुको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कुल ८५,०७२ पशुबस्तुहरूमा कृत्रिम गर्भाधान सेवा उपलब्ध गराईएको छ।
३८	कृषि क्षेत्रमा महिलाको सम्मानजनक सहभागिता सुनिश्चित गर्न सीमान्तकृत, मुक्त कमैया/कम्लहरी, भूमिहीन विपन्न घरपरिवार लक्षित आयआर्जन तथा स्वरोजगारमूलक लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि रू. ५ करोड ५४ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।	• लक्षित समुदाय विशेष आयआर्जन कार्यक्रम अन्तर्गत कृषि तर्फ तरकारी, खरवुजा, मकै, दलहन,कागती,धान,कफी,सुन्तला, खाद्यान्न आदी बालीहरूमा जम्मा ५१.३४ हे. क्षेत्रफलमा उत्पादन प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित तरकारी बीउ, विषादी, प्लाष्टिक घर निर्माण, साना कृषि यन्त्र उपकरण, सिँचाइ पाइप वितरण लगायतका क्रियाकलापहरू सञ्चालन भई ४११ जना लक्षित घरपरिवार संख्या लाभान्वित भएको। त्यसैगरी पशुपन्छी तर्फ कुखुरा १०९५०, बाख्रा ३६७, वंगुर ९३, पाडी २२ संख्यामा ४१३ लक्षित घरपरिवारमा वितरण गरिएको।
४०	उन्नत बीउ तथा नक्षमा कृषकको पहुँच वृद्धि गर्न गुणस्तरीय बीउ, बिरुवा, नल तथा मत्स्य भुरा उत्पादनका लागि स्रोत केन्द्रलाई	• वीउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम अन्तर्गत जम्मा १५३१ हे क्षेत्रफल (प्रजनन वीउ ९ हे, मूल वीउ ५६१ हे र प्रमाणित वीउ ८८१ हे.) मा कार्यक्रम सञ्चालन भई

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	प्रोत्साहन गर्न बीउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। साथै संभाव्य स्थानहरूमा सरकारी स्रोत केन्द्रहरूको स्थापना तथा जग्गा प्राप्ति गरिनेछ। यसका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	धान, मकै, गहुँ, तरकारी, मुसुरो, राज्मा वालीको जम्मा ३८५३ मे.टन. वीउ उत्पादन भई २००९ कृषक धरधुरी लाभान्वित भएको। • गुणस्तरीय बीउ उत्पादनका लागि खेत निरीक्षण तथा प्रयोगशालामा परीक्षण गरी नियमनलाई व्यवस्थित गरिएको छ। बीउ उत्पादकहरूलाई जम्मा रकम रु २५ लाख १० हजार प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइएको छ। • वीउ बजारीकरणमा सहजीकरण गरिएको। • गुणस्तरीय बीउ उपलब्धताका लागि वीउ विजन प्रयोगशाला खजुरा र भैरहवाबाट ५४५३.१३ हे बीउ बाली खेत निरीक्षण र २०५९ नमुना परीक्षण गरी ८८६.४७५ मे.टन बीउ प्रमाणीकरण गरिएको। • सरकारी वागवानी श्रोत केन्द्र स्थापनाका लागि कपिलवस्तु जिल्लाको कृष्णनगर नगरपालिका वडा नं ९, बहादुरगंजमा ८ विगाह १० कट्ठा ९ धुर पर्ति जग्गा लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई उपयोगका लागि प्राप्त भएको।
४१	भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको समस्या समाधानका लागि जग्गाको नापजाँच गर्न र जग्गाधनी दर्ता स्रेष्ता तथा पूर्जा तयारीका अभिलेख व्यवस्थापन गर्न प्रदेशभित्र रहेका मालपोत/नापी कार्यालयहरूका लागि आवश्यक रकम व्यवस्था गरेको छु।	• भूमि समस्या समाधान आयोगको समन्वयमा जिल्ला समितिका पदाधिकारीहरूलाई कार्ययोजना निर्माण, प्रक्रिया र भूमि सम्बन्धी प्रचलित कानुनबारे अभिमुखीकरण गरियो।
४२	माछाको उत्पादकत्व वृद्धि तथा उत्पादन लागत कम गर्न प्राविधिक सेवा, उत्पादन सामग्री, औषधी तथा यान्त्रिकीकरणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। नयाँ पोखरी निर्माण, प्लाष्टिक पोखरी निर्माण, पुरानो पोखरी सुधारका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु। माछा पोखरी, शीत भण्डार सञ्चालनमा प्रयोग हुने विद्युत महसुलमा सहुलियत दिन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	• ६.८५ हे. मा नयाँ पोखरी निर्माण हुनुका साथै १६.६७ हे. क्षेत्रफलमा पोखरी मर्मत भएको। ३४ जना मत्स्य पालक कृषकहरूलाई रु ७,०२,४१७।- अनुदान रकम उपलब्ध गराई मत्स्य पालन पोखरीमा विद्युत महशुलमा सहुलियत प्रदान गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	१३८१८५०	९४६८७५	६८.५२
२	पुँजीगत	९७२००	५७८६६	५९.५३
	जम्मा	१४७९०५०	१००४७४१	६७.९३

वार्षिक राजस्व सङ्कलनको विवरण अनुमान *(रु.)*

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१.	गैरकर		२,५२,२२,११७/	

(श्रोतः कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय)

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट लाभान्वित भएका कृषक संख्याको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या
१	पशुपन्छी तर्फ	२२२९३७
२	कृषि तर्फ	६५४३८

(श्रोतः कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय)

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	१८६.३४९	१९.२६८	१६७.०८१
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	१८.३९३	७.६३६	११.०५७
३	पेश्की	५.२९१	५.२८८	.००३
	कूल जम्मा	२१०.०३४	३१.८९२	१७८.१४२

नोटः सम्परीक्षण भई फर्छोट भएको बेरुजु प्रतिशतः१५.१८

३.८ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

सम्पादन भएका कार्यहरूः

- प्रदेशका सबै मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरूको एकै स्वरुप र मापदण्डमा हुने गरी केन्द्रीकृत वेबसाइट फ्रेमवर्क बनाइएको
- यो आर्थिक वर्षमा १३० वटा वेबसाइटहरू सोही फ्रेमवर्क मार्फत निर्माण तथा सञ्चालन गरिएको
- प्रदेशको आफ्नो क्लाउड सेवा र डिजास्टर रिकभरी सेवा मार्फत प्रदेशका सम्पूर्ण सूचना प्रणालीहरू सञ्चालन गरिएको
- प्रदेशका सबै सूचना प्रणालीहरूको सुरक्षण परीक्षण र फायरवाल सेवा मार्फत सुरक्षा प्रदान प्रदान गरी सूचना प्रणालीहरू अविच्छिन्न रूपमा सञ्चालन गरिएको
- प्रदेशका सबै निकाय तथा मन्त्रालयहरूको भौतिक तथा आर्थिक प्रगति मासिक र चौमासिक रूपमा हेर्न सकिने गरी "मुख्यमन्त्री ड्यासबोर्ड" निर्माण गरिएको
- प्रदेशका किसानहरूको मोवाईल एप मार्फत प्रमुख हाट बजारहरूको दैनिक मूल्यसूची प्राप्त गर्न सक्ने गरी "किसान एप" को निर्माण गरिएको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१५१	शान्ति सुरक्षा कायम गर्न तथा जनमैत्री प्रहरी प्रशासनको अनुभुती दिन संघीय निकाय सँग सम्वनय गरी प्रदेश प्रहरी ऐन बमोजिम सुरक्षा निकायलाई परिचालन तथा व्यवस्थापन गरिने छ। सुरक्षा निकायको आधुनिकीकरण तथा प्रविधियुक्त प्रहरी प्रशासन बनाउन भौतिक पूर्वाधारको संरचनागत सुधार आवश्यक सुरक्षा उपकरणको व्यवस्था तथा क्षमता अभिवृधिका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	प्रदेशमा प्रहरी समायोजन भई नसकेकाले नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालय समेतको स्वीकृतीमा सुरक्षा निकायको नया भवन निर्माण र मर्मतका लागि रु. ८,२५,०००००/- सम्बन्धित निकायलाई नै अख्तियारी प्रदान गरीए बमोजिम निर्माण तथा मर्मत कार्य सम्पन्न भएको छ
१५२	नेपाल सरकारसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा अन्तराष्ट्रिय सिमा जोडिएका लुम्बिनी प्रदेशका जिल्लामा प्राथमिकताका आधारमा थप सिमा पोष्ट निर्माण तथा निर्मित सुरक्षा पोष्टको मर्मत सम्भार कार्य गरिने छ। साबिकमा निमार्ण भएका तथा नया निर्माण हुने सुरक्षा पोष्टको लागि आवश्यक सडक सञ्चार बिद्युत खानेपानी लगायत आधारभूत	सशस्त्र प्रहरी सिमा सुरक्षा वेस क्याम्प, नरैनापुर-१ सुइयावोर्डर बाँके र BOP निर्माणको लागि सशस्त्र प्रहरी वल नेपाल, ३० नं. गण हेडक्वाटर बागेश्वरी बाँकेलाई अख्तियारी प्रदान गरी कार्य सम्पन्न गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	सेवाको व्यवस्थापन गर्न अन्तरनिकाय समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ।	
१५३	आत्महत्या रोकथाम तथा न्यूनिकरणका लागि स्थानीय तह सुरक्षा निकाय सँगको समन्वय तथा सहकार्यमा सैक्षिक संस्था तथा समुदायमा सकारात्मक सोच तथा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	सम्पन्न हुन नसकेको
१५४	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। प्रदेशमा हुने विपद् तथा जलवायूजन्य जोखिमको अध्यन तथा अनुसन्धान गरी प्रकोपको आँकलन, नक्सांकन र विश्लेषण गरी अभिलेखीकरण गरिनेछ। आधुनिक उपकरणको व्यवस्थापन गरी विपद्को समयमा सुरक्षा निकायको खोज तथा उद्धार गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ। विपद् सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धी गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धमा स्थानिक नीकाय संग समन्वयमा कार्य सम्पादन भैरहेको, विपद प्रकोप आँकलन तथा नक्सांकन र विश्लेषण गरी अभिलेखीकरण कार्य सम्पन्न हुन नसकेको, सुरक्षाकर्मीको क्षमता अभिवृद्धीका लागि सबै सुरक्षा निकाय संगको समन्वय तथा सहकार्यमा विपद उद्धार तथा सिमुलेसन तथा टेवल टक कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
१५५	विपद् व्यवस्थापनका लागि राहत सामाग्रीको व्यवस्थापन गरी रणनितीक स्थानमा भण्डारणको सनुश्चिता गरिनेछ। प्रदेशबाट दिइने राहत तत्काल र यथाशीघ्र उपलब्ध गराउन प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन गरिने छ। प्रदेशका सबै जिल्लामा हेलिप्याड निर्माण गर्ने निती अनुरुप आगामी आर्थिक बर्षमा दुइटा हेलिप्याड निर्माण गरिनेछ।	विपद व्यवस्थापनको लागि उद्धार सामाग्री खरिदको लागि E-bidding सूचना प्रकासन भएता पनि योग्यता पुगेका वोलपत्रदाताबाट प्रस्ताव पेस नचएका कारण खरिद कार्य सम्पन्न गर्न नसकिएको।
१५६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यस्थापनमा निजी क्षेत्र एवम् विकास साझेदार राष्ट्रीय/अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ। रणनीतिक स्थानमा खाद्य तथा गैर खाद्य सामाग्रीको भण्डारण गरिने छ। साथै विपद् व्यवस्थापनमा संघ प्रदेश र स्थानीय सरकारको आर्थिक व्यवभार कम गर्न विपद् विमा सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गरिने छ।	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यस्थापनमा निजी क्षेत्र एवम् विकास साझेदार राष्ट्रीय/अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थासँग सहकार्यमा कार्य सम्पादन भैरहेको छ। हाल विपद जोखिम न्यूनिकरणका क्षेत्रमा क्रियासिल People In Need, Red Cross, विकास प्रकोप व्यवस्थापन केन्द्र तथा युनिसेफ जस्ता संस्था संग सहकार्य भैरहेको। विपद विमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेको।
१५७	प्रदेश आपतकालिन सञ्चालन केन्द्र चौबीसै घण्टा संचालन हुने व्यवस्था मिलाईनेछ। राष्ट्रिय आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र जिल्ला आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपतकालिन कार्यसञ्चलन केन्द्रबीच अन्तर	प्रदेश आपतकालिन सञ्चालन केन्द्र हाल चौविसै घण्टा संचालनमा रहेको, PEOC बाट संप्रेषण हुने सूचनाको विश्वसनियता अभिवृद्धीको लागि संघ तथा स्थानीय नीकायहरू संग समन्वय तथा सहकार्य गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	आबद्धता गरी सूचना व्यवस्थापन प्रणालीलाई सदृढ बनाइने छ।	
१५८	बिपदजन्य घटना तथा बिभिन्न कारणले नदी, खोला, लगायतमा हराएका ब्यक्तीको खोजी तथा उद्दारका लागि सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धी गर्न नेपाल सरकार सँगको सहकार्यमा सुरक्षा निकायलाई गोताखोर सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यक्ता अनुसार गोताखोरलाई परिचालन गरीनेछ।	बिपदजन्य घटना तथा बिभिन्न कारणले नदी, खोला, लगायतमा हराएका ब्यक्तीको खोजी तथा उद्दारका लागि सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धी गर्न नेपाल सरकार सँगको सहकार्यमा सशस्त्र प्रहरीवल नेपाल संगको समन्वयमा गोताखोर सम्बन्धी तालिम सम्पन्न गरिएको।
१५९	बालबालिका तथा यूवामा बढ्दो लागु औषध दुरुपयोग न्यूनीकरण गर्न समुदाय, स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय र सैक्षिक संस्थासँग समन्वय तथा साझेदारी गरी लागु औषध दुरुपयोग न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। लागु औषध दुरुपयोग न्यूनीकरणका लागि सुरक्षा निकायको क्षमता विकास गरिनेछ।	सम्पन्न हुन नसकेको
१६०	प्रदेशमा रहेका कारागारको प्राथमिकताका आधारमा भौतिक पूर्वाधारको सुधार तथा सुदृढीकरण गर्दै लगिनेछ। कारागारमा रहेका ब्यक्तिका लागि सकारात्मक सौंच तथा सिप विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ। उत्पादित बस्तुको प्रवर्द्धन र बजारीकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ, संगै रहेका बालबालिकाको पोषण तथा शिक्षामा सहजीकरण गरिनेछ।	सम्पन्न हुन नसकेको
१६१	सशस्त्र द्वन्दका क्रममा घाइते तथा अपाङ्ग भएका ब्यक्तीलाई निशुल्क उपचार व्यवस्था गरिनेछ, साथै सिपमुकल कार्क्रम सञ्चालन गरी आयआर्जनमा टेवा पुर्याउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ। लुम्बिनी प्रदेशका १२ वटै जिल्लामा सशस्त्र द्वन्द, जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन लगायतका आन्दोलन तथा घटना/अपाङ्ग, सहिद, ब्यपत्ता भएका ब्यक्ती साथै परिवारको अभिलेखलाई व्यवस्थीत गर्न नेपाल सरकार सँगको समन्वयमा तथ्याङ्क ब्यवस्थापन गरिनेछ।	सशस्त्र द्वन्द्वमा घाइते तथा अपाङ्गहरूको उपचार कार्यक्रम सम्पन्न भएको तथा द्वन्द्व पिडित स्वरोजगार कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रम सम्पन्न हुन नसकेको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१६२	सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सञ्चार क्षेत्रको संरचनागत सुधार, क्षमता विकास, तथा प्रोत्साहतका कार्य गरिनेछ। सूचना प्रविधिको विकासको लागि अन्तरनिकाय समन्वय तथा सहकार्यमा जोड दिइनेछ। प्रदेशमा रहेका सञ्चारकर्मीको पत्रकार दुर्घटना बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि प्रत्येक आर्थिक वर्षमा सबै सञ्चार क्षेत्रलाई समेटिने गरी लोक कल्याणकारी विज्ञापन मार्फत अनुदान वितरण गर्ने गरिएको तथा सञ्चारकर्मीको पत्रकार दुर्घटना बिमा कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
१६३	प्रदेशमा दर्ता तथा नविकरण भई प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका गैर सरकारी संघ संस्थाको अनुगमन, निरीक्षण तथा अभिलेखन प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दे समन्वय र नियमनलाई थप प्रभाकारी बनाइने छ।	प्रदेशमा गैरसरकारी संघ सस्थाको दर्ता तथा नविकरण निरन्तर भैरहेको।
१६४	सार्वजनिक सामुदायिक र निजी सञ्चार क्षेत्र संगको सहकार्यमा मन्त्रालयका सार्वजनिक सरोकार तथा महत्वका सूचना उत्पादन गरी रेडीयो, टेलिभिजन र छापा माध्यमबाट प्रकाशन र प्रसारण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ। लुम्बिनी प्रदेश सरकारले समृद्धीका लागि सम्पादन गरेका कामलाई व्यवस्थित रुपमा प्रचार प्रसार गर्न समृद्धी लुम्बिनी प्रदेश टेलिभिजन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	समृद्धी लुम्बिनी प्रदेश टेलिभिजन कार्यक्रम माध्यमबाट प्रदेश सरकारका सार्वजनिक सरोकारका विषयहरूलाई प्रकाशन तथा प्रसारण गर्ने कार्य भैरहेको।
१६५	आम सञ्चार माध्यमको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्न सञ्चार समवन्य परिषद्लाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिने छ। लोक कल्याणकारी विज्ञापनलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।	नीतिगत विषयमा भएको दुविधाको कारण सञ्चार समन्वय परिषद्लाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न नसकिएकाले सोका लागि सञ्चार माध्यम ऐन, २०७९ मा रहेको समन्वय परिषद र सञ्चार रजिष्ट्रारको भूमिकालाई स्पष्ट गर्ने गरी नयाँ कानुनको मस्यौदा तयार गरी अवधारणापत्रमा अर्थबाट सहमति प्राप्त हुन आएको सैद्धान्तिक सहमतिका लागि मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पेस गर्ने चरण। लोक कल्याणकारी विज्ञापन कार्य सम्पन्न भएको।
१६६	लुम्बिनी प्रदेशका तर्जुमा भएका कानूनको विद्यूत्तिय अभिलेख व्यवस्थित गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ। राजपत्रको सम्पादन तथा प्रकाशनलाई प्रवृद्धी मैत्री बनाइने छ। स्थानीय तहले सम्पादन तथा प्रकाशन गर्ने राजपत्रलाई व्यवस्थित र प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यक समन्वय गरिनेछ।	प्रदेशमा तर्जुमा भएका कानुनहरूको विद्युतीय अभिलेख व्यवस्थित गरिएको र आगामी वर्ष अझै व्यवस्थित गर्ने हेतुले ल पोर्टल निर्माणका लागि वजेटको व्यवस्था मिलाईएको। राजपत्रको सम्पादन तथा प्रकाशन प्रविधिमैत्री नै रहेको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१६७	प्रदेश र स्थानीय तहमा तर्जुमा गरिने कानुनलाई मौलिक तथा विशिष्ट बनाउन प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीलाई कानुन तर्जुमा सम्बन्धी क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय न्यायिक समितिका पदाधीकारको लागि क्षमता विकास कार्यक्रम गरी न्यानीक सक्षमता अभिवृद्धी गरिने छ। विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई लक्षित गरी विद्यालयमा कानुनी चेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।	प्रदेश र स्थानीय तहमा तर्जुमा गरिने कानुनलाई मौलिक तथा विशिष्ट बनाउन प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीलाई कानुन तर्जुमा सम्बन्धी क्षमता विकासका कार्यक्रम प्रदेशका विभिन्न ६ स्थानीयत तहमा सम्पन्न भएको। विद्यालयका शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई लक्षित गरी विद्यालयमा कानुनी चेतना कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि वजेट विनियोजन भएको।

बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१५०	प्रदेश प्रहरी ऐन बमोजिम सुरक्षा निकायको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यका लागि नेपाल सरकारसँग समन्वय गरिने छ। प्रदेश भित्रका सुरक्षा निकायको भौतिक संरचनाको निमार्ण, मर्मत कार्यलाइ निरन्तरता दिएको छ। साथै यस कार्यको लागि १० करोड बिनियोजन गरेको छ।	प्रदेश प्रहरी ऐन बमोजिम सुरक्षा निकायको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यका लागि नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृतीमा सुरक्षा निकायको भौतिक संरचनाको निमार्ण, मर्मत कार्यको लागि रू.८२५०००००/- मात्र अख्तियारी प्रदान गरी भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत कार्य सम्पन्न गरिएको।
१५१	नेपाल सरकारको समन्वय तथा सहकार्यमा मित्र राष्ट्र भारत सँग सिमा जोडिएका लुम्बिनी प्रदेशका जिल्लाहरूमा प्राथिमिकताका आधारमा वि.ओ.पी. भवन निर्माण तथा मर्मत संभार कार्यका लागि वजेट बिनियोजन गरेको छ।	सशस्त्र प्रहरी वल सिमा सुरक्षा वेस क्याम्प,बाँगेश्वरी गण बाँकेलाई रु.७५००००० /- अख्तियारी प्रदान गरी BOP तथा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
१५२	ट्राफीक व्यवस्थापनलाई प्रवृद्धी मैत्री बनाउन आवश्यक पर्ने उपकरणहरू उपलब्ध गराउँदै सडक दुर्घटना न्यूनीकरण गरी जोखिमपूर्ण सडक यात्रा निरुत्साहीत गरिने छ। प्रदेश भित्रका लोक मार्गमा पर्ने मूख्य शहर लक्षित यतायात नियमनका लागि एनपिआर प्रणाली जडान तथा आमनागरीकका लागि सडक दुर्टना सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चलन गर्न आवश्यक रकम बिनियोजन गरेको छ।	ट्राफीक व्यवस्थापनलाई प्रविधि मैत्री बनाउन आवश्यक पर्ने उपकरणहरू उपलब्ध गराउनको लागि E-Bidding गरिएको र दोस्रो पछक सूचना गर्दा समेत योग्य वोलपत्र पेस नहुदा ट्राफिक व्यवस्थापन समाग्री खरिद हुन नसको साथै प्रदेशका मुख्य लोक मार्गमा पर्ने मूख्य शहर लक्षित यातायात नियमनका लागि एनपिआर प्रणाली रु. ६०,६०,६६०/०८ मा वुटवलको नयाँगाउ तथा कोहलपुर दुई स्थानमा ANPR प्रणाली जडान कार्य सम्पन्न भएको।प्रदेश प्रहरीको लागि रु १९५०३८०/- को लागतमा Walk through Gate र ड्रोन क्यामेरा खरिद कार्य सम्पन्न भएको
१५३	विपद् पूर्वसूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दे जोखिम क्षेत्रको नक्शांकन र विपद् उद्दार सामाग्री व्यवस्थापनको लागि आवश्यक रकम बिनियोजन गरेको छ।	कार्य सम्पन्न नभएको

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१५४	स्थानीय तहमा विपद् बिमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। तिनै तहको सहकार्यमा विपद् व्यवस्थापन कोष मार्फत विपद् पिडितका लागि उद्दार, राहत र पूनर्लाभ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरी आवश्यक रकम बिनियोजन गरेको छ।	विपद उद्धार तथा राहत तथा पुनर्लाभ कार्यक्रम नियमित सञ्चालनमा रहेको
१५५	प्रदेश राजधानी राप्ती उपत्यका देउखुरी भित्र आगलागी नियन्त्रणका लागि आवश्यक पर्ने दमकल लगायतका उपकरणको व्यवस्थाका लागि बजेट बिनियोजन गरेको छ।	प्रदेश राजधानी तथा रुपन्देहीको मर्चवार क्षेत्रको लागि २ थान दमकल खरिद कार्य आंशिकरूपमा सम्पन्न भई भुक्तानीहुन बाँकि रहेको।
१५६	विपद् प्रतिकार्यका लागि सुरक्षा निकायको क्षमता वृद्धी गर्दै अन्तरनिकाय समन्वय गर्न र विपद् पूर्वतयारीका लागि सचेतना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक रकम बिनियोजन गरेको छ। प्रदेशका दुर्गम इलाकामा विपद् उद्दारमा सहयोग गर्न एक स्थानीय तह एक हेलिप्याड कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ।	विपद प्रतिकार्यको लागि सुरक्षा निकायको क्षमता वृद्धि कार्य सम्पन्न भएको र हेलिप्याड निर्माण कार्य सम्पन्न नभएको।
१५७	प्रदेश भित्र रहेका कारगारहरूको भौतिक पूर्वाधार स्तरउन्नती र भान्सा सुधार गरीनुका साथै बन्दीहरूका लागि आयामुलक तनाव ब्यवस्थापन एवम् पुनःसामाजिकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ प्रदेश भित्रका बालसुधार गृहमा रहेका बालबन्दी तथा बाल थुनुवाको ज्ञान वृद्धिका लागि पुस्तकालय र सकारात्मक विकास गर्न आवश्यक बजेट छुट्याएको छ।	प्रदेश भित्र रहेका कारगारहरूको भौतिक पूर्वाधार स्तरउन्नती र भान्सा सुधार गरीनुका साथै बन्दीहरूका लागि आयामुलक तनाव ब्यवस्थापन एवम् पुर्नसामाजिकीकरण कार्यक्रम सम्पन्न नभएको, वालसुधार गृहको लागि पुस्तकालय तथा सकारात्मक सोच विकास कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
१५८	लुम्बिनी प्रदेशका १२ वटै जिल्लामा सशस्त्र द्वन्द जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन, लगायतका आन्दोलनका क्रममा शहिद, व्यपत्ता भएका व्यक्ति, घाइते तथा अपाङ्ग भएका व्यक्ति र परिवारको अभिलेखलाई नेपाल सरकारसँगको समन्वयमा व्यवस्थित गरिनुका साथै द्वन्द पीडितहरूको परिपूरण सम्बन्धी कार्यसञ्चालन गर्न रू. ५ करोड विनियोजन गरेको छ।	सम्पन्न नभएको।
१५९	सूचना प्रविधि प्रवर्धन गर्न प्रादेशिक सूचना व्यवस्थान प्रणाली र साइबर सुरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन सार्वजिनिक-निजी साझेदारीको अवधारणामा प्रदेशमा आर्तिफिसीएल ईन्टेलिजेन्स र मेशिन लर्निङ्ग	साइबर सुरक्षा र डिजिटल साक्षरता कार्यक्रम कार्यक्रम आंशिकरूपमा सम्पन्न भएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	सम्बन्धी कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ। साइबर सुरक्षा र डिजिटल साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	
१६०	लुम्बिनी प्रदेशमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्धनका लागि सञ्चार जगतको संरचनागत सुधार, पत्रकारको दुर्घटना वीमा, कल्याणकारी कोष, क्षमता विकास तथा प्रोत्साहन कार्य, लोक कल्याणकारी सूचना सम्प्रेशन र सञ्चार परिषद् सञ्चालन लगायत कार्यका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	लुम्बिनी प्रदेशमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्धनका लागि सञ्चार जगतको संरचनागत सुधार, पत्रकारको दुर्घटना वीमा, कल्याणकारी कोष, क्षमता विकास तथा प्रोत्साहन कार्य, लोक कल्याणकारी सूचना सम्प्रेशन कार्य सम्पन्न भएको।
१६१	स्वास्थ्य सेवा, कृषि, वन, उद्योग, पर्यटन, यातायत लगायत प्रमुख क्षेत्रका सूचनालाई विद्युतिय अभिलेखीकरण गर्न ***"प्रविधिमैत्री लुम्बिनी कार्यक्रम"*** मा आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	

स्वीकृत वार्षिक कायर्क्रमको वार्षिक प्रगति विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च %
१	सञ्चारकर्मी महिलाहरूको लागि खोजमुलक पत्रकारिता तालिम	३	१२००	३	१००	११६८	९७
२	पत्रकारिता विषयमा अध्ययन गर्ने छात्रछात्राहरूलाई छात्रवृत्ति (महिला,आदिवासी/जनजाति,दलित,मधेशी,मुस्लिम,अल्पसङ्ख्यक)	१	१५००	१	१००	१३५५	९०
३	पत्रकारिता तालिम सञ्चालन, बर्दिया १ (ख)	१	५००	१	१००	४५४	९१
४	नेपाल पत्रकार महासंघ लुम्बिनी प्रदेश समितिलाई पत्रकारिता विकास कार्यक्रम अनुदान (१२ वटै जिल्लामा)	१	२४००	१	१००	१९४०	८१
५	पत्रकारहरूको दुर्घटना विमा कार्यक्रम	१	८००	१	१००	८००	१००
६	नेपाल टेलिभिजन कोहलपुरसँगको सहकार्यमा समृद्ध लुम्बिनी प्रदेश कार्यक्रम	१	१५००	१	१००	१५००	१००
७	सञ्चार माध्यमसँग अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी प्रेस सम्मेलन कार्यक्रम	१	१५००	१	१००	८१३	५४
८	टेलिभिजन कार्यक्रम सामग्री उत्पादन कार्यक्रम	१	१०००	१	६०	५७०	५७
९	रेडियो कार्यक्रम सामग्री उत्पादन कार्यक्रम	१	५००	१	१००	४०७	८१
१०	प्रदेशमा सूचीकृत तथा आबद्ध छापा माध्यमहरूलाई प्रकाशन अनुदान	१	२५००	१	१००	२२४४	९०
११	प्रदेशमा सूचीकृत तथा आबद्ध अनलाइन माध्यमहरूलाई प्रकाशन प्रशारण अनुदान	१	१०००	१	१००	३१४	३१
१२	प्रदेशमा सूचीकृत र आबद्ध टेलिभिजन कार्यक्रम संचालन सहकार्य अनुदान	१	३५००	१	१००	२३०४	६६
१३	एफ एम रेडियो कार्यक्रम प्रशारण सहकार्य अनुदान कार्यक्रम	१	६५००	१	१००	४४७२	६९
१४	नेपाल पत्रकार महासंघ लुम्बिनी प्रदेश समिति अधुरो भवन निर्माण अनुदान	१	१०००	१	१००	१०००	१००
१५	समावेशी पत्रकारिता विकास कार्यक्रम	१	२०००	-	-	-	-
१६	पत्रकारिता पुरस्कार	१	५००	-	-	-	-
१७	अजश्र मिडिया साइवर सुरक्षा सामजिक संजाल व्यवस्थापन, अनलाइन हिंसा सम्बन्धी अधिकारकर्मि र सञ्चार कर्मी महिलाहरूलाई प्रशिक्षण कार्यक्रम रूपन्देही	१	१०००	-	-	-	-
१८	बिरामीचन्द्र फाउन्डेशन पत्रकरिता तालिम तथा सूचना प्रविधि तालिम, नेपालगन्ज, बाँके	१	५००	-	-	-	-
१९	रेडियो माण्डवी सञ्चार गृह व्यवस्थापन, मल्लरानी-४	१	५००	-	-	-	-

२०	सिग्नल मिडिया नेटवर्क मार्फत लागुऔषध दुर्व्यसनी विरुद्धको कार्यक्रम संचालन संन्धिखर्क ७ अर्घाखाँची	१	५००	-	-	-	-
२२	सञ्चार कर्मी कल्याणकारी कोष	१	१५००	-	-	-	-
२३	सञ्चार समन्वय परिषद् संचालन खर्च	१	१०००	-	-	-	-
२४	स्थानीय रूपमा हरेका लोक भाका संरक्षणका लागि गित रेकर्डिङ्ग कार्यक्रम	१	७००	-	-	-	-
२५	साइवर सुरक्षा तथा डिजिटल साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम	१	१०००	-	-	-	-
२६	नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा भवन निर्माण अनुदान (रुकुम पूर्व)	१	१२००	-	-	-	-
२७	साझा न्युज भवन स्तरोन्नति, कपिलवस्तु न.पा. वडा नं. २	१	५००	-	-	-	-
२८	सञ्चार उपकरण खरिद वाणगंगा (बुद्ध आवाज टिभि र बुद्ध दर्पण दैनिक पत्रिका) न.पा. ४	१	१०००	-	-	-	-
२९	रेडियो रूबरू एफ.एम. नेपालगन्ज बाँकेलाई उपकरण खरिद	१	५००	-	-	-	-
30	लुम्बिनी खबर मिडिया क्लवका लागि पत्रकार क्षमता अभिवृद्धि तालिम तथा सञ्चार सामग्री खरिद रुपन्देही	१	२०००	-	-	-	-
३१	साझा एच डि र रेडियो टाइम्स प्राविधिक सामान खरिद सैनामैना ४ र ११	१	१५००	-	-	-	-
३२	सामुदायिक रेडियो रामज्ञानु ८९ मेघाहर्ज उपकरण खरिद तथा क्षमता विकास मधुवन ६ वर्दिया	१	५००	-	-	-	-
३३	सामुदायिक रेडियो माण्डवी ९७ मेघाहर्जका लागि उपकरण खरिद, प्युठान खलङ्गा	१	५००	-	-	-	-
३४	सञ्चार उपकरण खरिद रेडियो बुद्ध आवाज), रेडियो मायादेवी, रेडियो वाणगंगा, रेडियो हर्टविट, बुद्ध आवाज साप्ताहिक पत्रिका, लुम्बिनी दर्पण साप्ताहिक पत्रिका, प्रेस पाटी डट.कमवाणगंगा नगरपालिका (	१	१४००	-	-	-	-
३५	दाङ डिजिटल मिडिया प्रा.लि. का लागि ईलेक्ट्रोनिक्स सामग्री खरिद, घोराहि १६	१	१०००		-	-	-
३६	ईलाका प्रहरी कार्यालय,वानियाभार भौतिक पूर्वाधार निर्माण,बारबर्दिया न.पा.-३ (अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	५०००	१	१००	५०००	१००
३५	इलाका प्रहरी कार्यालय नवलपरासी सुनवल व्यारेक मेस निर्माण अख्तियारी प्रदान) (गरेको	१	५०००	१	१००	३२०९	६४
३६	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय गुल्मी तम्घास अधुरो भवन निर्माण अख्तियारी प्रदान) (गरेको	१	३०००	१	१००	२९००	९७
३७	बाँके जिल्ला प्रहरी कार्यालय हिरासत कक्ष निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	४०००	१	१००	३५३२	८८
३८	इलाका प्रहरी कार्यालय चन्द्रौटा मिनि सभाहल निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	३०००	१	१००	२८५४	९५
३९	जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुमकोट पूर्वी रुकुम रुकुमकोट(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	१५००	१	१००	१४९६	९९
४०	इलाका प्रहरी कार्यालय सालझन्डी महिला भवन निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	२०००	१	१००	१९४३	९७
४१	नेपाल प्रहरी विशेष सुरक्षा गण सुनवल न पा बहुउदेश्य ब्याटमिन्टन भवन निर्माण. (अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	२०००	१	१००	२०००	१००
४२	प्रहरी चौकी पोहवा गौडहवा ४ रुपन्देही भवन निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	१५००	१	१००	१४२४	९५
४३	प्रहरी चौकी शान्तिवजार गौडहवा ७ रुपन्देही भवन निर्माण अख्तियारी प्रदान) (गरेको	१	१५००	१	१००	१४२४	९५
४४	लुम्बिनी प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र बुटवल रुपन्देही मेश भवन निर्माण अख्तियारी) (प्रदान गरेको	१	५०००	१	१००	७०	२
४५	इलाका प्रहरी कार्यालय कोहलपुर अधुरो भवन निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	२०००	१	१००	१९८१	९९
४६	बाँके जिल्ला प्रहरी कार्यालय हिरासत कक्ष निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	४०००	१	१००	३५३२	८८
४७	कोहलपुर सामुदायिक सेवा केन्द्र तथा सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्र बाँकेको अधुरो भवन निर्माण(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	२०००	१	१००	१९९६	१००
४८	लुम्बिनी प्रदेश प्रहरी अस्पताल, नेपालगञ्ज, बाँके(अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	१६२७५	१	१००	१६२७५	१००
४९	सशस्त्र प्रहरी वल प्रदेश कार्यालय चन्द्रौटा मेस भवन निर्माण अख्तियारी प्रदान) (गरेको	१	५०००	१	१००	४५६७	९१
५०	सशस्त्र प्रहरी वल गण नं 29 .सभाहल भवन निर्माण भालुवाङ अख्तियारी प्रदान) (गरेको	१	५०००	१	१००	४६७९	९४
५१	सशस्त्र प्रहरी सिमा सुरक्षा वेश क्याम्प नरैनापुर १ सुइया बोडर बाँके अख्तियारी) (प्रदान गरेको	१	२५००	१	१००	२५००	१००

५२	बि ओ पी निर्माण	१	५०००	१	१००	५०००	१००
५३	सशस्त्र प्रहरी नेपाल नं ४१ रिजर्भ गण हेड क्वाटर चन्द्रौटा कपिलवस्तु अर्जुनखोला. (अख्तियारी प्रदान गरेको) दाङ्ग	१	१०००	१	१००	९४८	९५
५४	सशस्त्र प्रहरी वल नेपाल आश्रितगुल्म रोल्पा नपा रेउघा भान्सा घर निर्माण (अख्तियारी प्रदान गरेको)	१	१०००	१	१००	९९३	९९
५५	लुम्बिनी प्रदेश प्रहरी इकाइ भवन मर्मत) भौतिक पूर्वाधार मर्मत तथा निर्माण तर्फ नेपाल प्रहरीका वटा 21 वटा गरी कुल 2 र सशस्त्र प्रहरी बल नेपालका 19 संरचना मर्मत गर्ने(अख्तियारी प्रदान गरेको) (	२१	२६५००	२१	७०	१४३२७	५४
५६	लुम्बिनी प्रदेश प्रहरी कार्यालयको लागि ड्रोन क्यामेरा तथा Walk through Gate खरिद	१	२०००	१	१००	१९५०	९८
५७	सडक सुरक्षार्थ ANPR प्रणाली खरिद तथा जडान	१	७०००	१	१००	६०६१	८७
५८	कारागारका लागि सामाग्री)(Twelve Tray gas rice, steamer Machine) खरिद-११ वटै जिल्लामा	१	१२००	-	-	-	-
५९	ट्राफिक व्यवस्थापन सामाग्री खरिद)Breathalyzer, Magic Light, Lidar Gun)	१	५०००	-	-	-	-
६०	सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा घाईते तथा अपाङ्ग भएकाहरूको उपचार(अख्तियारी प्रदान)	१	५०००	१	२०	८२७	१७
६१	भालुबाङ लमही CCTV मर्मत(अख्तियारी प्रदान)	१	२०००	१	१००	२०००	१००
६२	कारागार भवनको डिनिर्माण .आर.पि.	१	२०००	--	-	-	-
६३	द्वन्द्व प्रभावित स्वरोजगार कार्यक्रम	१	१६००				-
६४	लागू औषध दुर्व्यसन न्यूनीकरण कार्यक्रम	१	१०००	-	-	-	-
६५	कारागारका कैदीबन्दीहरूको लागि सकारात्मक सोच विकास तालिम १२)वटा कारागार	१	१८००	-	-	-	-
६६	सडक दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि ट्राफिक सचेतना कार्यक्रम	१	१०००	-	-	-	-
६७	जिल्ला स्तरीय सुरक्षा व्यवस्थापन तथा अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा छलफल गोष्ठी	१२	१२००	-	-	-	-
६८	प्रदेश स्तरीय सुरक्षा गोष्ठी	१	१२००	१	१००	७८७	६६
६९	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय मार्फत कारागारका कैदीबन्दीहरूको सिप विकास कार्यक्रम	१	२०००	-	-	-	-
७०	मन्त्रालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि सत्य निष्ठा तनाव व्यवस्थापन एवम् सकारात्मक सोच निर्माणका लागि प्रशिक्षण कार्यक्रम	१	५००			-	-
७१	विपद् पूर्व तयारी सम्बन्धी गोष्ठी	२	८००	-	-	-	-
७२	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कृत्रिम अभ्यास (Simulation Exercise	१	५००	१	१००	५००	१००
७३	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कृत्रिम अभ्यास)Tabletop)	१	५००	१	१००	४९६	९९
७४	NEOC,DDMC र LEOC संग अन्तरआबद्धतामा विपद्को उच्च जोखिममा रहेका स्थानीय तहहरूलाई विपद् प्रतिकार्य तालिम संचालन	१	१०००	-	-	-	-
७५	प्रदेश सशस्त्र प्रहरी कार्यालय चन्द्रौटा गोताखोर तालिम	१	२०००	१	१००	१७२७	८६
७६	विपद् प्रतिकार्यका लागि सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	१	२५००	१	१००	२३१४	९३
७७	विपद्मा महिला तथा बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिकको सुरक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम	१	५००	१	१००	३९१	७८
७८	विपद विमा कार्यक्रम	१	१०००		-	-	-
७९	प्रदेशका विपद् जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान र नक्शाङ्कन कार्यक्रम	१	५०००	-	-	-	-
८०	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुरको सहकार्यमा विपद पूर्व सूचना प्रणाली ब्यवस्थापन अनुदान	१	१०००	-	-	-	-
८१	विपद् व्यवस्थापन सामाग्री खरिद	१	२००००	-	-	-	-
८२	विपद् उद्दार खर्च	१	२०००	-	-	-	-
८३	लुम्बिनी प्रदेश राजधानीमा प्रयोग गर्ने गरी दमकल खरिद	१	९०००	१	१००	-	-
८४	विपद व्यवस्थापनको लागि वरुण यन्त्र खरिद गरि मर्चवारी (दमकल), कोटहिमाई	१	८०००	१	१००	-	-
८५	विपद् व्यवस्थापनका लागि कन्टेनर खरिद	१	५००	-	-	-	-

८६	विपद् प्रभावितहरूको लागि आपतकालिन आश्रय स्थल निर्माण ठाकुरबाबा ४ रेडक्रस बग्नाहा(अख्तियारी प्रदान)	१	१०००	१	१००	१०००	१००
८७	हेलिप्याड निर्माण	१	२०००	१	-	-	-
८८	स्थानीय आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र सरुमारानी बङ्गाँडा प्यूठान भवन निमार्ण (अख्तियारी प्रदान)	१	१०००	१	१००	९९५	९९
८९	विपद पूर्वतयारीका लागि सचेतना कार्यक्रम	१	१०००	-	-	-	-
९०	सविधान दिवस(दिवस सभा समारोह कार्यक्रम)	१	१२००	१	१००	१०३०	८६
९१	माघी पर्व(दिवस सभा समारोह कार्यक्रम)	१	१२००	१	१००	७२२	६०
९२	गणतन्त्र दिवसदिवस सभा समारोह कार्यक्रम)	१	५००	१	१००	५००	१००
९३	स्थापना दिवस(दिवस सभा समारोह कार्यक्रम)	१	१२००	१	१००	११२७	९४
९४	अन्तरप्रदेश अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रम	१	५००	-	-	-	
९५	प्रदेशमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई कानुन तर्जुमा सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	१	५००	१	१००	३७२	७४
९६	राजपत्र सम्पादन तथा प्रकाशन सम्बन्धी स्थानीय स्तरका कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि	१	८००	१	१००	६३०	७९
९७	स्थानीय तहमा कानुन तर्जुमा सम्बन्धी प्रशिक्षण	१	१०००	१	१००	६९८	७०
९८	महिला सशक्तीकरण तथा कानुन सचेतना तालिम, कोहलपुर न.पा. ११, बाँके	१	१०००	१	१००	६९०	६९
९९	प्रदेश राजपत्रको परिशिष्टाङ्क प्रकाशन	१	५००	१	-	-	-
१००	लुम्बिनी प्रदेशका कानुनहरूको पुनरावलोकन (नेपाल कानुन आयोग मार्फत)	१	१०००	१	१००	४९८	५०
१०१	उच्च अदालत नेपालगंज इजलास कार्यालय व्यवस्थापन एव सेवा संचालन सामग्री खर्च	१	७००	१	१००	६३२	९०
१०२	जिल्ला अदालत बर्दियाको लागि कार्यालय संचालन तथा व्यवस्थापन सामग्री खरिद अनुदान	१	५००	१	१००	४९८	९९
१०३	समुदाय तहमा न्याय सचेतना तथा परामर्श सेवा कार्यक्रम, प्युठान नगरपालिका	१	१०००	१	१००	५००	५०
१०४	देवानी संहिता तथा फौजदारी संहिता सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि	१	८००	-	-	-	-
१०५	न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई स्थानीय तहको न्यायिक अधिकार सम्बन्धी अन्तरक्रिया	१	१२००	-	-	-	-
१०६	उच्च माध्यामिक तथा माध्यामिक तहका विद्यार्थीहरूलाई कानुनी सचेतना कार्यक्रम	१	१६००	-	-	-	-
१०७	महिलाहरूलाई कानुनी सचेतना कार्यक्रम, प्युठान नगरपालिका	१	५००	-	-	-	-
१०८	जिल्ला समन्वय समितिको समन्वयमा स्थानीय तहका कानुन अध्ययन तथा विश्लेषण	१	८००	-	-	-	-
१०९	मन्त्रालयका पदाधिकारीहरूसँग प्रत्योजित व्यवस्था सम्बन्धि अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	३००	-	-	-	-
११०	विभिन्न विधेयक निर्माण सम्बन्धमा सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	१०००	-	-	-	-
१११	मन्त्रालयका कर्मचारीरूको कार्यकुशल्ताक्षमता अभिवृद्धि तालिम/	१	५००	१	१००	३६२	७२
११२	दाङ जिल्लाका विद्यालयमा मिडिया तथा सूचना साक्षरता अभियान संचालन, लमही, दाङ	३	५००	१	३३	१६७	३३
११३	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठान सःशर्त चालु अनुदान	-	१५३००	-	-	६४३६	४२
११४	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठान सःशर्त पूजिगत अनुदान	-	२२७००	-	-	१४९८९	६६
११५	प्रहरी चौकी मरन्ठान भवन निर्माण (गत वर्षको दायित्व भुक्तानी)	१	४६८९	१	१००	४६८९	१००
११६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय कपिलवस्तु दायित्व.व.का पकडि भवन निर्माण गत आ.प्र.इ) (अख्तियारी प्रदान)	१	३४००	१	१००	३४००	१००

विनियोजित वजेट तथा वार्षिक खर्च (रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
चालु	२८०५११	१७६६२७	६२.९७
पुँजीगत	१७७४००	९८६१७	५५.५९
जम्मा	४५७९११	२७५२४५	६०.११

राजस्व सङ्कलन (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत	असार मसान्तसम्मको अनुमान
१	१४२१३	०	०.७१३	०	०.७१३
२	१४२२९	०	८५	०	८५
३	१४२५४	०	२०	०	२०
४	१४२५५	०	१६०	०	१६०
५	१५१११	०	५१.२९५	०	५१.२९५
६	१५११२	०	३०	०	३०
		जम्मा	३४७.००८	०	३४७.००८

(स्रोतः आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय)

हालसम्मको बेरूजु र फछ्र्यौटको अवस्था ०८०/०८१(रु. हजारमा)

क.स.	बेरुजुको प्रकृति	बेरुजु रकम	नियमित/असुली	प्रतिशत
१	नियमित गर्नुपर्ने	३०६५	०	०
२	असुली	०	०	०
३	पेश्की	-	-	-
	जम्मा	३०६५	०	०

विपद् व्यवस्थापन कोषः

- विपद् व्यवस्थापन कोषमा मौज्दात रु १० करोड ५३ लाख ९० हजार २ सय ७९ रुपैया रहेको
- पूर्ननिर्माण तर्फ रु.९३ लाख १५ हजार खर्च गरेको
- विपद् पूर्वतयारी स्वरुप बाँध तथा बस्ती संरक्षणको लागि रु ९९ लाख ८३ हजार
- विपद् राहत व्यवस्थापनतर्फ रु. १ करोड २१ लाख २७ हजार रुपैयाँ खर्च गरेको
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठानलाई रु. ९५ लाख अख्तियारी पठाइएको।

३.८.१ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रतिष्ठान

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- प्रदेश क्लाउड सेवा, डिजास्टर रिकभरी सेवा, सुरक्षण परीक्षण (VAPT service), प्रदेश फायरवाल सेवा प्रदान गरिएको,
- डोमेन दर्ता (डि एन एस) सेवा प्रदान गरिएको,
- ६८ वटा नयाँ वेबसाइट निर्माण गरि प्रदेश सरकारको १३० वटा संस्थाको वेबसाईट निर्माण तथा संचालन गरिएको,
- एकीकृत पोर्टल सम्बन्धी तालिम (पाल्पा, नेपालगन्ज, प्युठान, गोरुसिङे र घोराही मा गरी १२० कार्यालयका प्रतिनिधिलाई वेबसाइट निर्माण तथा ब्यबस्थापन तथा साइवर सुरक्षा तालिम),
- १४ वटा नयाँ सरकारी ईमेल एकाउन्ट बनाइ प्रदान गरिएको तथा ७ वटा सँस्थाहरूको वेबसाइट माइग्रेसन गरिएको,

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	स्वीकृत बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	११४७५	६४३५.७	४२.०६
२	पुँजीगत	१७०२५	१४९८.९	६६.०३
	जम्मा	२८५००	२१४२४.९	५४

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	बजेट	वित्तीय प्रगति %	भौतिक प्रगति %
१	क्लाउड सेवा संचालन	१	२०००	९०	१००
२	डिजास्टर रिकभरी तथा ब्याकअप क्लाउड को संचालन	१	२०००	९०	१००
३	सूचना प्रणालीहरूको सेक्युरिटी अडिट कार्य	१	२०००	९०	१००
४	होस्टिङ प्यानल स्थापना	१	१८००	९०	१००
५	वेबसाईट फ्रेमवर्क स्केलअप तथा अपग्रेड	१	२०००	९०	१००
६	प्रदेश लोकसेवा आयोगको अनलाईन प्रणाली स्तरोन्नति	१	१०००	४०	१००
७	मुख्यमन्त्री ड्याश्-बोर्ड स्थापना	१	२०००	८०	१००
८	किसान एप स्थापना	१	१४००	७०	१००
९	प्रदेश सरकारको इ-मेल प्रणाली स्थापना	१	२०००	०	०
१०	प्रदेश खेलकुद सुचना प्रणाली स्थापना	१	१२००	०	०
११	भोईस मेसेज म्यानेजमेन्ट सिस्टम	१	१०००	०	०

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

आ.ब. २०७६/७७, मेसिनरी औजार खर्च शीर्षकमा रु १०,७८, ८६५/- र रु ७,०८,४९२/- कम्प्युटर सफ्टवेर निर्माण तथा खर्च शीर्षकमा ८,८८,५५०/- , खरिद कुल जम्मा २६,७५,९०७/ २०७७ श्रावण १७ गते बसेको परिषद बैठकबाट सिफारिस भई महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा सम्परीक्षणका लागि पेस भएको

३.९ वन तथा वातावरण मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- १७,८८,१४९ गोटा बहुवर्षीय र १५,६६,४३१ गोटा एक वर्षीय विरुवा काष्ठजन्य विरुवा तथा २,२०,५८५ गोटा जडिबुटीको विरुवा गरी जम्मा ३५,७५,१६५ उत्पादन भएको।
- राष्ट्रिय वनक्षेत्रबाट २७,६०,५९८.४ घनफिट काठ र ८,९२१.५ चट्टा दाउरा उत्पादन भएको।
- निजी आवादीबाट १८,९१,०२७.२३ घनफिट काठ र ४,६४३.५ चट्टा दाउरा उत्पादन
- वन पैदावार विक्री वितरणबाट सङ्घीय सञ्चित कोषमा ७ करोड १३ लाख, प्रदेश सञ्चित कोषमा ४१ करोड १९ लाख ३० हजार, समुहको कोषमा १ अरब ११ करोड ८६ लाख, मु.अ. कर २६ करोड, ४६ लाख २१ हजार र अग्रिम आयकर वापत २ करोड ८० लाख आम्दानी भएको।
- ६२२.६ हेक्टर बृक्षारोपण।
- ३८५ वटा सामुदायिक वन, ८ वटा साझेदारी वन र २ वटा चक्ला गरी जम्मा ३९३ वनको जम्मा १,२१,४८५.१२ हेक्टर वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापनबाट व्यवस्थापन भएको।
- ११६ पानी मुहान र सिमसार संरक्षण, ६० नयाँ पोखरी निर्माण, ७४ वटा पहिरो उपचार, १८ वटा गल्छी/खोला खोल्सी उपचार भएको।
- ६३०७ मिटर तटवन्ध निर्माण।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
८९.	प्रदेश भित्रका सामुदायिक, साझेदारी र राष्ट्रिय वन क्षेत्रको प्रभावकारी संरक्षण तथा वनको उत्पादकत्व, गुणस्तर र वन पैदावारको दिगो उत्पादनको आधारमा समीक्षा गरिनेछ। वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण, रोजगारी सिर्जना र राजस्वमा पुर्‍याएको योगदान समेतका आधारमा सघन वन व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ।	१. ३८५ वटा सामुदायिक वन, ८ वटा साझेदारी वन र २ वटा चक्ला गरी जम्मा ३९३ वनको जम्मा १,२१,४८५.१२ हेक्टर वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापनबाट व्यवस्थापन भएको। २. राष्ट्रिय वनक्षेत्रबाट २७,६०,५९८.४ घनफिट काठ तथा ८,९२१.५ चट्टा दाउरा उत्पादन भएको। ३. १०८ कि.मि. अग्नीरेखा मर्मत र सरसफाई भएको। ४. १५.०२ हे. क्षेत्रफल वन अतिक्रमण नियन्त्रण गरि वन क्षेत्र कायम भएको। ५. वन क्षेत्रबाट २० लाख भन्दा बढि (श्रमदिन) रोजगारी सिर्जना भएको। ६. वन पैदावार विक्री वितरणबाट संघिय सञ्चित कोषमा ७ करोड १३ लाख, प्रदेश सञ्चित कोषमा ४१ करोड १९ लाख ३० हजार, समुहको कोषमा १ अरब ११ करोड ८६ लाख, मु.अ. कर २६ करोड, ४६ लाख २१ हजार र अग्रिम आयकर वापत २ करोड ८० लाख आम्दानी भएको।
९०.	सामुदायिक वन र साझेदारी वन समूहको कोष परिचालनमा सुधार गर्दै वन कर्मचारी र वन उपभोक्ताको क्षमता विकास गरिनेछ। वन संरक्षण, व्यवस्थापन र तथ्यांक अभिलेखीकरणमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउदै लगिनेछ। तेस्रो पक्षबाट वन व्यवस्थापन कार्यको अनुगमन गरी थप पारदर्शी, विश्वसनीय र व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।	१. लुम्बिनी प्रदेश सभा कृषि, वन तथा वातावरण समितिका माननीय सभापती ज्यू, समितिका माननीय सदस्य ज्यूहरू, पत्रकार समेतको सहभागितामा बर्दिया देखि नवलपरासीका विभिन्न सामुदायिक, चकला वन र साझेदारी वनमा वन सम्वर्द्धनमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्यको अनुगमन गरिएको साथै सरोकारवालाहरू सँग अन्तरक्रिया समेत गरिएको। २. G to G मार्फत Appraisal of Effectiveness of Silvicultural System Based Forest Management Program in Lumbini Province विषयमा अध्ययन।
९१.	प्रदेशका वन क्षेत्रबाट उत्पादन भएको काठको खपतलाई प्रोत्साहन गर्न प्रदेशका सरकारी भवन निर्माण तथा फर्निचरमा स्वदेशी काठको प्रयोग गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ। वन पैदावारमा आधारित उद्यम प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक कच्चा पदार्थका लागि सहजिकरण गरिनेछ।	१. ७ वटा वन उद्यमलाई ४० लाख अनुदान उपलब्ध गराईएको।

बुँदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
९२.	प्रदेश भित्रका वन तथा जलाधार क्षेत्रको समुचित व्यवस्थापनका लागि जलबायु उत्पन्न जोखिम क्षेत्र नक्शांकनका आधारमा पहिचान भएका क्षेत्रमा जलाधार व्यवस्थापन लगायत जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण र अनुकूलनका कार्यक्रम प्राथमिकता निर्धारण गरी संचालन गरिनेछ।	१. चार जिल्लाको उपजलाधार क्षेत्रको प्राथमिकीकरण गरिएको। २. २.५ हेक्टरमा कम खर्चिलो एवम् बायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि अपनाई जलाधार व्यवस्थापन गरिएको। ३. ६० वटा रिचार्ज पोखरी निर्माण गरिएको। ४. ७९ वटा पहिरो उपचार गरिएको, ४.५ कि.मी. खहरे नियन्त्रण खोला किरार संरक्षण गरिएको। ५. ५.६८ कि.मी. सिचाई कुलो निर्माण तथा संरक्षण गरिएको। ६. चेक ड्याम निर्माण ५५ गोटा। ७. पानी मुहान संरक्षण ११६ गोटा ८. तटबन्ध निर्माण ६३०७ मिटर।
९३.	प्रदेशको नवलपरासी (ब.सु.प.) देखि बर्दियासम्म पुर्वपश्चिम राजमार्गको दायाँ-बायाँ १० कि.मी. भित्रको क्षेत्रमा हरित उत्थानशील कार्यक्रम सञ्चालन गरी खोला खहरे लगायतका संवेदनशील भूमिको संरक्षण, वन्यजन्तुका लागि पानी पोखरी निर्माण, पुनर्भरण पोखरी निर्माण, वृक्षारोपण, वन्यजन्तुको बासस्थान व्यवस्थापन लगायतका कार्य संचालन गरिनेछ।	
९४.	जोखिममा रहेका जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनमा केन्द्रित भई प्राकृतिक तथा मानव सृजित प्रकोप रोकथाम, विकासका पूर्वाधार संरक्षण, पानीका मुहान लगायतका स्रोतको संरक्षण र व्यवस्थापन, खोला किनार संरक्षण, भू-क्षय तथा पहिरो नियन्त्रण लगायतक एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन गरिनेछ। "एक वडाः एक पोखरी" कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई थप पोखरी निर्माण गरिनेछ। शहरी सौन्दर्यतामा टेवा पुर्‍याउन 'ईकोलोजिकल गार्डेन' निर्माणमा प्रोत्साहन गरिनेछ।	
९५.	राष्ट्रिय वन क्षेत्र भित्रका खोला खोल्सीको समुचित व्यवस्थापन गरी सोबाट प्राप्त नदीजन्य पदार्थको उपयोग मार्फत राजस्वमा थप योगदान पुर्‍याउन विद्यमान कानूनमा आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ।	१. खोला खोल्सी व्यवस्थापन मार्फत ४१,६७,७७६ घनफिट नदिजन्य पदार्थको सङ्कलन भएको तथा नदिजन्य पदार्थ विक्रि वितरणबाट प्रदेश संचित कोषमा रकम रु १,२४,१६,०१६ जम्मा भएको।
९६.	सामुदायिक, कबुलियती, साझेदारी वन लगायतका वन क्षेत्रका खाली क्षेत्र एवम् सार्वजनिक, निजी, नदी उकास, नदी र खोला किनाराका खाली जमीनमा विरुवा रोपणका लागि माग र आवश्यकता वमोजिमका वहुवर्षीय, बहुउपयोगी र गुणस्तरयुक्त विरुवा उत्पादन गर्न नयाँ नर्सरीको स्थापना गरिनेछ। हाल संचालनमा रहेका नर्सरीको स्तरोन्नति गरी विरुवा उत्पादन र रोपण कार्य गरिनेछ।	१. ३५,७५,१६५ विरूवा (खरिद समेत) उत्पादन गरिएको। २. ६२२.६ हेक्टर बृक्षारोपण।

बुँदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
९७.	उच्च पहाडी र शितोष्ण क्षेत्रमा स्थानीय विपन्न वर्गका जनताको आम्दानीमा टेवा पुर्‍याउन स्थानीय हावापानी सुहाउँदा उच्च मूल्यका बहुउपयोगी काष्ठ तथा गैरकाष्ठ प्रजातीको विरुवा उत्पादन र रोपण कार्यलाई तिव्रता दिइनेछ।	१. ओखरका ४३०० गोटा विरुवा खरिद गरी २५० घरधुरी (रुकुम पूर्व र प्यूठान जिल्ला) मा वितरण तथा रोपण भएको। २. २०५१७ गोटा टिमुरका विरुवा रोपण गरिएको।
९८.	प्राकृतिक रुपमा पाइने महत्वपूर्ण प्रजातिका जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन एवम् सम्भावित क्षेत्रमा खेती विस्तार गर्दै प्रदेशभित्र जडिबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापनाको शुरुवात गरिनेछ। रुकुम (पूर्वी भाग), रोल्पा र प्यूठानमा कार्यान्वयन भईरहेको उच्च पहाडी क्षेत्रमा ओखर विकास कार्यक्रमलाई उपयुक्त प्रजातिको खेती विस्तार गरी थप प्रभावकारी बनाईनेछ।	
९९.	रुकुम (पूर्वी भाग), रोल्पा, अर्घाखाँची, प्यूठान, पाल्पा, गुल्मी र दाङ जिल्लामा प्राथमिकताका साथ सुधारिएको प्रविधि र प्रशोधन सुबिधा सहित टिमूर खेति विकास कार्यक्रम सन्चालन गरी टिमुर पकेट क्षेत्रका रुपमा विकास गरिनेछ।	
१००.	सामुदायिक वन, कबुलियती वन तथा निजी जग्गामा उपभोक्ता र कृषकको सहभागितामा जडिबुटी खेतिलाई प्रबर्द्धन गर्न आवश्यक गुणस्तरीय विउ, विरुवा र प्राविधिक सहयोग उपलव्ध गराइनेछ।	
१०१.	मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि, सूचना सन्देश प्रसारण, वन्यजन्तुको वासस्थान व्यवस्थापन, मानव बस्ती र वन क्षेत्र बीच छेकवार निर्माण, बाँदर बदेल लगायतका समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको व्यवस्थापन, वनसँग जोडिएका निजी जग्गामा वन्यजन्तुले नरुचाउने प्रजातिका जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ प्रजाति र वन क्षेत्र भित्र फलफुल विरुवा रोपण गरिनेछ। पिडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी वनाई निरन्तरता दिइनेछ। वन्यजन्तुबाट पीडित परिवारलाई राहत प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।	१. चितुवा, अजिगंर, गोमन लगायतका विभिन्न प्रजातीका ५४२ वन्यजन्तुको उद्दार गरि सुरक्षित बासस्थानमा छोडिएको। २. वन्यजन्तुको आक्रमणमा परि मृत्यु भएको ७ वटा परिवार र घाईते भएको ७ वटा परिवारलाई र २८० वटा पशुचौपाया क्षति र ३ वटा वालीको क्षति गरि जम्मा २९७ वटा घटनाको लागि रकम रु. १,१६, ३७, ८५२ राहत वितरण गरिएको।
१०२.	वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा मौसमी अग्नी नियन्त्रण दस्ता र स्वयंसेवक परिचालन गरिनेछ। स्थानीय तह सँगको साझेदारीमा अग्नीरोधक सामग्रीको व्यवस्था, तालिम र जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुग्ने कार्यक्रम संचालन, घुम्ती चरिचरण व्यवस्थापन, कृषि वन कार्यक्रम र डालेघाँस विस्तार गरिनेछ। वन कार्यालयमा आवश्यक जनशक्ती,	१. गढवा गाउँपालिकाको समन्वय र वन तथा वातावरण मन्त्रालयको आयोजनामा करिव १२ सय जना सामुदायिक वन उपभोक्ताको सहभागितामा वन डढेलो सचेतना मुलक र्‍याली र नेपाल टेलिभिजन कोहलपुरको प्रत्यक्ष प्रशारण सहित वन डढेलो सचेतना सप्ताह समापन कार्य सम्पन्न गरिएको। २. जलवायु परिबर्तन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम (जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवालहरू समेतलाई) रुकुम, प्यूठान, नवलपरासी ब.सु.प., दाङ र बाँके जिल्लामा सम्पन्न गरिएको।

बुँदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	स्रोत साधन र प्रविधिको व्यवस्थापन र परिचालन गर्दै वनक्षेत्रमा पहुँच मार्ग तथा अग्नीपथ निर्माण गरी डढेलोजन्य घटनामा कमी ल्याइनेछ। वन डढेलो लगाउने कार्यलाई निरुत्साहन गर्न स्थानीय प्रशासन तथा सुरक्षा निकायसँगको समन्वयमा प्रचारात्मक र दण्डात्मक व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।	
१०३.	वातावरणीय प्रभाव अध्ययन, वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायको कार्यान्वयन तथा सो को प्रभावकारीताका लागि अनुपालना अनुगमन (कम्प्लाएन्स मोनिटरिङ्ग) का कार्य गर्ने र प्रदुर्षण गर्ने उद्योगलाई नियमन गरिनेछ।	१. ४७ वटा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत। २. १४ वटा डिभिजन वन कार्यालयहरूमा १/१ जना वातावरण निरिक्षक तोकिएको।
१०४.	प्रदेशभित्रका वन क्षेत्र प्रयोग गरी संचालन हुने विकास आयोजनाको कार्यान्वयनमा सहजीकरणका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरी विद्यमान वन तथा वातावरण सम्बन्धी कानूनमा आवश्यक पुनरावलोकन गरिनेछ। समयमा नै वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार एवम् स्वीकृत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। राष्ट्रिय वन क्षेत्रको जग्गा प्राप्ति र रुख हटाउने प्रकृयालाई सरलीकृत गर्न संघीय सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ।	१. वन क्षेत्र प्रयोग गरी संचालन हुने विकास आयोजनाको कार्यान्वयनमा सहजीकरणका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिएको। २. वन क्षेत्रभित्रको खोला खोल्सी व्यवस्थापन कार्य विधि संशोधन गरिएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१०४	हाल कार्यान्वयनमा रहेको सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्यक्रमलाई थप १०० वटा वन समूहमा विस्तार गरी यसलाई प्रदेश सरकारको राजस्वको प्रमुख स्रोतको रुपमा अगाडि बढाइनेछ। यसको कार्यान्वयनबाट करिब २५ लाख क्यूफिट काठ तथा ३ हजार चट्टा दाउरा उत्पादन हुनुका साथै १० लाख श्रमदिन रोजगारी सिर्जना हुने अपेक्षा लिएको छ। सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	१. ३८५ वटा सामुदायिक वन, ८ वटा साझेदारी वन र २ वटा चक्ला गरी जम्मा ३९३ वनको जम्मा १,२१,४८५.१२ हेक्टर वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापनबाट व्यवस्थापन भएको। २. राष्ट्रिय वनक्षेत्रबाट २७,६०,५९८.४ घनफिट काठ तथा ८,९२१.५ चट्टा दाउरा उत्पादन भएको। ३. १०८ कि.मि. अग्नीरेखा मर्मत र सरसफाई भएको। ४. १५.०२ हे. क्षेत्रफल वन अतिक्रमण नियन्त्रण गरि वन क्षेत्र कायम भएको। ५. वन क्षेत्रबाट २० लाख भन्दा बढि (श्रमदिन) रोजगारी सिर्जना भएको।
१०५	वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाई वन उपभोक्ता समूह, सुरक्षा निकाय, स्थानीय तह र निजी क्षेत्रको समन्वयमा वन डढेलो, चोरी शिकारी तथा अतिक्रमण नियन्त्रण कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	१. १०८ कि.मि. अग्नीरेखा मर्मत र सरसफाई भएको। २. वन्यजन्तु तथा वन पैदावार चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि ड्रोन र डढेलो नियन्त्रणका लागि Air Blower, ट्याङ्की सहितको ट्र्याक्टर खरिद गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१०६	प्रदेशको वन क्षेत्रमा प्रमुख समस्याका रुपमा रहेको वन डढेलो नियन्त्रण गर्न स्थानीय तहसँगको साझेदारी र सहकार्यमा मौसमी अग्नी नियन्त्रण दस्ता र स्वयंसेवक परिचालन, आवश्यक अग्नी निरोधक सामग्रीहरू र तालिम जस्ता क्रियाकलापहरू प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। वन डढेलो लगाउने कार्यमा संलग्न व्यक्तिहरूको पहिचान गरी सूचना दिने व्यक्तिलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्थाको शुरुवात गरेको छु।	३. वन डढेलो नियन्त्रण गर्न स्थानीय तहसँगको साझेदारी र सहकार्यमा मौसमी अग्नी नियन्त्रण दस्ता र स्वयंसेवक परिचालन गरिएको।
१०७	बाढी, पहिरो, भू-क्षय तथा नदी कटान जस्ता प्राकृतिक प्रकोपलाई न्यूनीकरण गरी दिगो संरक्षणका लागि कम खर्चिलो बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ। जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम अन्तर्गत “एक वडा, एक पोखरी" कार्यक्रमलाई क्रमशः सबै वडामा विस्तार गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। एकीकृत भू तथा जलाधार व्यवस्थापनका लागि रु २७ करोड ३८ लाख विनियोजन गरेको छु।	१. ४० वटा संरक्षण पोखरी निर्माण तथा मर्मत गरिएको। २. चार जिल्लाको उपजलाधार क्षेत्रको प्राथमिकीकरण गरिएको। ३. २.५ हेक्टरमा कम खर्चिलो एवम् बायो इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि अपनाई जलाधार व्यवस्थापन गरिएको। ४. ६० वटा रिचार्ज पोखरी निर्माण गरिएको। ५. ७९ वटा पहिरो उपचार गरिएको, ४.५ कि.मी. खहरे नियन्त्रण खोला किरार संरक्षण गरिएको। ६. ५.६८ कि.मी. सिचाई कुलो निर्माण तथा संरक्षण गरिएको। ७. चेक ड्याम निर्माण ५५ गोटा। ८. पानी मुहान संरक्षण ११६ गोटा ९. तटबन्ध निर्माण ६३०७ मिटर।
१०८	वन क्षेत्रबाट बग्ने नदी एवम् खोला-खोल्सीबाट वन क्षयीकरण तथा बस्ती जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न प्रदेश भित्रका कम्तीमा १५ वटा खोला-खोल्सीको व्यवस्थापन गरिनेछ। खोला-खोल्सी व्यवस्थापनबाट करिब १ करोड क्यू फिट नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन भई प्रदेश सरकारको राजस्वमा टेवा पुग्ने अपेक्षा लिएको छु।	
१०९	प्रदेश भित्रका सामुदायिक, कबुलियती, साझेदारी वन एवम् बगर, नदी र खोला किनारा जस्ता खाली क्षेत्रमा बहुवर्षीय, बहुउपयोगी गुणस्तरयुक्त बिरुवाहरू रोपण गरिनेछ। यसका लागि आवश्यक संख्यामा नयाँ नर्सरी निर्माण समेत गरी २० लाख काष्ठजन्य र ५ लाख गैरकाष्ठजन्य विरुवा उत्पादन तथा रोपण कार्य गरिनेछ।	१. ३५,७५,१६५ विरूवा (खरिद समेत) उत्पादन गरिएको। २. ६२२.०६ वृक्षारोपण गरिएको।
११०	जडिबुटी खेती प्रवर्द्धन तथा उद्यम विकास कार्यलाई निरन्तरता दिँदै रुकुम (पूर्वी भाग), रोल्पा, अर्घाखाँची, प्यूठान, पाल्पा, गुल्मी र दाङ जिल्लामा टिमुर खेती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी टिमुर पकेट क्षेत्रका रुपमा विकास गरिनेछ। उच्च पहाडी जिल्लाहरूमा ओखर विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। जडिबुटि तथा गैहकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	१. १७,८८,१४९ बहुवर्षीय र १५,६६,४३१ गोटा एक वर्षीय विरुवा काष्ठजन्य विरुवा, २,२०,५८५ गोटा जडिबुटीको विरुवा उत्पादन भएको। २. ६२२.०६ हे. बृक्षारोपण। ३. ओखरका ४३०० गोटा विरुवा खरिद गरी २५० घरधुरी (रुकुम पूर्व र प्यूठान जिल्ला) मा वितरण तथा रोपण भएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१११	बाँदर, बँदेल लगायतका वन्यजन्तुको व्यवस्थापन, वन्यजन्तुबाट प्रभावित समुदायमा कृषि वन तथा आयआर्जनका कार्यक्रम एवम् वन्यजन्तुले नरुचाउने प्रजातिका जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ प्रजाति रोपण जस्ता विविध कार्यक्रमहरू गर्न "पिडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम" मार्फत मानव बन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वन क्षेत्रको उपयोग गरी चरन क्षेत्र, कृषि वन प्रणालीको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	४. २०५१७ गोटा टिमुर विरुवा रोपण गरिएको।
११२	प्रदेशलाई स्वच्छ र सफा बनाउन शहरी क्षेत्रमा उत्पादन हुने प्लाष्टिकजन्य लगायत फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनका लागि वातावरण संरक्षण शिक्षा दिइनेछ। नदी खोलाको स्वच्छताको लागि स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा दाह संस्कार स्थलको वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यलाई अघि बढाइनेछ। वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकमको व्यवस्था गरेको छ।	१. खोला खोल्सी व्यवस्थापन मार्फत ९,५३,८०३ घनफिट नदिजन्य पदार्थको सङ्कलन भएको तथा नदिजन्य पदार्थ विक्रि वितरणबाट रु १,०२,९६,२६०.०० राजस्व जम्मा भएको। २. जलबायु परिबर्तन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम (जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवालहरू समेतलाई) रुकुम, प्यूठान, नवलपरासी ब.सु.प., दाङ र बाँके जिल्लामा सम्पन्न गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	११५०४२९	८५५५०४	७४.३६
२	पुँजीगत	११०३२३५	६२३५०४	५६.५२
जम्मा		२२५३६६४	१४७९००८	६५.६३

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति
१	३२९०००११ वन तथा वातावरण मन्त्रालय	४५८४१	३०५८९	६६.७३
२	३२९०००१२ वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	१६२१९८	११४७५४	७०.७५
३	३२९०००१३ जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम	३२६००	१६५५४	५०.७७
४	३२९०००१४ भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	२८४८५०	२२४६५३	७८.८७
५	३२९०००१५ वन क्षेत्र भित्रका खोल्सा खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम	११९००	५७९५	४८.७०
६	३२९०००१६ वातावरण तथा जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम	२१७२५	१६९२०	७७.८८
७	३२९०००१७ वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२३४००	१९०४०	८१.३७
८	३२९०००१८ कृषि वन तथा बृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७४१५०	५३०८२	७१.५९
९	३२९०१०११ वन निर्देशनालय	२०१३२	१३७०४	६८.०७
१०	३२९०१०१२ डिभिजन वन कार्यालयहरू	७०८५२९	५३२३४८	७५.१४
११	३२९०१०१३ भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	३२९९२	२४०२८	७२.८३
१२	३२९०२०११ वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	९५८३	६७९५	७०.९१
१३	३२९९११२० नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	२५९४०	२२६९८	८७.५०
१४	३२९९११२१ सम्वृद्धिका लागि वन(संघ सशर्त अनुदान)	२६००४०	१९३७३६	७४.५१
१५	३२९९११२३ राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	७१७००	६४५४१	९०.०२
१६	३२९९११२५ जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	२००००	१४८१८	७४.०९

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति
१७	३२९९११२८ वातावरण विभाग (संघ सशर्त अनुदान)	३६५००	२७०७९	७४.१९
१८	३२९९११२९ डिभिजन वन कार्यालयहरू (वन सुरक्षा सैनिक समेत) (संघ सशर्त अनुदान)	६२१६९	५९१४५	९५.१४
१९	३२९९११३० जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	४८०००	३८७८५	८०.८०
२०	३२९९११३१ जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	३०१४१५	०	०.००
कुल जम्मा		२,२५,३६,६४.०	१,४७,९०,६२.०	६५.६३

विश्व बैंकको ऋण सहयोगमा सञ्चालन हुने भनिएको एक्सेस परियोजनाको बजेट **[३२९९११३१ जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)]** रिलिज नभै विश्व बैंकले परियोजना नै फिर्ता लिएको ले सो बजेट समावेश नगर्दा समग्र प्रगति **७५.७६ प्रतिशत** रहेको।

वार्षिक राजस्व सङ्कलनको विवरण

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम (*रु. हजारमा*)	प्रतिशत
१	वन क्षेत्रको अन्य आय	१,३३,२२,५२	४१,१९,३०	३१

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय	रोजगारी (श्रमदिन) हजारमा
१	अर्घाखाची	१४४७१४
२	बर्दिया	२२००००
३	कपिलवस्तु	२७६३०६
४	बाँके	२२२९७७
५	रोल्पा	१८३३८६
६	देउखुरी	८१४९५
७	दाङ	९१३०५
८	गौतमबुद्ध	१३९८५०
९	प्यूठान	७८७६५
१०	परासी	१३१०००
११	रुकुमपूर्व	३२७५०
१२	पाल्पा	८०१३२
१३	रुपन्देही	१७८७३६
१४	गुल्मी	१०००००
१५	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय अर्घाखाँची	१०८५७

क्र.सं.	कार्यालय	रोजगारी (श्रमदिन) हजारमा
१६	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय दाङ	२४४१४
१७	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय पाल्पा	१८५००
१८	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय रोल्पा	१४२२४
जम्मा		२०२९४११

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (रु हजारमा)

क्र. सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	१२४.९९४	१३.५१२	१२०.०९५
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	४३.८४३	४.३६४	३९.६३९
३	पेश्की	७४.८३	.८९८	१३.१६९
कूल जम्मा		**१७६.३२२**	**१८.७७४**	**१७२.९०३**

३.१० भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू :

जिल्ला	कच्ची सडक नयाँ निर्माण (कि.मी.)	कच्ची सडक चौडाई विस्तार (कि.मी.)	ग्राभेल सडक (कि.मी.)	कालोपत्रे सडक (कि.मी.)	आर.सि.सी. सडक (कि.मी.)	ग्याविन पर्खाल (घन मिटर)	टेवा पर्खाल (घन मिटर)	सल्याव कल्भर्ट (वटा)	बक्स कल्भर्ट (वटा)	ह्यूम पाईप (मिटर)	पक्की नाली निर्माण (मिटर)	मोटरेवल पुल (वटा)	झोलुङ्गे पुल बृहत मर्मत (वटा)	झोलुङ्गे पुल निर्माण (वटा)
रुपन्देही	०	०	२१	४५	८	२८८	१०८७२	२५	३	४०५	१५६३२	११	०	०
नवलपरासी पश्चिम	०	०	९	१२	२	०	०	२	०	८	२९२०	१	०	१
कपिलवस्तु	०	०	११	१९	५	३१३५	१५४६	१०	१९	२४०	७७३५	४	१	१
पाल्पा	२	१७	५	१	७	५३२६	७०५१	३	५	७४३	१८२४६	४	३	०
गुल्मी	१३	२०	१७	१५	५	७५४०	५४९७	०	०	२३३	११५४०	२	०	१
अर्घाखाँची	३	३१	२८	२८	५	२९१६३	१५७६१	१	०	१७००	३३५७८	०	२	०
दाङ्ग	८	१३	२७	११	१	१२९२५	७३५६	४	३	४५२	३१९२०	३	१	२
प्यूठान	९	३०	२	९	१	१९४२५	१०३८७	१	०	५८०	९६६२	२	२	१
रोल्पा	४५	१९	७	५	१	१६३०६	३१९०	२	०	९५	०	३	०	२
रूकुम पूर्व	४६	४	०	०	०	७००९	९४२	०	०	०	२४३४	१	०	०
बाँके	०	०	१४	१७	१	३०	१२६	६	१	१०	१२०७१	४	०	०
बर्दिया	०	०	३१	१४	०	३३३२	५०९९	६	३६	५५५	७२१०	५	२	७
RCIP-AF	०	३१	५	०	०	२४६०६	८७७७	३	०	३४०	७१९०	०	०	०
जम्मा	**१२५**	**१६४**	**१७६**	**१७६**	**३६**	**१२९०८२**	**७६६०४**	**६३**	**६७**	**५३६०**	**१६०१३९**	**४०**	**११**	**१५**

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५२	अन्तर स्थानीय तह एवम् अन्तर जिल्ला जोड्ने सडकहरूलाई प्राथमिकता दिँदै प्रदेश सडक सञ्जाल गुरुयोजनामा समावेश भएका सडकहरूको प्राथमिकता निर्धारण गरी प्रदेशस्तरका राजमार्गहरूको निर्माण एवम् स्तरोन्नति गरिनेछ। सीमा सुरक्षा पोष्टहरूलाई एक-आपसमा सडक सञ्जाल मार्फत जोड्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ। नयाँ निर्माण हुने सडक पूर्वाधारहरूलाई अपाङ्गतामैत्री बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ।	स्थानीय तह पहुँच मार्ग अन्तर्गत आर्थिक बर्ष २०८१/०८२ मा कुल २९.३१ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ। त्यसैगरी प्रदेश स्तरका प्रमुख राजमार्ग एवम् प्रदेश गौरवका योजनाहरूमा आर्थिक बर्ष २०८१/०८२ मा कुल २५.७० कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ। सिमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम र सीमा सुरक्षा पोष्ट सडक सञ्जाल कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक बर्ष २०८१/०८२ मा कुल ६.३७ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ। नयाँ निर्माणहुने सडक पुलहरूलाई अपाङ्गमेत्री बनाउने कार्य भएको।
५३	प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको रामपुर-कपुरकोट सडकको स्तरोन्नति कार्यलाई छुट्टै आयोजनाको रुपमा प्राथमिकतामा राखी निर्माण कार्य अगाडि बढाईनेछ।	प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको रामपुर-कपुरकोट सडकको हार्थोक छहरा सडक खण्डको ठेक्का व्यवस्थापन लगायत निर्माण कार्य यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय मार्फत अगाडि बढाईएको छ।
५४	प्रदेशमा आर्थिक क्रियाकलाप चलायमान हुने गरी कृषि पकेट क्षेत्रमा कृषि सडक, पहिचान भएका पर्यटकीय क्षेत्रमा पर्यटन स्थल पहुँचमार्ग, सीमाक्षेत्रका व्यापारिक नाकामा पहुँच पुग्ने गरी सीमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम तथा महत्वपूर्ण उद्योग जोड्ने उद्योगस्थल पहुँच मार्ग निर्माण गर्न प्राथमिकता दिइनेछ। नजिकको मुख्य सडकसँग स्थानीय तहका केन्द्र जोड्ने सडकहरूको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।	प्रदेश गौरवको आयोजना, कृषि सडक, पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग, सीमा क्षेत्र सडक कार्यक्रम लगायतका सडक आयोजनाहरूमा बजेट विनियोजन भई कार्यान्वयन गरिएको। २० वटा स्थानीय तह पहुँच मार्ग योजना कार्यान्वयन गरिएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५५	सडक पूर्वाधार विकासका सबै चरणमा विपद् उत्थानशील, प्राकृतिक सौन्दर्यता र वातावरणमैत्री लगायतका बहुआयामिक पक्षमा जोड दिने नीति लिइनेछ। प्रदेश गौरव तथा रूपान्तरणकारी आयोजनाको पहिचान गरी कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिइनेछ। सडक मर्मत सम्भार नहुँदा सडकमा गरिएको लगानी ह्रास हुने भएकाले निर्मित सडक सम्पदा संरक्षण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ।	प्रदेश सरकार, नेपाल सरकार तथा बैदेशिक लगानीमा सञ्चालित प्रमुख सडकहरूमा आवश्यकता अनुसार संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याँकन प्रतिवेदन स्वीकृत गराई सो प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम योजना कार्यान्वयन गरी विपद् न्यूनीकरण गर्न तथा प्राकृतिक सौन्दर्यता कायम राख्न वातावारणमैत्री सडक पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ। त्यसैगरी सडक सञ्जालहरूको नियमित मर्मत, आकस्मीक मर्मत, आवधिक मर्मत तथा बृहत मर्मत कार्यलाई समेत निरन्तरता दिइएको छ। प्रत्येक जिल्लामा कालोपत्रे भएका सडकहरूको आवधिक मर्मत (Pothole Repairing, Resealing) तथा सडक मर्मतसम्भारकर्ता राखि करिव १५०० कि.मि. सडकको नियमित मर्मत कार्य भएको।
५६	सडक सुरक्षा कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रदेश लोकमार्ग तथा प्रदेश मार्गमा रहेका दुर्घटना जोखिम स्थलहरूको पहिचान गरी सडक भू-बनोट सुधार कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ। सवारी दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्न विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ। जोखिम स्थलमा आवश्यकता अनुसार छेकाबार, सावधान संकेत, रिफ्लेक्टेड साईनबोर्ड, खतरनाक घुम्ती मोडमा कन्भेक्स मिरर, सडक सुरक्षा जाँचस्थल व्यवस्थित गर्न रिफ्लेक्टेड चेकिङबोर्ड, ह्विल लकको प्रयोग, अधिक गतिबाट हुने दुर्घटना न्यूनीकरण गर्न लाईडर गन, स्मार्ट सवारी चालक अनुमतिपत्र जाँच गर्ने स्मार्ट लाईसेन्स रिडेवल मेसिन लगायतका साधनहरूको व्यवस्था गरी ट्राफिक व्यवस्थापनलाई सुरक्षित बनाइनेछ। सवारी दुर्घटना न्यूनीकरण तथा यातायात अनुगमन प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न सवारी जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।	सडक, पुल मर्मत सुधार तथा सडक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सडक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि प्रत्येक जिल्लामा बजेट विनियोजन गरिएको। विभिन्न सडक आयोजनाहरूको सर्भे तथा डिजाईनका आधारमा दुर्घटना जोखिम स्थलहरूको पहिचान गरी सवारी दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यकता अनुसार छेकाबार, सावधान संकेत, रिफ्लेक्टेड साईनबोर्ड, खतरनाक घुम्ती मोडमा कन्भेक्स मिरर आदि जडान गर्ने तथा खतरनाक मोडहरू सुधार गर्ने कार्यलाई लागत अनुमानमै समावेश गरी कार्यान्वयन तर्फ लगिएको छ।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५७	प्रदेशका पूर्वाधार आयोजनामा काम गर्ने श्रमिकको कार्यस्थलमा सुरक्षा, दुर्घटना बीमा, सुरक्षा औजार तथा कामदारको ज्याला प्राप्तिको सुनिश्चितताका लागि श्रमिकमैत्री नीति लिइनेछ।	निर्माण कार्यको ठेक्का सम्झौतामा कामदारहरूको बिमा समावेश गरी पेश्की भुक्तानी पूर्व विमा अनिवार्य गरिएको।
५८	कपिलवस्तुमा निर्माणाधीन गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला भवनलाई प्राथमिकता दिई निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ। निर्माण क्षेत्रमा हुने कार्यहरूको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न जनशक्ति, यन्त्र तथा उपकरणहरूको व्यवस्था गरी परीक्षण कार्य शुरु गरिनेछ।	गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ। त्यसैगरी गुणस्तर परीक्षण गर्न आवश्यक पर्ने उपकरणहरूको ब्यवस्थापनको लागि एशियाली विकास बैकसंग समन्वय भईरहेको छ।
६०	विकट बस्ती र समुदाय लाभान्वित हुने गरी लामो तरीको झोलुङ्गे पुलको निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिंदै स्थानीय तहबाट निर्माण गरिने झोलुङ्गे पुलमा प्रदेश सरकारबाट प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ।	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालयबाट PTAP मार्फत १०९ वटा स्थानीय तहलाई झोलुङ्गे पुलमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरी TBSWAp अन्तरगत ३८ वटा झो.पू. निर्माण सम्पन्न भएको। प्रदेशको लगानीमा १५ वटा झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
६१	प्रदेश लोकमार्ग तथा प्रदेश मार्गको सडक अधिकार क्षेत्र तोकी राजपत्रमा प्रकाशित गर्ने कामको शुरुवात गरिनेछ। प्रदेश लोकमार्ग तथा प्रदेश मार्गलाई सर्वयाम सडकको रूपमा विस्तार गर्न त्यस्ता सडकमा पर्ने पुलहरूको निर्माणलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ। प्रदेश सरकार मार्फत निर्माण हुने भवन, सडक, पुल लगायतका पूर्वाधारमा प्रादेशिक पहिचान चिन्ह राख्न प्रारम्भ गरिनेछ।	लुम्बिनी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०८२/०२/१९ को निर्णय वाट प्रदेश सडक ऐन,२०७७ वमोजिम प्रादेशिक लोकमार्ग र प्रादेशिक सडकहरूको परिभाषा र अन्य व्यवस्था बमोजिम हुने गरी प्राविधिक हिसावले उपयुक्त सडक सञ्जालको छनौट गर्ने गरी सडक सूची बमोजिमको प्रदेश सडक सञ्जाल गुरुयोजना निर्माणको बाँकी कार्य अगाडि वढाउन सैद्धान्तिक सहमति प्राप्त भए पश्चात सडक सञ्जाल गुरुयोजना निर्माण भैरहेको छ।

(श्रोतः भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय)

बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१३३	हालसम्म सडकको पहुँच नपुगेका रुकुम (पूर्वी भाग) का सात वटै वडामा सडकको ट्र्याक खोल्न आवश्यक रकमको व्यवस्था गरेको छु।	हालसम्म सडकको पहुँच नपुगेका रुकुम (पूर्वी भाग) का चारवटा वडाको सिमाना सम्म ट्र्याक खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।
१३६	प्रदेश गौरवको आयोजना रामपुर-जिनाबाङ सडक स्तरोन्नतिको लागि पाल्पा जिल्लाको हार्योंक छहरा सडक खण्ड र रोल्पा जिल्लाको निगालपानी-दहवन सडक खण्डलाई छुट्टै आयोजनाको रुपमा यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय अन्तर्गत सञ्चालन हुनेगरी बहुवर्षीय ठेक्का लगाइसकेका र बहुवर्षीय ठेक्काको क्रममा रहेका पाल्पा, अर्घाखाँची, प्यूठान र रोल्पा जिल्लाका सडक खण्ड कार्यान्वयन गर्न एकमुष्ठ रू. १८ करोड विनियोजन गरेको छु।	तीन वटा क्रमागत बहुवर्षीय आयोजनाहरू उपरोक्त सडकको अर्घाखाँची, प्युठान र पाल्पा खण्डमा सञ्चालनमा रहेका छन भने यस आर्थिक बर्षमा थप दुई वटा सडक खण्डहरूको बहुवर्षीय ठेक्का अगाडि बढाईएका छन्।
१३७	सिद्धार्थ राजमार्गको सिद्धबाबा क्षेत्रको जोखिमयुक्त खण्डमा निर्माणाधीन वैकल्पिक मार्ग बुटवल धागो कारखाना-चरङ्गे-झुम्सा सडक स्तरोन्नतिको कार्यलाई निरन्तरता दिन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	बुटवल धागो कारखाना-चरङ्गे-झुम्सा सडकको रुपन्देही खण्डमा कुल ३०७ मीटर लम्बाई तथा पाल्पा खण्डमा कुल ६० मीटर लम्बाईमा पक्की ढलान सडक निर्माण भएको छ।
१३८	पटौटी-दुर्गाफाँट-कुखुरे देउराली-खर्ज्याङ्ग-राङवास-सिमिचौर-तम्घास सडक, सन्धिखर्क-गच्छे-ढिकुरा-धनचौर-जुकेना-जलुके-लामाताल-बडिदमार-चैते-रामपुर सडक, बाँके र बर्दिया जोड्ने रौझा-राजापुर सडक लगायत प्रदेशका महत्वपुर्ण १७ वटा सडकको स्तर वृद्धिका लागि रू. २७ करोड ४५ लाख विनियोजन गरेको छु।	प्रदेश स्तरका प्रमुख राजमार्ग एवम् प्रदेश गौरवका योजनाहरूमा जम्मा रु पैतालिस करोड ३७ लाख ४१ हजार खर्च भई कुल २५.७० कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ।
१३९	स्थानीय तहका केन्द्रसम्म कालोपत्रे सडक पु-याउने लक्ष्यका साथ हाल सञ्चालनमा रहेको स्थानीय तह पहुँचमार्ग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै रू. ३७ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु।	स्थानीय तह पहुँच मार्ग अन्तर्गत संचालनमा रहेका कुल २० वटा आयोजनाहरूमा रु ४६ करोड ९३ लाख ३१ हजार खर्च भई कुल २९.३१ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ।
१४०	ग्रामीण अर्थतन्त्रमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने उद्देश्यका साथ महत्वपुर्ण २० वटा पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग स्तरोन्नति गर्न एकमुष्ट रू. ८ करोड ३० लाख विनियोजन गरेको छु।	पर्यटन क्षेत्र पहुच मार्ग अन्तर्गत संचालन भएका कुल २० वटा आयोजनाहरूमा रु ५ करोड ३२ लाख ९५ हजार खर्च भई कुल २.१४ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ।
१४१	सीमा क्षेत्र सडक कार्यक्रम अन्तर्गत नवलपरासी (ब.सु.प.) को बासावसाही- पिपरिया-महेशपुर सडक, कपिलवस्तुको महाराजगञ्ज-हदौना सडक, दाङको गोठबा-सुनपत्री-सुनछहारी सडक, बाँकको मनुखावा समाधिदेखि छोटी भन्सार जोड्ने सडक र वर्दिया	सिमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम अन्तर्गत संचालन भएका कुल २२ वटा आयोजनाहरूमा रु ११ करोड ९४ लाख ६१ हजार खर्च भई कुल ५.८३ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ।

	जिल्लाका ४ वटा सडक समेत जम्मा २० वटा सडकका लागि रू. १६ करोड ३५ लाख विनियोजन गरेको छ।	
१४२	संघीय सरकारसँगको लागत साझेदारीमा सञ्चालन हुने अर्घाखाँचीको सन्धिखर्क-बलकोट-तम्घास सडक (बलकोट-नेटा खण्ड।, पाल्पाको सालझण्डी-सुँगुरेढुङ्गा सडक, प्यूठानको बाग्दुला-दम्ती-बहाने-खवाङ-स्याउलीवाङ-नौबहिनी पर्यटन क्षेत्र सडक (बहाने स्याउलीवाङ खण्ड), रूकुम (पूर्वी भाग) को दुईखोली-बाघमारा-चुनवाङ-रुकुमकोट सडक, बर्दियाको बारबर्दिया-कतर्निया-धधवार-गुलरा-धामपुर-शक्तिनगर-जमुनिया-खैलारघाट-ठाकुरबाबा सडक, गुल्मीको तम्घास-बाब्रेछेडा-भाडगौउ-बाझघाट-रातडाँडा सडक, रोल्पाको निगालपानी-जिनावाङ कृषि सडक, निगालपानी-कोइलाझ्याम-पातीहाल्ना-महानेटा-दलसिडे-झुलानेटा सडक र शुलिचौर-थवाङ सडक (पोवाङ-थवाङ खण्ड) का लागि रू. १ अर्ब ९ करोड बजेट विनियोजन गरेको छ।	संघीय सरकारसँगको लागत साझेदारीमा सञ्चालन भएका अर्घाखाँचीको सन्धिखर्क-बलकोट-तम्घास सडक (बलकोट-नेटा खण्ड।, पाल्पाको सालझण्डी-सुँगुरेढुङ्गा सडक, प्यूठानको बाग्दुला-दम्ती-बहाने-खवाङ-स्याउलीवाङ-नौबहिनी पर्यटन क्षेत्र सडक (बहाने स्याउलीवाङ खण्ड), रूकुम (पूर्वी भाग) को दुईखोली-बाघमारा-चुनवाङ-रुकुमकोट सडक, बर्दियाको बारबर्दिया-कतर्निया-धधवार-गुलरा-धामपुर-शक्तिनगर-जमुनिया-खैलारघाट-ठाकुरबाबा सडक, गुल्मीको तम्घास-बाब्रेछेडा-भाडगौउ-बाझघाट-रातडाँडा सडक, रोल्पाको निगालपानी-जिनावाङ कृषि सडक, निगालपानी-कोइलाझ्याम-पातीहाल्ना-महानेटा-दलसिडे-झुलानेटा सडक र शुलिचौर-थवाङ सडक (पोवाङ-थवाङ खण्ड) मा रु ४६ करोड ०८ लाख ९९ हजार खर्च भई ८.४७ कि.मी लम्बाईमा कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।
१४३	निर्माणाधीन १०० वटा र नयाँ ६ वटा सडकपूलको निर्माण कार्य तथा अन्य सडकपुलको सम्भाव्यता अध्ययन एवम् विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि रू. १ अर्ब ३४ करोड ७५ लाख विनियोजन गरेको छ।	कुल ४० वटा मोटरेवल सडक पुलहरू निर्माणको कार्य सम्पन्न भएको छ।
१४४	दुर्गम बस्ती जोड्न निर्माणाधीन २२ वटा, नयाँ निर्माण २१ वटा र जीर्ण भएका अन्य झोलुत्रे पुलको मर्मत सम्भार गर्न रू. १७ करोड ११ लाख विनियोजन गरेको छ। स्थानीय तहबाट निर्माण गरिने झोतुझे पुलमा प्रदेश सरकारवाट प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छ।	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालयबाट PTAP मार्फत १०९ वटा स्थानीय तहलाई झोलुङ्गे पुलमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरी TBSWAp अन्तरगत ३८ वटा झो.पू. निर्माण सम्पन्न भएको। प्रदेशको लगानीमा १५ वटा झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ भने ११ वटा झोलुङ्गे पुलहरूको बृहत मर्मत कार्य सम्पन्न भएको छ।
१४५	सडक मर्मत सम्भार नहुँदा सडक दुर्घटनाको जोखिम बढ्ने र सडकमा गरिएको लगानी समेत हास हुने भएकाले सडक मर्मत तथा संरक्षण गर्ने कार्यका लागि रू. ४१ करोड ५६ लाख विनियोजन गरेको छ।	सडक सञ्जालहरूको नियमित मर्मत, आकस्मीक मर्मत, आवधिक मर्मत तथा बृहत मर्मत कार्यलाई समेत निरन्तरता दिइएको छ। प्रत्येक जिल्लामा कालोपत्रे भएका सडकहरूको आवधिक मर्मत (Pothole Repairing, Resealing) तथा सडक मर्मतसम्भारकर्ता राखि करिव १५०० कि.मि. सडकको नियमित मर्मत कार्य भएको।
१४६	सडक सुरक्षा कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रदेश लोकमार्ग तथा प्रदेश मार्गमा रहेका दुर्घटना जोखिम स्थलहरूको पहिचान गरी सडक भू-बनोट सुधार कार्य, जोखिम स्थलमा	सडक, पुल मर्मत सुधार तथा सडक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सडक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि प्रत्येक जिल्लामा बजेट विनियोजन गरिएको। विभिन्न सडक

	आवश्यकता अनुसार छेकावार, सावधान संकेत, रिफ्लेक्टेड साईनबोर्ड, खतरनाक घुम्ती मोडमा कन्भेक्स मिररको व्यवस्था गर्ने लगायत सडक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	आयोजनाहरूको सर्भे तथा डिजाईनका आधारमा दुर्घटना जोखिम स्थलहरूको पहिचान गरी सवारी दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यकता अनुसार छेकाबार, सावधान संकेत, रिफ्लेक्टेड साईनबोर्ड, खतरनाक घुम्ती मोडमा कन्भेक्स मिरर आदि जडान गर्ने तथा खतरनाक मोडहरू सुधार गर्ने कार्यलाई लागत अनुमानमै समावेश गरी कार्यान्वयन तर्फ लगिएको छ।
१४७	कपिलवस्तुमा भौतिक पूर्वाधार गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशालाको निर्माणाधीन भवन निर्माण कार्य सम्पन्न गरी गुणस्तर परीक्षण कार्य सुरु गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ। त्यसैगरी गुणस्तर परीक्षण गर्न आवश्यक पर्ने उपकरणहरूको ब्यवस्थापनको लागि एशियाली विकास बैंकसंग समन्वय भईरहेको छ।
१४८	सीमा सुरक्षा पोष्टलाई एक-आपसमा सडक सञ्जाल मार्फत जोड्न तथा स्तरोन्नति कार्यको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।	सीमा सुरक्षा पोष्ट सडक सञ्जाल कार्यक्रम अन्तर्गत संचालन भएका कुल ५ वटा आयोजनाहरूमा रु १ करोड १३ लाख ०४ हजार खर्च भई कुल ०.५४ कि.मी. सडकमा कालोपत्रे गर्ने काम सम्पन्न भएको छ।
१४९	वर्दियाको राजापुर भन्सारदेखि पकरीयापुरको भारतीय सिमासम्म सडकको बुढिकुलोमा सिग्नेचर वृज निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्न रू. ३ करोड बजेट विनियोजन गरेको छ।	प्रदेश सरकारसंग बजेट अभावका कारण बहुवर्षीय ठेक्का सञ्चालन गर्नको लागि स्रोत सहमति प्राप्त नभएको कारणले आयोजना संचालन हुन नसकेको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगतिः (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	४५१५१७	२९६०५०	६५.५७
२	पुँजीगत	१००३६१०१	६७२२४०१	६६.९८
	जम्मा	१०४८७६१८	७०१८४५१	६६.९२

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरणः (रु.हजारमा)

क्र. स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति
१	ब.उ.शी.नं.३३७०००११ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय चालु	७७९६२.०००	२६६५८.६५४	३४.१९
२	ब.उ.शी.नं.३३७०००१२ ग्रामिण सडक सञ्जाल सुधार आयोजना चालु	२४१६१.०००	७८८४.४५७	३२.६३
३	ब.उ.शी.नं.३३७०१०११ यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय चालु	२०२१४.०००	१२०६३.१७०	५९.६७
४	ब.उ.शी.नं.३३७०१०१२ सडक पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू चालु	१२८०३१.०००	१०१२२४.३०९	७९.०६
५	ब.उ.शी.नं.३३७०२०११ यातायात कार्यालयहरू चालु	१६४००४.०००	१४१३१९.४१२	८६.१६
६	ब.उ.शी.नं.३३७०२०१३ यातायात तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम चालु	१८६७८.३३२	५२८३.८९२	२८.२८
७	ब.उ.शी.नं.३३७९११३४ ग्रामिण सडक संजाल सुधार आयोजना(संघ सशर्त अनुदान चालु	१३८३०.०००	१६१५.७०२	११.६८
८	ब.उ.शी.नं.३३७०००११ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय पूँजी	३४८५.०००	२२८२.५९०	६५.४९
९	ब.उ.शी.नं.३३७०००१२ ग्रामिण सडक सञ्जाल सुधार आयोजना पूँजी	१५००.०००	३१०.६६४	२०.७१
१०	ब.उ.शी.नं.३३७०१०११ यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय पूँजी	५५००.०००	४२७.४०७	७.७७
११	ब.उ.शी.नं.३३७०१०१२ सडक पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू पूँजी	२४२००.०००	४०४८.३१३	१६.७२
१२	ब.उ.शी.नं.३३७०२०११ यातायात कार्यालयहरू पूँजी	२१३५०.०००	१५३४७.४४३	७१.८८
१३	ब.उ.शी.नं.३३७०२०१३ यातायात तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम पूँजी	६३३०.३४३	१०४५.३६०	१६.५१
१४	ब.उ.शी.नं.३३७९११३४ ग्रामिण सडक संजाल सुधार आयोजना(संघ सशर्त अनुदान पूँजी	६७६६५१.०००	३३७९३५.४५५	४९.९४
१५	ब.उ.शी.नं.३३७०२०१३ सडक तथा पुल निर्माण कार्यक्रम पूँजी	८६८४७८७.०००	५८५४५६७.५८०	६७.४१
१६	ब.उ.शी.नं.३३७०१०१४ सडक, पुल मर्मत सुधार तथा सडक सुरक्षा कार्यक्रम पूँजी	५१९२१३.०००	४२०१२४.९१८	८०.९१
१७	ब.उ.शी.नं.३३७९११३० झोलुङ्गे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान) पूँजी	८५००.०००	४३२७.८१७	५०.९१
१८	ब.उ.शी.नं.३३७९११३१ स्थानीय स्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहुँच सुधार परियोजना(संघ सशर्त अनुदान) पूँजी	८४१००.०००	८१९८३.६०६	९७.४८
	जम्मा	१०४८२४९६.६७५	७०१८४५०.७४९	६६.९५

वार्षिक राजस्व सङ्कलनः (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१	१४१५१-सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय		६४२.०९१	
२	१४२१२-सरकारी सम्पत्तीको विक्रिबाट प्राप्त आय		३७.०००	
३	१४२२४-परीक्षा शुल्क		३.०००	
४	१४२२५-यातायात क्षेत्रको आम्दानी		२४३०१४.९४२३.०००	
५	१४२२९-अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क		१६४१०.५६९	
६	१४२५६-चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब सम्बन्धी		८३३५७८.०४८	
७	१४३११-न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत		१४८.११७	
८	१४३१२-प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत		१४०८९.९१३	
९	१४५२९-अन्य राजस्व		२२९.६९९	
१०	१५१११-बेरुजु		४४६५६.५५१	
११	१५११२-निकासा खर्च		३७१.२६३	
१२	३३३४१-सवारी साधन कर		३२०५५७४.७२४	
			४३५८७५५.९१७३	

बेरुजु सम्बन्धी विवरणः (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	६६४९५१.९८९९३	२५३४३१.२९०१०	४११५२०.६९९८३
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	२७६७१९.२३९९१	७४६२७.२७५०६	२०२०९१.९६४८५
३	पेश्की	-	-	-
	कूल जम्मा	**९४१६७१.२२९८४**	**३२८०५८.५६५१६**	**६१३६१२.६६४६८**

३.११ युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- मन्त्रालयको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वे (O & M Survey)स्वीकृति र कार्यान्वयन,
- प्रदेश सरकार फेलोसिप/शोधवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधिको अन्तिम मस्यौदा तयार,
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली स्वीकृत तथा कार्यान्वयन,
- मन्त्रालयको संगठन निर्माण र व्यवस्थापन गर्न पुर्वाधार तयार,
- वेवसाइट (Website/Webmail) तयार र अध्यावधिक,
- उजिरसिंह रङ्गशाला निर्माण प्रकृया अगाडि बढाउन सहयोग र सहजिकरण गरिएको,
- प्रदेशस्तरीय मुख्यमन्त्री कपका विभिन्न खेलकुद प्रतियोगिताहरू सञ्चालन,
- १५औं राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगितामा सहभागी हुन खेलकुद प्रतियोगिता मार्फत् खेलाडी छनौट तथा सहभागी,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा उत्कृष्ट खेल प्रदर्शन गरी पदक प्राप्त प्रतिभाशाली खेलाडीलाई सम्मान,
- स्वास्थ्यका लागि खेलकुद कार्यक्रम अन्तर्गत युवालाई खेलतर्फ आकर्षित र प्रोत्साहित गर्न खेलकुद सम्बन्धी संस्थालाई खेलकुद सामग्री वितरण,
- सचेतनामुलक र उद्यमशीलता तालिम तथा कार्यक्रम सञ्चालन,
- प्रदेशस्तरीय नमुना संसद सञ्चालन कार्यक्रम सञ्चालन।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
११३	फेलोसिप कार्यविधि निर्माण	कार्यविधि तयार
११५	उजिरसिंह रङ्गशाला निर्माण	बहुवर्षीय आयोजना (ठेक्कामा)
११५	खेलकुद कार्यक्रम संचालन	२१ वटा खेलकुद कार्यक्रम संचालन
११५	स्काउट कार्यक्रम	-
११६	युवाका कार्यक्रमहरू	-

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
६८	उजिरसिंह रङ्गशाला निर्माण	बहुवर्षीय आयोजना (ठेक्कामा)
६८	प्रदेश खेलकुद परिषद्द्वारा जिल्लास्तरीय र प्रदेस्तरीय खेलकुद प्रतियोगिताहरू	२१ वटा खेलकुद कार्यक्रम सम्पन्न

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	२७८०१.१०४/-	६१९८.५२४/-	२२.२१
२	पुँजीगत	३४००.०००/-	२८८४.५७७/-	८४.८४
	जम्मा	**३१२०१.१०४/-**	**९०८३.१०१/-**	**२९.११**

३.११.१ प्रदेश खेलकुद परिषद, लुम्बिनी

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- प्रदेशस्तरीय प्रतियोगितामा सञ्चालन -१४ वटा
- राष्ट्रिय प्रतियोगितामा सञ्चालन - १ वटा
- कार्यक्रम रेफ्री रिफ्रेसर तथा सेमिनार - ३ वटा
- प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम (प्रशिक्षक/स्वयंम सेवक प्रशिक्षक) - ७५ जना
- अनुदान प्राप्त गर्ने संघ/संस्था - ३५ वटा
- अन्तराष्ट्रिय प्रशिक्षक प्रशिक्षणमा सहभागिता - २
- नवौं राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा पदक प्राप्त खेलाडी तथा प्रशिक्षक सम्मान -१४८ जना
- अन्तराष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक प्राप्त खेलाडी, प्रशिक्षक तथा ब्यवस्थापक सम्मान -१७ जना
- प्रदेशस्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	मन्त्रालयबाट निकासा	खर्च	प्रतिशत
१	चालु अनुदान	६२०००	४७२५०	४७२५०	१००% निकासा भएको रकमको
२	पुँजीगत	१०००			
	जम्मा		४७२५०	४७२५०	१००%

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
१	मेसिनरी तथा औजार खरिद		४००	३९०		
२	ल्यापटप डेस्कटप फोटोकपी प्रिन्टर आदि खरिद		२००	१९२		
३	कार्यालय प्रयोजनको लागि कुर्सी दराज ऱ्याक लगायतका फर्निचर खरिद		४००	२६९		
४	अधिकृत स्तर सातौं आठौं पारिश्रमिक		७८१	०		
५	अधिकृत स्तर छैटौं पाँचौं प्रशासन लेखा		१३२०	०		
६	कार्यालय सहयोगीका लागि पारिश्रमिक खर्च		३२५	२८३		
७	हलुका सवारीचालक पारिश्रमिक खर्च		३६०	२९८		
८	सहायक कम्प्युटर अपरेटरको लागि पारिश्रमिक खर्च		४५०	४२७		
९	पदाधिकारी पारिश्रमिक		७९०	७२५		
१०	कर्मचारीको पोशाक खर्च		७०	२०		
११	कर्मचारीहरूको महङ्गी भत्ता		१४०	०		
१२	पाले पहरा भत्ता		२०	०		
१३	आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धन खर्च		१७५	२५		
१४	पदाधिकारी/कर्मचारी बैठक तथा भ्रमण भत्ता		६००	३४४		
१५	पदाधिकारी सञ्चार		१००	५		
१६	ब्याट्री इन्भर्टर एसी आदि खरिद तथा जडान					
१७	अतिथि सत्कार		२५०	१०९		
१८	धाराको महसुल		२५	०		
१९	विद्युत महसुल		१००	०		
२०	पिउने पानी		२५	१४		
२१	इमेल इन्टरनेट वेबसाइट महसुल		५०	३२		
२२	टेलिफोन महसुल		९	२		
२३	पेट्रोल दुई पाङ्ग्रे		२३९	५६		
२४	डिजेल		७५०	५५२		
२५	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च		३५०	३१		
२५	दुई पाङ्ग्रे सवारी साधन मर्मत खर्च		१००	१९		
२६	सवारी साधनको बीमा तथा नवीकरण		९१	९१		
२७	कम्प्युटर ल्यापटप मर्मत खर्च		५०	१५		
२८	फोटोकपी स्क्यानर मर्मत खर्च		५०	०		
२९	मेशिनरी औजार मर्मत खर्च		५०	४१		
३०	भवन सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार		२००	१९५		
३१	खेल सामग्री खरिद		१४००	९८३		
३२	मसलन्द तथा कार्यालय सम्बन्धी सामान		३००	२९७		
३३	पर्दा कार्पेट आदि खरिद		१००	१००		
३४	ब्याट्री इन्भर्टर एसी आदि खरिद तथा जडान		१५०	१५०		
३५	कार्यालयको लागि आवश्यक फारम रेकर्ड फाइल खाम प्याड ब्रोसर पुस्तिका जस्ता कागज छपाई गर्न लाग्ने रकम		२००	८६		

क.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
३६	विज्ञ र सल्लाहकार सेवा सेवा तथा परामर्श		५०	४५		
३७	सूचना तथा सञ्चार विज्ञापन		५०	०		
३८	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खर्च		४००	१६३		
३९	विविध खालका कार्यक्रममा खाजा खाना तथा चियापान खर्च		२००	१९८		
४०	खेलाडी सम्मान कार्यक्रम		५०००	४०१५		
४१	प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम		७००	५६२		
४२	सबै खेलकुदहरूको पुरस्कार प्रदेश स्तरमा सञ्चालन हुने सबै प्रकारका खेल तथा खेलकुद प्रायोजन		६५००	६४७९		
४३	खेल सामग्री खरिद		१८००	१५७९		
४४	खेल प्रवर्धन कार्यक्रम		३०९५	२६८३		
४५	राष्ट्रपति रनिङ शील्ड प्रतियोगिता		४५०००	११२५०		
४६	जिल्ला खेलकुद विकास समिति प्रशासनिक तथा कार्यक्रम खर्च		२७००	२४००		
४७	विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा खेल सम्बद्ध कार्यक्रममा सहभागिता		५००	४२९		
४८	खेल पत्रकारितामा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम		५००	०		
४९	सेवा परामर्श तथा कार्यविधि निर्माण		२००	०		
५०	अन्तरप्रदेश भ्रमण तथा अनुभव आदानप्रदान		२५०	२२३		
५१	लुम्बिनी प्रदेश सरकारका प्रदेश निजामती कर्मचारीहरूबीच ब्याडमिन्टन प्रतियोगिता		१००	१००		
५२	मुख्यमन्त्री कप प्रतियोगिता		३८००	३८००		
५३	खेलकुद नीति संवाद कार्यक्रम		२००	०		
५४	विद्यालयमा खेलकुद अन्तरक्रिया तथा उत्प्रेरणा कार्यक्रम		२००	०		
५५	खेलकुदमा प्रतिबन्धित औषधि विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम		५००	०		
५६	लुम्बिनी खेल दर्पण वार्षिक प्रगति समीक्षा सहित		२००	०		
५७	रेफ्रीहरूको क्षमता विकास अभिवृद्धि कार्यक्रम		१०००	४२२		
५८	फरक क्षमता भएका खेलाडीहरूको लागि ह्वीलचेयर बास्केटबल प्रतियोगिता		२८०	२७७		
५९	फुटबल प्रतियोगिता		१२००	१११२		
६०	क्रिकेट प्रतियोगिता		१५००	१५००		
६१	एथलेटिक्स प्रतियोगिता		८००	८००		
६२	कराते प्रतियोगिता		६२५	६२२		
६३	तेक्वान्दो प्रतियोगिता		७००	६८५		
६४	बास्केटबल प्रतियोगिता		५००	४९९		
६५	कबड्डी प्रतियोगिता		१५००	०		
६६	आइटीएफ तेक्वान्दो प्रतियोगिता		११००	१०५०		
६७	जुडो प्रतियोगिता		२००	१७२		
६८	उसु प्रतियोगिता		३००	२६३		
६९	बक्सिङ प्रतियोगिता		५००	०		
७०	साहसिक खेल प्रवर्धन कार्यक्रम		३००	०		

क.स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
७१	विविध खर्च		४८०	१६७		

खर्च विवरण

क.स.	विवरण	रकम
१	पुँजीगत खर्च	८५२
२	चालु खर्च	५३०८
३	कार्यक्रम कुल खर्च	४१०८९
५	कुल खर्च	४७२५०
६	बाँकी रकम	१००

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (रु हजारमा)

क.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	२३.६२०		
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	.०३३		
३	पेश्की	०		
	कूल जम्मा	२३.६५३		

३.१२ शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

- आ व २०८१।८२ मा १२४ वटा आयोजनाको कार्य सम्पन्न भई १५६७३६ जनसंख्या लाभान्वित भएको,
- ३१४ वटा आयोजनामा ८०% भन्दा वढि कार्य सम्पन्न भइसकेको छ।
- ६ वटा पानीको गुणस्तरसम्बन्धी आयोजनाहरू सम्पन्न गरेर ६४८२ जनसंख्या लाभान्वित भएका छन्।
- २५ वटा खानेपानी आयोजनामा chlorination unit जडान गरी सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय (सेफ वाटर कम्युनिटी) निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ,
- शहरी तर्फ ७४.०२ कि.मि. ढल निर्माण, ७२३७.३५ मी रिटेनिङ वाल निर्माण,
- ४१.३९ कि.मि ग्राभेल सडक निर्माण, ४४.४१ कि.मि. पिच सडक निर्माण,
- १८११७ मि. पि सि सि सडक निर्माण, १२२४७ मि. फूटपाथ निर्माण, १ वटा पार्क निर्माण,
- ६ वटा सरकारी कार्यालय भवन निर्माण र ४२ वटा सरकारी कार्यालयको भवन मर्मतका काम भएका छन्।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
७४	प्रदेश सरकारको “एक घरः एक धारा” को सङ्कल्पलाई पुरा गर्न स्थानीय तहसँग सहलगानी/सहकार्यको माध्यमबाट “जनतासँग प्रदेश सरकार खानेपानी विकास कार्यक्रम “ संचालन गरिनेछ। हाल सञ्चालित ८० प्रतिशत कार्य सम्पन्न भैसकेका १६८ क्रमागत आयोजनालाइ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ भित्र सम्पन्न गरी थप ७ लाख ४ हजार ३८८ जनसंख्यालाई आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवा पुर्याइनेछ। अन्य क्रमागत आयोजनालाई वाश प्लानको प्राथमिकीकरण र भौतिक प्रगतिको आधारमा बर्गीकरण गरी सम्पन्न गर्दै लगिनेछ। खानेपानी क्षेत्रमा जनसहभागिता परिचालन गर्ने विद्यमान नीतिगत व्यवस्थालाई समयानुकूल सुधार गरिनेछ।	१२४ वटा आयोजनाको कार्य सम्पन्न भई १५६७३६ जनसंख्या लाभान्वित भएको र ३१४ वटा आयोजनामा ८०% भन्दा बढी कार्य सम्पन्न भइसकेको।
७५	लुम्बिनी प्रदेशका सबै स्थानीय तहको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (वाश प्लान) निर्माणलाई पूर्णता दिइनेछ। योजनाको प्राथमिकीकरण अनुसार बजेट विनियोजन हुने व्यवस्था मिलाईनेछ।	८५ वटा पालिकाहरूमा वाश प्लानको कार्य सम्पन्न भइसकेको र ९९ वटा पालिकामा डाटा लिने कार्य सम्पन्न भइसकेको।
७६	प्रदेशमा हाल ७.६% जनसंख्यामा उपलब्ध भएको सुरक्षित खानेपानी सेवाको पहुँच वृद्वि गर्न खानेपानी गुणस्तर सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा क्रियाशील संघसंस्थासँगको सहकार्यमा खानेपानी शुद्धिकरणको विधि प्रयोग गरी सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय (सेफ वाटर कम्युनिटी) निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। निर्माणधीन खानेपानी आयोजना सम्पन्न गरी सोही आयोजनाबाट प्रदेश प्रशासनिक परिसरभित्र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था मिलाईनेछ।	६ वटा गुणस्तरका आयोजनाहरू सम्पन्न गरेर ६४८२ जनसंख्या लाभान्वित भएको। २५ वटा खानेपानी आयोजनामा chlorination unit जडान गरी सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय (सेफ वाटर कम्युनिटी) निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
७७	जलवायु परिवर्तनको कारणबाट ह्रास हुँदै गएका परम्परागत पानीका स्रोत एवम् तराई मधेशमा वर्षेनी घट्दै गइरहेको भूमिगत पानीको सतहलाई संरक्षण गर्न स्रोत संरक्षण र पुनर्भरण निर्माण गरिनेछ।	विभिन्न खानेपानी आयोजनामा श्रोत संरक्षणको कार्यक्रम सञ्चालन गरी खानेपानी आयोजनाको श्रोतको संरक्षण गरिएको।
७८	प्रदेश भित्रका दुर्गम, पिछडिएका तथा खानेपानीको सहज पहुँचबाट वञ्चित भएका बस्तीको पहिचान गरी सुरक्षित खानेपानी सेवा विस्तार गरिनेछ। दाङको कोइलावास लगायत सीमवर्ती बस्तीमा खानेपानी क्षेत्र विशेष कार्यक्रम लागू गरिनेछ।	कोइलावासमा पानी सञ्चालन भएको र आयोजनाको कार्य निरन्तर भइरहेको।
७९	पूर्व- पश्चिम लोकमार्गमा पर्ने नवलपरासीको बर्दघाट, रुपन्देहीको सैनामैना र कपिलवस्तुको चन्द्रौटामा निर्माणधीन पुनर्ताजगी केन्द्र (रिफ्रेस सेण्टर) को पहिलो चरणको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सञ्चालनको लागि स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गरिनेछ।	निर्माणधीन पुनर्ताजगी केन्द्र (रिफ्रेस सेण्टर) को पहिलो चरणको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिसकेको र स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्ने तयारी भइरहेको।
८०	स्थानीय तहसँगको समन्वय र सहकार्यमा पूर्ण सरसफाइ उन्मुख कार्यक्रम संचालन गर्दै आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक स्थलमा वाटर एटिएम तथा लैङ्गिकमैत्री सार्वजनिक शौचालयको निर्माण गरिनेछ।	कपिलवस्तु र रुपन्देही गरेर ४ वटा स्थानमा वाटर एटिएम निर्माण गरिएको र रुपन्देहीको एउटा स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिएको।
८१	खानेपानी आयोजनाको दिगो व्यवस्थापन एवम् सञ्चालनका लागि कार्यालय तथा उपभोक्ता संस्थामा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	खानेपानी उपभोक्ता संस्थालाई बाँके र कपिलवस्तुमा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
८२	विपद्मा परेका तथा जोखिममा रहेका बस्तीको स्थानान्तरण र प्रभावित क्षेत्रको पुनःनिर्माणका लागि स्थानीय तहको सहकार्यमा आवास, बाटो, खानेपानी सहितको बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कृषि पेशामा आधारित विपद् प्रभावित परिवारलाई कृषि पेशामा नै जनजीविकाको पुनर्स्थापन हुनेगरी बस्ती विकास गरिनेछ। विपद्बाट प्रभावित भएका समुदायलाई तत्काल छोटो समयका लागि आश्रय दिन प्रदेशका विभिन्न स्थानमा आपतकालीन आश्रय स्थल (ईमर्जेन्सी सेल्टर) को व्यवस्था गरिनेछ।	विपदबाट प्रभावित क्षेत्रमा आवास तथा वस्ती विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका, विभिन्न सामुदायिक भवन निर्माण भएकाले उक्त भवनलाइ विपदको समयमा उपयोग गर्न सकिने।
८३	पहाडबाट तराईमा बढ्दो बसाइँसराइ निरुत्साहन गर्न एवम् छरिएर रहेका बस्तीलाई एकीकृत गर्न बाक्लो बस्ती रहेका उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी हरियाली सहितको शहरी पूर्वाधार, गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारी सहितको व्यवस्थित "नमुना बस्ती विकास कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ। शहरी तथा सहर उन्मुख क्षेत्रका संभाव्य स्थानमा स्थानीय तहसँगको समन्वय र सहकार्यमा हरियाली सहितको खुला पार्क निर्माण गरी शहरी सौन्दर्यता अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ।	दाङ-तुल्सीपुर, पाल्पा-रामपुर, कपिलवस्तु-महाराजगंज जिल्लामा ग्रामीण विकास तथा साना शहरी पुर्वाधार निर्माण भइरहेको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
८४	प्रदेश सरकारको गौरवको आयोजनाको रुपमा रहेको लुम्बिनी प्रदेश राजधानी दाङ देउखुरीमा निर्माणाधीन संरचनाको निर्माण कार्यलाई तिव्रता दिई निर्धारित समय भित्र सम्पन्न गर्नका लागि स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ।	प्रशासनिक भवन निर्माण कार्यको पहिलो चरणको भौतिक ८५% र वित्तीय ६७.३३ % र दोस्रो चरण भौतिक ४५% र वित्तीय ३२.०७ % भएको।
८५	आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरण भएका सशर्त अनुदानमा सञ्चालित जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत लक्षित वर्गका ७,४१६ आवास आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा सम्पन्न गर्ने गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ।	बाँकेमा १९ र रुपन्देहीमा ३ गरी २२ आवास इकाइको निर्माण सम्पन्न भएको।
८६	निर्माण कार्यमा स्थानीय सामग्रीको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरी मौलिक एवम् प्राचीन वास्तुकलाको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ। भवन निर्माण गर्दा प्रदेश भवन ऐन, राष्ट्रिय भवन संहिता र भवन निर्माण मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ। परम्परागत निर्माण सामग्री प्रयोग गरी निर्माण हुने संरचनालाई राष्ट्रिय भवन सहिंता अनुरुप बनाउन तालिम सञ्चालन गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ।	प्रदेशमा निर्माण गरिएका र निर्माणको चरणमा रहेका सबै भवनमा पुर्णरुपमा भवन संहिताको परिपालन गरेको, स्थानीय निर्माण सामाग्रीको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरेको र निर्माण क्रियाकलापमा संलग्न सबैलाइ अनुगमनका चरणमा भवन संहिताको जानकारी गराई क्षमता विकास गरिएको।
८७	पौराणिक महत्व बोकेका बस्तीको संरक्षण गरी स्थानीय तहसँगको सहलगानी/सहकार्यमा सुविधायुक्त बस्ती बनाउन संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ। लुम्बिनी प्रदेश भित्र आफ्नो मौलिक संस्कृति, सभ्यता र स्वरुप झल्किने बस्ती पहिचान गरी नमुनाको रुपमा "सम्पदा बस्ती" विकास एवम् प्रवर्द्धन गरिनेछ।	नमुना सम्पदा वस्ती विकासको लागि प्युठान जिल्लाको प्युठान नगरपालिका, नवलपरासी जिल्लाको सुस्ता र प्रतापपुर पालिका, कपिलवस्तुको शिवराज र विजयनगर पालिकामा संभाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएको।
८८	नयाँ शहरको निर्माण र शहरी पूर्वाधारको विकास तथा विस्तारका लागि आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोतको व्यवस्थापनका लागि प्रदेश सरकारको आन्तरिक स्रोतका साथै ऋण लगानी, सार्वजनिक निजी साझेदारी, लागत सहभागिता लगायतका वैकल्पिक लगानी विधि अवलम्बन गरिनेछ। स्थानीय तहलाई शहरी योजना तयार गरी शहरी विकास र विस्तार गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ। संघीय सरकारसँगको समन्वयमा प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी भित्राउन पहल गरिनेछ।	वैकल्पिक लगानी विधि परिचालन सम्बन्धमा शहरी पूर्वाधार निर्माण गर्न alternative financing mechanism बारे छलफल भइरहेको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
११३	लुम्बिनी प्रदेशमा एक घरः एक धाराको संकल्प पुरा गर्न जनतासंग प्रदेश सरकार खानेपानी विकास कार्यक्रम।	१२४ वटा आयोजनाको कार्य सम्पन्न भई १५६७३६ जनसंख्या लाभान्वित भएको र ३१४ वटा आयोजनामा ८०% भन्दा बढी कार्य सम्पन्न भइसकेको।

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
११४	प्रदेशमा सुरक्षित खानेपानी सेवाको पहुँच बृद्धि गर्न खानेपानी गुणस्तर सुधार कार्यक्रम तथा सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय (सेफ वाटर कम्युनिटी) निर्माण।	६ वटा गुणस्तरका आयोजनाहरू सम्पन्न भई ६४८२ जनसंख्या लाभान्वित भएको। २५ वटा खानेपानी आयोजनामा chlorination unit जडान गरी सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय (सेफ वाटर कम्युनिटी) निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइएको।
११५	भूमिगत पानीलाई स्रोत संरक्षण तथा पुनर्भरण कार्यक्रम।	विभिन्न खानेपानी आयोजनामा श्रोत संरक्षणको कार्यक्रम सञ्चालन गरी खानेपानी आयोजनाको श्रोतको संरक्षण गरिएको।
११६	प्रदेश भित्र दुर्गम, पिछडिएका तथा खानेपानीको सहज पहुँचबाट बन्चित बस्तीहरूमा खानेपानी सेवा विस्तार गर्न खानेपानी क्षेत्र बिशेष कार्यक्रम	कोइलावासमा खानेपानी सेवा सञ्चालन भएको र आयोजनाको कार्य निरन्तर भइरहेको।
११७	सार्बजनिक स्थलमा वाटर एटिएम र लैंगिकमैत्री सुबिधा सम्पन्न शौचालयको निर्माण	कपिलवस्तु र रुपन्देही गरेर ४ वटा स्थानमा वाटर एटिएम निर्माण गरिएको र रुपन्देहीमा १ वटा स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिएको।
११८	विपद् र जोखिममा रहेका बस्तीको स्थानान्तरण र प्रभावित क्षेत्रको पुनः निर्माणका लागि स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा आवास, बाटो, खानेपानीसहितको बस्ती विकासका लागि बजेट छुट्टाएको छु।	विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा वस्ती विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका, विभिन्न सामुदायिक भवन निर्माण भएकाले उक्त भवनलाई विपद्को समयमा उपयोग गर्न सकिने।
११९	प्रदेशका शहरोन्मुख क्षेत्र तथा स्थापित शहरको विकासका लागि छनौट गरिएका तिनाउ करिडोरको दायाँ बायाँ १२०० मिटरको क्षेत्रफल, कपिलवस्तुको तिलौराकोट र शिवपुर, प्यूठानको स्वर्गद्वारी, अर्घाखाँचीको मथुरावेशी बेलाहा र रुकुमकोटको गुरुयोजना तयार गरी जग्गा एकीकरण विधिबाट आधुनिक सुरक्षित र व्यवस्थित सहरको विकास गर्ने कार्यलाइ प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ।	दाङ-तुल्सीपुर, पाल्पा-रामपुर, कपिलवस्तु-महाराजगंज जिल्लामा ग्रामीण विकास तथा साना शहरी पुर्वाधार निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको।
१२०	पहाडबाट तराई क्षेत्रमा बढ्दो बसाइसराई निरुत्साहन एवम् पहाडी क्षेत्रमा छरिएर रहेको बस्तीलाई एकीकृत गर्न उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीसहितको व्यवस्थित "नमुना बस्ती विकास कार्यक्रमको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।	दाङ-तुल्सीपुर, पाल्पा-रामपुर, कपिलवस्तु-महाराजगंज जिल्लामा ग्रामीण विकास तथा साना शहरी पुर्वाधार निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको।
१२१	प्रदेश सरकारको गौरवका आयोजनाको रुपमा रहेको लुम्बिनी प्रदेश राजधानी राप्ती उपत्यका (देउखुरी) मा निर्माणाधीन संरचनाको निर्माण कार्यलाई निर्धारित समयमा सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	प्रशासनीक भवन निर्माण कार्यको पहिलो चरणको भौतिक ८५% र वित्तीय ६७.३३ % र दोस्रो चरण भौतिक ४५% र वित्तीय ३२.०७ % भएको।
१२२	निर्माण कार्यमा स्थानीय सामग्रीको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरी मौलिक एवम् प्राचीन वास्तुकलाको संरक्षण र	प्रदेशमा निर्माण गरिएका र निर्माणको चरणमा रहेका सबै भवनमा पुर्णरुपमा भवन संहिताको परिपालन

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	प्रवर्द्धन गरिनेछ। परम्परागत निर्माण सामग्री प्रयोग गरी निर्माण हुने संरचनालाई राष्ट्रिय भवन संहिता अनुरुप बनाउन दक्ष जनशक्ति उत्पादनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	गरेको, स्थानीय निर्माण सामाग्रीको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरेको र निर्माण क्रियाकलापमा संलग्न सबैलाइ अनुगमनका चरणमा भवन संहिताको जानकारी गराई क्षमता विकास गरिएको।
१२३	लुम्बिनी प्रदेश भित्र आफ्नै मौलिक संस्कृति, सभ्यता र स्वरुप झल्किने वस्ती पहिचान गरी नमुनाको रुपमा "सम्पदा बस्ती" विकास एवम् प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	२५९३००	१७५१७६	६७.५६
२	पुँजीगत	५१५००५५	४३९७९८३	८५.४०
	जम्मा	५४०९३५५	४५७३१६०	८४.५४

स्वीकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र स.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	परिमाण	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति	भौतिक प्रगति
१	सघन खानेपानी विकास आयोजना	११८५	१४८२२४४	१३९०९८८	९३.८४	९५
२	सरसफाई तथा ढल व्यवस्थापन कार्यक्रम	३४	१५०३३	११३९९	७५.८३	७७
३	खानेपानी आयोजना गुणस्तर अभिवृद्धि तथा श्रोत संरक्षण कार्यक्रम	२८	६४४४१	५५४५६	८६.०६	८७
४	खानेपानी आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम	१६३	१९५४११	१७३८९८	८८.९९	९०
५	खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१	१४००	१३९२	९९.४४	१००
६	जलवायु अनुकुलित वृहत खानेपानी आयोजना(संघ सशर्त अनुदान)	१६४	१६०८३०	१५५२९१	९६.५६	१००
७	तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१३५	७५०७३	७३८३९	९८.३६	१००
८	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१५	११६७७	९९६४	८५.३३	९०
९	आवास व्यवस्था तथा वस्ती विकास कार्यक्रम		७२३४८२	५२८४६७	७३.०३	७५
१०	भवन तथा सभाहल निर्माण कार्यक्रम		३००२५१	१२६९९२	४२.३०	४५
११	शहरी पूर्वाधार विकास कार्यक्रम		२०८१८७२	१८४१९९८	८८.४८	९०
१२	आवास, भवन मर्मत सुधार		२६९४१	२३२२८	८६.२२	९०
१३	आवास व्यवस्था कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)					

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
१	मन्त्रालयको	१८९६२०	९३६८११

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	९३८.२४९	१६०.३७५	७७७.८७४
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	४५.८१६	५.००४	४०.८१२
३	पेश्की	१२३.७२०	६९.३५८	५४.३६२
	कूल जम्मा	**११०७.७८७**	**२३४.७३७**	**८७३.०४९**

३.१३ सामाजिक विकास मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू (रु.हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	खुद बजेट	खर्च	खर्च %	मुख्य उपलब्धिहरू
३५००००१४३ शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम	४३२१३१	३२७७६९	६८.८३	३९० वटा भवन निर्माण को कार्य सम्पन्न भएको
३५००००१४४ शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम	८०१५६९	५५७७३५	७२.८६	
३५००००१९३ उच्च शिक्षा कार्यक्रम	४५५४९	३२७०८	६९.१५	सामुदायिक क्याम्पसहरूमा पूर्वाधार तथा ४ वटा पुस्तकालय निर्माण
३५००००१९४ उच्च शिक्षा कार्यक्रम	४५२१५	३१११७	६८.३९	
३५००००२२३ नमुना विद्यालय र विशेष शिक्षा कार्यक्रम	११२८९६	७४४७६	१५८.३७	३ वटा अटिजम स्रोत कक्षा व्यवस्थापन, करिब ५५ वटा मदरसाको पूर्वाधार सूधार भएको
३५००००२२४ नमुना विद्यालय र विशेष शिक्षा कार्यक्रम	७४५००	४३७७८	५९.९७	
३५००००२३३ विज्ञान तथा प्रविधि विकास कार्यक्रम	१७१०४	११८२	६.४६	नवप्रवर्तन केन्द्रको स्थापना कार्य सम्पन्न हुन नसक्दा खर्च कम भएको
३५००००२३४ विज्ञान तथा प्रविधि विकास कार्यक्रम	८०००	०	०	
३५००००२४३ लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय	९००००	७८७५०	८७.५	प्राविधिक विषय अन्तरगत स्नातक र स्नातकोत्तर तहमा गरी २०४ जना विद्यार्थी भर्ना भई सञ्चालन भएको
३५००१०११३ शिक्षा तथा सामाजिक विकास निर्देशनालय	२५७६५	१६६२४	६४.८५	८५४६ जना विद्यार्थी (विभिन्न लक्षित समुह)ले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेको
३५००१०११४ शिक्षा तथा सामाजिक विकास निर्देशनालय	२००	२००	१००	
३५००५०११३ शिक्षा तालिम केन्द्र	१९६८०	१२६११	६४.०८	१७६८ जना शिक्षक हरूले तालिम प्राप्त गरेको
३५००५०११४ शिक्षा तालिम केन्द्र	८००	६३५	७९.३८	
३५०९११२५३ राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड(संघ सशर्त अनुदान)	५१२००	४६४१०	९०.६४	माध्यमिक शिक्षा परीक्षा सञ्चालन
३५०९११२६३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ सशर्त अनुदान)	६१३५०१	४८४९३०	७९.०४	१ नमुना प्राविधिक शिक्षालय, १२ शिक्षालयलाई SIP मा आधारित सहयोग र १२ शिक्षालयलाई ICT सहयोग,

बजेट उपशीर्षक	खुद बजेट	खर्च	खर्च %	मुख्य उपलब्धिहरू
३५०९११२६४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ सशर्त अनुदान)	२५८८५	२२९२०	८८.५५	१२ शिक्षालयबाट करिब ४६० विद्यार्थी अप्रेन्टसीप तालिम लिएका
३५०९११२८३ विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना-(प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि)(संघ सशर्त अनुदान)	५७५०७	३४२३३	५९.५३	३ वटा ठुला पूर्वाधार यूक्त विद्यालयको स्थापना
३५०९११२८४ विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना-(प्रदेश तथा स्थानीय तहका लागि)(संघ सशर्त अनुदान)	३८५००	२३८१५	६१.८६	
जम्मा	२९२०२५७	२०१४५८०	६८.९९	

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण:

बुँदा नं	नीति तथा कार्यक्रम	उपलब्धि
१०५	स्थानीय तहसँगको समन्वय र सहकार्यमा विद्यालय सेवा क्षेत्र (स्कुल डिस्ट्रिक्ट) अवधारणा सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ। गुणस्तरीय शिक्षाका लागि भौतिक पुर्वाधारका साथै शिक्षकको क्षमता विकास,शिक्षण सिकाई, परिवार र समुदायको शिक्षामा सहभागिता र जवाफदेहिता निर्माण जस्ता सामाजिक पुर्वाधार लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	३९० वटा भवन, ९० वटा शौचालय, अन्य निर्माण ३१८
१०६	शिक्षकको पेशागत विकासका लागि मागमा आधारित तालिम तथा अन्य प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन र व्यवस्थापन गरिनेछ साथै प्रदेश तथा स्थानीय तहमा कार्यरत शिक्षा सेवाका कर्मचारीको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	१२५० जना शिक्षकलाई संघीय तालिम, २३५ जना शिक्षक शिक्षकलाई प्रादेशिक तालिम सञ्चालन
१०७	शिक्षा सम्बन्धी विकास साझेदार निकायसँगको सहकार्यमा युवाका लागि औद्योगिक प्रशिक्षण, वृत्ति परामर्श, प्राविधिक शिक्षालयको स्तरीकरण, प्रशिक्षकको तालिम तथा अनौपचारिक क्षेत्रमा सिकेका सीपको परीक्षण, नक्साङ्कन र प्रमाणीकरणका लागि आवस्यक संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ।	४८७८ जना विद्यार्थीलाई वृत्ति परामर्श तालिम पाएका
१०८	युवामा सकारात्मक र समाजसेवी भावनाको विकास एवम् प्राविधिक तथा अन्य क्षेत्रको आवश्यकतालाई पुरा गर्न स्वयंसेवक परिचालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। प्राविधिक शिक्षालयमा लक्षित वर्गको पहुँच, गुणस्तर र सुशासनका लागि अन्तरनिकाय सहकार्य गरिनेछ। प्राविधिक शिक्षालयमा रोजगार सूचना केन्द्र र नवप्रवर्तन केन्द्र जस्ता इकाइको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ।	५ वटा रोजगार सूचना केन्द्रको स्थापना भएको,
१०९	शैक्षिक संस्थाको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि शैक्षिक सामाग्रीको व्यवस्था, शिक्षण सिकाई पद्धतिमा सुधार, सफल अनुभवको आदान-प्रदान, अत्याधुनिक शिक्षण विधि र प्रविधिको उपयोग मार्फत स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा "प्रदेश प्रमुख शैक्षिक सुधार कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको संयुक्त अनुगमन संयन्त्र निर्माण गरी अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ।	बजेट विनियोजन नभएको

बुँदा नं	नीति तथा कार्यक्रम	उपलब्धि
११०	अनुसन्धान र विकासलाई उच्च शिक्षाको अभिन्न अंगको रुपमा विकसित गर्दै लगिनेछ। लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयलाई प्रभावकारीरुपमा सञ्चालन र विस्तार गरिनेछ। प्रदेशस्तरमा प्राज्ञिक अनुसन्धान, वैज्ञानिक सोच तथा सीपको विकास गरी नवप्रवर्तनमा जोड दिन रुपन्देहीको सियारीमा विज्ञान संग्रहालयको निर्माणलाई निरन्तरता दिईनेछ।	लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय प्राविधिक स्नातक र स्नातकोत्तर तहमा २०४ जना विद्यार्थी भर्ना
१११	सिकाईमा विशेष आवश्यकता भएका वालवालिका शिक्षामा दिँदै आएको सहयोगलाई निरन्तर दिदैं अटिजम भएका वालवालिकाका लागि स्रोत कक्षा सन्चालन र व्यवस्थापनमा सहयोग गरिनेछ। बाँकि जिल्लामा अटिजमको थप कक्षा सञ्चालनमा सहयोग गरिनेछ।	३ वटा अटिजम विद्यालयलाई व्यवस्थापन सहयोग
११२	शिक्षाको समग्र विकासको लागि थोरै विद्यालय धेरै विद्यार्थी विद्यार्थीसँग विशेषज्ञ नमुना शिक्षण विद्यालय मेरो विद्यालय मेरो दायित्व विद्यालयका लागि मेरो एक दिन लगाएतका शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ।	मेरो विद्यालय मेरो दायित्व अभियान सञ्चालन भएको
११८	प्रदेशलाई बालमैत्री, लैङ्गिकमैत्री र अपाङ्गता तथा जेठनागरिकमैत्री प्रदेशका रुपमा विकास गर्न लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिक बजेट तथा लैङ्गिक परीक्षण नीति तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ। प्रदेशको लैङ्गिक समानता नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	लैङ्गिक समानता नीति २०८० कार्यान्वयनमा रहेको
११९	"लुम्बिनीका महिलाः आत्मनिर्भरतामा पहिला" भन्ने नारा सहित उद्यमशीलताको माध्यमवाट उत्पादन, रोजगार र स्वरोजगार सृजना गरी महिलालाई आर्थिक रुपमा सक्षम र सीपयुक्त बनाई आत्मनिर्भर बनाउन स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा महिला उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। महिला, दलित, अतिविपन्न तथा पछाडि परेका वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणका लागि चेतनामूलक तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। लक्षित वर्गबाट उत्पादित वस्तु तथा सेवाको बजार प्रबर्द्धन गरिनेछ। रोजगारदातालाई महिला श्रमिकको संख्या बढाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ।	उद्यमशीलता कार्यक्रमको कार्यविधि स्वीकृत नहुँदा बजेट कार्यान्वयन नभएको
१२०	सन् २०३० सम्म प्रदेशलाई बालविवाह मुक्त बनाउन बाल विवाह अन्त्यका लागि प्रदेश सरकारको दश वर्षे रणनीति स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ। बाल विवाह, बाल श्रम, बालबालिका बिरुद्धको हिंसा, बाल यौन दुर्व्यवहार, बालबालिका बेचबिखन तथा गैरकानूनी ओसारपसार नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।	प्रदेश सरकारको दश वर्षे रणनीति कार्यान्वयनमा रहेको
१२१	विपदमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायतका वर्गको संरक्षणका लागि विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण (जेड्सी)मैत्री विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। प्रदेश र स्थानीय तहको संरक्षण विषयगत क्षेत्र (प्रोटेक्सन क्लस्टर) को क्षमता विकासका माध्यमबाट क्रियाशिल बनाईनेछ।	विपद् प्रतिकार्यका लागि पोटेक्सन कलष्टरको गठन भई विपद्का तयारीका कार्य भएको

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५८	"शैक्षिक पूर्वाधारमा सुधारः गुणस्तरीय शिक्षाको आधार को मान्यता बमोजिम सामुदायिक विद्यालय तथा क्याम्पसको भौतिक तथा प्राविधिक पूर्वाधार विकासका लागि रु १ अर्ब १० करोड विनियोजन गरेको छ।	क्याम्पस तथा विद्यालय गरी ३९० विद्यालय भवन र ३१३ निकायमा भौतिक पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न
५९	प्रदेश गौरवको आयोजनाका रुपमा रहेको लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको सञ्चालन, व्यवस्थापन, गुणस्तर र प्रभावकारिता विस्तार गर्न रू. ९ करोड छुट्याएको छु।	२०४ जना विद्यार्थी भर्ना भई कक्षा सञ्चालन भएको
६०	युवालाई स्वरोजगारतर्फ उन्मुख बनाउनका लागि "केही गरौं र सिकौं भन्ने मान्यता बमोजिम लुम्बिनी प्रदेशस्तरीय "बहुआयमिक अनुसन्धान केन्द्र" स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	कार्यान्वयन नभएको
६१	लक्षित वर्गका विद्यार्थीका लागि दिँदै आएको उच्च शिक्षामा छात्रवृत्ति र छात्राको विज्ञान शिक्षाका लागि दिँदै आएको विज्ञान शिक्षा छात्रवृत्तिलाई निरन्तरता दिएको छु। प्रदेशस्तरमा अनुसन्धान र विकास सम्बन्धी गतिविधिलाई बढाउन रुपन्देहीको सियारीमा विज्ञान संग्रहालयको निर्माणका लागि बजेट विनियोजन गरेको छु।	विभिन्न ५ प्रकृतिका ८५५६ जना विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति विवरण गरेका
६३	गुरुकुल, मदरसा लगायतका विद्यालयको पूर्वाधार विकास, विशेष शिक्षा र अटिजम लक्षित स्रोत कक्षा सञ्चालन, स्रोत शिक्षकहरूका लागि तालिम र विद्यार्थीहरूको सहयोगको लागि रु १२ करोड विनियोजन गरेको छु।	बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि पूर्वाधारयुक्त आवाशीय विद्यालय सम्पन्न उन्मुख, करिब ५० मदरसाहरूको पूर्वाधार विकास र ३ वटा अटिजम स्रोत कक्षाको व्यवस्थापन भएको,
६५	"सीपयुक्त युवाः समयको आवश्यकता" को मान्यतालाई आत्मसात गर्दै औद्योगिक प्रशिक्षार्थी, पूर्व सिकाईको पहिचान परीक्षण र प्रमाणीकरण, युवा तथा विद्यार्थीका वृत्ति मार्गदर्शन, विद्यालय सुधार योजना, रोजगार मेला लगायतका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा लागत साझेदारीका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	**पूर्व सिकाईको मान्यता विधिबाट २९८ जनाको अनौपचारिक क्षेत्रको सीप परीक्षण र प्रमाणीकरणको कार्य भएको**
६६	"विज्ञानमा लगानीः समुन्नतिको थालनी" भन्ने सपनालाई साकार पार्न विशेष अनुदान तर्फ प्रदेशका १२ ठूला विद्यालयहरूमा विज्ञान शिक्षा विकासका लागि पुर्वाधार विकास कार्यक्रममा रु १६ करोड ३७ लाख विनियोजन गरेको छु।	**१२ वटा ठुला विज्ञान शिक्षा पूर्वाधार विद्यालय सम्पन्न उन्मुख**
६७	राप्ती प्राविधिक शिक्षालयको भौतिक पुर्वाधार निर्माणका लागि रू. ७ करोड र श्री माध्यमिक विद्यालय मौरिघाटलाई समयसापेक्ष वृहत्तर विद्यालय विकासका लागि रू. ४ करोड विशेष अनुदानको व्यवस्था मिलाइएको छ।	**विशेष पूर्वाधार आयोजना सम्पन्न**
७०	प्रदेशलाई बाल, लैङ्गिक, अपाङ्ग तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री प्रदेशको रुपमा विकास गर्दै स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	**भएको**
७१	आमा बन्नु पर्दा रोजगारी छोड्नुपर्ने अवस्था हुन नदिन औद्योगिक क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारहरूका शिशुको हेरचाहको लागि बुटवल, लुम्बिनी, घोराही र नेपालगञ्जमा श्रमिक लक्षित सार्वजनिक शिशु स्याहार केन्द्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण गरिनेछ।	**नभएको**

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
७२	महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक एवम् अपाङ्गता भएका व्यक्तिको विकास, संरक्षण र परिचालनमा नीतिगत सुझाव र सहयोग गर्नका लागि प्रदेशस्तरीय संयन्त्र निर्माण र कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु।	**नभएको**
७३	"लुम्बिनीका महिलाः आत्मनिर्भरतामा पहिला नारासहित महिला उद्यमशिलता बढाउन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	**कार्यान्वयन नभएको**
७४	लैङ्गिक हिंसामुक्त प्रदेश निर्माणको अवधारणालाई निरन्तरता दिन लैंगिक हिंसा रोकथाम तथा नियन्त्रणमा पुरुष सहभागिता सम्बन्धी रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	**तर्जुमा नभएको**
७५	सन् २०३० सम्म लुम्बिनी प्रदेशमा बालविवाह अन्त्य गर्ने लक्ष्यका साथ स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा प्रदेश सरकारको दश वर्षे रणनीति कार्यान्वयन गर्दै बालश्रम मुक्त, बालबालिका विरुद्धको हिंसा र बेचबिखनलाई न्यूनीकरण गर्न विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।	प्रदेश सरकारको दश वर्षे रणनीति कार्यान्वयनमा गएको
७७	महिला, एकल महिला, दलित महिला, आदिवासी जनजाती महिला, बादी महिला समूह, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक र अति विपन्न नागरिकको आत्मरक्षा र आयआर्जनका लागि विभिन्न सचेतना र क्षमता विकास कार्यक्रम गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	**कार्यान्वयन भएको**

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
१	चालु	१६९३७०८	१२४४१८४	७३.४६
२	पुँजीगत	११५०५२५	७५१४६३	६५.३१
	जम्मा	२८४४२३३	१९९५६४८	७०.१६

विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
१	८७४ वटा क्रियाकलाप	१७५०० (विद्यार्थी संख्या)	१०००० (अनुमानित)

बेरुजु सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आव २०८१/०८२ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	५४३.४९५	०	०
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	२०.०५०	०	०
३	पेश्की	०	०	०
	कूल जम्मा	५६३.५४५	०	०

३.१३.१ लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू

क. आ.व २०८०/०८१ मा इन्जिनियरिङ तथा सूचना प्रविधि अध्ययन संस्थान बाट आफ्नो शैक्षिक कार्यक्रम संचालन प्रारम्भ गरेको यस लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको कार्यक्रमगत विद्यार्थी संख्या देहाय बमोजिम वृद्धि भएको छः

आ.व २०८०/०८१ मा भर्ना भएको विद्यार्थी संख्या			
सि.नं	**शैक्षिक वर्ष**	**कार्यक्रमको नाम**	**विद्यार्थी संख्या**
१	२०८०/०८१	B.Tech. in Information Technology	१७
२	२०८०/०८१	B.Tech. in Computer Science & Artificial Intelligence	१६
जम्मा विद्यार्थी संख्या			३३

आ.व २०८१/०८२ मा भर्ना भएको विद्यार्थी संख्या			
सि.नं	**शैक्षिक वर्ष**	**कार्यक्रमको नाम**	**विद्यार्थी संख्या**
१	२०८१/०८२	B.Tech. in Information Technology	३९
२	२०८१/०८२	B.Tech. in Computer Science & Artificial Intelligence	२३
३	२०८१/०८२	B.Tech. in IT Engineering	२१
४	२०८१/०८२	B.Tech. in Civil Engineering	४८
५	२०८१/०८२	M.Tech. in Computer Science	२८
६	२०८१/०८२	M.Tech. in Information Technology	१२
जम्मा विद्यार्थी संख्या			**१७१**

ख. आ.व. २०८१/०८२ मा स्नातकतहमा इन्जिनियरिङका B.Tech. in Civil Engineering र B.Tech. in IT Engineering कार्यक्रम सुरुवात गरिएको छ।

ग. आ.व. २०८१/०८२ मा स्नातकोत्तर तहमा M.Tech. in Computer Science र M.Tech. in IT कार्यक्रमहरू सुरुवात गरिएको छ।

घ. आ.व २०८१/०८२ मा धम्बोझी स्थित इन्जिनियरिङ तथा सूचना प्रविधि अध्ययन संस्थानमा Civil Engineering कार्यक्रमका विभिन्न विषयहरूको ल्याब व्यवस्थापन गरि संचालनमा ल्याइएको छ।

ङ. विभिन्न संघ संस्था तथा विश्वविद्यालयहरू संग समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर गरि सहकार्य एवम् नवप्रवर्तननीय कार्यहरूका संयुक्त रुपमा अगाडि बढाउने निर्णय गरिएको छ।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति :(रु. हजारमा)

क्र.सं.	बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत (%)
१	चालु	४५०००	४०३७६.००	८९.७२
२	पुँजीगत	४५०००	२४२७४.००	५३.९४
	जम्मा	९००००	६४६५०.००	७१.८३

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक राजस्व सङ्कलन (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत
१	१४२२९-अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	-	६४	-
२	१५१११- बेरुजु	-	२०६	-

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ.व.२०८०/८१ सम्मको म.ले.प. बेरुजु	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	१०४०.००	०	१०४०.००
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	२०९.००	०	२०९.००
३	पेश्की	०.००	०	०.००
	कूल जम्मा	१२४९.००	०	१२४९.००

३.१४ स्वास्थ्य मन्त्रालय

महत्वपूर्ण उपलब्धिहरुः

- ❖ राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, तुल्सीपुरमा १० बेड, बर्दिया अस्पताल, गुलरियामा ६ बेड, कपिलवस्तु अस्पताल, तौलिहवामा ५ बेड गुल्मी अस्पताल, तम्घासमा ५ बेड, प्युठान अस्पताल, प्युठानमा ३ बेड र पृथ्वीचन्द्र अस्पताल, नवलपरासीमा ५ बेड हेमोडाइलाइसिस सेवा स्थापना तथा विस्तार गरिएको।
- ❖ प्रदेशका सबै अस्पतालहरूबाट आँखा, दाँत, नाक, कान, घाँटीको उपचार सेवा, फिजियोथेरापी सेवा, २४ सै घण्टा प्रयोगशाला तथा फार्मेसी, नियमित भिडियो एक्सरे, रक्त परीक्षण, नियमित खोप तथा पोषण सेवासहित ५० शैय्यामा स्तरोन्नति गरिएको।
- ❖ BSL-II Standard मा सेवा विस्तार सहित प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाबाट थप सेवा विस्तार र आमनागरिकलाई बजार भन्दा अति न्युन मुल्यमा प्रयोगशाला परीक्षण सेवा शुभारम्भ गरिएको।
- ❖ बाँके, बर्दिया, दाङ, कपिलवस्तु, रुपन्देही र नवलपरासी पश्चिमका स्वास्थ्य कार्यालयहरूमार्फत थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा जनचेतना अभियान सञ्चालन भइरहेको छ।
- ❖ तराईका ६ जिल्लाका ७ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान र उपचारका लागि सिकलसेल परामर्श केन्द्र स्थापना गरिएको छ। साथै, सिकलसेल, थालेसेमिया तथा हेमोफिलियाका विरामीहरूको ३७२ परिवारको निःशुल्क स्वास्थ्य विमा गरिएको।
- ❖ सुरक्षित मातृत्व सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन चालू आ.व. मा थप १८ जनालाई ग्रामीण अल्ट्रासाउन्ड प्रदान गरि मेसिन हस्तान्तरण गरिएको।
- ❖ प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय बिजौरीबाट विशेषज्ञ सेवा प्रवाहस्वरुप शल्यचिकित्सा सेवा एवम् पञ्चकर्म सेवा सुचारु भई स्तरोन्नति गरिएको।
- ❖ लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालयलाई १५ शैय्याको आयुर्वेद अस्पतालमा स्तरोन्नति भै सेवा विस्तार,
- ❖ प्रदेशका थप ४२ स्थानीय तहबाट निरोगी नेपालको अवधारणा बमोजिम नागरिक आरोग्य केन्द्र स्थापना भई स्वस्थ प्रवर्द्धनात्मक र उपाचारात्मक सेवा विस्तार भएको र हाल प्रदेश भरिमा १०१ वटा आयुर्वेद चिकित्सालय/स्वास्थ्य केन्द्र/औषधालय/ नागरिक आरोग्य केन्द्रबाट आयुर्वेद सेवा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाईएको।
- ❖ पाठेघर खस्ने रोगको पहिचान भई शल्यक्रिया गर्न नपाएका रोल्पा, प्यूठान र रुकुमपूर्व लगायतका जिल्लाका महिलाहरूको लागि रोल्पा अस्पतालमा नेपालगञ्ज मेडिकल कलेज कोहलपुर शिक्षण अस्पतालको सहकार्यमा रोल्पा अस्पतालमा शिविर सञ्चालन गरी १३७ जना महिलाहरूको पाठेघरको निःशुल्क शल्यक्रिया सम्पन्न गरिएको।
- ❖ पाल्पा अस्पताल, तानसेनमा आँखा उपचार सेवा विस्तार गरिएको र २० जना प्रदेशबासीको निःशुल्क कर्निया ट्रान्सप्लान्ट गरिएको।

- लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल बुटवल, राप्ती प्रादेशिक अस्पताल तुल्सीपुरमा NICU र बर्दिया अस्पताल गुलरिया, कपिलवस्तु, अस्पताल तौलिहवा र भिम अस्पताल भैरहवामा SNCU सेवा विस्तार तथा सुदृढिकरण गरिएको।
- क्यान्सर रोग लागेका- १२२४, मुटुको भल्भ फेर्ने – १६ जना, र मृगौला प्रत्यारोपण गरेका – ३८ जनालाई उपचार अनुदान सहायता प्रदान गरिएको।
- ८० बर्ष पुगेका ४६०७४ जेष्ठ नागरिक र अति अशक्त(क र ख) वर्गहरूलाई घरमै सेवा प्रदान, ४० बर्ष माथिका १९३३२ जनाको नसर्ने रोग (सुगर, प्रेसर र मृगौला रोग)को स्क्रिनिङ गरि रोग पहिचान साथै प्रदेशका २७२ वटा विद्यालयका ४२,२७५ जना किशोरीहरूको रक्तअल्पत्ता स्क्रिनिङ गरी ११,०१९ जना (२६%) किशोरीहरूमा रक्त अल्पताको अवस्था पहिचान गरी आइरन चक्की बितरण गरिएको।
- प्रदेशको १२ वटै जिल्लाको ५ बर्ष मुनिका १,०४,७२३ जना बालाबालिकाहरूको उचाई, तौल र पाखुराको नापको आधारमा पोषण अवस्था यकिन गरी कुपोषित बच्चाहरूको खोजपडताल गरि ३८४८ जना कुपोषित बच्चा पहिचान तथा व्यवस्थापन गरिएको।
- प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयबाट शल्य चिकित्सा विस्तार तथा ९ वटा आयुर्वेद संस्थाहरूबाट पञ्चकर्म सेवा प्रदान गरिएको।
- पृथ्वीचन्द्र अस्पताल, नवलपरासी (ब.सु.प.) र भिम अस्पताल, भैरहवाको भवन निर्माण सम्पन्न।
- प्यूठान जिल्लामा शल्यक्रिया सहितको स्वास्थ्य शिविर मार्फत ७६ जना महिलाको पाठेघरको (आङ्ग खस्ने) समस्याको(निःशुल्क शल्यक्रिया सेवा प्रदान गरिएको छ।
- स्वास्थ्य बीमामा औपचारिक क्षेत्रलाई समेट्ने नीति अनुरुप मन्त्रालय मातहतका २०६४ कर्मचारीलाई स्वास्थ्य बीमामा आवद्ध गराइएको छ।
- ३,८५१(३७९७ जना क्यान्सर, ४१ जना मृगौला प्रत्यारोपण र १३ जना मुटुको भल्भ फेरेका) बिरामीलाई विशेष आर्थिक सुविधा उपलब्ध गराइएको छ भने १,०४,४८९ जनाको नसर्ने रोग स्क्रिनिङ गरिनुका साथै ३९,१७५ जना ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको छ।कपिलवस्तुरुकूम पूर्व र अर्घाखाँची बाहेकका ८ ,रोल्पा , जिल्लामा मृगौला डाईलाईसिस सेवा सञ्चालन तथा सेवा सुदृढिकरण गरिएको र २०८२।८३ मा कपिलवस्तु र अर्घाखाँची जिल्लामा समेत मृगौला डाईलाईसिस सेवा सञ्चालन गर्ने गरी तयारी भईरहेको छ।
- प्रादेशिक एम्बुलेन्स प्रेषण केन्द्र मार्फत एमबुलेन्स सेवामा सहज पहुँच र एम्बुलेन्सको नम्बर खोजिरहनुपर्ने झन्झटको अन्त्यको लागि १०२ को सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको छ।
- आयुर्वेद चिकित्सालय बिजौरीबाट शुरुवात भएको स्वर्ण विन्दु प्राशन सेवाको SoP तयार गरि प्रदेशका सबै जिल्लामा विस्तार हुने व्यवस्था मिलाइएको छ।
- अस्पतालजन्य औजार उपकरणको Inventory Management को लागि BEMIS Software सञ्चालन गरि १४ वटा अस्पतालको ३६४९ वटा अस्पतालजन्य औजार उपकरणको विवरण अद्यावधिक गरिएको छ।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विधमान अवस्था
१३४	"जनउत्तरदायी स्वास्थ्य प्रणाली र ईमान्दारिताः गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा हाम्रो प्रतिवद्धता" भन्ने मुल नाराका साथ सबै स्वास्थ्य संस्थामा न्यूनतम सेवा मापदण्ड लागु गरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितता गरिनेछ। आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउन स्थानीय तहको आवश्यकताको आधारमा चिकित्सक र उपकरण उपलब्ध गराइनेछ। स्वास्थ्य क्षेत्र सुधारका लागि सामुदायिक, सहकारी, निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको नियमनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। संघीय स्वास्थ्य मन्त्रालयको समन्वयमा प्रदेशमा संचालित प्रतिष्ठान र मेडिकल कलेजहरूले दुर्गम स्थानका प्रदेश अस्पतालहरूमा अनिवार्य विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्नुपर्ने नीति लिइनेछ। लुम्बिनी प्रदेशका दुर्गम हिमाली तथा पहाडी जिल्लामा सेवा पुऱ्याउन चिकित्सकहरूलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ।	सबै अस्पतालहरूको न्युनतम सेवा मापदण्ड मुल्याङ्कन लागू गरिएको। आवश्यक औजार उपकरण खरिद गरी उपलब्ध गराइएको। जनशक्ति उपलब्ध गराइएको। हिमाली तथा पहाडी जिल्लामा विशेषज्ञ चिकित्सक परिचालन गरी प्रोत्साहन उपलब्ध गराइएको।
१३५	स्वास्थ्य कार्यक्रम समुदायस्तर सम्म प्रभावकारी ढंगले पुऱ्याउन अनुसन्धान मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। अनुगमन मुल्याङ्कन तथा यथार्थ वस्तुस्थितिको पहिचान गरी तथ्यपरक योजना तयार गर्न एकीकृत स्वास्थ्य सुचना प्रणालीको स्थापना गरिनेछ।	विभिन्न संघ संस्थाहरूको सहयोग र सहकार्यमा विभिन्न अध्ययन अनुसन्धान कार्य गरिएको।
१३६	लुम्बिनी प्रदेशमा विद्यमान रहेको उच्च मातृ तथा नवशिशु मृत्युदर उच्च कुपोषणको न्युनीकरण गर्न आवश्यक रणनीति तयार गरिनेछ। मातृ तथा बाल स्वास्थ्य सुधार र नसर्ने रोग रोकथाम तथा न्यूनीकरणका लागि उच्च मातृ मृत्युदर भएका स्थानमा सामुदायिक नर्सिङ्ग कार्यक्रम नमुना परियोजनाका रूपमा तर्जुमा गरी **"आमा बचाउ अभियान"** प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिनेछ.।	कुपोषण तथा मातृमृत्यु न्यूनीकरणको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको र रोविङ नर्स कार्यक्रम मार्फत १३ वटा स्थानीय तहमा २३६ जना सामुदायिक नर्सिङ्ग परिचालन गरिएको।
१३७	लुम्बिनी प्रदेशको बाँके जिल्लामा महिला, बालबालिकाको स्वास्थ्य सेवालाई लक्षित गरी स्थानीय तहको सहकार्यमा बाँके जिल्लामा २५ शैय्याको सुविधा सम्पन्न प्रसूति गृह अस्पताल स्थापना गरी सुरक्षित मातृत्व सेवा विस्तार गरिनेछ। भालुवाङ अस्पतालको क्षमता र सेवा विस्तार गरी अन्य अस्पतालको सुदृढिकरण गर्दै लगिनेछ। स्थानीय तहको समन्वयमा ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड सेवाको पहुँचलाई विस्तार गर्दै लगिनेछ।	भालुवाङ अस्पताललाई प्रदेश अस्पतालको रूपमा सेवा शुभारम्भ गरिएको छ साथै प्रदेशको ७० वटा स्थानीय तहमा ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड सेवा विस्तार गरिएको।
१३८	गर्भवती सुत्केरी महिला तथा नवजात शिशुहरूलाई आपतकालीन स्वास्थ्य अवस्थामा प्रेषण गर्नु परेमा प्रदेश भित्रका हिमाली तथा पहाडी जिल्लाहरूमा उद्दारका लागि एयर एम्बुलेन्सको ब्यवस्था गरिनेछ। एक स्वास्थ्य संस्थाबाट अर्को स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपरेमा निःशूल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।	दुर्गम स्थानको लागि एयर एम्बुलेन्सको ब्यवस्था गरिए पनि उपयोग गर्न नपरेको र स्वास्थ्य संस्थाबाट अर्को स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपरेमा निःशूल्क एम्बुलेन्स

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विधमान अवस्था
		सेवा प्रदानको व्यवस्था मिलाइएको छ।
१३९	विपद् तथा महामारीको रोकथाम, पूर्वतयारी, न्यूनीकरण, प्रतिकार्य र पुन:स्थापना लागि प्रादेशिक स्वास्थ्य आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई सुदृढीकरण गरिनेछ। स्वास्थ्य विपद् तथा महामारी पूर्वतयारी प्रतिकार्यको लागि स्वास्थ्य आकस्मिक कोष स्थापना गरिनेछ। प्रदेश अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका एम्बुलेन्सहरूलाई एकीकृतरुपमा सेवा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउन प्रादेशिक स्वास्थ्य आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग आवद्ध गरिनेछ। प्रादेशिक प्रेषण केन्द्रलाई थप ब्यवस्थित र प्रभावकारी वनाईनेछ।	प्रादेशिक स्वास्थ्य आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइ १०२ मार्फत एकीकृत रुपमा सेवा सञ्चालन गरिएको छ।
१४०	डेंगी रोगलाई उच्च प्राथमिकता राखि रोगको पहिचान, उपचार, नियन्त्रण तथा रोकथामका कार्यक्रम स्थानीय तहको समन्वयमा सञ्चालन गरिनेछ। नसर्ने रोग तथा मानसिक रोगको बढदो भारलाई कम गर्न स्थानीय तहको सहकार्यमा समुदायस्तरमा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	स्थानीय तहको सहकार्य र समन्वयमा सरुवा नियन्त्रणको क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिएको।
१४१	शहिद, बेपत्ता परिवार, द्वन्द पिडित, गरिब, दलित, अपांगता भएका सिमान्तकृत, लोपोन्मुख नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य सेवा सर्बसुलभ र पहुंचयोग्य बनाउदै स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रममा प्रदेशको सहभागितालाई प्रभावकारी बनाईनेछ। प्रदेश भित्रका अस्पतालहरूमा विभिन्न आन्दोलनका घाइतेहरूको नि:शुल्क उपचार गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	सामाजिक सेवा इकाइ मार्फत सेवा व्यवस्थापन गरिएको।
१४२	प्रदेशका सबै सरकारी तथा सामुदायिक अस्पतालबाट रक्तसञ्चार सेवा नि:शुल्क रुपमा प्रदान गरी "नि:शुल्क रक्तसञ्चार सेवा प्रदान, स्वस्थ लुम्बिनीको पहिचान" अभियानलाई निरन्तरता दिईनेछ। प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशालामा प्रादेशिक रक्तसञ्चार केन्द्र स्थापना गरिनेछ। गुणस्तर निगरानीका लागि जिल्ला स्थित स्वास्थ्य कार्यालयका प्रयोगशालालाई सुदृढीकरण गरी स्थानीय तहमा रहेका प्रयोगशालाहरूको अनुगमन तथा गुणस्तर नियमनको व्यवस्था मिलाईनेछ।	प्रदेशका सबै सरकारी अस्पतालबाट रक्तसञ्चार सेवा नि:शुल्क रुपमा प्रदान गरिएको छ। प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला मार्फत प्रयोगशालाहरूको अनुगमन तथा गुणस्तर नियमनको व्यवस्था मिलाइएको छ।
१४३	मुटुको भल्व प्रत्यारोपण, मृगौला प्रत्यारोपण र क्यान्सर रोगको उपचारमा दिने सहुलियत र प्रदेश भित्रका अस्पतालहरूमा विपन्न नागरिकहरूलाई दम तथा ब्रोङ्काइटिस जन्य रोगमा स्वास्थ्य उपचार सहायतालाई निरन्तरता दिइनेछ।	३७९७ जना क्यान्सर, ४१ जना मृगौला प्रत्यारोपण र १३ जना मुटुको भल्भ फेरेकाको लागि सहुलियत उपलब्ध गराइएको छ। प्रदेशका सबै अस्पतालबाट दम तथा ब्रोङ्काइटिस जन्य रोगमा स्वास्थ्य उपचार सहायता प्रदान गरिएको छ।
१४४	पूर्ण अपांगता भएका नागरिक तथा ८० वर्ष भन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै गई नि:शुल्क स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई स्थानीय तहको समन्वयमा निरन्तरता दिईनेछ। आवश्यकताको आधारमा	पूर्ण अपांगता भएका नागरिक तथा ८० वर्ष भन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै गई नि:शुल्क स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विधमान अवस्था
	सहायक सामाग्री उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ। जेष्ठ नागरिक चिकित्सा सेवा सम्बन्धी प्रदेश मातहतका अस्पतालका चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीलाई विषय विज्ञद्वारा प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ।	स्थानीय तहको समन्वयमा ३९,१७५ जना ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै स्वास्थ्य सेवा मिलाइएको छ।
१४५	विद्यालय नर्स कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा विस्तारका लागि प्रदेशमा रहेका सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा स्थानीय तहहरूसगँको लागत साझेदारीमा विद्यालय नर्स परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ। संस्थागत विद्यालयहरूमा समेत यो कार्यक्रमलाई क्रमशः लागू गर्न सहजिकरण गरिनेछ।	सामुदायिक विद्यालयहरूमा स्थानीय तहहरूसगँको लागत साझेदारीमा ८ वटा विद्यालयमा नर्स परिचालन गरिएको छ।
१४६	लुम्बिनी प्रदेशमा विद्यमान रहेको उच्च कुपोषण र मातृ तथा नवशिशु मृत्यदरको व्याप्ततालाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक रणनीति तयार गरी सरोकरावालासंग समन्वयमा मातृ तथा बाल स्वास्थ्य सुधारका लागि विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ। यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि प्रदेश सरकार स्थानीय सरकार , विभिन्न गैरसरकारी संस्थासंगको समन्वमा समुदाय स्तरमा आमा समुह, युवा क्लव र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम समावेश गरिनेछ। अस्पतालमा स्वास्थ्य प्रवर्धनको अवधारणा क्रमशः लागु गरिनेछ।	प्रदेशमा विद्यमान रहेको उच्च कुपोषण र मातृ तथा नवशिशु मृत्यदरको व्याप्ततालाई न्यूनीकरण गर्न कार्यविधि बनाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
१४७	आयुर्बेद तथा बैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन, विकास र विस्तार गर्दै लगिनेछ। स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने जडीबुटीको पहिचान, व्यबस्थापन र उपयोग गर्ने नीति लिईनेछ।	१३ वटा आयुर्वेद संस्थाहरू मार्फत आयुर्बेद तथा बैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिको संरक्षण, प्रवर्धन, विकास र विस्तार गरिएको।
१४८	सिकलसेल, थालसेमिया तथा हेमोफिलियाका विरामीहरूलाई उपलब्ध गराईएको स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिईनेछ र हेमोफिलियाका बिरामीहरूलाई आवस्यक क्लटिङ्ग फ्याक्टरको व्यवस्था मिलाइनेछ।	तराईका ६ वटा जिल्लाका स्वास्थ्य कार्यालय मार्फत सेवा प्रदान गरिएको।
१४९	प्रमुख राजमार्गहरूमा हुने दुर्घटनालाई मध्यनजर गरी कपिलवस्तुको जितपुर र बर्दियाको बाँसगढीमा ट्रमा केयर सम्बन्धी प्राथमिक उपचार सेवा विस्तार गरिनेछ। प्रदेशभित्र सर्पदंशको उच्च जोखिममा रहेका जिल्लामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सर्पदंश उपचारका लागि सेवा सुदृढीकरण गरिनेछ। प्रदेश राजधानीमा रहेको भालुवाङ अस्पतालमा सर्पदंश उपचार सेवा विस्तार गरिनेछ। बाँकेको कोहलपुरमा प्रदेशस्तरको अस्पताल निर्माण गर्न संभाव्यता अध्ययन गरिनेंछ।	२३ वटा सर्पदंश उपचार केन्द्र मार्फत सेवा सञ्चालनमा रहेको। भालुवाङ अस्पतालमा सेवा विस्तारको क्रममा रहेको।
१५०	सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयसेविकाहरूको प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ। सरकारी अस्पताल र सामुदायिक अस्पताल बीच सहकार्य र समन्वय गरी स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र पहुँचयोग्य बनाउन आवश्यक नीतिगत व्यवस्था मिलाइनेछ।	२९८ जना सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयसेविकाहरूको प्रोत्साहन सुविधा उपलब्ध गराइएको।

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरणः

बुँदा नं	बजेट वक्तव्य	उपलब्धि
४४	नसर्ने रोगको बढ्दो प्रकोपलाई कम गर्न **"मेरो स्वास्थ्य, मेरो जिम्मेवारी"** अभियानका साथ स्वस्थकर जीवनशैली प्रवर्द्धन तथा भान्सा सुधार कार्यक्रम समेत सञ्चालन गर्दै नागरिक आरोग्य कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नका साथै ४० वर्ष माथिका नागरिकको निःशुल्क मधुमेह, रक्तचाप र मृगौलाको परीक्षण, किशोर तथा किशोरीको रक्तअल्पता पहिचान तथा उपचार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ यसका लागि रू ४ करोड ४५ लाख विनियोजन गरेको छ।	१२ वटै जिल्लामा स्वास्थ्य कार्यालय र आयुर्वेद संस्थाहरू मार्फत १,०४,४८९ जनाको नसर्ने रोगको स्क्रिनिङ गरिएको स्वास्थय प्रवर्धनको लागि खुल्ला व्यायामशाला निर्माण गरिएको।
४५	मानसिक स्वास्थ्यका समस्या पहिचान एवम् रोकथामका लागि समुदायस्तरमा योग, ध्यान तथा मनोसामाजिक परामर्श लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन र उपचारको लागि स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता विकास गरिनेछ।८० वर्ष पुगेका जेठ नागरिक तथा अति अशक्त वर्गलाई स्थानीय (क र ख) तहसँगको सहकार्यमा घरमै स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	१३ वटा आयुर्वेद संस्थाहरू मार्फत समुदायस्तरमा योग, ध्यान तथा मनोसामाजिक परामर्श लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन रहेको छ। उपचारको लागि आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता विकास गरिएको छ।८० वर्ष पुगेका ३९१७५ जना जेठ नागरिक तथा अति अशक्त (क र ख) वर्गलाई स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा घरमै स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गरिएको छ।
४६	आमा बन्दा कसैले ज्यान गुमाउन नपरोस भनि उच्च मातृ तथा नवजात शिशु मृत्युदरलाई कम गर्न स्थानीय तहसंगको समन्वयमा अभियानसहित विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। जोखिमपूर्ण अवस्थाका गर्भवती महिलालाई अर्को सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा प्रेषण गर्न निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवालाई निरन्तरता दिइने र दुर्गम क्षेत्रमा निःशुल्क हवाई उद्दार गरिने व्यवस्था गरेको छ।यसका लागि आवश्यक रकम छुट्याएको छ।	१२ वटै जिल्लामा स्वास्थ्य कार्यलयहरू अस्पतालहरू मार्फत "पूर्ण सुरक्षित मातृत्व सेवा "सञ्चालन मा रहेको ३०वटा स्थानीय तहलाई पूर्ण संस्थागत स्थानीय तह घोषणा गरिएको। हवाई उद्धार सेवा कार्यान्वयनमा रहेको।६९,२४३ जना महिलालाई संस्थागत प्रसूति सेवा उपलब्ध गराइएको। प्यूठान जिल्लामा शल्यक्रिया सहितको स्वास्थ्य शिविर मार्फत ७६ जना महिलाको पाठेघरको आङ खस्ने) समस्याकोनिशुल्क शल्यक्रिया (सेवा प्रदान गरिएको छ।
४७	प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल बुटवलमा एम आर आई सेवा विस्तारको लागि री १५ करोड विनियोजन गरेको छ। साथै राप्ती प्रादेशिक अस्पताल तुल्सीपुरमा मातृशिशु सेवा युनिट निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	एम आर आइ मेशीन खरिद भई जडानको क्रममा रहेको। राप्ती प्रादेशिक अस्पतालको मातृशिशु सेवा युनिट निर्माण हुन नसकेको।
४८	नवजात शिशुको रूग्णता र मृत्युदर घटाउन बर्दिया, कपिलबस्तु, प्युठान, भीम, राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालमा नवजात शिशु सघन उपचार इकाइ एन).आइ.सि.यु. र एस.एन.सि.यु.(को सुदृढीकरण गरिनेछ।	बर्दिया, कपिलबस्तु, प्युठान र भीम अस्पतालमा SNCU सेवा र राप्ती प्रादेशिक अस्पताल, लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालमा

बुँदा नं	बजेट वक्तव्य	उपलब्धि
		NICU सेवा विस्तार गरी सेवा प्रदान भई रहेको।
४९	मृगौला प्रत्यारोपण, मुटुको भल्भ र क्यान्सर रोगको उपचारमा सहुलियत कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनुका साथै विपन्न नागरिकलाई दम तथा ब्रोङ्काइटिसजन्य रोगको उपचार सहायतालाई निरन्तरता दिन रू ५ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु	३७९७ जना क्यान्सर, ४१ जना मृगौला प्रत्यारोपण र १३ जना मुटुको भल्भ फेरेका विरामीलाई सुविधा उपलब्ध गराइएको।
५०	प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालमा बिशिष्टिकृत सेवाको विस्तार गरिनेछ। पहाडी तथा दुर्गम स्थानका अस्पतालहरूमा विशेषज्ञ चिकित्सक नियमित रुपमा उपलब्ध गराउन चिकित्सकहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। ५० शैय्यामा स्तरोन्नति भएको अर्घाखाँची अस्पताल, सन्धिखर्कको बहुवर्षीय भवन र प्यूठानको स्वास्थ्य कार्यालय निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्नुको साथै कपिलबस्तुको शिवराज नगरपालिकामा निर्माणाधीन लुम्बिनी प्रदेशस्तरीय सुबिधा सम्पन्न सरूवा रोग अस्पतालको भवन निर्माण भवन निरन्तरताको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।	गुल्मी, रोल्पा, रामपुर, प्यूठान र अर्घाखाँची अस्पतालका विशेषज्ञ चिकित्सकहरूलाई प्रोत्साहन सुविधा उपलब्ध गराइएको। अर्घाखाँची, प्युठान र कपिलवस्तुको सरूवा रोग अस्पताल भवन निर्माणको क्रममा रहेको।
५१	प्रेषण प्रणालीमा आधारित एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गर्न हालका एम्बुलेन्समा जि जडान गरी एकीकृत सेवा .एस .पि. सञ्चालन गरिनेछ।	१०२ मार्फत प्रेषण प्रणालीमा आधारित एम्बुलेन्स सेवा प्रदान हुने व्यवस्था मिलाइएको।
५२	लुम्बिनी र राप्ती प्रादेशिक अस्पतालबाट उपलब्ध ईमरजेन्सी सेवाको निःशुल्क टिकट व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु। प्रदेशका सबै सरकारी अस्पताल तथा सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थामार्फत निःशुल्क रक्तसञ्चार सेवा उपलब्ध गराउन शोधभर्नाका लागि समेत आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	लुम्बिनी र राप्ती प्रादेशिक अस्पतालबाट उपलब्ध ईमरजेन्सीसेवामा सेवा निःशुल्क टिकट उपलब्ध गराइएको साथै प्रदेशका १४ वटै अस्पतालबाट निःशुल्क रक्तसञ्चार सेवा उपलब्ध गराइएको।
५३	स्वास्थ्य प्रणालीको आधार तहमा रही आमा र बालबालिकाको स्वास्थ्य सेवामा खटिनु भएका महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंय सेविकाको योगदानलाई कदर गर्दै ६० बर्ष उमेर हद म्यादका कारण अवकाश हुने भएमा जनही रु ५० हजार सहित सम्मानजनक बिदाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।	६० बर्ष उमेर हद म्यादका कारण अवकाश हुने २९८ जना महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंय सेविकाको सम्मानजनक विदाई गरिएको।
५४	प्रदेश राजधानीमा सुबिधा सम्पन्न अस्पतालको पुर्ण संरचना नबन्दासम्म लालमटिया स्वास्थ्य चौकीको परिसर भित्र भालुवाङ अस्पताल आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा सहितको बिशेषज्ञ सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु।	प्रदेशको पूर्ण स्वामित्वमा भालुवाङ अस्पताल सञ्चालन गरी प्रसूतिको लागि शल्यक्रिया सहितको सेवा विस्तार गरिनुका साथै अन्य सेवाहरू थप गरिएको।

बुँदा नं	बजेट वक्तव्य	उपलब्धि
५५	जनस्वास्थ्य समस्याको रुपमा रहेको सिकलसेल ,थालसेमिया र हेमोफिलिया रोगको सचेतना र स्क्रिनिङ्गको उचित प्रबन्ध गरी यस्ता बिरामीहरूको स्वास्थ्य बिमा गराई उपचारमा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	तराईका ६ वटा जिल्लाका स्वास्थ्य कार्यालयहरू मार्फत सेवा सञ्चालनमा रहेको छ।
५६	मृगौला रोगीलाई उपचारको व्यवस्था मिलाउन कपिलवस्तु बर्दिया र राप्ती ,रामपुर गुल्मी ,पृथ्वीचन्द्र ,प्यूठान, प्रादेशिक अस्पतालमा डाइलाइसिस सेवालाई निरन्तरता दिई इरिथ्रोपोइटिनऔषधिमा सहुलियत उपलब्ध गराइनेछ। साथै आखाँको नानीको समस्याका कारण दृष्टि गुमाएकालाई प्रदेश भित्रका आँखा अस्पतालहरूबाट नानी प्रत्यारोपण सेवा निःशुल्क प्रदान गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	प्यूठान, पृथ्वीचन्द्र, रामपुर,गुल्मी, बर्दिया र राप्ती प्रादेशिक अस्पतालमा डाइलाइसिस सेवा सञ्चालनमा रहेको अर्घाखाँची र कपिलवस्तु अस्पतालमा सञ्चालनको तयारीमा रहेको।
५७	अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधी निःशुल्क वितरणको लागि प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, बिजौरीमा जि .पि .एम . स्टाण्डर्ड प्रादेशिक आयुर्वेद औषधी उत्पादन केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ। आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सामा नागरिकको पहुँच बृद्धि प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, बिजौरीमा विशेषज्ञ सेवा र लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालय, बुटवललाई विशेषज्ञ चिकित्सालयको रूपमा स्तरोन्नतिका साथै प्रदेशका आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा पञ्चकर्म सेवा विस्तार गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	भवन निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको क्रममा रहेको। आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सामा नागरिकको पहुँच बृद्धि प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, बिजौरीमा विशेषज्ञ सेवा र लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालय, बुटवललाई विशेषज्ञ चिकित्सालयको रूपमा सेवा विस्तार गरिएको। ८ वटा जिल्लामा पञ्चकर्म सेवा विस्तार गरिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु.हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालु	३१८०८६९	२५६९४६७	८०.७८
पुँजिगत	२५७४९००	२३१६५६८	८९.९७
जम्मा	५७५५७६९	४८८६०३५	८४.८९

बेरुजु सम्बन्धी विवरण (प्रदेश कार्यालय स्थापना पछिको) रु हजारमा

क्र.सं.	बेरुजु किसिम	आ व २०८०/८१ सम्मको म ले प बेरुजु	सम्परीक्षण भएको	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको
१	असुल गर्नुपर्ने	४७८५८	७९२	४७०६६
२	नियमित गर्नुपर्ने	६८१३०७	१३०११५	५५११९२
३	पे फ नभएको	१०१९२२	४५२०८	५६७१४

स्विकृत कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क.स.	बजेट उपशीर्षक	बजेट			खर्च प्रतिशत		
		चालु	पुंजीगत	जम्मा	चालु	पुंजीगत	जम्मा
१	स्वास्थ्य मन्त्रालय	३८७८४	२०००	४०७८४	६९	८९.९८	७०.०३
२	एकीकृत स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यक्रमहरू	५१०८७६	१७७०१९	६८७८९५	८५.७८	८५.४८	८५.७
३	प्रादेशिक अस्पताल सुदृढीकरण कार्यक्रम	२४०००१	२३८६६४८	२६२६६४९	८७.०१	८९.४३	८९.२१
४	स्वास्थ्य निर्देशनालय	२४२३९	८००	२५०३९	७२.४३	५९.६९	७२.०२
५	प्रादेशिक अस्पतालहरू	१०००६३५	५५५०	१००६१८५	८२.४३	९६.६५	८२.५१
६	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	१५६४२४	१९००	१५८३२४	८६.९	९२.४७	८६.९७
७	आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरू	१०५७५१	२५००	१०८२५१	७७.७१	९९.२	७८.२१
८	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१४२१२	३००	१४५१२	६३.२३	९७.८	६३.९४
९	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	१७४३२	२००	१७६३२	७८.५३	८५.९८	७८.६२
१०	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	१६८२९	१५००	१८३२९	७९.८	३३.३१	७६
११	क्षयरोग नियन्त्रण	२८८३२	२५०००	५३८३२	७२.४८	५७.८४	६५.६८
१२	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण	२१७५७	०	२१७५७	६३.७६		६३.७६
१३	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम	५६२४०	०	५६२४०	७२.५१		७२.५१
१४	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र	७८००	०	७८००	६८.१७		६८.१७
१५	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम	५५५५०	०	५५५५०	८१.५५		८१.५५
१६	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कयिक्रम	६५३५०	०	६५३५०	९१.१८		९१.१८
१७	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम	४९७३९	०	४९७३९	९७.७३		९७.७३
१८	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	८४००	०	८४००	५२.२		५२.२
१९	परिवार कल्याण कार्यक्रम	६६६६९२	३९००	६७०५९२	६८.५९	९३.६	६८.७३
२०	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	५८४०९	०	५८४०९	५४.१३		५४.१३
२१	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम कार्यक्रम	४५००	०	४५००	६७.४५		६७.४५
२२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१६००००	०	१६००००	४३.१		४३.१
		३३०८४५२	२६०७३१७	५९१५७६९	७७.६८	८८.८५	८२.६

३.१५ लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग

महत्वपूर्ण कार्य तथा उपलब्धिहरू

क)	**वार्षिक विकास बजेट अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू**
१.	लुम्बिनी प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना तयार गरी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भएको।
२.	वार्षिक/अर्धवार्षिक समीक्षा सहितको प्रदेशस्तरीय विकास समस्या समाधान समितिको बैठक सम्पन्न गरिएको।
३.	संघीय समपुरक तथा विशेष अनुदानमा प्रदेश अन्तर्गत संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गरी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद् समक्ष सिफारिस गरिएको।
४.	प्रदेश अन्तर्गत संचालित केही आयोजनाहरूको अनुगमन गरिएको।
ख)	**नियमित तथा आफ्नै पहलमा भएका अन्य केही कार्यहरू**
१.	बहुवर्षीय ठेक्का सहमतिका लागि माग भई आएका आयोजना/कार्यक्रमहरूमध्येबाट ५५ वटा आयोजनाहरूलाई कार्यान्वयनका लागि मापदण्ड बमोजिम बहुवर्षीय ठेक्का सहमति प्रदान गरी स्रोत सहमतिका लागि आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा सिफारिस गरिएको।
२.	संघीय समपुरक तथा विशेष अनुदानमा प्रदेश अन्तर्गत संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गरी प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद् समक्ष सिफारिस गरिएको।
३.	प्रदेशस्तरीय पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक समितिको बैठक वसी प्रदेशस्तरीय पोषणको विविध आयामबारे छलफल गरिएको।
४.	राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिबाट यस प्रदेशको सन्दर्भमा निर्णय हुनुपर्ने विषयवस्तुको तयारी गरिएको।
५.	प्रदेश विशेष अनुदानअन्तर्गत स्थानीय तहहरूबाट प्रस्ताव माग भई आएका आयोजना/ कार्यक्रमहरूमध्येबाट छनौट गरी ८२ वटा आयोजनाहरू स्वीकृतीका लागि आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा सिफारिस गरिएको।
६.	प्रदेश विकास समस्या समाधान समितिबाट आयोगका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित कार्यदलहरूको बैठक वसी सम्बन्धित मन्त्रालयबाट राय सुझाव तथा प्रतिवेदन माग गरिएको।
७.	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयसंगको समन्वयमा प्रदेशको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरिएको।
८.	स्वच्छ तथा पोषणयुक्त खाद्यमा सबैको पँहुच विषयमा बहुपक्षीय सहभागितासहितको खाद्य प्रणाली सम्बाद कार्यक्रम।
९.	प्रदेश आयोजना बैंक संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०८२ र प्रदेश वार्षिक योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०८२ को मस्यौदा तयार गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयमा पठाइएको।
१०.	विकास साझेदारसंगको समन्वयमा तथ्याङ्कीय साक्षरता र तथ्याङ्कीय विश्लेषण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
११.	रासी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको चिकित्साशास्त्र स्नातक तहको पोषण विषयको पाठ्यक्रम निर्माणमा पृष्ठपोषण तथा सुझाव प्रदान गरिएको।
१२.	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयसँगको समन्वयमा प्रदेशको वार्षिक बजेटको स्रोत अनुमान र खर्चको सीमा निर्धारण सम्बन्धी कार्य भएको।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१७५	प्रथम आवधिक योजनाको अवधि आर्थिक वर्ष २०८०।८२ मा समाप्त हुने भएकोले सोको समीक्षा गरी यस प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना (२०८१।८२-२०८५।८६) तयार गरी सो योजनाको सोच, लक्ष्य र रणनीति अनुरुप मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।	दोस्रो आवधिक योजना तयार भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेको।
१७७	आयोजना छनोटलाई वस्तुगत बनाउन आयोजना बैंकसम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी प्रदेशभित्र संचालन हुने संभ्याव्य आयोजनाको विवरण तयार गरिनेछ। सो आयोजना बैंकमा रहेको आयोजना क्रमश: कार्यान्वयन गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ। आयोजना छनौट सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी बजेट तर्जुमा तथा आयोजना/कार्यक्रमको छनौटलाई वस्तुपरक तथा वैज्ञानिक बनाइने छ। संभाव्यता अध्ययन, जग्गा प्राप्ति, वातावरणीय परीक्षण लगायतका पूर्व तयारी सम्पन्न भएका आयोजना छनौटमा प्राथमिकता दिईनेछ। आयोजना कार्यान्वयनको प्रभावकारीताका लागि आयोजना संचालन हुने स्थानीय तहसंग प्रारम्भदेखि नै समन्वय र संयूक्त अनुगमन गरी कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याईनेछ।	आयोजना बैंकको कार्यविधिको मस्यौदा तयार गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेस भएको तथा आयोजना प्रविष्टि प्रणाली राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त भएको।
१७८	प्रदेश तथ्याङ्क ऐनको समय सापेक्ष परिमार्जन र प्रदेश योजना आयोगमा तथ्याङ्क ईकाईको स्थापनामार्फत प्रदेशको वृहत्तर तथ्याङ्कको एकीकृत व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यलयसंग समन्वय र सहकार्य गरी प्रादेशिक तथ्याङ्कमा सहज पहुँच र उपलब्धताको व्यवस्था मिलाइने छ।	जिल्ला तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय दाङबाट तयार भएको लुम्बिनी प्रदेशको वस्तुगत विवरण २०८२ तयार गर्ने क्रममा सुझाव तथा पृष्ठपोषण प्रदान गरिएको; लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोगको संगठन संरचनामा तथ्याङ्क समन्वय शाखा थप भएको; प्रदेशको डाटा पोर्टललाई क्रियाशील तथा प्रयोगयोग्य बनाउन प्रदेश सूचना तथा प्रविधि प्रतिष्ठानसंग छलफल भएको।
१७९	प्रदेशको समग्र विकासका लागि सरकार, निजी क्षेत्र सहकारी गैरसरकारी तथा विकास साझेदारसंगको समन्वय र सहकार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ। दीगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकीकरण र स्थानीयकरणका लागि तहगत समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।	

वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्य	उपलब्धि
१४	आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा संघीयताको सुदृढीकरणसंगै योजनावद्ध विकासलाई अझै सान्दर्भिक बनाउन अधुरा योजना कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिने, प्रदेश र स्थानीय योजनाबीच सामञ्जस्यता कायम गर्न स्थानीय तहलाई सहजीकरण गर्ने, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा तहगत सरकारबीच समन्वय र सहकार्य गर्ने, अन्तरसरकार सूचना एवम् सञ्जालको निर्माण गर्ने, प्रदेश आयोजना बैंक स्थापना गरी योजना तर्जुमा प्रकृयालाई व्यवस्थित गर्ने, प्रदेश तथ्याङ्क बैंक स्थापना गरी अभिलेखीकरण गर्ने, अन्तरसरकार र अन्तरनिकाय समन्वय प्रभावकारी बनाइनेछ।	आयोजना बैंकको कार्यविधिको मस्यौदा तयार गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेस भएको तथा आयोजना प्रविष्टि प्रणाली राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त भएको।
२५	वजेट कार्यान्वयमा प्रभावकारिता ल्याउन आगामी आर्थिक वर्षबाट साउन मसान्तभित्र नै कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना स्वीकृत गरी कार्ययोजनाको मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश योजना आयोग र सम्बन्धित मन्त्रालयलगायतका निकायबाट नियमित रुपमा अनुगमन गरिनेछ। स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने मन्त्रालय वा निकायले पुष मसान्तसम्म आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तयार गरी लागु गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	दक्ष तथा सम्बन्धित विषयविज्ञ कर्मचारीको अभावमा अनुगमन कार्य गर्न नसकिएको।

विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

क्र.सं.	खर्च शीर्षक	कूल बजेट	खर्च	प्रगति प्रतिशत
१.	**चालु खर्च**	२७८२६	११९२६	४२.८६
२.	पुँजीगत खर्च	२४७४	२११	८.५२
	कुल जम्मा	३०३००	१२१३७	४०.०६

स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण

क्र.स.	कार्यक्रम/आयोजना	परिमाण	विनियोजित वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	वित्तीय प्रगति (%)	भौतिक प्रगति (%)
पुँजीगततर्फ						
१.	कार्यालय सञ्चालनसँग सम्बन्धित मेशिनरी तथा औजार		५,००,०००।-	१,२५,७२८।-	२५.१४	१००
२.	कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स		१,९९,०००।-	८४,९७६।-	४२.७	१००
३.	परियोजना बैंक सफ्टवयर सुदृढीकरण, स्थानीयकरण र विकास		५,००,०००।-	०।-	-	

चालुतर्फ						
१	चौमासिक/ वार्षिक समीक्षा		६,००,०००।-	१,१२,३००।-	१८.७	५०
२	नीति संवाद कार्यक्रम		२,७४,०००।-	६०,३३३।-	२२	१००
३	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन		८,००,०००।-	५५,७७२।-	७	७

बेरुजु सम्बन्धी विवरणः

क्र.सं.	बेरूजु किसिम	आ२०८.व.१८/२ सम्मको	सम्परीक्षण भएको बेरुजु	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजु
१	नियमित गर्नु पर्ने	५३९.८२०।-	-	५३९.८२०।-
२	असुल उपर गर्नु पर्ने	९४.६४०।-	-	९४.६४०।-
३	पेश्की			
	कूल जम्मा	६३४.४६०।-	-	६३४.४६०।-

परिच्छेद -४
विविध

४.१ प्रदेश गौरवका आयोजनाको प्रगति प्रतिवेदनः

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	जिल्ला	क्षमता	एकाई	शुरु मिति	सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत रु.	भौतिक प्रगति (%)	वित्तिय प्रगति	कैफियत
१	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल भवन निर्माण	रुपन्देही	१२०० शैय्या	एक	२०८० पौष २६ मा सम्झौता	२०८५/९/२६	८,९९७,५६४,१९९	२६%	१६% (पेश्की रकम बाहेक)	२ तहको basement को कार्य सम्पन्न भई भुई तल्लाको काम भैरहेको
२.१	प्रदेश राजधानी व्यवस्थापन तथा निर्माण कार्य (पहिलो चरण)	दाङ्ग	१० वटा भवन र अन्य पूर्वाधार		२०७९।०८।२८	२०८२।०९।१७	४२०९१४००७३	८५	२,४९७,५३९,११३	
२.२	प्रदेश राजधानी व्यवस्थापन तथा निर्माण कार्य (दोश्रो चरण)	दाङ्ग	प्रदेश सभा भवन र अन्य पूर्वाधार		२०८०/१/२९	२०८२/२/१५	७४५८९४४८०	४०	१५१,१०३,५८०	
३	लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय, नेपालगंज	बाँके	Btec Civil, Btech IT, CSIT संचालन		२०७९ साउनमा स्थापना	२०८० भदौ देखि कक्षा संचालन	२०८०/८१: १० करोड २०८१/८२: ९ करोड	स्थायी भौतिक पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धि कार्य सुरु नभएको	आ.व. २०८१/८२ मा रु.६४६५००००	
४.१	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) सन्धीखर्क-धारापानी-चुजाठाँटी सडक - ३२ कि.मि.	अर्घाखाँची	१६.५	कि.मि.	११/१९/२०७६	६/१०/२०७८	२४,०८२,१६५	१००	१६०,९३३,६०५	कालोपत्रे सम्पन्नः १६.५ कि.मी.
४.२	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) सन्धीखर्क-धारापानी-चुजाठाँटी सडक - ३२ कि.मि.	अर्घाखाँची	९.५	कि.मि.	६/२८/२०७९	३/२५/२०८३	२९७,८६६,९६६	४२	९३,१३८,०५६	२१० मि. ढलान कार्य सम्पन्न तथा सडक संरचनाहरूको निर्माण कार्य हुदै

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	जिल्ला	क्षमता	एकाई	शुरु मिति	सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत रु.	भौतिक प्रगति (%)	वित्तिय प्रगति	कैफियत
४.३	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) नरपानी ढिकुरा नुवाकोट पोखेडाँडँ सडक (पोखेडाँडा चेरामाटी खण्ड)- १८ कि.मि.	अर्घाखाँची	५	कि.मि.	१२/२/२०७७	३/३१/२०७९	१२२,५५९,१४६	१००	६७,५९०,७०७	कालोपत्रे सम्पन्न ५ कि.मि. (भुमिकास्थान न.पा. पहुँच मार्गमाबाट निर्माण कार्य भएको)
४.४	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) नरपानी ढिकुरा नुवाकोट पोखेडाँडा (नरपानी खाँचीमैदान खण्ड) सडक १८ कि.मि.	अर्घाखाँची	३.२	कि.मि.	३/७/२०८१	६/३०/२०८२	११०,७४२,००७	१००	८५,२९५,८३२	३.२ कि. मि. कालोपत्रे सम्पन्न (भुमिकास्थान न.पा. पहुँच मार्गमाबाट निर्माण कार्य भएको) भुक्तानी बाँकी
४.५	प्रदेश गौरवको सडक रामपुर कपुरकोट पाणिनी गा.पा. पहुँच मार्ग खण्ड (घुम्ति-तिनगीरे खण्ड)- ३० कि.मि.	अर्घाखाँची	११.५	कि.मि.	१/२१/२०७८	६/२८/२०८०	२४५,९४७,८९०	१००	१३१,७९२,०१९	कालोपत्रे सम्पन्नः ११.५ कि.मि. (पाणिनी गा.पा. पहुंच मार्गमाबाट निर्माण कार्य भएको)
४.६	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट पाणिनी गापा पहुँच मार्ग खण्ड घुम्ती-तिनगीरे सडक (दुर्गाफाँट पोखराथोक खण्ड) ३० कि.मि.	अर्घाखाँची	६.१५	कि.मि.	३/७/२०८१	३/३०/२०८२	२०९,७५४,१२४	६०	७८,५६२,८४४	१९० मि. सडक ढलान भएको. ५ कि.मि. ग्राभेल भएको र सडक संरचनाहरूको निर्माण कार्य हुदै (पाणिनी गा.पा. पहुँच मार्गबाट निर्माण कार्य भईरहेको)
४.७	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) तानसेन-रिडी वाइपास सडक- ३.२ कि.मि.	पाल्पा	३.२	कि.मि.	११/१५/२०७६	८/२५/२०७८	६७,९५१,३८७	१००	५९,२२३,६०९	कालोपत्रे सम्पन्नः ३.२ कि.मी.

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	जिल्ला	क्षमता	एकाई	शुरु मिति	सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत रु.	भौतिक प्रगति (%)	वित्तिय प्रगति	कैफियत
४.८	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) आर्यभञ्ज्याङ्ग रामपुर सडक- ४८ कि.मि.	पाल्पा	५.५	कि.मि.	३/२०/२०८०	३/१९/२०८३	२४७,३०९,९९८	४५	१०५,४६३,४३२	४ कि.मि. सडक ग्राभेल भएको, सडक चौडा गरि टेवा पर्खाल, ह्युम पाइप क्रसीङ र सडक नालीको काम हुदै
४.९	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) दाखाक्वाडी-बज्रिबाङ्ग-भिग्री सडक - २१ कि.मि.	प्यूठान	५	कि.मि.	२/२७/२०७७	९/२९/२०८०	१७५,२०१,६३६	१००	१०७,१६३,४२७	कालोपत्रे सम्पन्नः ५ कि.मी.
४.1	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) दाखाक्वाडी-बज्रिबाङ्ग-भिग्री सडक -२१ कि.मि.	प्यूठान	१.३	कि.मि.	१/२७/२०८१	१/३०/२०८२	४०,०३३,१०९	१००	२३,९९७,३५१	निर्माण कार्य सम्पन्नः १.३ कि.मि. ग्राभेल।
४.११	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) निगालपानी-दहवन सडक खण्ड- १२.१३ कि.मि.	रोल्पा	२.५	कि.मि.	१०/२२/२०८०	३/५/२०८१	३७,०२७,९१९	१००	२५,०११,०४०	ग्राभेल सम्पन्नः २.५ कि.मी.
४.१२	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) हार्थोक छहरा खण्ड- २४ कि.मि.	पाल्पा	६.८	कि.मि.			२६५,००१,४७१			वोलपत्र मूल्याङ्कनको चरणमा रहेको।

४.२ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्रोत सहमति प्रदान गरिएका बहुवर्षीय आयोजनाहरुको विवरण

प्रदेशका आयोजनाको वहुवर्षीय ठेक्का सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्रोत सहमति प्रदान गरिएका आयोजनाहरुको विवरणः **(रु.हजारमा)**

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	६५४८६३८	८६२१००	३५१३५५७	२१७२९८१
१	अमराई जुकेना देउराली एरावती सडक (पतंजली मार्ग) स्तरोन्नति,शि.न.पा.-४,५	४९९९७	८०००	४१९९७	
२	अमलाबास-धजाबान्ने मुख्य सडक कालोपत्रे योजना, रैनादेवि छहरा गा.पा., पाल्पा	३२३९७	५०००	२७३९७	
३	कंचन पहुँच मार्ग, रुपन्देही	२३१२९४	१८५००	१२७६७६	८५११७
४	कन्चन खोला झोपू शितगंगा १४ र सैनामैना १० जोड्ने, रुपन्देही	१९५७४	२०००	१०५४४	७०३०
५	कालाखोला—वडा कार्यालय हुदै शान्ति उद्यान पार्क गणेशपुर सडक तुलसीपुर ७	४९४२०	७५००	२०९६०	२०९६०
६	कुड्रीबोट-भिरखर्क-जरेनी-दवारे हुँदै पश्चिम रुकुम जोड्ने मोटरबाटो निर्माण, परिवर्तन गा.पा.,रोल्पा	९९१९९	१५०००	५०५१९	३३६८०
७	कैलाशनगर हरियाली टोल वेलभारिया गाँउको वडा कार्यालय हुदैं कृष्णगंज जाने बाटो स्तरउन्नती तथा विस्तार (अनुमानीत ४ कि.मि), रुपन्दही	४९८५७	७५००	२५४१४	१६९४३
८	क्वालीगाउँ र मन्घा जोड्ने क्वालीगाउँ गजुलखोला झोलुङ्गे पुल निर्माण, सुनिलस्मृती ५,रोल्पा	४३३५७	१००००	३३३५७	
९	खैरेनी जोहाङ्ग जुनिया र भार्से सडक, सत्यवती गा.पा	३४९९९	५०००	२५०००	४९९९
१०	गाईघाट कल्लाबारी टाँकीचौर रानीमहल स्याङ्जा जोड्ने सडक कालोपत्रे, पाल्पा	४९९४०	१००००	३९९४०	
११	गुर्दुम खोला सडकपुल, शान्तिपुर ववई खोला जोड्ने सडक	२६३३२	४०००	२२३३२	
१२	गैडाकोट-जुभुङ्ग-मजुवा (ठूलाचौर,घुम्ती,जुभुङ्ग,मजुवा सडक खण्ड) गुल्मी दरवार ७,३ हुदै २ नं वडाको वडिगाड नदी सम्म २० कि.मि., गुल्मी	१००३२९	१००००	५४१९७	३६१३२
१३	चौतारी घोलामा पुल	४७४५९	१००००	२६२२१	११२३८
१४	चौलिक्का चौक देखि बालेगाउ हुँदै भाटनपुर्वा हुन्दै डुडुवा-२ सम्म जोड्ने सडक वडा न १४ बाँके	५३२५३	८०००	२३०००	२२२५३
१५	छल्दी पनाह — इन्द्रेगौडा सडक (१४.८) कि.मि, गुल्मी	१२५१४८	१५०००	६६०८९	४४०५९

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
१६	छल्दीखोला झो.पु., इश्मा २ गुल्मी ;राताचौर बडिगाड झो.पु. मुसिकोट २ र ७ गुल्मी ;र चम्दी झो.पु. रुरुक्षेत्र ५ र सत्यवती ६ गुल्मी	२४४००	८०००	१५०००	१४००
१७	जितपुर (रामग्राम नपा) बरमपुरवा बैरवा विष्णुपुर सडक स्तरोन्नती	५८०७४	३०००	३३०४४	२२०३०
१८	जिल्ला कपिलवस्तु शिवराज नगरपालिका वडा नं.—४ मरामा वालाजी होटल तर मदवा सडक स्तरोन्नति	४९२८१	७५००	२००००	२१७८१
१९	झमरुक गा.पा. पहुँच मार्ग बाग्दुला मच्छिसडक स्तरोन्नती, प्यूठान	५००००	७५००	४२५००	
२०	झर्नैया खोला सडक पुल, औरी देखि मराम जोडने, बाहवर्दिया ८	७७५४४	७५००	७००४४	
२१	डवर कुला ५ देखि गनार खेत हुदै भुढारा-कालाठुटा-खरिवोट-लम्चपेदी हुदै तल्लो गुरौ जोड्ने सडक घोराही १२, दाङ	४८५२३	७५००	२०५११	२०५११
२२	तल्लो खैरेनी देखि सुन कौडा जोड्ने बाटोमा कल्भर्ट, देवदह-७	२०५०९	१०००	११७०६	७८०४
२३	तानसेन १० वृन्दावन देखि वगैचा जोडन् सडकपुल	१४९१९	२०००	१२९१९	
२४	तिघ्रा देखि प्रयागपुर, क्रान्तिपुर, सिन्दुरा पुरानो बस्ती हुदै सोहरिया सम्म सडक स्तरोन्नती, राजापुर न पा ३	४९९६४	७५००	४२४६४	
२५	दम्चन घम्लिवाङ्ग झो.पू. निर्माण, पुथाउत्तरगंगा	३५२७९	२०००	३३२७९	
२६	दुर्गाखोला पुल निर्माण, पाणिनी ३ र ५, अर्घाखाँची	४९९९२	२००००	१७९९५	११९९७
२७	देउराली डाडाँकटेरी हंशपुर सडक कालोपत्रे तथा स्तरोन्नती, मालारानी, अर्घाखाँची	१८०४९७	२००००	९६२९८	६४१९९
२८	दोभान-नुवाकोट-बेलबास सडक (शिद्धबाबा बैकल्पीक मार्ग), तिनाउ २, पाल्पा	४९९९८	१००००	३९९९८	
२९	दोमै खोला सडक पुल, दोमै कोर्जा भलावट भैसिलोट्ने दवारो सडक	७७१६८	१००००	३००००	३७१६८
३०	नारिकोट पार्टि कार्यालय जाने वाटोमा कल्भर्ट निर्माण	१९६१३	२०००	१००००	७६१३
३१	नेपालगंज १७ परसपुर चोकदेखी सुख्खा बन्दरगाहा सडक स्तरोन्नती	६६६५९	१००००	३००००	२६६५९

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
३२	नेपालगंज उपमहानगरपालिका वडा नं. १६ जैसपुर भन्सार देखि पचपोकरा साईगाँउ हुँदै बढैया शिवपुरी खजुरा गा.पा. १ को बेलडाँडा सम्मको सडक, बाँके	६६५४०	१००००	३००००	२६५४०
३३	नौघाट माडी खोलामा पक्की पुल ऐरावती र सरुमारानी गापा प्यूठान	२१५८८४	३००००	५५७६५	१३०११८
३४	पर्यटकिय करिडोरकालागि सुस्ता-अनुमाघाट-विगेपताल-मदारबाबा-चुहाडी र त्रिवेणीलाई डि.पि.आर सहित अन्य कार्य, नवलपरासी	५२२४६	७५००	२६८४८	१७८९८
३५	पलेय देखि भुर्तिवाङ जोड्ने झो.पु. निर्माण, भुमे ७	३९०५४	२०००	३७०५४	
३६	पश्चिम खैराटी, डुमरिया, वहरवासी, विचवापुर, चौधहवा सडक मायादेवि गा.पा. ३, कपिलवस्तु	६६४२६	१००००	३००००	२६४२६
३७	पाणिनी गा.पा.-3 अर्घाखाँची, वाक्लेखोला-वरकारुख-बगैचा Motorable पुल	४९८८६	१००००	२३९३२	१५९५४
३८	प्रदेश गौरवको आयोजना : रामपुर कपुरकोट सडक (जिवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) हार्थोक छहरा सडक खण्ड पाल्पा	२६५००१	४००००	१३५००१	९०००१
३९	प्रादेशिक प्राविधिक सहयोग प्रदायक (PTAP) संस्थाको परामर्श सेवा (झोलुङ्गे पुल र सडकपुलको) वापतको रकम भुक्तानी	२४६०४	८०००	८०००	८६०४
४०	बढैयाताल पहुँच मार्ग निर्माण कार्य	५७९४६	७५००	५०४४६	
४१	बनगाई, भलवाड, डोटे सडक कपिलवस्तु अर्घाखाँची दुई जिल्ला जोड्ने सडक स्तरोन्नती, कपिलवस्तु	६६०७१	१००००	३००००	२६०७१
४२	बम्नै नवलपुर खाद्रे खुमखानी सडक योजना, तुलसीपुर ४,७ दाङ	६५८९९	१००००	२७९५०	२७९५०
४३	बागीखोला बक्स कल्भर्ट निर्माण, सन्धिखर्क पकले धारापानी चुजाठाँटी सडक, सन्धिखर्क १ र २	३३३१८	९५००	२३८१८	
४४	बागीखोला सडक पुल, खिर्राबोट टारी बजेरी भेडिराख्रे सडक	४६९३२	१००००	२२१५९	१४७७३
४५	बाङगेसाल कासकोट नौघाट जाबुने हरियागाँउ गोठिबाङ चोरपानी खलङ्गा प्यूठान	४५३३२	६८००	३८५३२	
४६	बुद्धनगर-सेरोवा-किशुली सम्मको सडक सैनामैना-५ रुपन्देही	११९४४८	१२०००	६४४६९	४२९७९
४७	बुद्धभूमि नगरपालिका वडा नं. ९ पुल्चोक देखी ग्लोवल डेरी हुदैं खाला सम्मको बाटो कालोपत्रे, कपिलवस्तु	९९१८७	१५०००	३००००	५४१८७

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
४८	बेथरी कुट्टा छपिया बनघुसरी फर्साटिकर हुँदै तामनगर सम्म जोड्ने सडक निर्माण, सियारी गापा रुपन्देहि	१४५७५८	२८०००	७०६५५	४७१०३
४९	बैजनाथ गा.पा.को च्याम देखि खजुरा गा.पा. वडा नं. १ राधापुर जोड्ने सडक निर्माण (२९ कि.मी), बाँके	६६६६५	१००००	३००००	२६६६५
५०	भटेनी घोला कल्भर्ट पर्सोहिया मानपुर जगदिशपुर सडक	१७९३५	१५००	१००००	६४३५
५१	भण्डारीटोल सडक कालोपत्रे तथा रैदी खोला कल्भर्ट निर्माण योजना रेसुङ्गा ४	१९३८५	२५००	१६८८५	
५२	भारतको बोर्डर बेनीपुर देखि दुबौलिया, दरखावा, मधुरी, मटियरिया, करुवानी, ठठरिहवा, जमुहानी हुँदै कान्छी बजार सडक कालोपत्रे (डि.पि.आर भइसकेको), रुपन्देही	९८५०१	१४८००	५०२२१	३३४८०
५३	मधुवन न.पा. वडा नं. १ र २ पत्थरबोझी जोड्ने ओरही नदिमा पक्की पुल निर्माण	३४४६०७	३०००	१३६६४३	२०४९६४
५४	मधुवन न.पा. वडा नं. २ ओराली बजार देखि ठाकुरबाबा न.पा.९ जोड्ने अधुरो बाटो नालि सहित कालोपत्रे (पर्यटकिय क्षेत्र) १५ कि.मि., मधुवन २,१ र ठाकुरबाबा ९, बर्दिया	९९५३५	१००००	५३७२१	३५८१४
५५	मर्थिखोला सडकपुल पचेघा वनगाई सोहसा सडक	२३९३९	७५००	१००००	६४३९
५६	माडीखोला (भारनीबाङ) सडक पुल, भारनीबाङ दहबाङ भाबाङ जलजला सडक रोल्पा	१०७७५७	१००००	७५०००	२२७५७
५७	मायादेवी गा.पा. वडा नं. १, २ र ३ जोड्ने दानव नदी निबिहवा घाटमा पक्की पुल निर्माण	३१८६३९	४५००	१८८४८३	१२५६५६
५८	रङ्गशालापथ (तिलोत्तमाको आन्तरिक वाइपास सडक) सडक निर्माण, तिलोत्तमा १, रुपन्देही	७५४२२	१००००	३९२५३	२६१६९
५९	रचनपुरा गाउँदेखि पश्चिम नहरको छेउमा कल्भर्ट	१०३५३	१०००	९३५३	
६०	रतनपुर पूर्णिहवा विचमा पुल निर्माण (यशोधरा -६)	२०७७०	७०००	१००००	३७७०
६१	रातमाटा-कठान-गैटार-प्याकलुक पक्कीपुल जोड्ने बाटो स्तरोन्नती र कालोपत्रे, पाल्पा	६१४९९	१००००	३००००	२१४९९
६२	रानीजरुवा देखि सिरकुलो सम्मको सडक तुल्लसीपुर दाङ	९२६१९	१५०००	३८८१०	३८८१०
६३	रासीसोनारी ७ सोनपुर हेल्थपोष्ट हुँदै पिपरहवा गंगापुर हुँदै मटैहिया जोड्ने सडक कालोपत्रे, रासीसोनारी ७, बाँके	९९९९९	१५०००	५००००	३४९९९

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
६४	रामपुर २ र १ जोड्ने सिउडेखोला सडकपुल	४१०१५	७५००	३००००	३५१५
६५	रुद्रवेणी अस्लेवा ठूलो लुम्पेक पूर्तिघाट सडक योजना सत्यवती गा.पा., गुल्मी	१३९९९८	२००००	७१९९९	४७९९९
६६	लाखर खोला (गङ्गेरी) सडकपुल, भुमे-९ चुनवाउ	४९४११	१५०००	२००००	१४४११
६७	लालपाटी खाण ठटिया कल्भर्ट निर्माण	१६३१२	२०००	१४३१२	
६८	लुङ दोभाई तुषाराकोट पुल	१२१५६७	१५०००	५३२८४	५३२८४
६९	वाग्दुरीखोला कल्भर्ट निर्माण	१५७४१	२५००	१३२४१	
७०	विशवाघोला कल्भर्ट देविपुर डालपुर सडक खण्ड विजयनगर-5	१९८४९	१५००	१००००	८३४९
७१	विहार ओर्खेरे बाटोमा पर्ने बाँगी खोलामा पुल निर्माण, सन्धिखर्क १० र ११ अर्घाखाँची	५३७६६	५०००	२९२५९	१९५०६
७२	शसस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं. ५ वृन्दबासीनी बाहिनी चन्द्रौटा पहुँच तथा परिसर सडक स्तरोन्नती	२८७३७	५०००	१५०००	८७३७
७३	शितलनगर, गैडहवा ८ वडा कार्यालय, हसनापुर हुँदै पहाडिकुट्टा सडक निर्माण, गैडहवा ८, रुपन्देही	९९५८९	१००००	५३७५३	३५८३६
७४	शिवराज न.पा.को जवाभारी देखि कृष्णनगर नगरपालिका वडा नं. ८ को लोहरौला, गणेशपुर, पल्टा, हुलाकी सडक बाट देवनगढीया,डगरमरवाा हुँदै कृष्णनगर ६ को डेरवा डबरा सम्मको सडक निर्माण(डि.पि.आर भएको), कपिलवस्तु	७०२५८	१५०००	५००००	५२५८
७५	शिशैखोला कल्भर्ट, पश्चिम खैटारी डुमरिया सडक	१५७३९	२०००	१००००	३७३९
७६	श्रीनारायण चोकदेखि देवीकोट जाने दोलही खोलामा पुल	८५४३०	१५०००	३५०००	३५४३०
७७	साडी देखी झरबैरा सम्म सडक कालोपत्रे दुरी ६ कि.मि, गैडाहवा गा.पा. ०१, रुपन्देही	४९७९५	७५००	२५३७७	१६९१८
७८	सिंहभवानी, दाङपुरवा, चिललेटा, विकासनगर, नौलापुर हुदै बानियाभार जोड्ने सडक कालोपत्रे, बाँके	६६६१९	१००००	३००००	२६६१९
७९	सिघ्रेखोला पक्की पुल निर्माण, मालारानी-५	४०२८९	५०००	२११७४	१४११६
८०	सितखोला झोपु, फलाचौर र पातलटोल जोड्ने, सितगंगा २	२९५२३	२०००	१६५१४	११००९

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
८१	सियारी खोला सियारी गा.पा. वडा नं. ६ र ७ जोड्ने पक्की पुल निर्माण डि.पी. आर. समेत र बुटवल १८ दुबैली र शुद्धोधन ३ सियाभार जोड्ने पक्कि पुल निर्माण, बुटवल १८	४४२९६	५०००	२३५७८	१५७१८
८२	सिलादी घमिर अर्खाबाङ्ग पालिका पहुच मार्ग मोटरबाटो कालोपत्रे योजना, गुल्मी	१५०१४९	१५०००	८१०८९	५४०६०
८३	सुखौरा खोलापुल सैनामैना-6	१११५५५	२०००	६५७३३	४३८२२
८४	सुनवल न.पा. ४ दामोदरकुण्ड देखि सुनवल न.पा. १ सोमनाथ खोला उत्तरपट्टि ढल निकास आयोजना, सुनवल न.पा., नवलपरासी (बसुप)	५३५०७	१५०००	२३१०४	१५४०३
८५	सुलिचौर अरेश पाटलकटेरी प्यूठान सडक कालोपत्रे बहुवर्षिय सुनिलस्मृती ८, रोल्पा	९९१८९	१५०००	५०५१४	३३६७६
८६	सुलिचौर अरेश सडकको जुतुङखोलामा मोटरेवल पुल, डिपिआर भएको, सुनिलस्मृती ८, रोल्पा	६३९३८	१५०००	४८९३८	
८७	सुलिचौर काभ्रा क्वालिगाउँ फलिबाङ लकसमारे सडक कालोपत्रे,सुनिलस्मृति ५ रोल्पा	१३२२५३	२००००	६७३५२	४४९०१
८८	हर्दसर्दिहवा झो.पु. महाराजगंज न.पा. कपिलवस्तु	२००४५	४०००	१००००	६०४५
८९	हाडवास अमिलिया झोलुङ्गे पुल	२७९३८	७०००	२०९३८	
९०	हुमिन-देविनगर-जल्पा-बहादुरपुर सडक निर्माण आयोजना, रम्भा, पूर्वखोला, माथागढी, पाल्पा	९९९९८	१५०००	५००००	३४९९८
	उर्जा,जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालय	**७७८३३८**	**९८०२५**	**४८८८१४**	**१९१४९९**
९१	अरुणखोला बृहत सिचाई योजना, निस्दी ४, पाल्पा	७६६४३	१४५००	३२७००	२९४४३
९२	कंचनिया सोत्वा नाला सिचाई योजना महाराजगंज न.पा.- १०, कपिलबस्तु	५८५१९	९०००	४१७८३	७७३६
९३	खयरभट्टी सिँचाइ योजना, शितगंगा न.पा. ११, अर्घाखाँची	२६०००	३२५०	२२७५०	
९४	गोईतिवाङ सिँचाइ योजना, त्रीवेणी-५, रोल्पा	४९९४६	२३००	२६५०३	२११४३
९५	घारीचौर सिंचाइ योजना, बंगलाचुली गा.पा.-७, दाङ	२८३८३	४०००	२४३८३	
९६	चिउरे खोला सिंचाइ योजना, रापिसोनारी-१, बाँके	२८५२५	३०००	२५५२५	
९७	जबइ वनकट्टी लिफ्ट सिँचाइ योजना शिवराज न.पा.कपिलवस्तु	३३०१९	५०००	१३२०८	१४८११

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
९८	जबई सखुनियाँ ताल सिचाईं योजना,शिवराज बुद्धभूमि, महाराजगंज र शिवराज न.पा., कपिलबस्तु	९३१४२	१४०००	६५२०७	१३९३५
९९	जरेखोला बगाले सिंचाइ योजना, सन्दीखर्क न.पा.४, अर्घाखाँची	१७१५६	२७००	१४४५६	
१००	झिङनी गाउँ सिंचाई योजना घोराही उपमहानगरपालिका -३, दाङ	५३७४९	४०००	३१७०५	१८०४४
१०१	तिनाउ खोला तथा यसका शाखा खोलाहरु नियन्त्रण कार्य, पाल्पा	२४९७५	२५७५	२२४००	
१०२	पूर्वखोला वृहत् सिँचाइ योजना, पूर्वखोला ३, पाल्पा	२६४७६	४०००	२०१२१	२३५५
१०३	बस्ती खोला सिंचाई योजना शान्तीनगर-३,४, दाङ	५८०६३	२०००	३१७६२	२४३०१
१०४	रातटारी सिँचाइ योजना, सन्दिखर्क न.पा. ६, अर्घाखाँची	१७६२९	२७००	१४९२९	
१०५	रामपुर फाँट सिंचाई योजना रामपुर न. पा., पाल्पा	१३९९६५	२१०००	७००००	४८९६५
१०६	रोहीणी लिफ्ट सिँचाइ योजना, कोहलपुर १३, बाँके	४६१४८	४०००	३१३८३	१०७६५
	प्रदेश पुर्वाधार विकास प्राधिकरण	**२३१९८५**	**५५०००**	**८८४९२**	**८८४९३**
१०७	उजिर सिंह रंगशाला, रुपन्देही	१०७६६२	३००००	३८८३१	३८८३१
१०८	सुन्दरवस्ती जग्गा एकीकरण आयोजना (प्याकेज १२)	१२४३२३	२५०००	४९६६१	४९६६२
	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	**९९४९९**	**१७०००**	**५८५००**	**२३९९९**
१०९	कार्यालय भवन निर्माण, डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)	४९९९९	८५००	२८५००	१२९९९
११०	कार्यालय भवन निर्माण, डिभिजन वन कार्यालय बाँके	४९५००	८५००	३००००	११०००
	शहरी विकास तथा खानेपानी मन्त्रालय	**२४४६१**	**३९००**	**१२०००**	**८५६१**
१११	वसन्तपुर दोस्रो खानेपानी आयोजना ओमसतिया ४ रुपन्देही ४५० घ मि टयाङ्की निर्माण	२४४६१	३९००	१२०००	८५६१
	सामाजिक विकास मन्त्रालय	**७६५४९**	**१४०००**	**३००००**	**३२५४९**
११२	अमर सहिद बहुमुखी क्याम्पस बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण, बाँके	४९९८५	१००००	२००००	१९९८५

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	कुल लागत अनुमान	आ.ब. २०८१/०८२	आ.ब. २०८२/०८३	आ.ब. २०८३/०८४
११३	त्रिभुवन आदर्श माध्यमिक विद्यालय भवन निर्माण, कपिलवस्तु	२६५६४	४०००	१००००	१२५६४
	स्वास्थ्य मन्त्रालय	**५६०५५**	**१००००**	**३५०००**	**११०५५**
११४	स्वास्थ्य कार्यालय प्यूठानको भवन निर्माण	५६०५५	१००००	३५०००	११०५५
	उद्योग पर्यटन तथा यातायात मन्त्रालय	**३१२२८**	**५०००**	**५०००**	**२१२२८**
११५	रिडीको लामाचौपारीमा रामेश्वर शालग्राम मन्दिर निर्माण, रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गुल्मी	३१२२८	५०००	५०००	२१२२८
	कुल जम्मा	**७८४६७५१**	**१०६५०२५**	**४२३१३६३**	**२५५०३६३**

४.३ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा स्थानीय तहमा भएको वित्त हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटको विवरण

लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८१ बमोजिम स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गरिएको अनुदान (समानीकरण, सशर्त, समपूरक र विशेष) तथा प्रदेश सरकारले संकलन गरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गरिएको रकम देहाय बमोजिम रहेको छः (रु.हजारमा)

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	कूल अनुदान	सवारी साधन कर	जम्मा
१	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२१५५३.००	५८१५.५४	२७३६८.५४
२	प्रतापपुर गाउँपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२३९५८.०४	८३४४.५३	३२३०२.५७
३	बर्दघाट नगरपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२८५८५.५०	१४३२८.४९	४२९१३.९९
४	रामग्राम नगरपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	३२३६२.२३	१२१०४.३४	४४४६६.५६
५	सरावल गाउँपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२००४२.६६	७३७५.५६	२७४१८.२२
६	सुनवल नगरपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२६३८७.४१	२१२४१.८३	४७६२९.२४
७	सुस्ता गाउँपालिका	नवलपरासी (ब.सु.प.)	२१६५०.६५	६३७५.४५	२८०२६.१०
८	ओमसतिया गाउँपालिका	रुपन्देही	२२२८८.३०	५४७७.६०	२७७६५.९०
९	कन्चन गाउँपालिका	रुपन्देही	२११५२.९७	६०६३.०१	२७२१५.९८
१०	कोटहीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	१४०९६.२४	७०९०.४२	२११८६.६५
११	गैडहवा गाउँपालिका	रुपन्देही	२८५५१.५०	७८७९.३५	३६४३०.८५
१२	तिलोत्तमा नगरापालिका	रुपन्देही	२७१७६.३२	३६४५८.९४	६३६३५.२६
१३	देवदह नगरपालिका	रुपन्देही	३०१८२.४१	१२६५८.२८	४२८४०.६९
१४	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	३७३८५.६७	३४२९३.३५	७१६७९.०२
१५	मर्चवारी गाउँपालिका	रुपन्देही	१९७२८.८६	५३६६.२०	२५०९५.०६
१६	मायादेवी गाउँपालिका रु.	रुपन्देही	१५७५७.८०	७२८३.१९	२३०४०.९९
१७	रोहिणी गाउँपालिका	रुपन्देही	१९४४६.२२	६५०१.०२	२५९४७.२४
१८	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	रुपन्देही	२४३९६.२८	११६९९.५८	३६०९५.८५
१९	शुद्धोधन गाउँपालिका रु	रुपन्देही	१७१८२.९९	५४६८.४१	२२६५१.४०
२०	सम्मरीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	२७७६५.६२	५४८४.१६	३३२४९.७८
२१	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	रुपन्देही	२८४१५.३५	११९२३.४९	४०३३८.८४
२२	सियारी गाउँपालिका	रुपन्देही	२१२४५.८०	५९८९.७६	२७२३५.५६
२३	सैनामैना नगरपालिका	रुपन्देही	२४८५५.२९	२००९०.२९	४४९४५.५८
२४	कपिलबस्तु नगरपालिका	कपिलवस्तु	२५८९४.९४	१६७६१.२३	४२६५६.१७
२५	कृष्णनगर नगरपालिका	कपिलवस्तु	२८४३१.६२	१२७२१.४९	४११५३.११
२६	बाणगंगा नगरपालिका	कपिलवस्तु	३४९५३.३६	२३६४८.७९	५८६०२.१५
२७	बुद्धभूमी नगरपालिका	कपिलवस्तु	२७८८१.१२	२३१७१.०१	५१०५२.१३

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	कूल अनुदान	सवारी साधन कर	जम्मा
२८	महाराजगन्ज नगरपालिका	कपिलवस्तु	३०२२६.६६	९३८४.८१	३९६११.४७
२९	मायादेवी गाउँपालिका	कपिलवस्तु	२३२१९.५३	९४११.३५	३२६३०.८८
३०	यसोधरा गाउँपालिका	कपिलवस्तु	२०७७६.५२	७४१२.२७	२८१८८.७९
३१	बिजयनगर गाउँपालिका	कपिलवस्तु	१८७९६.९३	९२३०.०७	२८०२७.००
३२	शिवराज नगरपालिका	कपिलवस्तु	३३३१४.९९	२१६९६.४३	५५०११.४१
३३	शुद्धोधन गाउँपालिका	कपिलवस्तु	१९५१३.८८	१२६४९.६६	३२१६३.५३
३४	तानसेन नगरपालिका	पाल्पा	२४५७०.६०	१२३७६.४८	३६९४७.०८
३५	तिनाउ गाउँपालिका	पाल्पा	२१९७७.५३	८३२५.६४	३०३०३.१७
३६	निस्दी गाउँपालिका	पाल्पा	१७९८७.५४	८०३३.४६	२६०२१.००
३७	पुर्वखोला गाउँपालिका	पाल्पा	१७९२६.७९	६४१४.७०	२४३४१.४९
३८	बगनासकाली गाउँपालिका	पाल्पा	१६९६४.८३	५९४९.०२	२२९१३.८५
३९	माथागढी गाउँपालिका	पाल्पा	२०८०१.३१	९१०६.७२	२९९०८.०४
४०	रम्भा गाउँपालिका	पाल्पा	१४५०९.९८	५२१४.६१	१९७२४.५९
४१	रामपुर नगरपालिका	पाल्पा	२३९४७.०१	१२५९०.७२	३६५३७.७२
४२	रिब्दीकोट गाउँपालिका	पाल्पा	२०१६२.६७	६३२०.९४	२६४८३.६२
४३	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	पाल्पा	१९९७६.०७	८८६४.११	२८८४०.१८
४४	छत्रदेव गाउँपालिका	अर्घाखाँची	१९६०१.६८	५७४५.२७	२५३४६.९५
४५	पाणिनी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	२१६७७.३६	७४३८.६५	२९११६.०२
४६	भुमिकास्थान नगरपालिका	अर्घाखाँची	२९६६४.५६	१९२९४.९१	४८९५९.४८
४७	मालारानी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	२२५०२.३९	५७२१.६५	२८२२४.०४
४८	शितगंगा नगरपालिका	अर्घाखाँची	२९३७३.३३	२५०९१.४६	५४४६४.७९
४९	सन्धिखर्क नगरपालिका	अर्घाखाँची	३९५२४.३३	२०९७७.१५	६०५०१.४८
५०	इस्मा गाउँपालिका	गुल्मी	२११४३.०१	५९४१.३३	२७०८४.३३
५१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	गुल्मी	२४९१०.४६	६४६७.१९	३१३७७.६५
५२	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	गुल्मी	२७१४२.०६	५१०१.५९	३२२४३.६५
५३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	२११५९.६७	७६०७.२३	२८७६६.८९
५४	छत्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	२३१९८.३२	५४२२.१४	२८६२०.४६
५५	धुर्कोट गाउँपालिका	गुल्मी	१८४०४.८७	५७४६.३३	२४१५१.२१
५६	मदाने गाउँपालिका	गुल्मी	२४१८३.७५	५८०७.२१	२९९९०.९७
५७	मालिका गाउँपालिका	गुल्मी	१८३५६.५२	५८५९.२९	२४२१५.८०
५८	मुसिकोट नगरपालिका	गुल्मी	२४४२७.६२	१३८५१.१५	३८२७८.७७
५९	रूरू क्षेत्र गाउँपालिका	गुल्मी	२२०७२.४८	५५६६.३८	२७६३८.८५
६०	रेसुङ्गा नगरपालिका	गुल्मी	३७३४०.१६	१२१९३.२७	४९५३३.४३

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	कूल अनुदान	सवारी साधन कर	जम्मा
६१	सत्यवती गाउँपालिका	गुल्मी	२१००६.२८	६८८६.७५	२७८९३.०३
६२	ऐरावती गाउँपालिका	प्यूठान	१५३५८.४५	५६९६.११	२१०५४.५६
६३	गौमुखी गाउँपालिका	प्यूठान	१८२९७.९१	५५०९.४४	२३८०७.३५
६४	झिमरुक गाउँपालिका	प्यूठान	१८४३५.००	५७१८.०८	२४१५३.०८
६५	नौबहिनी गाउँपालिका	प्यूठान	१९८४०.१०	७४५७.३६	२७२९७.४६
६६	प्यूठान नगरपालिका	प्यूठान	३०१९४.१४	१२७८७.२८	४२९८१.४२
६७	मल्लरानी गाउँपालिका	प्यूठान	१६९७७.६९	३८६४.३३	२०८४२.०१
६८	माण्डवी गाउँपालिका	प्यूठान	१६०२७.८५	५८४२.१७	२१८७०.०२
६९	सरुमारानी गाउँपालिका	प्यूठान	१७४८४.२१	६३३९.४९	२३८२३.७१
७०	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	प्यूठान	२५३७८.०१	१३६९२.७५	३९०७०.७६
७१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम (पूर्वी भाग)	२१५१८.२५	९७१०.५७	३१२२८.८२
७२	भूमे गाउँपालिका	रुकुम (पूर्वी भाग)	२२०३६.६०	७३६९.८०	२९४०६.४१
७३	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम (पूर्वी भाग)	१३६१८.०१	७२४२.०३	२०८६०.०४
७४	गगादेव गाउँपालिका	रोल्पा	१५९५०.९२	५४९५.८४	२१४४६.७६
७५	त्रिवेणी गाउँपालिका	रोल्पा	३०१३१.२६	८७३४.२६	३८८६५.५२
७६	थबाङ्ग गाउँपालिका	रोल्पा	२०३०५.०९	३९५८.६४	२४२६३.७३
७७	परिवर्तन गाउँपालिका	रोल्पा	१६६८०.७८	५२४२.४१	२१९२३.१९
७८	माडी गाउँपालिका	रोल्पा	२२२११.०५	५५८०.७८	२७७९१.८३
७९	रुन्टीगढी गाउँपालिका	रोल्पा	२६३५०.०६	९४९४.६८	३५८४४.७३
८०	रोल्पा नगरपालिका	रोल्पा	२७३०९.५५	२३६३०.७४	५०९४०.२८
८१	लुङ्ग्री गाउँपालिका	रोल्पा	२०५०७.४१	५८६५.२०	२६३७२.६१
८२	सुनछहरी गाउँपालिका	रोल्पा	२३३८९.३१	६१२२.२९	२९५११.५९
८३	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	रोल्पा	२३२३१.३६	७९२३.५०	३११५४.८६
८४	गढवा गाउँपालिका	दाङ	२१२९७.०४	१३७२८.३५	३५०२५.३९
८५	घोराही उपमहानगरपालिका	दाङ	५०९४७.९७	४३७१६.७०	९४६६४.६६
८६	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	दाङ	३९८४५.८३	३२७४८.४८	७२५९४.३१
८७	दंगीशरण गाउँपालिका	दाङ	१५३५६.४९	५२६७.५५	२०६२४.०४
८८	बंगलाचुली गाउँपालिका	दाङ	१८७७५.६२	८०६०.९५	२६८३६.५७
८९	बबई गाउँपालिका	दाङ	१६४३१.७६	७४२६.५४	२३८५८.३०
९०	राजपुर गाउँपालिका	दाङ	१५४५०.२९	१५६७६.९१	३११२७.१९
९१	राप्ती गाउँपालिका	दाङ	३२५४६.३८	९७०२.०२	४२२४८.४०
९२	लमही नगरपालिका	दाङ	२२०६०.३४	२७३६९.५५	४९४२९.९०
९३	शान्तिनगर गाउँपालिका	दाङ	२१९४२.९७	५६००.९५	२७५४३.९२

क्र.सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	कूल अनुदान	सवारी साधन कर	जम्मा
९४	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	३९६८३.३४	१८४८१.८३	५८१६५.१७
९५	खजुरा गाउँपालिका	बाँके	२२४४२.०१	९४९३.४८	३१९३५.४९
९६	जानकी गाउँपालिका	बाँके	१७४२०.४८	६७९७.६०	२४२१८.०८
९७	डुडुवा गाउँपालिका	बाँके	२२९७९.९५	६८१८.१९	२९७९८.१४
९८	नरैनापुर गाउँपालिका	बाँके	१९७०२.५८	८०८६.३१	२७७८८.८९
९९	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	बाँके	३७५१५.८५	२२१५८.५५	५९६७४.४१
१००	बैजनाथ गाउँपालिका	बाँके	२०३१७.२६	११२५५.३३	३१५७२.५९
१०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	बाँके	२६५२४.९८	३३५३२.२४	६००५७.२२
१०२	गुलरीया नगरपालिका	बर्दिया	३३३३२.२१	१५३७२.८०	४८७०५.००
१०३	गेरुवा गाउँपालिका	बर्दिया	१९६३१.०५	६३१७.०२	२५९४८.०७
१०४	ठाकुरबाबा नगरपालिका	बर्दिया	२७९९६.१५	१३२७०.९३	४१२६७.०८
१०५	बढैयाताल गाउँपालिका	बर्दिया	२३६६३.९१	९६२०.२६	३३२८४.१८
१०६	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	३७३०५.४७	२४५२६.१३	६१८३१.६०
१०७	बारबर्दिया नगरपालिका	बर्दिया	३००९०.६७	१४१८४.५२	४४२७५.१८
१०८	मधुवन नगरपालिका	बर्दिया	२८४७३.९०	८६८७.४२	३७१६१.३२
१०९	राजापुर नगरपालिका	बर्दिया	३२३३०.७४	२०९२६.९४	५३२५७.६८
	कुल जम्मा		२६१६९८७.९९	१२३७४२०.५८	३८५४४०८.५७

४.४ स्थानीय तहबाट संकलन तथा बाँडफाँट भई प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा भएको राजस्व

प्रदेश भित्रका स्थानीय तहबाट सङ्कलन भई बाँडफाँट भएको राजस्वको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

(रु.हजारमा)

स्थानीय तह/जिल्ला	दहत्तर बहत्तर	मनोरञ्जन कर	विज्ञापन कर	जम्मा
अर्घाखाँची	**१९५५९**	**२०**	**९८**	**१९६७७**
छत्रदेव गापा	३५६			३५६
पाणिनी गापा	२१८७			२१८७
भूमिकास्थान नपा	९१०			९१०
मालारानी गापा	४४२			४४२
शितगंगा नपा	१३९०४	२०		१३९२५
सन्धिखर्क नपा	१७५९		९८	१८५६
कपिलवस्तु	**६२१०४**	**६**	**४६७**	**६२५७७**
कपिलवस्तु नपा	८७९२			८७९२
कृष्णनगर नपा	१४६९		३४	१५०३

स्थानीय तह/जिल्ला	दहत्तर बहत्तर	मनोरञ्जन कर	विज्ञापन कर	जम्मा
बाणगंगा नपा	३२३१२	६	२३०	३२५४८
बिजयनगर गापा	२१०५			२१०५
बुद्दभुमी नपा	१४०६६		८४	१४१५०
महाराजगंज नपा	३३१७			३३१७
शिवराज नपा	४५		११९	१६४
गुल्मी	**९३६३**	**५२२**	**२**	**९८८७**
ईस्मा गापा	६००			६००
गुल्मीदरवार गापा	६३४			६३४
चन्द्रकोट गापा	४८६		२	४८८
छत्रकोट गापा	११२			११२
धुर्कोट गापा	१३६०			१३६०
मालिका गापा	१५४			१५४
मुसीकोट नपा	३५६५			३५६५
रुरुक्षेत्र गापा	११५९			११५९
रेसुङ्गा नपा	२५१	५२२		७७३
रेसुङ्गा नपा	३५			३५
सत्यवती गापा	१००६			१००६
दाङ	**७०९५२**	**१६**		**७०९६९**
गढवा गापा	३०६५८			३०६५८
घोराही उपमहा नपा	८१३३			८१३३
तुलसीपुर उपमहा नपा	६७७५			६७७५
दंगीशरण गापा	२६५७	१६		२६७३
बंगलाचुली गापा	८१४			८१४
बबई गापा	२८४३			२८४३
राजपुर गापा	२४६७			२४६७
राप्ती गापा	८७२१			८७२१
लमही नपा	७३२०			७३२०
शान्तिनगर गापा	५६७			५६७
नवलपरासी	**२४७४५**	**१२६**	**२८१**	**२५१५२**

स्थानीय तह/जिल्ला	दहत्तर बहत्तर	मनोरञ्जन कर	विज्ञापन कर	जम्मा
बर्दघाट नपा	११५	१२६		२४१
रामग्राम नपा	६२५		२८१	९०६
सरावल गापा	३१३			३१३
सुस्ता गापा	२३६९२			२३६९२
पाल्पा	**१३१५९**	**२४०**	**२१५**	**१३६१४**
तानसेन नपा	५००	९४	२११	८०५
तिनाउ गापा	१६४९			१६४९
निस्दी गापा	५११			५११
पूर्वखोला गापा	६००		५	६०५
बगनासकाली गापा	१५४१	६		१५४७
माथागढी गापा	१६११			१६११
रम्भा गापा	१४४९			१४४९
रामपुर नपा	४१२९	१४०		४२६८
रिब्दीकोट गापा	८४			८४
रैनादेवी छहरा गापा	१०८६			१०८६
प्युठान	**८४७०**		**६१**	**८५३१**
ऐरावती गापा	६५४			६५४
नौबहिनी गापा	९२			९२
प्युठान नपा	३७६९		६१	३८२९
मल्लरानी गापा	१०			१०
माण्डवी गापा	९९९			९९९
सरुमरानी गापा	७२४			७२४
स्वर्गद्वारी नपा	२२२३			२२२३
बर्दिया	**१७९६९**		**१४३**	**१८११२**
गुलरिया नपा	१५७		१२०	२७८
ठाकुरबाबा नपा	६५७६			६५७६
बाँसगढी नपा	१७७१		२३	१७९३
बारबर्दिया नपा	७१५७			७१५७
मधुवन नपा	२३०८			२३०८

स्थानीय तह/जिल्ला	दहत्तर बहत्तर	मनोरञ्जन कर	विज्ञापन कर	जम्मा
बाँके	**२८००**	**२५२२**	**२४७६**	**७७९८**
कोहलपुर नपा		२२८	३२३	५५१
जानकी गापा			४८	४८
नेपालगंज उपमहा नपा	२२९५	२१०४		४३९९
राप्तीसोनारी गापा	२८००			२८००
रुकुमपूर्व	**२४५१**	**८**		**२४५९**
सिस्ने गापा	२४५१	८		२४५९
रुपन्देही	**२२६७४९**	**३२४४**	**५६०७**	**२३५५९९**
ओमसतिया गापा	३९३			३९३
तिलोत्तमा नपा	८४२४२	५९	६५०	८४९५१
देवदह नपा	१००००			१००००
बुटवल उपमहा नपा	५५२४६	३०९२	३७८०	६२११८
मायादेवी गापा	१७८५४			१७८५४
शुद्धोधन गापा	४०५८८		६१	४०६४९
सिद्धार्थनगर नपा		९२	१११६	१२०८
सियारी गापा	१०८०६			१०८०६
सैनामैना नपा	७६२०			७६२०
रोल्पा	**१५९५**			**१५९५**
रोल्पा नपा	१३८८			१३८८
लुङ्ग्री गापा	२०७			२०७
जम्मा	**४५९९१८**	**६७०५**	**९३४९**	**४७५९७२**

स्रोतः Preliminary RMIS Report

परिच्छेद -५
समस्या, सुझाव तथा निष्कर्ष

५.१ समस्याः

नेपालको संविधानको साझा अधिकार सूचीमा रहेका विषयमा संघीय सरकारबाट समयमै कानुन वन्न नसक्दा र एकल सूचीमा रहेका क्षेत्राधिकारका विषयमा समेत सबै आवश्यक कानूनहरू वन्न नसक्दा प्रदेश सरकारको कार्यसम्पादनमा विभिन्न समस्याहरू देखिएका छन्। यस बाहेकका प्रमुख समस्याहरूलाई देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छः-

क) राजस्व सङ्कलनः

- ❖ प्रदेश सरकारको आय तथा विज्ञापन कर/मनोरञ्जन करको दायरा बढ्न नसकेको, साथै अन्य संभावित आयको स्रोत पहिचान गरी आय वृद्धि गर्ने कार्य हुन नसकेको,
- ❖ एकल अधिकारको सूचीमा पर्ने कर (कृषि आयमा लाग्ने कर) कार्यान्वयनको स्पष्ट ढाँचा निक्यौंल हुन नसकेको,
- ❖ स्थानीय तहसँग बाँडफाँट हुने करहरू समेत प्रभावकारी हुन नसकेको, नदीजन्य पदार्थबाट प्राप्त हुने आयको बाँडफाँट यथार्थपरक वनाउन नसकिएको,
- ❖ अन्य प्रदेशमा दर्ता भएका सवारी साधनको कर यस प्रदेशमा बुँझाउदा कर मिलान लगायतका समस्या रहेका, लक्ष्यानुसार राजस्व सङ्कलन नहुँदा प्रदेश सञ्चित कोषमा दबाब पर्न गई तोकिएको खर्चको लक्ष्य हासिल हुन नसकेको,
- ❖ घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क वास्तविक कारोबारसँग तादम्यता मिलाउन नसकिएको,
- ❖ संघबाट प्राप्त हुनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानमा कटौती हुँदा लक्ष्य अनुसार बजेट कार्यान्वयन गर्न नसकिएको, साथै प्रदेश सञ्चित कोषमा थप दबाब पर्न गएको।

ख) सार्वजनिक खर्चः

- ❖ प्रदेशको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको स्पष्ट मापदण्ड र प्राथमिकता तय गर्न नसकिएको,
- ❖ बजेट तर्जुमाका चरणमा शीर्षकगत रूपमा स्रोतको आँकलन, निकायगत रूपमा खर्चको प्रकृति विश्लेषण, आवश्यक पूर्वाधार तयारी, सम्भाव्यता अध्ययन, जग्गा प्राप्ति, साइट क्लियरेन्स, नक्साङ्कन लगायतका विषयहरु यकिन नगरी आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्ने प्रणालीमा सुधार गर्न नसकिएको,
- ❖ प्रदेश र स्थानीय तहबीचको कोष प्रवाह संयन्त्र तयार हुन नसकेको,
- ❖ बजेटका सिद्धान्त र नीतिको विश्लेषण जस्ता उपकरणको प्रयोग गरी प्रचलित ऐन र नियमको परिधिमा रही खर्च व्यवस्थापन गर्न चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको,

- सार्वजनिक निकायमा आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति कमी रहेको साथै उपलब्ध जनशक्तिको क्षमता र दक्षतामा कमी देखिएको, साथै अन्तरतह/ अन्तर निकाय समन्वयमा कमी हुँदा आयोजना कार्यान्वयनमा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त हुन नसकेको,
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच आयोजना छनौट र बजेट बाँडफाँटमा दोहोरोपना रहेको।

ग) वित्तीय अनुशासन र सुशासनः

- रुपान्तरणकारी र बहुप्रतिफलयुक्त आयोजनामा बजेट विनियोजन नहुने तथा निर्माणाधीन आयोजना/कार्यक्रम सम्पन्न गर्नमा भन्दा आवश्यक तयारी विना नै नयाँ आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्ने प्रवृत्ति देखिएको,
- बहुवर्षीय ठेक्का र स्रोत सुनिश्चितता प्रकृयाले सार्वजनिक खर्चको दायित्व थपिँदै गएको,
- आयोजनाको प्राथमिकीकरण कमजोर रहेको, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक वजेटबीच तादात्म्यता कायम हुन नसकेको,
- सञ्चालन विधि एकीन नभएका र क्षेत्राधिकारभन्दा बाहिरका आयोजना समेत कार्यान्वयन गर्ने प्रचलनमा सुधार हुन नसकेको,
- अनुदान वितरणको एकीकृत ढाँचा नभएको, नेपाल सरकार र स्थानीय तह समेतबाट अनुदान दिएकै स्थानमा प्रदेश सरकारबाट समेत अनुदान दिने गरेको, स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्च विवरण अनुगमन प्रणालीको विकास हुन नसकेको,
- राजस्व प्राप्ती र अनुमानबीच ठूलो अन्तर हुँदा बजेट कार्यान्वयनमा कठिनाई,
- स्थानीय तहले सङ्कलन गरेको साझा करको अद्यावधिक विवरण प्राप्त गर्ने संयन्त्रको विकास भई नसकेको साथै साझा करबाट संकलित रकम कतिपय स्थानीय तहहरूले समयमै दाखिला नगरेको,
- अन्तर तह समन्वयको अवस्था कमजोर रहेको।

४.२ सुझाव

क) राजस्व सङ्कलनः

- राजस्व अभिवृद्धिका लागि गठित कार्यदलको अध्ययन प्रतिवेदन, २०८२ ले आगामी तीन वर्ष भित्रमा प्रदेशको आन्तरिक आय रु.१० अर्ब २ करोड हुने प्रक्षेपण गरेको सन्दर्भमा उक्त कार्यदलले दिएका सुझावहरु कार्यान्वयन गरी रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने,
- कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन र संविधानको अनुसूचीमा व्यवस्था भएबमोजिम प्रदेश सरकारको अधिकारक्षेत्रका विषयमा राजस्व अधिकारको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानूनको प्रवन्ध गर्नुपर्ने
- स्थानीयतहलाई प्रभावकारी समन्वय गरी चुनढुंङ्गा खानी, गिटी बालुवा, विज्ञापन कर तथा मनोरञ्जन कर वृद्धि गर्नुपर्ने,
- राजस्व सङ्कलन प्रणालीलाई प्रविधिमैत्री, स्वचालित र पारदर्शी बनाउने,

- राजस्वका विद्यमान दरलाई समयानुकूल पुनरावलोकन गरी, लागत प्रभावी, पारदर्शी, वैज्ञानिक र व्यवस्थित बनाउने,
- घर जग्गाको कारोवारबाट प्राप्त हुने राजस्व यथार्थपरक बनाउन मूल्याङ्कन प्रणालीमा सुधार गर्ने,
- स्थानीय तहबाट सङ्कलन गरी प्राप्त हुने राजस्व प्राप्त भए नभएको अनुगमन गरी समयमै प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

ख) सार्वजनिक खर्चः

- शीर्षकगत रूपमा स्रोतको आँकलन, निकायगत रूपमा खर्चको प्रवृत्ति विश्लेषण, आवश्यक पूर्वाधार तयारी, सम्भाव्यता अध्ययन, जग्गा प्राप्ति, साइट क्लियरेन्स, नक्साङ्कन लगायतका विषयहरु यकिन गरेर मात्र आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्ने प्रणाली विकास गर्ने।
- आवश्यकता र औचित्यताको पुष्ट्याँइ सहित उपलब्ध सीमित स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगिता मार्फत उच्चतम प्रतिफल दिने र प्रदेश आयोजना बैंकमा समावेश भएका आयोजनाहरुलाई मात्र छनौट हुने प्रणाली विकास गर्ने।
- सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिकालाई (कार्यालय सञ्चालन खर्च, विजुली, इन्धन, मर्मत सम्भार, तालिम, गोष्ठी आदि) अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन गर्ने एवम् स्वीकृत दरबन्दीमा मात्र करारमा कर्मचारी नियुक्त गर्ने,
- लाइन आइटमको खर्चमा हुने प्रकृतिको विश्लेषण, बजेटको स्रोत सुनिश्चितता, स्रोतमा दोहोरोपना भए/नभएको विषयमा, समष्टिगत आर्थिक अवस्था, LMBIS मार्फत उपलब्धि विश्लेषण, आर्थिक अनुशासन एवम् बजेट सिद्धान्त र नीतिको विश्लेषण जस्ता उपकरणको प्रयोग गर्दै खर्च व्यवस्थापन गर्ने,
- स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्चको विवरण हेर्ने प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने,
- आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको पूर्व सहमति बिना थप आर्थिक दायित्व सिर्जना नगर्ने व्यवस्था कडाईका साथ लागु गर्ने,
- प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार भित्रका आयोजना मात्र कार्यान्वयन गर्ने, साथै निकायगत क्षेत्राधिकार भित्रका आयोजना/कार्यक्रम मात्र कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने,
- सञ्चालन विधि र कार्यविधि तय गरेर मात्र आयोजना कार्यान्वयनको लागि खरिद प्रक्रियामा लैजाने,
- स्वीकृत कार्यक्रमको उद्देश्य फरक हुने गरी कार्यक्रम संशोधन तथा रकमान्तर नगर्ने,

ग) वित्तीय अनुशासन र सुशासनः

- ❖ गठन आदेश अनुसार परिषद, समिति, केन्द्र र कार्यालय जस्ता निकाय स्थापना गर्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गरिनुपर्ने, प्रदेश सरकारले अनावश्यक रूपमा कार्यालय स्थापना गर्ने प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्दै जाने एवम् आवश्यकता, उपयोगिता र लाभ लागत विश्लेषणका आधारमा मात्र संगठन स्थापना गर्ने,
- ❖ बहुवर्षीय ठेक्का सहमती सम्बन्धी मापदण्ड र बहुवर्षीय आयोजना स्वीकृती तथा ठेक्का सम्बन्धी मापदण्डलाई अक्षरशः पालना गर्ने। अद्यावधिक मध्यमकालीन खर्च संरचनाले तोकेको प्रदेश सरकारको खुद राजस्व आम्दानीको अनुपातमा मात्र बहुवर्षीय स्रोत सुनिश्चितता दिने गरी मापदण्ड तयार गर्ने,
- ❖ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच आयोजना छनौट र बजेट बाँडफाँटमा देखिएको दोहोरोपना हटाउने,
- ❖ नयाँ आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्नु भन्दा बाँकी रहेका अधुरा आयोजना समयमा सम्पन्न गर्न विशेष ध्यान दिनुपर्ने। सिर्जना भइसकेको प्रदेश सरकारको दायित्व अद्यावधिक गरी वार्षिक रुपमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्थाको पालना गर्ने,
- ❖ लुम्बिनी प्रदेश सरकार अन्तर्गतको सम्पत्तिमा सवारी साधन, जग्गा र भवनको मूल्याङ्कन अभिलेखिकरण हुने प्रणाली विकास गर्ने,
- ❖ अनुदान नीति/कार्यविधि निर्माण गरी आवश्यकता र प्रतिफलको आधारमा दोहोरो नपर्ने गरी व्यक्ति निकाय/संघ/संस्थालाई अनुदान वितरण गर्ने प्रणाली स्थापना गर्ने,
- ❖ अधुरा आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि आवश्यक स्रोत साधनको प्रबन्ध गरी त्यस्ता आयोजनाको संख्यालाई यथासम्भव न्यूनतम सीमामा कायम गर्नुपर्ने,
- ❖ स्थानीय तहले सङ्कलन गरेको साझा करबाट सङ्कलित रकम समयमै दाखिला गराउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- ❖ साना/टुक्रे आयोजना छनोट गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने। स्थानीय तहको क्षेत्राधिकार भित्रका निश्चित रकमभन्दा साना आयोजना छनोट नगर्ने नीति लिनुपर्ने,
- ❖ प्रदेश कर तथा गैर कर राजस्व सम्बन्धी ऐन, २०७५ मा संसोधन गर्ने,
- ❖ आयमुलक, रोजगारी उन्मुख र दिगो विकासमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने आयोजनाको प्राथमिकता कायम गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ बहुवर्षीय आयोजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी तोकिएको समयमै सम्पन्न गर्ने गरी बजेट व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- ❖ प्रदेशका गौरवका आयोजना र प्राथमिकता प्राप्त आयोजना कार्यान्वयनमा स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने,
- ❖ असुल उपर गर्नुपर्ने बेरूजु फछ्यौंटको कार्य प्राथमिकताका साथ अघि बढाउने,
- ❖ आयोजना बैङ्क पूर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने।

४.३ निष्कर्ष:

यस एकीकृत वार्षिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदनबाट प्रदेश अन्तर्गतका विभिन्न मन्त्रालय तथा निकायहरूको कार्यसम्पादन, प्रदेशको विनियोजन कुशलता र वित्तीय अवस्थाको यथार्थ चित्रण प्रस्तुत गरिएको छ। प्रदेश सञ्चित कोष र अन्य सरकारी कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, बजेट तर्जुमा, निकाशा तथा खर्च, लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण तथा अन्य आर्थिक गतिविधिलाई थप व्यवस्थित गर्न प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धी ऐन,२०८१ को प्रावधान बमोजिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। यस मूल्याङकन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका प्रदेश अन्तर्गतका मन्त्रालय/निकायहरूबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरूलाई निरन्तरता दिँदै, प्रदेश सरकारको चालु खर्च न्यूनीकरण र पुँजीगत खर्चमा बढोत्तरी हुँदै गएको अवस्थालाई थप सुधार गर्दै लैजानुपर्नेछ। विभिन्न मन्त्रालय/निकायहरूले भोगेका समस्याहरूको समीक्षा गर्दै आगामी दिनमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कनका कार्यहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने छ। वित्तीय व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप जिम्मेवार, पारदर्शी, नतिजामूलक तथा उत्तरदायी बनाउँदै प्रदेशको समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गरी वित्तीय सुशासनलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित निकायलाई आवश्यक सहजीकरणमार्फत यस मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले औंल्याएका सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल ।

फोन नं. ०८२-५९०४३७, ५९०४३८, ५९०२९८

Email: info.moeap@lumbini.gov.np

Website: moeap.lumbini.gov.np